

10616

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BURSA'NIN B 118/332 NUMARALI ŞER'İYYE SİCİLİ
(Merkezî Yazışmalar: Transkripsiyon ve Değerlendirme)

H.1027 - 1028 M.1617 - 1619

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Tarih Bölümü

T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

SEZÂİ SEVİM

ANKARA 1987

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	2
KISALTMALAR	4
I- Giriş	5
A- Kadılık Müessesesi ve Şer'iyeye Mahkemeleri	5
B- Şer'iyeye Sicilleri ve Tarihi Kaynak Olarak Ehemmiyeti.....	25
C- Şer'iyeye Sicilleri Üzerinde Yapılan Tet- kik ve Kataloqlama Çalışmaları.....	30
D- Defterin Tanıtımı.....	35
II- Metin (Transkripsiyon).....	36
III-Defterin Değerlendirilmesi.....	185
• Özetler.....	196
IV- Bibliyografya.....	220
EKLER.....	225

ÖNSÖZ

Türk tarihinin Osmanlı Devleti dönemine ait, elimizde mevcut bulunan belgelerimizin en mühimlerinden birisi de Şer'iyeye Sicilleridir. Bu belgelerimiz, sadece Türk tarihi için değil, o dönemde Osmanlı Devleti sınırları içinde bulunup da bugün başlı başına birer devlet olan yakın ve uzak komşularımız durumundaki bir çok devletin de tarihlerine ışık tutacak mühim belgelerdendir.

Şer'iyeye sicilleri, maddi ve manevi kültürümüzün, siyasi, iktisâdi ve içtimâi tarihimizin vuzuha kavuşturulmasında vazgeçilemeyecek belge durumundadırlar. Osmanlı tarihini tanıyabilmenin temel taşı olan diplomatika bilgisi ise en geniş ve en açık ipuçlarını şer'iyeye sicillerinde bulmaktadır. İşte biz de birinci derecede, diplomatika bilgilerimizi artırabilmek ve bundan başka defterdeki malumâtten ilim âlemini haberdar etmek için, Bursa'nın B 118/332 Numaralı Şer'iyeye Sicili'nin merkezî yazışmalar kısmını tetkik mevzuu yaptık.

Ön malumât olması bakımından giriş bölümünde kadılık müessesesi, şer'iyeye sicillerinin muhteviyatı, üzerinde yapılan çalışmalar ve tasnifi bakımından yapılan çalışmalar şeklinde başlıklar altında biraz geniş bilgiler vermek yoluna gittik.

Tezimizde, defterin aslında sayfa tabiri kullanılmayıp bunun yerine varak tabiri kullanıldığı için iki sayfadan müretteb olan varakın ön sayfasını "a", arka sayfasını ise "b" şeklinde tasnif yolunu izledik. Transkripsiyon çalışmamız sırasında, hicri ayları ve isimleri günümüzde kullanıldığı şekliyle "Cemaziyelahir", "Abdülkerim" gösterdik. Defterdeki (ع) harfini " ' ", (س) harfini " ' " işaretleriyle, uzatma yapmak gayesiyle kullanılan ()), (س), (س) harflerini de " ^ " işaretiyle gösterdik.

Bursa müzesi görevlilerinin, Kültür ve Turizm

Bakanlığı yetkililerininin tarafıma fotokopi alma izni vermiş olmalarına rağmen, bu imkânı sağlamamaları benim çok büyük zorluklarla karşılaşmama sebep olmuştur. Bu zorluklar arasında bazı hatalarımızın mevcudiyeti kaçınılmazdır.

Beni bu sahaya girmeye teşvik eden tez danışmanım Yar. Doç. Dr. Yusuf OĞUZOĞLU'na , kürsü hocalarım ve hazırlama sırasında maddi ve manevi yardımlarını gördüğüm arkadaşlarım Arş. Gör Ahmet KANKAL ile Arş. Gör. Kenan Ziya TAŞ'a teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

ANKARA 1987

KISALTMALAR

a	: Varakın ön sayfası
a.g.e.	: Adı geçen eser
AÜ.	: Ankara Üniversitesi
b	: Varakın arka sayfası
B.	: Belge
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
DTCFD	: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi (Ankara Üniversitesi)
H.	: Hicri
İA	: İslâm Ansiklopedisi
İİED	: İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi (Ankara Üniversitesi İlâhiyât Fakültesi)
İÜ.	: İstanbul Üniversitesi
M.	: Milâdi
TAD	: Tarih Araştırmaları Dergisi (AÜ. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi)
TD	: Tarih Dergisi (İÜ. Edebiyat Fakültesi)
TM	: Türkiyât Mecmuası
TTK.	: Türk Tarih Kurumu
TV	: Tarih Vesikaları
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
SBFD	: Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (Ankara Üniversitesi)
V.	: Varak
vb.	: ve benzeri, ve benzerleri
vd.	: ve devamı, ve diğerleri
VD	: Vakıflar Dergisi
vs.	: ve saire

I-GİRİŞ

A-KADILIK MÜESSESESİ VE ŞER'İYYE MAHKEMELERİ

Emsallerine nazaran uzunca bir hükümranlılık devresi geçirmiş bulunan Osmanlı Devleti, bu durumunu, sağlam temeller üzerine bina edip kemal mertebesine ulaştırdığı müesseselerine borçludur. Devlet faaliyetleri ve bu faaliyetlerin dinamizmini teşkil eden amil, şüphesiz ki, müesseselerdir. Devletin medeni ve kültürel faaliyetlerinin ahenkli bir şekilde işleyişini aksettirmesi bakımından mühim olan müesseselerden biri de, ilmiye sınıfı içerisinde ele alabileceğimiz kadılık müessesesidir.

İslami bir hukuk ve buna bağlı bulunan bir cemiyete istinad eden bünyesi ile Osmanlı Devleti, kendisinden önceki Müslüman ve Türk devletlerinin, her türlü faaliyet ve hareketlerine sırt çeviremezdi. Bu sebeptendir ki, Osmanlı tarih ve teşkilatını başlı başına ve müstakil olarak düşünemeyiz. Kendisinden önceki Türk-İslam devletlerinin teşkilat ve müesseselerini devam ettiren Osmanlılar, bunları daha da geliştirerek çok ileri derecelere vardiromışlardır.

Bir İslam devleti olması sebebiyle, bütün İslam devletlerinde olduğu gibi, Osmanlı Devleti'nde de şeriat yani şer'î hukuk ana hukuk kaynağını teşkil etmekteydi. Bununla beraber Osmanlı Devleti'nde örfî hukukun, şeklen dahi şer'îleşmek lüzumunu duymadan hükmetmekte olduğu sahha, vaktiyle oldukça genişti. Türkiye'de bilhassa idare ve teşkilat hukukiyle, kamu müesseseleri sahasında "millî" yahut "örffî" diyebileceğimiz, bir hukuk daima mevcut bulunmuştur.¹ Ancak yukarıda da belirttiğimiz gibi şeriat, ana hukuk kaynağını teşkil ettiğinden; şeriatî bilen, anlayan ve devlet idaresinde ve adaletin tevzii hususlarında padişaha yardım edecek bir teşkilata ihtiyaç vardı ki o da ilmiye teşkilatı idi.

(1) C.L.BARKAN, "Türkiye'de Bin ve Devlet İlişkilerinin Tarihsel Gelişimi"; Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Semineri, TTK, Ankara 1975, s.49 vd.

İslam Dini incelendiği zaman, Allah'la kul arasında vasıtalık görevi yapan, kulu yargılayan ve bağışlayan bir "ruhban" sınıfının mevcut olmadığı görülecektir. "Dinde ruhbanlık yoktur" ayeti ile bu kapı kapatılmıştır. Sadece akli ve nakli bilimlerde müminleri aydınlatan, ameli ve itikadi konularda yol gösteren, medrese kökenli, devlet yönetimine sosyal ve siyasi açılardan tesir eden bir ülema sınıfı mevcuttur ki bunlar da "İlmiye Teşkilatı" nı meydana getirirler. Osmanlı Devletinde, ilmiye teşkilatı denildiği zaman akla gelen müderrisler, kadılar ve müftilerdir. Medrese ise bu görevlilerin kaynağını teşkil etmektedir. "Osmanlılarda ilk medrese H. 731 (M. 1330) de Gazi Orhan Bey tarafından o tarihte küçük beyliğin merkezi olan İznik'te yapılmış ve buraya ilk müderris olarak da Türk alim ve mütefekkirlerinden Şerefüddin Davud-ı Kayseri tayin edilmiştir."¹ Fatih Sultan Mehmed zamanına gelinceye kadar, Osmanlı Devleti'nde medreselerin faaliyet sahalarını genişleterek sürdürdüklerini bilmekteyiz. Bununla beraber Osmanlılardaki esaslı medrese teşkilatını Fatih Sultan Mehmed kurmuş ve Kanunî Sultan Süleyman genişletmiştir. "Vazifeleri bakımından medreseler on iki dereceye ayrılmıştır."²

1- İptida-yı hariç	7- Hareket-i hariç
2-İptida-yı dahil	8- Hareket-i dahil
3- Musıla-ı sahn	9- Sahn-ı seman
4- İptida-yı altmışlı	10- Hareket-i altmışlı
5- Musıla-ı Süleymaniye	11- Süleymaniye
6- Havas-ı Süleymaniye	12- Darü'l-hadis

Buralarda okuyanlar derece derece yükselirler ve en son olarak müderris olurlardı. Osmanlı Devleti'nde

(1) İ.H.UZUNÇARŞILI, Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı, TTK, Ankara 1984, s. 1 vd.

(2) E.Z.KARAL, Osmanlı Tarihi, TTK, Ankara 1983, VI. C., s. 135.

medreseden yetişen ulema; öğretim (tedris), fetva (ifta) ve yargı (kaza) gibi üç alanda önemli görevler üstlenmişti. Öğretim (tedris), İslam inancının temelini açıklayan "akâid", ameli konuları açıklayan fıkıh ilimlerinin öğretilmesi yanında aklı ve din kurallarının tümünün öğretilmesinden ibaretti. Bu ise medreselerde yapılır ve bu görevi yapana da, müderris denilirdi.¹

İftâ, sosyal hayatta zaman zaman çok değişik meseleler ortaya çıktığından, bunların ayet, hadis, kıyas ve içtihad hükümlerine göre çözümlenmesi, günün şartlarına uydurulması, toplumda ortaya çıkan çeşitli meselelerin İslam kurallarına göre halledilmesi gerekmektedir. Bunu yapanlara ise müçtehid, şeyhülislam ve müfti denilmekte idi.

Kaza, kişiler arasında meydana gelen her türlü dava ve anlaşmazlıkların şeriat ve örfe göre halledilmesi manasında olup, kadılar tarafından yürütülmekteydi. Kaza konusu aşağıda tafsilatlı olarak ele alınacaktır, bu sebeple kısaca geçiyoruz. Medrese ile kadılık mesleğinin alakası ise, şöyle izah edilebilir: Kadılık mesleğine iki yoldan girilirdi. Bu yollardan biri medrese tahsili, diğeri de müderrislik mesleği idi. Medrese tahsilinin iptida-yı dahil ve hareket-i dahil kısmını bitiren kimse, medresenin yüksek tahsil kısmına devam etmek istemediği ve adli teşkilatta hizmet etmek istediği takdirde, naib olur ve kazalarda kadı vekilliği yapardı. Sahn-ı seman medresesini bitirdikten sonra mülazım olan ve müderrislik mesleğine girmeyerek, yargı teşkilatında hizmet görmek isteyen kimse, küçük kasaba veya şehirlerin kadıliklarından birine yevmiye yirmibeş akçe ile kadı tayin edilir ve oradan yüzelli akçe yevmiyeli kadıliklara kadar yükselirdi. Sahn-ı seman müderrisleri büyük şehir kadı-

(1) R.ÖZDEMİR, XIX Yüzyılın İlk Yarısında Ankara, (Fiziki, Demografik, İdarî, Sosyo-Ekonomik Yapısı, 1785-1840), AÜ. DTCF, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 1984, s. 237

lıklarına, Musıla-ı Süleymaniye üstünde bulunan müderrisler de, büyük şehir kadılıklarının yanısıra Kadiaskerliğe kadar yükselebilirlerdi.¹

Osmanlı ilmiye teşkilatı içerisinde müderris, kadı ve müftülerin yanısıra şeyhülislam, kadiasker, nakibü'l-eşraf ve imamların da bulunduğunu belirtmemiz gerekir. Şeyhülislam tabiri, X. asrın (H. IV) ikinci yarısından itibaren, fukaha arasındaki ihtilafli meseleleri halleden bilimliler için, bir şeref ünvanı olarak kullanılmıştır. Osmanlılar'dan önce varlığından haberdar olduğumuz bu makam ve müessesesi, Osmanlılar'da olduğu gibi resmi değildi. Bunun yanında "ilmiye sınıfı"nın en üst makamı olma gibi, bir hüviyet de taşııyordu. "Osmanlılar'da altı asrı aşkın hükümlanlık döneminde şeyhülislam ünvanının ne zaman kullanılmaya başlandığı kesin olarak bilinmemektedir."² Ancak Fatih kanunnamesinde şeyhülislamın ulemanın reisi olduğu açıkça belirtilmektedir ki, bu da Fatih zamanında bu ünvanı taşıyan kimselerin olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu makamın gelişmesi, önem kazanması ve ilmiye sınıfının en yüksek derecesi haline gelmesi, bu tarihten sonra olmalıdır.

İlmiye teşkilatı içerisinde, büyük bir öneme sahip olan bir diğer görevli de. kadiaskerdir. Bunun da geçmişi oldukça eskidir. "Abbasilerden Harunü'r-Reşit zamanında Bağdat şehri pek fazla büyümüş olduğundan, Halife H. Reşit, Ebu Yusuf'a kazı'l-kuzat ünvanı vermiş ve sonraları kadıların tayinleri, kazı'l-kuzatlar tarafından yapılmaya başlanmıştır. Abbasilerden sonra kurulan devletler de onların yolunu tutmuşlar, hükümdarlar kazı'l-kuzatları, kazı'l-kuzatlar da sair kadıların tayin etmeye başlamıştır."³ "Osmanlı Devleti'nde kadiaskerlik I. Murat zamanında, Bursa kadısı Kara Halil Hayreddin Paşa'nın bu vazireye geti-

(1) E.Z.KARAL, a.g.e. s. 139

(2) İ.H.UZUNÇARŞILI, a.g.e s. 175

(3) M.Z.PAKALIN, Kadı Maddesi, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Ter. Söz. İst. 1983, C.II, s. 119, vd.

rilmesi ile başlamıştır. Lügat manası; asker kadısı, ordu kadısı demek olan kadı askerlik, Osmanlı ilmiye teşkilatı içerisinde önemli bir mevki idi. Aynı zamanda Divan-ı hümayûn azalığı görevini de yerine getiren Kadı askerlerin, vazifeleri sadece askerî saha ile sınırlı değildi. Kadı askerler bütün sivil, adli adalet işlerine de bakıyorlardı. Kadı ve bunların vekilleri olan naipiler de, kadı askerler tarafından tayin edilirdi. 1480 senesinde Kadı askerlik sayısı ikiye çıkartılmış, biri Rumeli, diğeri Anadolu Kadı askerliği olarak isimlendirilmiştir. Böylece bu tarihten sonra, Anadolu'da bulunan müderris ve kadıların tayinleri Anadolu Kadı askeri, Rumeli'de bulunanların ise Rumeli kadı askeri tarafından yapılmıştır. "Osmanlı Devleti'nde kadıaskerlik ünvanı ile kabul olunan "Kazı'l-kuzat"lık makamının ve büyük şehirler kadılıklarının dereceleri yüksek olup, diğer kadılar gibi azlolunmazlar, uzun müddet vazifede kalırlardı.¹" Kadıaskerlik mevcudiyetini Osmanlı Devleti'nin yıkılmasına kadar sürdürmüştür.

İlmiye sınıfı içerisinde "Nakibü'l-eşraf"lığın da yeri büyüktür. İlk defa 1402 yılında, Yıldırım Bayezid zamanında Seyyid Ali adlı bir zat, Türkiye'deki seyid ve şeriflere nazır tayin edilmiştir.² Nakibü'l-eşrafın vazifesi, Hz. Peygamber neslinden gelmiş bulunan "seyyid" (Hz. Hüseyin neslinden gelenler) ve "şerif"lerin (Hz. Hasan neslinden gelenler) işlerine bakmak ve onları fena hallerden korumaktır. İlmiye teşkilatı içerisinde en son olarak üzerinde duracağımız "imam"ların da, Osmanlı toplumunda yeri büyüktü. Nitekim, Osmanlı cemiyetinde mahalle imamı, kadının temsilciliğini yapardı. Memleketimizde muhtarlık teşkilatı kuruluncaya kadar, mahallelerin mülki ve beledi amiri imamlardı. Tayinleri bizzat padişah beratıyla yapılırdı. Mahallelerin bütün meseleleri ile ilgilenirler ve bir yerde mahalleleri onlar yönetirlerdi.

(1) E. MARDİN, Kadı maddesi, IA, İstanbul 1977, s.42

(2) İ.H. UZUNÇARSILI, a.g.e. s. 161

İmamların bu görevleri o kadar önemli ve devamlı bir hal almıştır ki, şehir fonksiyonunu kaybettiği halde, o müessesenin alt kademedeki temsilcisi olan mahalle imamlarının durumu o kadar sarsılmamıştır.¹

Osmanlı adli teşkilatı içerisinde büyük bir yere sahip olan kadıların görev ve yetkileri konusuna geçilmeden, kadıların da mensub olduğu Osmanlı ilmiye teşkilatı ve bu teşkilatı meyrana getiren görevliler üzerinde kısaca bilgi vermeye ve bu teşkilatı tanıtmaya çalıştık. Osmanlı devletinde vazife ve yetkileri oldukça büyük olan kadıların, bu teşkilat içerisindeki yerleri ve ser'iyye mahkemelerinin tarihi gelişimi ise, şu şekilde izah edilebilir:

İnsanların eşit karakterde yaratılmadıkları ve insanlar müdahalesiz kaldıkça, kuvvetin hakkı daima ayaklar altına alacağı, bu bebepile de cemiyet içinde kuvvet ile hakkı denkleyecek, üçüncü bir kuvvetin (kaza kuvvetinin) lüzum ve önemi eskiden beri bilinmektedir. Bu itibarla daha üç kişinin bir araya geldiği, yani ilk insan topluluğunun kurulmaya başladığı en eski zamanlarda zayıfların, haklarını aramak için aralarındaki akıllı ve nüfuslu diğer bir kimseye başvurmak ihtiyacını duydukları düşünülürse hak, adalet, dava, kaza meselelerinin, insanlık tarihi ile yaşıt olduğunu kabul etmek gerekir. Çünkü insan ilk varlığından itibaren, kendisi ile hemcinsi arasında vuku bulacak ihtilafları halledebilecek bir kişiye daima muhtac olmuştur. Dünyanın kuruluşundan itibaren, insanoglu bir takım kanunlar ve nizamlar meydana getirmek suretiyle, hakkı ve adaleti emniyet altına almaya çalışmıştır. Daha sonra hükümet müessesesi ortaya çıktığında, kaza işlerini görecek memurlar tayin olunmuş, hukuk ve ceza işleri onlara bırakılmıştır.

(1) İ.ORTAYLI, Tanzimattan Sonra Mahalli İdareler, Ankara 1974, s. 109

Orta çağlara gelindiğinde, milâdi 622 senesinde müslümünlik ile birlikte, yepyeni bir hukuk doğmuş ve buna da "İslâm Hukuku" adı verilmiştir. İbâdât, muâmelât, münâkehât ve ukûbât adları altında başlıca dört şubede toplanan dinî, hukûkî ve cezâî konular, islâm hukukunun değişmez konuları olmuş ve günümüze kadar gelmiştir.¹

1-İbâdât : Tamamen uhrevî olup, namaz, oruç, hac, zekat vb. gibi ibâdetlerle ilgili konulardır.

2-Muamelât : Miras, tereke, vesâyet, satış, kefalet, vakıf, borçlanma, yemin vb. hukukî konular üzerinde yapılacak şer'î işlemlerdir.

3-Münâkehât : Aile hukukunu ilgilendiren mesele ve hükümlerdir. Evlenme, boşanma, tecdid-i nikâh vb. konuları ihtivâ eder.

4-Ukûbât : Dinen ve şer'ân yasak olan fiillerin işlenmesinden veya dinî vecibelerin yerine getirilmesinden veya hut katl, yol kesme, yalancılık, hırsızlık gibi kötü ve kamu için zararlı suçların irtikabından dolayı uygulanması gerekli görülen hapislik, kısas, idam gibi cezaî konu ve hükümlerdir.

Tüm bu meseleleri ihtiva eden bütün bu konular üzerinde, halkın dava ve düşmanlıklarını hal ve fasl etmek keyfiyetine hukuk dilinde "kaza" denir. Lügât manası, hüküm ve karar vermektir. Fakat kelimenin kökü artık Kur'an'da bile birbirinden ayrılan muhtelif manalarda inkişâf etmiştir: Emir, hüküm, tesbit, ilâm, ifâ. İstılâh olarak da şu manalara gelir:

1-Kadılık makamı ve memuriyeti,

2-Evvelce ihmâl edilmiş dinî vazifenin yerine getirilmesi

3-Bütün mevcûdâta nazaran, onların birbirini takib etmesinde Allah'ın ebedî ve külli takdiri. Kaza aynı zamanda Türk idare hukukunda, bir kaymakama bağlı idari bir bölgeyi ifade etmektedir.²

(1) H. ÖNGAN, Ankara'nın 1 Numaralı Şer'iyeye Sicili, Ankara 1958, s.XX.

(2) M.Z. PAKALIN, a.g.e, "Kaza" maddesi, C.II, s.223.

Kadı ise " kazî" kökünden gelen bir kelime olup, kaza bunun masdar halidir. Bu kelimenin ism-i faili olan kazî hakim yani hükmeden demektir. İlk fıkıh kitaplarından Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye'ye gelinceye değin, kadılığın tanımı değişmemiştir. Bu tanım şöyle özetlenebilir:Toplum arasında olan dava ve çekişmeleri şer'î hükümlere göre çözümlleyen zattır.¹

Kadı'nın bulunmadığı veya bulunamayacağı hallerde ona vekâlet eden, daha açık bir ifâdeyle onun adına vazife gören kimselere "naib" denir. Kadılar veya naiblerin bizzat kaza işleriyle meşgul buldukları, yani eski bir tabirle icrâ-yı ahkâm-ı şer'iyeye eyledikleri resmi dairelere (Adalet Dairelerine) ise şer'iyeye mahkemeleri denilmektedir.²

Kadıların haiz bulunduğu yetkiye, fıkıhta velâyet-i kaza denir. Bu velâyet yalnız hüküm vermeye şamildir. Kadı umumi siyasetle uğraşamaz. Zaten kadıda asıl olan, hüküm verme (inşâ) kudretidir. İnfâz kudreti ise bunun haricindedir. Bundan dolayıdır ki, kadının ganimetleri taksim , beytü'l-mâle ait malları yerlerine tevcih, şer'î hadleri icrâ, orduyu tanzim ve tertip, asileri katl , vergileri tarh ve madenleri tevfiz velâyeti yoktur. Kadı vermiş olduğu hükümlerde şer'î hükümlere dayanır. Bununla beraber "velâyet-i kaza" da örf ve adetin de büyük tesiri vardır. Kadı için asıl olan kendisini kazaya memur eden zatın mezhebi ahkâmına göre hükmetmektir. Bundan dolayıdır ki Osmanlı kadıları umumiyetle Hanefi Mezhebi'ne göre hüküm verirlerdi.

Fıkıhta kaza ve kadılık müessesesi altı cepheden ele alınır:

1-Kadıda aranan şartlar, kadının hür, müslim, yetişmiş ve adaletli olması.

2-Kadı,hukuk ile ilgili herşeye hükmedebilir.

(1) E. MARDİN, a.g.e , s.42, vd.

(2) H. ONGAN, a.g.e , s. XXI.

E. MARDİN, a.g.e , s. 42, vd.

3-Kadı için,şehadet,yemin,nükûh,ikrâr olmanak üzere dört mesnet tesbit edilmiştir.

4-Kadı kendisi için töhmeti gerektirmeyen herkes hakkında hükümde bulunabilir.

5-Kadı taraflara eşit muamele yapmakla yükümlüdür.

6-Kadı,mahkeme sırasında anlayabilmek yeteneğini engelleyen korku,hiddet,açlık,susuzluk vb. hallerden kaçınmalıdır.

Yukarıda işaret edilen şartları taşıyan bir kimse, kendisine kadılık görevi tevcih edildiğinde,bu görevi kabul etmeye mecburdur.Funun yanında fıkıh tekakkilerine göre,bir kimsenin kadılık talebinde bulunması caiz değildir. Bir kadı'nın tayini için,aşağıdaki şartlara sahip olması gerekir:

1-Reşit olmalı.

2-Temyiz kudretine sahip olmalı.

3-İman sahibi ve adil olmalı.

4-Hukukî ehliyet,muamele kabiliyetine sahip olmalı.

5-Mesebi sahih olmalı.

6-Erkek olmalı.Bir kadının kadı olup olamayacağı konusunda çeşitli fikirler ileri sürülmüştür.Mesela,mal ve cezayla ilgili davalarda Ebu Hanife,kadınların kaza hakkına cevaz vermektedir.Fununla beraber yakın zamanlara kadar kadınların bu mesleğe girmedikleri göz önüne alınırsa,böyle bir sonuç çıkartılabilir.

Kadı'nın tayininde olduğu gibi,azli ve istifasında da şu sebepler rol oynar:

1-Aklını ve temyiz kabiliyetini karnbetmesi.

2-Kör,sağır,dilsiz olması.

3-Görevinde irtikâb yoluna sapması ve kanunu ihlâl etmesi.

4-İmanını kaybetmesi.

5-Yolsuzluğunun anlaşılması.

6-Bilgisizliği anlaşılırsa veya kendisi açıklarsa da, azledilebilir¹.

(1) A.H.BERKİ, Büyük Türk Hukûmdarı Sultan Mehmed Han ve Adalet Hayatı, İstanbul, 1953, s.32-37.

İ.ORTAYLI, Osmanlı Kadısı Tarihi Temeli Ve Yargı

İslam fıkıhında, kadılara yüksek bir mevki ve mertebe kabul edildiği için, içlerinden zengin olanların beytü'l-mâl'den ücret alamayacakları kabul edilmiştir. Zengin ve fakir hiç bir kadı taraflardan hediye, hatta vadeli, vadesiz mal alamaz, bunlara benzer tasarrufta bulunamaz ve ticaret yapamazdı.

Kadılarının kararlarında katfiyet asıldır. Bununla beraber fetvâhâne ile meclis-i Tetkikât-ı şer'iyve ve bilâhare bu makamların yerini tutan temviz mahkemesi şer'iyve dairesi bu kararları tetkik eder ve icabına göre bozabilir veya tasdik ederdi.

Emeviler ve Abbasiler zamanında şer'iyve mahkemelerine ve kadıya verilen önem bir kat daha artmıştır. Abbasilerden sonra şer'iyve mahkemelerinin, Samanoğulları'na, Gazneliler'e, Karahanlılar'a, Selçuklular'a ve Memlûklüler'le diğer devletlere geçtiği görülmektedir.¹ Nitekim bu devirden sonra, İslam devletlerinde şer'î-adli müesseseler denilince, kadıların bu teşkilatta yegane şahsiyet olarak geldiğini biliyoruz. İslam devletlerinde, İslamın temel hukukî prensipleri geçerli olacağına göre, her devlet reisinin, Hz. Peygamber'in fiili vekili sıfatı ile imam olarak, kendisini halka adalet tevzii ile vazifeli sayacağı şüphesizdir. Böyle olunca resmi hakimler olan kadılar, buldukları kaza dairelerinde hükümdarların mümessili sıfatıyla adeta siyasi bir hakimiyet sembolü haline gelmişlerdir. Böylece şer'iyve mahkemelerinin ve kadıların selahiyetleri de oldukça genişlemiştir.

Osmanlılar'da ilk defa kadılığa kimin tayin olunduğu kesin olarak bilinmiyorsa da, tayin eden padişahın Osman Gazi olduğu kesindir. Katip Celebi'nin "Takvimü't-tevarih" inde (sayfa 88) Osman Rey tarafından 1289 (688) senesinde, kadı nasbedildiği haber veriliyor. "İptidâ-yı Devlet-i Âl-i

Görevi, S.B.F.D, Ankara, 1977, XXX, Sayı 1-4, s.119.

E.MARDİN, a.g.e, s.42 vd.

K.Z.PAKALIN, Kadı Maddesi, O.T.D.V.T.S, İstanbul, 1983, c.11, s.119 vd.

(1) H.ONGAN, a.g.e, s.XXIII.

Osman, bu tarihten itibaren itibar olunmak mücerret Al-i Selçuk bina-
endin ve illâ altı yüz seksen sekiz Karahisar'da kadı nasb
olunup hutbe okunmuştur.¹ "Bu arada şunu da kavdedelim ki,
Osmanlı tarihlerine davanılarak yazılan bazı eserlerde, Os-
man Gazi'nin tayin ettiği ilk kadının Tursun Fakih olduğu
zikredilmektedir².

Osman Gazi zamanından itibaren elde edilen yerler,
oraları zabtetmiş olan beğlere verilmiş ve sonraları bu yer-
ler sancak itibariyle muharebede asker başbuğu olanlara tev-
cih edilmiştir. Yine bu sancak ve daha küçük mıntıkayı havf
kazaların askeri kısımlarından hariç, adlî muameleler kadı
denilen hakimlere bırakılmıştır. Bu devirde en yüksek ilmi-
ye makamı Bursa kadılığı olup, bütün kadıların tayin ve a-
zilleri Bursa kadısı tarafından yapılmıştır. Bu usul I. Mu-
rad zamanına kadar devam etmiş, sonra kadılar için en yük-
sek merci kadiaskerlik olmuştur³. Yıldırım Bayezid zamanın-
da kadıların bazılarının volsuzluk yaptıkları ortaya çıkın-
ca, padisahın iradesi ile Vezir-i Azam Ali Paşa, kadıların
tanzim edecekleri vesikalar için alacakları harcların aza-
mî haddini gösterir bir tarifî hazırlamış, devletçe kadılık
teşkilatının ilk nizamı böylece ortaya çıkmıştır.

Fatih Sultan Mehmet her sahada olduğu gibi, kaza ve
şer'iyye mahkemeleri üzerinde de büyük bir titizlikle dur-
muş ve bu dönemde kadiaskerlik makamı biri Rumeli'de, diğere-
ri Anadolu'da olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Kanunnamelerde
kadılara ait rütbe, derecelerin ve aynı zamanda kullanıl-
cak elkabın tesbitinde de, yenilikler yapılmış, kadıların
yetiştirilmeleri için medreseler açılmış, kadıların hiç bir
tesir altında kalmadan, serbestçe hüküm verebilecek kabili-
vette yetişmeleri, tayinlerinde doğruluk, bilgi, güzel ahlak
gibi gerekli vasıfların aranması ön plana alınmıştır. Hat-
ta bu devirde kadiaskerlerle İstanbul, Edirne, Bursa gibi
büyük şehir kadılarınin ehliyet kazanmış bilginlerden se-

(1) M.Z. PAKALIN, a.g.e, s. 119 vd.

(2) A.H. BERKİ, a.g.e, s. 52.

(3) İ.H. UZUNÇARŞILI, a.g.e, s. 127.

çilmesi ve bunların azledilmemeleri hususlarının da,o devirde sağlam esaslara bağlanmış olması,Fatih'in şer'iyeye mahkemelerine verdiği önemi gösteren en güzel delillerdir.

Fatih kanunnamesinde,kadıların teşrifatça olan mertebeleri şu şekilde gösterilmiştir: "Beğlerbeği vüzeradan bir tabaka aşağıdadır ve taht kadılarına tasaddur ederler, Darü's-saltanatın kadısından gayrısı defterdarlarından aşağıya otururlar.Darü's-saltanatın kadısı beğlerbeği ile beraberdir.Sair yüz elli akça kadılar defter kethüdaları ve alay beğlerinin üstüne otururlar."Yine aynı kanunnameye göre kadıların beğlerbeği,defterdar gibi daha büyük görevlere tayin edilebilmelerinin de mümkün olduğu anlaşılmaktadır¹.

Fatih zamanında gösterilen büyük titizlik,yükselme devrinde de devam etmiş,Yavuz ve Kanuf gibi büyük hükümdarlar zamanında,hakkın ve adaletin korunmasına son derece dikkat edilmiştir.Kadıların ve şer'iyeye mahkemelerinin, bu sarsılmaz otorite ve yetkileri 1558 Sehzâde Bayezid isyanına kadar sürmüştür.Bu tarihten sonra kadıların nüfuzları bir hayli sarsılmakla beraber,yürüttükleri görevler hemen hemen aynen devam etmiştir².Ancak devletin duraklama ve gerileme çağlarında,her sahada olduğu gibi adli sahada da bozulmalar görülmeye başlamıştır.Osmanlı devletinin 19.asırdan itibaren giriştiği ıslahat hareketleri içerisinde,adliye sahası da ele alınmış ve bir takım düzenlemelere gidilmiştir.11.Mahmut,Yeniçeri Ocağı'nı kaldırdıktan sonra,şer'iyeye mahkemelerinin çalışmalarını verimli kılmak ve öteden beri mevcut yolsuzluklara son vermek için,1837 tarihinde "Meclis-i Ahkam-ı Adliye"ve "Şurâ-yı Bâb-ı Alf" adında iki encümen kurmuş,bundan biryıl sonra da biri kadiaskerlere,kadınlara ve naiblere,diğeri devlet

(1) İ.H.UZUNÇARŞILI,a.g.e,s.91.

A.H.BERİİ,a.g.e,s.50-69.

M.Z.PAKALIN,a.g.e,s.119 vd.

(2) M.AKDAĞ,Türkiye'nin İktisadî Ve İçtimâî Tarihi 1453-1559,İstanbul,1979,c.2,s.73,82-102.

memurlarına mahsus olmak üzere, iki ceza kanunu neşretmiştir. Bunlardan "Tarîk-i İlmiye'ye dair Kanunnâme-i Hümayun" adındaki birinci ceza kanunu, sadece kadı ve naiblerin sü-iistimallerini önlemeyi hedef alıyordu.

Kadıların vazife ve selahiyetleri, tarihi dönemler içerisinde devletin büyümesine paralel olarak genişlemiştir. Ser'î davaların yanı sıra mâlî, bededî ve iktisadî konularda da, zamanla tek merci haline gelmişler ve buldukları beldenin Padişah adına mutlak vekili olmuşlardır. Bu kadar önemli bir mevkie sahip olan kadıların tayinleri, bizzat padişah tarafından yapılmaktaydı. Padişah berati ile tayin edilen kadıların tayin, nakil ve azl işlemleri Anadolu ve Rumeli Kadıaskerlikleri dairesi tarafından yürütülürdü. Kadıaskerler, bütün ilmiye sınıfına ait tayinleri önceden karara bağlarlar ve bu kararları evlerinde sakladıkları "Ruznâme" denilen defterlere vazarlardı. Sırası gelen kadının tayini için padişaha arz sunulur, padişah tasdik ettikten sonra, durum bir mektupla ilgililiye bildirilerek, berat alması istenirdi. Beratın gelmesi ile tayin işlemi tamamlanmış olurdu. Kadıların bu yolla yapılan tayinleri çok önceden planlanıp, karara bağlanır, daha bir yerin kadılığı boşalmadan oraya tayin edilecek kadı'nın ismi belirlenip, durum kadıaskerce kendisine bildirilirdi. Bu aradaki bekleme, ikinci kadı'nın "Tevkîf Müddeti" denirdi.¹

Klasik dönemde bu şekilde işleyen kadılık müessesesi, 18. yüzyılın ortalarına doğru bozulma emareleri göstermeye başlamış, bir çok kazada kadı yerine, naibler vazife yapar hale gelmişlerdir. Naiblerin tayin kararlarını da, şeyhülislamlık makamının tasdik etmesi gerekliydi. Sultan II. Mahmut, 1838 yılında "Tarîk-i İlmiye'ye Dair Ceza Kanun-namesi" ni çıkartarak, kadılık müessesesinde bazı yenilikler yapmış ve bundan sonra, hizmet-i şer'de çalışmak isteyenlerin şeyhülislam başkanlığında kurulacak bir ko-

(1) R. ÖZDEMİR, a.g.e, s.237.

İ. ORTAYLI, a.g.e, s.122.

İ. H. UZUNÇARŞILI, s.87 vd.

misyon huzurunda imtihana tâbi tutulmalarını, kazananların eline şeyhülislam tarafından "Pusulâ" verilmesini, kadı ve ya naiblerin bunlar arasından tayinini karara bağlamıştır¹.

Kadıların dereceleri konusunda ise, şunlar söylenebilir: Kadılar büyük ve küçük kazalarla, sancak ve eyalet kadıları olmak üzere, başlıca üç sınıftı. Kaza kadılıklara Rumeli, Anadolu ve Mısır kadılıkları olmak üzere, üçe ayrılıyordu. Kadı askerlerin, kadıların derecelerini gösteren defterde, Rumeli'deki kaza kadılıkları dokuz, Anadolu'dakiler on ve Mısır kadılıkları altı sınıfa ayrılmıştı. Bu kaza kadılıkları kırk akçe ile yüzelli akçe arasında ücret alırlardı. Yüzelli akçeli kadılıklar mühim kaza kadılıkları olup, bunların tayinleri vezir-i azamın arzıyla yapılır ve sancak kadıları, sancak ve kazadaki alay beğlerinin üzerinde yer alırlardı. Kaza kadılarının görev süreleri, klasik dönemde kesin olarak belli değildi. Mustafa Akdağ'a göre bu süre iki yıl olup, bunun bir yılı müddet-i örfî, bir yılı da uzatmalı olarak geçen süredir². İ. Hakkı Uzunçarşılı, mülazemet süresinin iki yıl olduğunu, Ö. Ergenç ise bu sürenin bazı şartlara göre onaltı ay ile dokuz ay arasında değiştiğini belirtirken, yakınçağda Konya şehrini inceleyen, Yusuf Oğuzoğlu ise bazı kadıların ondokuz ay görevde kalmalarına karşılık, bazılarının ise sadece iki buçuk ay görevde kaldıklarını tesbit etmiştir³.

Kazalardan sonra sancak kadıları gelirdi. Sancakların

(1) M. ÇADIRCI, a.g.e, s.139-169.

(2) M. AIDAĞ, a.g.e, s.77.

(3) İ. H. UZUNÇARŞILI, a.g.e, s.104.

Y. OĞUZOĞLU, XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında Konya Şehir Müesseseleri ve Sosyo-Ekonomik Yapısı Üzerinde Araştırma, A.Ü.D.T.C.F, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 1980, s.81.

Ö. ERGENÇ, 1580-1596 Yılları Arasında Ankara ve Konya Şehirlerinin Kurumları ve Sosyo-Ekonomik Yapısı üzerine Bir Deneme, A.Ü.D.T.C.F, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 1973, s.117.

ve eyaletlerin merkezi olan şehirler çevresindeki kazalar ise, Mevleviyet suretiyle tevcih ediliyordu. Mevleviyetler iki çeşit olup, bunlar üçyüz akçeli mevleviyetler, sancak merkezleri ile bazı eyalet mevleviyetleridir. Mevleviyetin en yükseği beşyüz akçe yevmiyeli olanlardı. Bunlar önemli vilayetlerin kadılıkları idi¹. Sancak kadıları ve mevleviyet payesini haiz olanlarla, kaza kadıları arasında görev süresi yönünden de fark vardı. Kadılık müddetleri bir yıl olup, tayinleri 16. asır ortalarına kadar sadr-ı azam, bu tarihten sonra ise şeyhülislamın aracılığı ile yapılmıştır. Mevleviyet payesi ile adlandırılan kadılıklar, beş kategoriye ayrılmıştı:

- 1-Devriye Mevleviyeti: Bu mevleviyet, kategorinin en alt derecesidir. Maraş, Antep, Posna, Sofya, Belgrad, Bağdad bu yerlerden bir kaçıdır.
- 2-Mahreç Mevleviyeti: Kudüs, Halep, Tırhala, Galata, İzmir gibi yerlerdir ki, sayıları onbir kadardı.
- 3-Bilad-ı Hamse: XVI. Asırda bu sınıfta yer alan mevleviyetler, Edirne, Bursa, Şam, Mısır ve Filibe idi.
- 4-Harameyn Mevleviyeti: XVIII. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren Mekke kadılığına ilaveten, Medine-i Münevvere de bu kadılığa bağlanmış, Harameyn mevleviyeti adı ile İstanbul kadılığından sonra en yüksek dereceyi işgal etmiştir.
- 5-İstanbul Kadılığı: En yüksek kademe olup, bundan sonra Anadolu kadiaskerliği gelirdi².

Osmanlı devlet teşkilatında hakim sıfatıyla, davaları hall ve karara bağlayan kişi, kadıdır. Kadıların selahiyetleri zamanla genişlemiş, kazaya ait görevlerinin yanında, yollara ve inşaatlara ait hususlar ile naiblerin tahkiki, mahallî, askerî işlerin görülmesi, Feleđ işlerin yürütülmesi ve merkezden gönderilen fermanlarda yapılması emrolunan hususları diğer görevlilerle beraber yerine getirmek gibi yeni vazifeleri de, kadılar icra etmeye başlamışlardır. Bunun yanı sıra esnaf arasındaki anlaşmazlık-

(1) İ.H. UZUNÇARŞILI, a.g.e, s. 95.

(2) İ.H. UZUNÇARŞILI, a.g.e, s. 94-103.

ları hallettikleri gibi, diğer bir çok ekonomik konuların halledilmesi de, kadıların sorumlulukları arasındadır. Kısaca, kadıların vazifeleri dinî ve dünyevî bütün işlere şamildir. Ahlâk zabıtası vazifesini bile kadılar yapar, hatta memleketin asâyişi ile de, onlar alâkadar olurlardı. Ahlâk zabıtası olarak, kadınların tesettüre riayetleri kadılar tarafından temin edilir, yolsuzluğa sapmış olanlar cezalandırılırdı. Ahlâkî fenalıkların ortaya çıkmaması için, kadılara, mesekane müdahale hakkı verilmiştir. Bunun yanında toplumu rahatsız ettiği takdirde, halkı eğlenceden men etmek de kadıların yetkileri arasında idi,¹

Ancak kadıların bu büyük otoritesi, XVI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sarsılmış ve şehir yönetiminde ikinci sınıf idareçi durumuna düşmüşlerdir.² Bununla beraber kadıların yargı, yönetim, maliye ve belediye hizmetlerinde çok önemli roller oynadıkları görülebilmektedir.

Kadıların kaza (yargı) görevleri, ilerde tekrar ele alınacaktır. Bilindiği gibi kadılık görevi, bizzat padişah tarafından tevcih edilmekteydi. Kadı, kazada sultanı temsil eden mutasarrıftan sonra en yetkili kişi idi. Bu sebeple padişah ferman ve beratlarının sicile işlenmesi, ahaliye ilân edilmesi, kadının görevleri arasında idi. Savaş mühimmat toplanması, dinî ve sosyal kurumlarda görev yapan çeşitli görevlilerin tayini, azli, maaşlarının yükseltilmesi ve aralarındaki anlaşmazlıkların çözülmesi hususlarında da kadıların merkeze arz yetkisi vardır. Kadıların malî görevleri arasında en önemlisi olarak, çeşitli vergilerin toplanması, mukataa gelirlerinin kontrolü gösterilebilir. Kadılar bu yönleriyle, hazinenin sancaklardaki temsilcisi durumunda idiler. Bunun yanı sıra kadıların belediye hizmetlerinin yerine getirilmesinde de önemli görevleri vardı. Bugün belediyelerce gerçekleştirilen pekçok hizmet ve sorumluluk,

(1) E. MARDİN, a.g.e, s.42 vd.

M.Z. PAKALIN, a.g.e, s.119 vd.

(2) M. AKD-Ğ, a.g.e, s.73-82-102.

o dönemde kadıların tasarrufu altında bulunuyordu. Ancak yukarıda da belirttiğimiz gibi, bu selâhiyetlerini zamanla kaybeden kadılar, özellikle tanzimattan sonra ikinci sınıf bir idareci durumuna düşmüşlerdir.

Bizzat kadı tarafından tayin edilen naiblerin, kadının bütün yetkilerine sahip olduklarını kaydetmek gerekir. Bunlar gördükleri işin mahiyetine göre isim alırlardı. Kaza naibleri, kadı naibleri, mevâli naibleri, bâb naibleri, ayak naibleri ve arpalık naibleri olmak üzere altı sınıftır.¹ Kadıların vazife ve selâhiyetleri üzerindeki bu kısa bilgilerden sonra şer'iyeye mahkemeleri ve bunların çalışma şekilleri üzerinde açıklamalara başlayabiliriz.

Mahkemede, yarığının başı olan kadı veya naib ile diğer görevliler kurulurdu. Bunun yanında, bugün için "Mahkeme Jürisi" diyebileceğimiz "şuhudü'l-hâl" diye adlandırılan, sadece duruşma mahkemeye iştirak eden, sayıları davanın önemine göre azalıp çoğalabilen ve kadının bilgilerinden istifade ettiği bir meclîs de bulunurdu. Bunlar, "Sicill-i Mahfûz"a kaydedilen davaların altlarına imzalarını atarlardı.

Kadı efendiler, mahkemedeki görevlerini yerine getirirken defterler halinde kayıtlar tutmuşlardır. Bu defterlere, "Kadı Defterleri, Şer'iyeye Sicilleri, Şer'iyeye Sicillâtı, Defâtir-i Şer'iyeye, Kadı Sicilleri" gibi isimler verilmiştir. Hatta bunlara bazen, kısaca "Defter" de denilmekteydi. Bu defterlerde yer alan kayıtlar ise şöyle sıralanabilir:

- 1-Kadı tarafından verilen hükümler,
- 2-Her hangi bir hadiseyi, bir şهادeti, bir ikrarı, bir hibeyi resmîyete rabtolunması istenen bir hususu ihtiva eden kayıtlar.
- 3-Ayrıca, devlet merkezinden gelen bütün fermanlar, emirler ve tebliğler kadı tarafından tetkik edilip doğru oldukları tesbit edildikten sonra hülâsaları deftere yazılırdı.

(1) H. İNALCIK, "Mahkeme", İA, İstanbul 1977, C.7, s.149.

Şer'iyeye sicilleri, bir veya bir kaç yılın hadiselerini ihtiva edebilirdi. Umumiyetle defterin bir tarafı mahalli hadiseleri (evlenme-boşanma, alım-satım, nafaka, vakıf, hibe, cürm ve cinayet vb.) ihtiva eder ki, bu kısım "sicill-i mahfûz" denilirdi. Diğer tarafı ise merkezden gelen emir ve ferman gibi belgelere tahsis edilmiş olup bu kısım da "sicill-i mahfûz defterlü" olarak adlandırılmıştı. İşte o günün mahkeme zabıtlarının tutulmasıyla, Şer'î Mahkeme Sicilleri ortaya çıkmıştır. Bu belgelerin ihtiva ettiği belgeler üzerinde aşağıda tafsilâtı olarak durulacaktır.

Kadı veya naibin yanında başkatip, katipler, mukayyid, feth-han, kethüda, çukadar, muhızırbaşı, muhızırlar, asesbaşı ve şuhudü'l-hal denilen topluluktan meydana gelen mahkemede, nikâh akdi, boşanma, vasi ve nazır tayinleri, nafaka bağlanması, kaybolan kişilerin mallarına kayyım tayin edilmesi, yetim mallarının korunması, yetim paralarının değerlendirilmesi, şehir içersinde bulunan insanların dil, din, mezhep ve renklerine bakılmaksızın, aralarında dağabilecek her türlü anlaşmazlıkların çözümlenerek hükme bağlanması, vakfiyelerin tescil edilmesi, vakıf para ve müesseselerine ait davaların çözümlenmesi, ölen kişilerin terakelerinin yazılarak varisleri arasında taksim edilmesi vb. çok değişik davalara bakılmaktaydı.

Osmanlı yargı sisteminde dikkat çekici bir husus da adaletin çabukluğudur. Zira hemen tevzî edilmeyen adalet, Osmanlılarda adaletsizlik sayılmıştır. Osmanlılarda en mühim davalar bile hızla hükme bağlanır ve hükme bağlanan karar derhal yerine getirilirdi. Osmanlılarda mahkemeler gece gündüz açık tutuluyordu.¹ Ancak incelediğimiz Hicrî 1027-1028 yıllarını ihtiva eden Bursa şer'iyeye sicilinde böyle bir belgeye tesadüf edemedik.

Asayiş, devlet menfaat ve emniyeti, amme meselelerinin her şeyden üstün tutulduğu bu dönemde, adalet kılıcının keskin ve müessir olması kaçınılmazdı. Kadının

(1) M. AKDAG, a.g.e , s. 65.

vermiş olduğu hümmün temyizi de mümkündü. Ancak davayı kaybeden taraf bizzat İstanbul'a gidip, hakkını arayabilirdi. Divan-ı Hümayun'da çoğu kez Rumeli kadıaskeri davaya bakar ve verdiği hüküm kesin olurdu. Ancak bu yol pratikte çok geniş topraklara sahip olan Osmanlı devleti içerisinde İstanbul dışında yaşayanlar için oldukça zordur. Bununla beraber kadının doğru hükmetmesinde en büyük teminat, vicdanıydı. Ancak haksız karar veren kadı, şikâyet edilebilmekte ve şikayetler Divan-ı Hümayun'da görüşülerek tashih yoluna gidilmekteydi. Haksız hükmeden veya rüşvet yediği anlaşılan, kim olursa olursa olsun görevinden alınabiliyordu. Halk bu konudaki müracaatlarını, Divan'a veya doğrudan padişaha yapabilmekteydi.

Mevâli denilen büyük kadılar ekseriya bizzat tayin oldukları vilayete gitmeyerek, kendileri tarafından vekil olunmak üzere "naib" gönderdiklerinden davalara onlar bakarlardı. Naiblerin vazife ve selahiyetleri, kadınların mutlak vekilleri olduklarından dolayı kadılarınla aynı idi. Kadı veya naibin yanında mahkemede bulunan görevlileri şöyle tanıtabiliriz:

Başkatipler, mahkemede naibden sonra ikinci oterite durumunda idiler. Kadı veya naiblerin, görev süreleri sonunda İstanbul'a gittikleri zaman, istifa ettikleri veya görevleri başında iken ölmeleri halinde mahkemeye vekalet etmekte ve tam yetkiyle mahkeme işlerini yürütmekte olan başkatip, devletin önem verdiği bir diğer görevlidir.

Başkatiplerin yardımcıları ise katipler idi. Bunların menşei, mahkeme mukayyidleri ve mahkeme imamlarıdır. Bunlar da kadı veya naibler tarafından tayin edilirler ve başarılı olanlar başkatipliğe kadar yükselebilirdi.

Mukayyid, katip ve başkatiplerin en büyük yardımcısı idi. Kadı veya naib tarafından tayin edilirler ve sicilleri usulüne uygun olarak tutmak ve yazıların doğru, okunaklı, düzgün olmasını sağlamakla görevli idiler.

Mahkemede vazife görenlerden birisi olan kethüda

da zaman zaman mahkeme dışında, görülmesi gereken davaların keşfini yapar ve soruşturmayı yaptıktan sonra sicill-i mahfûza kaydını temin ederdi. Feth-hân da, mahkemenin bir diğer görevlisi olup mahkemede hafızlık yapar ve her sabah "Sure-i Feth"i okur bunun karşılığında belli bir ücret alırdı.

Osmanlı şer'iyeye mahkemelerinde diğer önemli bir görevli de, muhızırbaşı ve muhızırlar idi. Mahkemenin kendi bünyesinde "muhızırlık" teşkilâtı bulunup bu teşkilat zamanımızın polis teşkilâtına benzetilmektedir.¹ Bu teşkilât hukuki duruşmalar ve diğer cürm ve cinayet dışı işlerde vazife yapar, her türlü götürüp getirmeler bu teşkilâtın mensubları tarafından yerine getirilirdi. Bu teşkilâtın başındaki görevliye muhızırbaşı denilirdi. Muhızırbaşılık görevi, XVI. yüzyıl sonlarına kadar "Berât-ı padişahî" ile altı bölük sipahilerine verilmekte iken, daha sonra yeniçerilere de bu görev verilmiştir. XVII. yüzyılın ikinci yarısında ise "Dergah-ı Muallâ Kapucıbaşılığı"na mensub bazı kişiler bu vazifeye tayin edilmeye başlanmıştır.²

Muhızırbaşı olan kimse, bu görevi kendisi yapabildiği gibi ikinci bir kişiye iltizâma da verebilirdi. Muhızırbaşı olan kimsenin yanında yetirli sayıda muhızırda bulunurdu. Bunlar aynı zamanda mahkemenin kapısında bekleyerek duruşmaların seyrini bozacak hadiseleri önlemek, mahkemeye el konulmuş eşya ve paraları korumak, şuhudü'l-hal üyeliği yapmak da bunların vazifeleri arasında idi.

(1) M. AKDAĞ, a.g.e , s. 100.

(2) Y. OĞUZOĞLU, a.g.e , s.84.

B-ŞER'İYYE SİCİLLERİ VE TARİHİ KAYNAK OLARAK
EHEMMİYETİ

Osmanlılarda olduğu gibi, ortaçağda yakın şarkın bütün Müslüman ve Türk devletlerinde, merkezî idare tarafından tayin edilen kadıların hususi arşivleri olduğu ve mahkemede cereyan eden bütün işler hakkındaki karar sûretlerini, bu defterlere kaydettikleri malumdur. Abbasiler, Selçuklular ve İlhanlılarda da şer'iyeye sicillerinin mevcut olduğu bilinmekte ise de bunların tamamı kaybolmuştur.¹

Kendisinden önceki devletlerden daha muntazam ve merkeziyetçi bir idare kuran Osmanlılarda ise bu defterlerin büyük bir kısmı muhafaza edilmiş ve zamanımıza kadar ulaşabilmiştir. Ancak savaş, yangın, su baskını, uzun zaman bakımsız kaldığı için meydana gelen çürümeler ve insan eli ile yapılan tahribat sonucunda, bunların da bazıları zamanımıza intikal etmemiştir.

Şer'iyeye sicillerinde yer alan kayıtları; kadı tarafından verilen hükümler, her hangi bir hadiseyi, bir şehadeti veya bir hibeyi, resmiyete geçirilmesi istenen bir hususu ihtiva eden belgeler, devlet merkezinden gelen çeşitli yazılar şeklinde sıralamıştık. Bu genel tasniften yola çıkarak şer'iyeye sicillerinde yer alan belgelerin muhtevasını şu şekilde açıklayabiliriz:

- 1-Merkezden gönderilen her türlü ferman, berat ve mektuplar
- 2-Ümera denilen mahalli yöneticilerin (beğlerbeği, vali, sancakbeği, mutasarrıf, mütesellim vb.) çeşitli konularda sancak veya şehir meselelerini çözmek için yayınladıkları buyrultular ile bunların icraatlarını gösterir kayıtlar.
- 3-Kadıların, çeşitli konularda merkeze gönderdikleri ilâmlar ile şehir yönetiminde kişi ya da çeşitli müesseseler arasında doğan anlaşmazlıkları çözümlmek için verdikleri hüccetler.

(1) F. KÖPRÜLÜ, "Anadolu Selçukluları Tarihinin Yerli Kaynakları", Belleten, C.7/ 27 (1943), s. 409-410.

- 4-Şehrin mahalle listeleri, dinî ve içtimaî yapıların inşaaası, bakım ve tamirlerinin yapılması, şehirde yürütülen imar faaliyetleri, imar işlerinde kullanılan inşaat malzemelerinin çeşit ve fiyatları ile ilgili vesikalar.
- 5-Şehrin nüfusunu, nüfusun ırkî ve dinî yönden ayırımını, bu nüfusun zaman zaman maruz kaldığı salgın hastalık ve tabii afetler hakkında bilgi veren belgeler.
- 6-Evlenme-boşanma, kız kaçırma, mehir bağlama, alım-satım, mukavele ve kefalet senetleri, hırsızlık, kalpazanlık, yaralama ve öldürme ile ilgili kayıtlar.
- 7-Şehirlerdeki esnaf gurupları ve bunların meslekleri ile ilgili ürettikleri malların çeşitleri, çarşı ve pazarlarda satılan malların narh listeleri, usta ve ırgat yevmiyele-ri ile ilgili kayıtlar.
- 8-Sancak ve şehir halkından toplanan vergi miktarları, bu vergilerin toplandığı vergi haneleri ile ilgili kayıtlar.
- 9-Altın ve para meseleleri ile çeşitli eşya fiyatlarını gösterir kayıtlar.
- 10-Ölen kişilerin mesleği ile mal varlıklarını gösteren tereke kayıtları, bu kayıtlarda yer alan etnografik eşya listeleri.
- 11-Bu sayılan hususlar dışında, mahkeme tarafından önemli görülerek sicillere kaydedilen çok değişik konularda belgeler de vardır. Bu meyanda, ifta makamından alınan bazı fetva suretleri, yangın, sel, zelzele, don, kar hadisele-ri ile ilgili gelisi güzel yazılmış münferit notlar, şair yaradılışlı bazı kadı ve naiblerin, azl ve nakillerinde ihtisaslarını anlatan şiirleri ihtiva eder kayıtları da sıralayabiliriz.¹

Şer'iyeye sicillerinde, o kaza bölgesine ait adli, idari, beledi ve meslekleri alakadar eden nizamlar, vakıf, aile hukuku, miras taksimi, askerlik, vergi vb. kararlar içiçedir. Ancak İstanbul, Edirne, Bursa gibi o dönemin büyük şehirlerinde terekeler için ayrı ayrı defterler tutulmuştur ki bunlara "Tereke Defterleri" yahut "Kassam"

(1) H.ONGAN, a.g.e , s. X.

adı verilmekteydi. Bu defterlerde, adından da anlaşılacağı üzere ölenlerin terkettiği menkul ve gayri menkul her türlü malların ve alacak, borç, vasiyet, hibe gibi tasarruflarla meydana gelen hakların açık bir şekilde yazıldığı kayıtlarla, ölenlerin menşeleri, medeni halleri, her türlü giyim ve ev eşyası, ticari malların çeşit ve miktarları, bunların fiyatlarını ihtiva eden kayıtlar mevcuttur.¹

Osmanlı devletinin umumi bünyesi içinde, yukarıda sözü edilen bütün bu belgeleri ihtiva ettiği için şer'iyeye sicillerinin ehemmiyeti kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Devrinin iktisadi ve içtimai yapısından etnoğrafyasına, askeri yapısına, konuşulan diline kadar bütün özellikleri ve incelikleri yansıttığı için şüphesiz siciller büyük ehemmiyete sahiptirler. Türü bakımlardan ser'iyeye sicillerinin ehemmiyetleri şöyle izah edilebilir:

Mahalli bir çok hadisenin tarihlere kaydedilmediği, hatta bilinen bazı hadiselerin çoğu kez teferruata girililmeyerek hakiki sebeplerinin iyice açıklanamadığı malumdur. Halbuki memleketimizin en uzak ve küçük bir köşesinde meydana gelen en küçük bir hadise, her hangi bir sebeple mahkemeye aksetmiş bulunabileceğinden sicillere müracaat etmek gerekecektir. Bu sebeple siciller, içtimai, idari, malî, iktisadi, ticari, ziraî, beledi, askerî ve siyasi bakımlardan tarihimizin bilinmeyen taraflarını ve geçmiş devrelerde tabii bulduğumuz yaşama şartlarını, doğru olarak aydınlatma imkânını veren hazinelerimizdir.² Mesela devrin askerî yapısını anlamak için sicillere müracaat edildiğinde, mahallinde meydana gelen askerî hadiseleri, asker toplanması, asker adedi, nereye nasıl gidecekleri, işçileri, sakatlık, ölüm, görevden ihrac, izin,

(1) Ö.L. BARKAN, "Edirne Askeri Kassamı'na Ait Tereke Defterleri (1545-1659)", Türk Tarih Belgeleri Dergisi, III/5-6 (1968), s. 1-479.

(2) H.ONGAN, a.g.e , s. XI.

emeklilik, destek hizmetleri, ikmal, taktik, plânlama, bedel gibi askerî tarihimize ışık tutan çok önemli bilgeleri bu belgelerden tesbit edebiliriz.

Bunun yanında bölgede meskun insanların aile yapılarını, evlilik geleneklerini, çocuk sayılarını, içtimâî güvenlik mevzularını, zengin-fakir, zımmî ve müslim ailelerin içtimâî özelliklerini sicillere bakarak tesbit etmek de mümkündür. Ayrıca şer'iyeye sicillerinin etnografya ve halk kültürü açısından da ehemmiyeti büyüktür. Devleti meydana getiren çeşitli topluluklar nasıl yaşıyordu, ne tür evlerde oturuyorlardı, evlerini nasıl döşüyorlardı, nasıl giyinip kuşanıyorlardı, ne tür yiyecek ve zahire ile besleniyorlardı, ne gibi işleri meslek edinmişlerdi ? İşte bu soruların cevaplarını da teferruatıyla sicillerden bulmamız mümkündür.

Osmanlı devletinin iktisadî yapısı hakkında da çok kıymetli bilgileri ihtiva eden bu siciller, toplanan vergiler ve bunların çeşitleri, miktarları, yılda kaç defa ve hangi usulde vergi ödendiği, halkın uğraştığı meslekler, yörede yetişen hububat ve beslenen hayvan cinsleri hakkında da müracaat edebileceğimiz ilk kaynak durumundadırlar.

Şer'iyeye sicillerinde bir çok devlet adamı, müderris, alim, şair, sanatkâr ve mimar adları geçer her ne kadar bu üst derecedeki kimselerin biyografisine dair geniş açıklamalar bulunmuyorsa da, bunların hal tercümelerini yazmak veya yazılmış bulunan kişiler hakkındaki bilgilerin doğruluk derecesini kontrol etmekte müracaat edilebilecek ehemmiyetli kaynaklar serisindedir.

Sicillerde geçen kişi, kasaba, köy ve mahalle adları büyük bir yekun teşkil eder. Bunlardan kadın ve erkek adları ile ünvan ve lakablar dil bakımından incelenmeye değer bahislerdir. Eskiden oturlan veya oturulmayan yerler, mezraa ve özellikle aşiret ve cemaat adlarını ihtiva eden kayıtlar iskân tarihimiz için paha biçilmez belgelerdir.¹

(1) H. ONGAN, a.g.e , s. XI.

Timarların kimlere ve ne suretle tevcih edildiğine dair beratlarla, bu timarların kadılar huzurunda ve artırma yolu ile mültezimlere verilmelerine veya sipahileri marifetleriyle tapuya bağlanmalarına, vakıflara ait emlak ve akarların da aynı şekilde kiraya verilmelerine dair tutulan kayıtlar devletin teşkilât tarihi hakkında büyük ehemmiyeti haizdirler.

**C-ŞER'İYYE SİCİLLERİ ÜZERİNDE YAPILAN TETKİK VE
KATALOGLAMA ÇALIŞMALARI**

Daha önce saydığımız bu zengin muhtevalarından dolayı şer'iyeye sicilleri, günümüzde pek çok ilim adamınca çalışmalarında ana kaynak olarak kullanılmaktadır. Türkiye'de şer'iyeye sicillerinin ehemmiyetleri üzerinde ilk duran İsmail Hakkı Uzunçarşılı olmuştur, daha sonra Fuad Köprülü ve Hasan Fehmi Turgal bu konuyu işlemişlerdir.¹ Bu konuda ihtiva ettiği bilgilerin mahiyeti bakımından en kıymetli çalışmalardan biri de ilk olarak Halit Ongan tarafından yapılmış olup, teferruatlı ön bilgi ile yayına sunulmuştur.²

Şer'iyeye sicilleri üzerinde yapılan çalışmalar üç grupta incelenebilir.

- 1-Sicillere dayalı olarak yapılan çalışmalar
- 2-Metin yayın çalışmaları
- 3-Katalog çalışmaları.

Sicillere dayalı olarak yapılan çalışmalar, günümüzde pek çok ilim adamı tarafından sürdürülmektedir. Bunun yanında, bu gün ebediyete intikâl eden bazı ilim adamlarımız da bu kaynaklardan istifade ederek kıymetli eserler ortaya koymuşlardır. Bunlar arasında Ömer Lütfi Barkan, Kamil Kepecioğlu, Süheyl Ünver, M.Çağatay Uluçay, Mustafa Akdağ, Halit Ongan, Tayyib Gökbilgin sayılabilir.³

- (1) İ.H. UZUNÇARŞILI, "Şer'î Mahkeme Sicilleri", Ülkü Mecmuası, 5/29 (Temmuz 1935), s.365 vd. M.F. KÖPRÜLÜ, a.g.e , s. 409-410. H.F. TURGAL, "Mülgâ Şer'iyeye Mahkemeleri Üzerinde İncelemeler", II. Türk Tarih Kongresi, Ankara 1943, s.948-962.
- (2) H. ONGAN, a.g.e , H. ONGAN, Ankara'nın İki Numaralı Şer'iyeye Sicili, Ankara 1974.
- (3) Ö.L. BARKAN, "Edirne Askeri Kassamı... K. KEPECİOĞLU, "Bursa'da Şer'iyeye Sicillerinden ve Muhtelif Arşiv Kayıtlarından Toplanan Bilgiler ve Vesikalar", VD, II, s. 405-421.

Çalışmalarını şer'iyeye sicilleri üzerine teksif ederek sürdüren şu ilim adamlarımızı da sayabiliriz: Halil İnalçık, Yusuf Halaçoğlu, Halil Sahillioglu, Özer Ergenç, Yusuf Oğuzoğlu, Mehmed İpşirli, Mehmet Genç, Cemil Cahit Güzelbey, Cahit Baltacı, Mustafa Öztürk, Rıfat Özdemir.¹

Siciller üzerinde metin yayın çalışmaları da günümüzde bir hayli artış göstermiştir. Yukarıda ifade ettiğimiz üzere ilk çalışmayı yapan Halit Ongan'dan sonra Cahit Cemil Güzelbey, Mustafa Öztürk, Rıfat Özdemir, Hüseyin Görür, Ahmet Halaçoğlu, Kenan Ziya Taş, Ahmet Kankal tarafından bu manadaki çalışmalar sürdürülmektedir.

Türkiye, arşivleri bakımından dünyanın en önde gelen ülkeleri arasındadır. Türk arşivlerinin bu emsalsiz zenginliği, Türklerin, bilhassa Osmanlı Türklerinin yazılı kâğıda karşı göstermiş oldukları dikkat ve sevginin bir sonucudur. Osmanlı devletinde katiplerin tarafından vesikaların çalınması, saklanması ve tahrif edilmesi durumunda, bunu yapanlar idamla cezalandırılırdı ki bu durum pek az millette görülen bir titizliktir. Belgelerin günümüze kadar intikal edebilmesi bu tatbikatın neticesidir. Bugün en mühim arşiv, Başbakanlık Arşivi adıyla İstanbul'da bulunmakla beraber Osmanlı devletine ait vesikaların yekünü itibarıyla diğer arşivler de göz ardı edilemez. Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi, Genel Kurmay Harp Tarihi Dairesi

S. ÜNVER, "Bursa Şer'iyeye Sicillerinden Askeri Hükümler ve Kayıtlara Dair Notlar", Belleten, XXVIII/112, s. 769-772.

M. Ç. ULUÇAY, "Manisa Şer'iyeye Sicillerine Dair Bir Araştırma", TM, X, s.285-298.

M. AKDAĞ, a.g.e .

H. ONGAN, a.g.e .

M.T. GÖKBİLGİN, "Kanuni Sultan Süleyman Devri Müesseseler ve Teşkilâtına Işık Tutan Bursa Şer'iyeye Sicillerinden Örnekler", İ.H. Uzunçarşılı'ya Armağan, Ankara 1976, s. 91-112.

(1) Bu ilim adamlarının çalışmalarını bibliyografyaya vereceğimizden, burada zikretmiyoruz.

Arşivi, Harbiye Nezareti Arşivi, Bahriye Nezareti Arşivi, Maliye Nezareti Arşivi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Marif Nezareti Arşivi, İstanbul Belediyesi Arşivi, İstanbul Müftülüğü Arşivi önde gelen arşivlerimiz arasındadır. Bu arşivlerde bulunan vesikaların mevzuu ve ehemmiyetleri ayrı bir araştırma konusudur. Ancak hemen belirtmek gerekir ki bu vesika çeşitlerinin en mühimlerinden bir tanesi de şer'î mahkeme kayıtları yani şer'iyye sicilleridir. Bunlardan başka şer'iyye mahkemelerinde tutulan kayıtları ihtiva eden defterlerin toplandığı, çeşitli vilâyetlerimizde bulunan arşivlerimiz vardır. Bu arşivlerin bulunduğu vilâyetlerimiz, Ankara, İstanbul, Diyarbakır, Van, Adana, Gaziantep, Antakya, Konya, Afyon, Sivas, Kütahya, Bursa, Manisa, İzmir, Bergama, Antalya, Kastamonu, Sinop, Tokat, Niğde'dir.

Türk tarihi ve kültürü bakımından büyük bir ehemmiyete sahip olan şer'iyye sicilleri Osmanlı devletinin yıkılmasından sonra, 1941 tarihine kadar geçen süre içerisinde kaderlerine terk edilmiş ve adliyelerin rutubetli anbarlarında, yığınlar halinde muhafaza edilmiştir. Marif Vekâleti'nin 3 Kasım 1941 tarih ve 4018/ 2182 sayılı kararıyla, siciller müze ve kütüphanelere devredilmeye başlanmıştır, böylece bir yerde yok olmaktan kurtarılmıştır. Bununla beraber siciller üzerindeki katalog çalışmaları, bu tarihten oldukça uzun bir müddet sonra başlamıştır. Ancak bunların fihristleri ve indeksleri halen yoktur. Bunun yanında katalog çalışmaları yeni başlamış olduğundan, kesin sayıları tesbit edilememiş olup bu sayı yeni sicillerin bulunmasıyla devamlı değişiklik göstermektedir.

Şer'iyye sicillerinin kataloglarının hazırlanması yönünde, Halit Ongan, Osman Ersoy, Yusuf Halaçoğlu, Mücteba İlgürel, Yusuf Oğuzoğlu, Mustafa Öztürk ile Mehmet Kayıran, Rifat Özdemir, Nazmi Sevgen, Attila Çetin ve Fahrettin Kirzioğlu'nun yaptıkları kataloglama çalışmaları büyük ölçüde bu boşluğu doldurmuştur.¹

(1) Bu kataloglama çalışmalarını bibliyografyada ve-
reçimizden burada zikretmiyoruz.

Bütün bu çalışmalara rağmen, şer'iyeye sicillerinin toplam sayıları üzerinde, bugüne kadar kesin rakamlar ortaya konulamamıştır ki bunun sebebi bazı vilayetlerimizin şer'iyeye sicillerinin bulunamamasıdır (Erzurum, Erzin-can, Kars gibi). Buna ilaveten şer'iyeye sicilleri bulunan vilâyetlerimizin defterlerinde de sayı ve tarih itibariyle eksik ve yanlış bildirmeler mevcuttur.¹

Arşiv ve müzelerimizde bulunan sicillerin, aded itibariyle genel durumları şöyledir:

İstanbul'da bulunan şer'iyeye sicilleri arşivi, Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı olup Süleymaniye Camii yakınında, İstanbul Müftülüğü girişindedir. Bu arşivdeki siciller 27 kadılığa ait olup toplam sayıları 9866'dır. Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan şer'iyeye sicillerinin sayıları 2751'dir. Ankara Etnografya Müzesi'nde bulunan şer'iyeye sicillerinin toplam sayısı 1579'dur. Bursa Arkeoloji Müzesi'nde toplam 879 sicil bulunmaktadır. Tokat müzesinde 222, Antakya Müzesi'nde 102, Adana Müzesi'nde 449, Malatya'da 11, Konya Mevlâna Müzesi'nde 340, Diyarbakır Müzesi'nde 319, Gaziantep Müzesi'nde 175, Kastamonu Müzesi'nde 207, Sinop Müzesi'nde 23, Van Müzesi'nde 9, Niğde Müzesi'nde 22, ayrıca Niğde'ye bağlı Bor ilçesinde (Halil Nuri Yurdakul Kütüphanesi'nde) 12, İzmir Arkeoloji Müzesi'nde 315, Afyon Müzesi'nde 198, Bergama Müzesi'nde 24, Kütahya Müzesi'nde 107, Manisa Müzesi'nde 436 adet, Antalya Müzesi'nde 46, Sivas Müzesi'nde 129 tane olmak üzere Türkiye müze ve arşivlerinde toplam olarak 18209 adet sicil mevcuttur. Bunlara Bulgaristan'da bulunan sicilleri de dahil edersek, bu sayı 18408'e ulaşmaktadır. Bu arada bazı vilayetlerimize ait şer'iyeye sicillerinin tamamının kayıp olduğunu ve ileride bulunabileceğini düşünerek bu rakamın değişebileceğini dikkate almak gerekir.

(1) Rifat Özdemir, çalışmalarının birinde Malatya'ya ait 9, Uşak'a ait 20 sicil tesbit etmiştir ki, bunlar daha önce yapılan katalog çalışmalarının hiç birinde yer almamıştır.

Bununla beraber mevcut sicillerin hepsinin kataloglama çalışmaları bitmiş değildir. Bunun tamamlanması hem ilim adamlarına büyük kolaylık sağlaması hem de bu mühim hazinelerin muhafazası açısından ehemmiyet kesbettiğinden, kataloglama çalışmasının bittiğini görmeyi dilemekteyiz.

D - DEFTERİN TANITIMI

Bursa Arkeoloji Müzesi'nin kütüphanesinde inceleyicilerin hizmetine açık olarak mahfuz bulunan Bursa'nın B 118/332 Nolu Şer'iyye Sicili, söz konusu müzede bulunan 879 defterden sadece biridir. M.1618-1619 yıllarına ait bulunan bu defterin 146 varaktan ibâret olduğunu belirtirken bizim inceleme yaptığımız merkezi yazışmaların kayıtlı bulunduğu ikinci bölümün, defterde 37 varaklık bir yer kapladığını da belirtmeliyiz.

Müze, Bursa'ya ait 794 defterin dışında 33 adet Mustafakemalpaşa'ya, 21 adet Mudanya'ya, 2 adet Orhaneli'ye, 16 adet İnegöl'e 4 adet İznik'e, 9 adet Gemlik kazalarına ait olmak üzere 879 defterin içinde, bugün Türkiye' müzelerinde bulunan bütün şer'iyye sicillerinin en eskisi olmak durumundaki A.199 nolu (H.860-M.1455-1456) defter de mevcuttur.

Bizim inceleme mevzuu yaptığımız defter ise B 118/332 noludur. H.1027-1028 M.1617-1619 yıllarına ait olan bu defterin, incelediğimiz merkezi yazışmalar bölümünde sadece H.1027 ve 1028 yıllarına ait değil, 1 adet 1014, 1 adet 1020, 2 adet de 1026 yıllarına ait kayıt mevcuttur. Bu kayıtlar muhtemelen, merkezden çıktıktan sonra uzun bir müddet kaybolmuş ve 1027 yılına gelindiğinde bulununca deftere kaydedilmiştir.

Defterin 37 varaklık 74 sahifelik ikinci bölümünde kayıtlı olarak 157 belge mevcuttur. Defter cildi halen sağlam ve orjinal ciltte muhafaza edilmekte olup 16x44cm. ebadındadır. Yazısı çok çeşitlilik arz etmektedir. Fakat fazla olarak kullanılan yazı çeşidi ise Kıрма Rika'dır. Defterin bazı sayfalarında, zaman geçtikçe meydana gelen tesirler ve etkiler sebebiyle ve mürekkep karışması sebebiyle okumayı güçleştiren yerler vardır.

İİ- M E T İ N

(TRANSKRİPSİYON)

V. 109 a B. 1

'Avâriz hânelerinin her on hânesinden bir kürekci ihrâcının emr-i şerifidir.

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vulâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u ulûmi'l-enbiyâ-i ve'l-mürselin huccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecmafin el-muh-tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fyn Mevlânâ el-hâkimü'l-'adl be-kazâ-i Burusa -dâme't-fezâ'iluhu- tev-ki'-i reff'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: sen ki mevlânâ-yı müşâru'n-ileyhsin hâlen divân-ı humâyûnumâ arz gönderib kazâ-i mezbûrun ikibindörtüüzonaltı hânesinin her yedi hânesinden binyirmiyedi târihine mahsûb olmak üzere bir nefer kürekci ihrâc oluna deydü fermân olunub lâ-kin re'âyânın ol mikdâr hânedan virmeğe iktidârları olmayub tahkik olunmak bâbında emr-i şerifim ricâsına i'lâm eylediği 'arz olundukda ol mikdâr hânenin her on hânesin-den bir nefer kürekci ihrâc olunmak emr idüb buyurdum ki hükm-i şerifimle tersâne?i 'âmirem çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed Çavuş -zid-e kadrehu- vardıkda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîli'l-kadrim mücebince biran ve bir sa'ât te'hîr ve terâhî itmeyüb kazâ-i mezbûrun ol mikdâr 'avâriz hânesinden tarih-i mezkûra mahsûb olmak üzere her on hânelerinden bir nefer kürekciyi mezbûr kulum mübâşeretiyile ihrâc itdürüb mukaddeman irsâl olunan emr-i şerifimde kayd ve tasrih olunduğı üzere Nevruzdan bir ay mukaddem (فائس) irsâl ve isâl ve tersâne-i 'âmire-me teslim itdirmekde ikdâm-u ihtimâm eyliyesin 'avk ve te'hîrden ve ihmâl-u müsâheleden ictinâb eyleyesin el-hâsil kürekci husûsı donanma-yı humâyûnumun ehemmi-umûrundanır âna göre mukayyed olub vakti ve zemâniyle göndermege sa'y-u ihtimâm eyliyesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılâsın. tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi' şehri-Saferi'l-Hayr-i min şuhûr semâne ve 'ışrin ve elf.

be-makam-ı

Kostantiniyyeti'l-mahrûse

V. 109 a B. 2

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn huccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-i ecmaîn el-muhtass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fiyn mevlânâ-yı Burusa kadısı -zîde't-fezâ'iluhu- tevki'-i reffî'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: hâlen südde-i sa'âdetime arz gönderüb bundan akdem kazâ-i mezbûr hânelerinin her yedi hânesinden bir nefer kürekci ihrâc olunmağ-la re'âyâ tahammül idemeyüb sâ'ir memâlik-i mahrûsede fermân olunduğı adetde kazâ-i merkûm re'âyâsının dahi her on hânedan bir nefer kürekci ihrâc olunmak bâbında emr-i serif rızâsına i'lâm itmeğın vech-i meşrûh üzere her on hânedan bir kürekci ihrâc olunub donanma-yı humâyûnum gitmeden mukaddem südde-i sa'âdetime irsâl ve tersâne-i 'âmireme isâl eylemen emr idüb buyurdum ki vardıkda bir an ve bir sa'ât te'hîr-u tevakkuf itmeyüb kazâ-i mezbûr re'âyâsının her on hânesinden bir nefer kürekci ihrâc idüb donanma-yı humâyûnum çıkmazdan mukaddem südde-i sa'âdetime irsâl ve tersâne-i 'âmireme isâl itdiresin şöyle ki fermân-ı emr isâline muhtâc itdirmeyesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın fi'l-yevmi'r-râbi'-i 'aşer şehr-i Zilkaade sene 'aşer ve elf

be-makâm-ı Kostantiniye

V. 109 b B. 3

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ-i ve'l-mürselin huccetü'l-Hakk-i 'ale'l-halk-i ecmaîyn el-muhtass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fiyn Burusa ve Kütahiyye kadıları -zîde't-fezâ'iluhu- tevki'-i reffî'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: hâliyan Rumili ve Anadolu der-vâki' Ermeni keferesi batriki olan Evanos nâm râhib Der-sa'âdetime arz-ı hâl sunub batrikliğime müte'allik zikr olunan kadılıklar der-vâki' murahhasalarda ve sâ'ir Ermeni keferesi üzerlerinde geçen sene ve bu se-

neden miriye 'âid ve râci' olan rûsûmlardan ve tasadduk akçelârinden ve panayırları ve nikâhları resmlerinden ve sâ'ir batriklik mahsûlünden küllî bâkilerim olub miriye virilen berât-ı şerif mücebince şer'le müteveccih olanlardan bi't-tamam taleb-u tahsil ve dâhil-i hazine olmak için kendü cânibimden Avraham nâm zımmi-i vekil nasb idüb gönderilmesi bâbında emr-i şerifim ricâsına i'lâm itmeğin kadimde olıgeldiği üzre ve âyenlerimücebince tahsil itdirilmek emrim olmuştur buyurdum ki istihdâm kullarından ebnâ-i sibahiyândan Ali nâm kimesne hükmi-i şerifimle vardıkda bu bâbda sâdır olan fermân-ı sa'âdetim mücebince 'amel idüb dahî taht-ı hükûmetinizde vâki' murahhasa ve papas ve keşiş ve sâ'ir Ermeni keferesini getirdüb vech-i meşrûh üzre batrik-i mezbûrun yedine virilen berât-ı humâyûnum mücebince ve âyenleri muktezâsınca bu sene ve geçen senelerde her birisinin miri rûsûm ve tasadduk akçe-lerinden panayırları ve nikâhları resminden ve sâ'ir batriklik mahsûlünden lâzım gelen bâkilerin bi't-tamam taleb ve tahsil ve vekil-i mezbûra miri için zabt ve kabz itdürüb zikr olunan rûsûm ve mahsûlünden kimesne zimmetinde bir akçe ve bir habbe bâki kodurmiyasız rûsûm ve mahsûl kili-saya müte'allik olan esbâbın ve beşbinden ekl olan metrûkâtın kadimden olıgeldiği üzre vekil-i mezbûra kabz itdirresiz ve ba'z sâhibler batrikin ma'rifeti yoğiken bilâ emr-i şerif rûsûmları tahsil itdirirler imiş göresiz vâki' ise men' idüb batrika müte'allik olan rûsûmun tahsiline mâdâmeki batrik tarafından fermân-ı humâyûnum ile vekil ta'yin olunmıya min ba'd rûsûm-ı mezbûra âhırdan bir ferdi dahl-u taarruz itdirmiyesiz ve vekil-i mezbûr miri rûsûm tahsilinde iken ba'z keşişler varub mücerred celb-i mâl için sen bize söğdün ve oğlanımız ayırtıdın veyâ sana kırk akçe virdük deydü hilâf-ı şer'-i şerif rencide itdiklerinden gayri ba'zı mahvuf olan yerlerden ehak vechile geçmek libâsını tağyir idüb esbâbı götürdüklerinde ehl-i örf tâ'ifesi ve voyvoda ve ümenâ ve 'ammâli hilâf-ı mu'tâd dahl itdirmiyesiz ve ba'z keşişler batrik-i mezbûr

ma'rifeti yoğiken papaslık idenleri manastırlarına sürüb
 min ba'd papaslık itdirmiyesiz ve miri rüsüm akçesiyle
 geldikde tasarrufunda olan at ve katırın ulağa ve sâ'ir
 kapum kullarına hilâf-ı mu'tâd aldırmayub ve altı ay bir
 yerde sâkin olmadan yanında olan adamlarından yuva haracı
 taleb itdirmiyesiz ve bi'l-cümle kadimden olıgeldiği üzre
 'amel idüb husûs-ı mezbûr için tekrar emr-i şerifim irsâ-
 line muhtâc eylemiyesiz şöyle bilesiz ba'de'n-nazar bu
 hükm-i hümayûnum yedinde ibkâ idüb 'alâmet-i şerife i'ti-
 mâd kılasız. Tahriren fi'l-yevmi's-sâbi' min şuhûr-ı şehri
 Receb sene sebâ ve 'ısrın ve elf

be-makâm-ı

Kostantiniyeti'l-mahrûse

V. 110 a B. 4

Nişân-ı şerif-i 'âli-şâni oldur ki

Hâliyen serfir-i saltanat cenâb-ı celâlet mâbım mü-
 yesser oldukda 'umûman tecdid-i pervâde fermânım olmağın
 mahâmiye-i İstanbul'da vâki' ve Rumili ve Anadolu ermeni-
 leri keferesine yüzbin akçe pişkeş ile batrik olan Evanos
 râhib amım pezergüvârem Sultan Mustafa Han -tâbe serâhu-
 zamânında ta'yin-i tahrir-i berât itmekle ellerinde olan
 berâtlarıyla mücebince pişkeş ikiyüzbin akçe lâzım gel-
 meğın lâkin ellibin akçe ziyâde ile fermânım olmağın cem'-
 an ikiyüzellibin akçenin sülûsâtı yedibin akçesi binyirmi
 yedi Rebiülevvelinin yirminci gününde onbin akçe mâh-ı
 mezbûrun yigirmiikinci gününde ve mâh-ı Rebiülâhirin yi-
 girmibeşinci gününde dörtbinüçyüzyedi akçe ve mâh-ı Cema-
 zivelevvelinin onikinci gününde doksanikibin akçe ve mâh-ı
 Cemaziyelâhirenin onbirinci gününde elliüçbin akçe ki cem'-
 an ikiyüzellibinüçyüzyedi akçe olur bi't-tamâm teslim-i
 hazine itmeğın mezbûr Evanos'a bu berât-ı izzet-âyât sa'-
 âdet-gâyâtı virdim ve buyurdum ki varub nefsi-i İstanbul ve
 Galata ve Rumili ve Uskûdar ve Burusa ve Kütahiyeye ve Si-
 vas ve Tokad ve Amasya ve Kaysariya ve Trabzon ve Ankara
 ve kefe perâkendesinin murahhasa müte'allik umûrunı âyin-i

bâtıla ve âdet-i âtilaları üzre batrik olub kimesne mâni' ve dâfi' olmayub bâlâda mestûr olan Ermeni murahhasası ve papas ve keşişleri Ermeni tâ'ifesinin evlisi ve gencisi mezbûrı kendileri üzerine batrik bilüb mürâca'ât idüb muhâlefetinden ihtirâz ideler ve cümle tebdil ve tağyirleri râhib-i mezbûrun elinde ola ve murahhasa ve papas ve keşişlerden biri mürd oldukda metrukâtının beşbinden ziyâdesi mirî için tahsiline me'mûr olanlar kabz eyleyüb ve eger beşbinden ekl ise oligelen âdet ve kânûn üzre ve âyinleri mücebince râhib-i mezbûr zabt ide ve mürd olanların geydükleri kara kaftanı ve 'asâsını ve gümüş karhı ve evkâf yeri kenisâlarına mahsûs ve müte'allik olub batrik-i mezbûr zabt idüb ve Ermeni tâ'ifesinin arasında nikâh itdirmeyince 'avret veyâ bi-vech boşayanı iki 'avreti olanı 'ayinleri mücebince râhib-i mezbûr görüb ve lâzım geleni icrâ idüb ve ermenilerin âyinleri üzre birbirinin mâbeynlerinde olan hususuna dahî batrikden gayri kimesne karışmaya ammâ şer' da'vâları oldukda vilâyet kadılarına mürâca'ât ideler ve mürd olan ruhbânlar batrik-i mezbûra kili sa fukarâsına ayinleri mücebince her ne vâsıl ider ise makbûl olub oligelmişe muhâlif dahl ve ahz-u mâl için nesne icâb itmeden kadı ve kassâm âdemler karışmaya ve batrika müte'allik murahhasa rûsûmundan her kangı vilâyetde ne mikdâr nesnesi vârise tahsiline izhâr eylemiye nâ-büt ve zâhir oldukda hâkimü'l-vakt olanlar şer'le hüküm idüb alıvireler ve murahhasa ve papas ve keşişlerin nasbı ve 'azli ve ref'i batrik-i mezbûrun ma'rifeti ile ola ve mezbûrlardan birinin âdet-i âtilaları üzre günâhları sâdır olub (okunması) lâzım geldikde kadımden oligeldiği üzre murahhasalıktan ref' idüb yerine batrik-i mezbûr müstehak evlâtın ta'yin idüb ve âdetâ lâzım gelen pişkeşlerin dâhil-i hafizne eyledükden sonra tasarruf için berât-ı humâyûnum virülüb kimesne mâni' olmiya ve batrik-i mezbûr veyâ vekil-i murahhasa olanlar mirî rûsûm cem'ine çıkdıkda muhâtara olan yerlerden âsân vechiyle geçürdüb bindükleri atlarına ve para ve yiraklarına kimesne mâni' olmiya ve mirî rûsûm

tahsil itdükde kendüden ve âdemlerinden hilâf-ı mu'tâd perâkende dahî taleb olunmayub ve murahhasa-i sâbık zamânında olan borcu hâlen murahhasa viregelüb evveline bi'l-cümle mezkûrun batrikliğine müte'allık olan manastırlara ve bağ ve bağçelere ve çiftliklere ve çayırlara ve tarlalara ve binâ evleri ve ayazına ve değirmenlere ve bi'l-cümle kilisaya vakf olanlara âhardan kimesne dahl eylemeyeüb ve bundan evvel ve bunun emsâli ermeni batrik olanlar ne vechile zabt u tasarruf idegelmişler ise sâhib-i mezbûr dahî ol minvâl üzre zabt u tasarruf eyliye bu bâbda mezkûra errâd-ı efrideden kâ'ine-i minkâne hiç ahad mâni' ve dâfi' olmiya şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahfîren fi'l-yevmi'r-râbi'-i 'aşer şehri Cemâ-ziyelâhire sene seb'a ve 'ısrın ve elf

V. 110 b B. 5

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân-ı sâmi-mekân ve tuğrâ-yı garrâ-yı cihân-sitân-ı hâkânî nuffize bi'l-'avni'r-rabbânî hükmi oldur ki

Çün 'avâtıf-ı 'aliyye-i şâhâne ve 'avârıf-ı seniyye-i mütekâsire-i pâdişâhânem müstehk-'inâyet ve müstevceb-himâyet olunalar bâbında mebzul ve bi-dirîğdir binâen ala zâlik ebnâ-i sipâhiyândan elli ikinci bölükde yevmi kırkûç akçe 'ulûfeye mutasarrıf olan işbu dârende-i fermân-ı vâcibü'l-iz'ân kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed-zîd-e kadrehu- bölüğün kadimî emekdârları ve ihtiyârlarından olduğundan gayri mukaddemen vâki' olan şark seferlerinde ve işbu sene-i mübârekede vâki' Tebriz ve Erdebil gâreti seferinde dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinin meydânı ve altı bölük halkı ve sâ'ir kapum kullarının ve 'asâkir-i nusret-i müessiremin mühimmâtı için lâzım koyunları vâfir ve mütevakkî yetiştürüb uğur-ı humâyûnumda kemâl-i sadâkat ve istikâmetle küllî sa'iy ve nef'iy zuhûra gelüb sadâkat ve istikâmetine ve malımın tevgir ve teksiri ve lâzım olan mühimmâtın tedârik ve itmâmı bâbında ziyâde müccid ve sâ'iy olduğuna i'timâd-ı şerifim ve i'tikâd-ı

humâyûnum olmağın hakkında mezîd-i 'inâyet-i hürevânem zuhûra getürüb muhrûse-i Burusa'da hassa harac emini nasb ve ta'yin idüb bu bârât-ı sa'âdet-âyât ve be-hüccet-i gâ-yâtı virdüm ve buyurdum ki: varub Burusa'da hassa harac emini olub şol ki vezâ'if-i hıdemât hassa harac emâneti-dir bi-kusûr mer'î ve mü'eddâ kıldıkdan sonra bundan ak-dem hassa harac emini olanlar ne vechile zabt ve tasarruf idegelmişler ise bu dahî ol vechile zabt ve tasarruf ve hassa harac emâneti aklâmına tâbi' olan ümenâ ve 'amâl ve küttâb ve sâ'ir cümle huddâmı bunu üzerlerine hassa harac emini bilüb hassa harac emânetine müte'allık olan umûrda mürâca'âtı buna eyleyüb şer' ve kânûna muvâfık olan sözinden tevâvüz eylemeyeler ol bâbda hiç ahad mâni' ve dâfi' ve râfi' ve müzâhim olmayub dahl ve ta'arruz kılma-ya şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahri-ren fi'l-yevmi't-tâsi'-i 'aşer şehr-i Zilhicce min şuhûr sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

Hurrire fi 27 Muharremi'l-Haram, sene 1028

be-yurd-i sahrây-i Tokad

V. 110 b B. 6

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn hüccetü'l-Hakk 'ale'l-halk-i ecmain vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ-i ve'l-mürselin el-muhtass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'in mevlânâ Burusa kadı-sı -zîde't-fezâ'iluhum- ve mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Burusa sancağında vâki' olan kadılar -zîd-e fezâ'iluhum- tevki'-i reff'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: Burusa sancağında nefsi Bu-rusa ve tevâbi'i olan nevâhi ve kurâda sâkin olub altı bölük halkından olanların üzerlerine kethüdayeri nasb ve ta'yin olunmak mu'tâd-ı kadim olub zümre-i silâhdârândan elliikinci bölükde yevmi kırküş akçe 'ulûfeye mutasarrıf olan kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed bin veli yeniçeri -zîd-e kaârehu- zümre-i mezbûrenin emekdârı ve ihtiyârla-rından olmağla livâ-yı mezbûrede sâkin ve mütemekkin olan

altı bölüğün halkı üzerlerine kethüdayeri nasb u ta'yın olunub ağaları tarafından mühürlü mektûb virilmekle mücebince 'amel olunmak emrim olmuşdur, buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda sâdir olan emr-i şerifim ve ağaları tarafından verilen mektûb mücebince 'amel idüb dahî livâ-yı mezbûrede sâkin ve mütemekkin olub altı bölük halından olanlar üzerlerine müşâru'n-ileyh Mehmed -zîd-e kadrehu- kethüdayeri olub tevâ'if-i mezbûreden her kim olur ise olsun vâki' olan (علاء) umûr-ı şer'iyelerin müşâru'n-ileyh mübâşeretile gördürüb icrâ-yı Hakk itdirüb hilâf-ı şer'-i şerif kimesneye teşâvüp itdirmiyesiz vezâ'if-i mezbûreden cürmü sâdir olub lâzâm-ı 'arz olanları ism ve resimleri ile yazub 'arzeyleyüb bir ferde himâyet eylemiyesiz bu bahâne ile (علاء) te'addi ve tecâvüzden hazer üzere olasız. Hurrîre fi 27 Muharremi'l-Harâm, sene 1028

V. 111 a B. 7

'izzetlü faziletlü Efendi hazretlerinin meclis-i (علاء) dürer-i da'avât-sâfiye gâret-i kerimât-ı vâfiye ithâf ve isârından sonra zamir-i müyesserre-i mühr-tenvirlerine iş'âr-ı mühlisâne oldur ki hâliyen taht-ı kazâ-i me'âlelet-şi'ârları ve Burusa ve tevâbi'i nevâhi ve kurâlarında sâkin ve mütemekkin olan altı bölük halkı üzerlerine kethüdayeri nasb u ta'yın olunmak dâb-ı kadim olmağın zümre-i silâhdârândan elliikinci bölükde yevmi kırküç akçe 'ulûfeye mutasarraf olan Mehmed bin Veli yeniçeri ocağının emekdâr ve ihtiyârlarından olmağla kethüdayeri nasbolunub huzûr-ı şerifleri savbına itâb olunmuşdur, şeref-vusûlünde me'mûldür ki üzerlerinden nazâr-ı şerifleri dirîğ olunmayub mezbûru kemâl-i emânet ve istikâmet üzere istihdâm itdiresiz ve sen ki kethüdayerisin gereği gibi hizmetinde mukayyid olub her husûsda şer'-i şerife mürâca'ât ve matâba'ât üzere olub her vechile fukarayı himâyet ve yoldaşları hüsn-i müdârâ ile zabt u rabt idüb şer'î da'vâları vâki' oldukda ma'rifet ile görölüb ve i'lâmı lâzım gelenleri izn-i hâkim ile berü cânibe

'arz u i'lâm edib şer'-i Muhammediyeye tâbi' olasız ve's-selâm. Tahrîren fi evâhir-i şehri Şevvâli'l-Mükerrem, sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

Kayd fi 27 min Muharremi'l-Harâm, sene 1028

Süleyman Ağa	Mustafa Ağa	Mehmed Ağa
gurebâ-i yesâr	gurebâ-i yemin	ulufeciyân-ı yesâr
hâlen	hâlen	hâlen

Ömer Ağa	Osman Ağa	Hüsrev Ağa
'ulufeciyân-ı	zümre-i silâh-	sipañiyân-ı der-
yemin hâlen	dârân hâlen	gâh-ı 'âli hâlen

V. lll a B. 8

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân-ı sâmi-mekân-ı sultânî hükmi oldur ki:

Nevâl-i 'atûfet-hüsrevânemde (in u) ve ber murâd olmağla lâyük ve sezâvar olanlardan işbu dârende-i fermân-ı vâcibi'l-iz'ân silâhdârlarım ümerâsından sekizinci bölükde yevmi otuzdört akçe 'ulûfeye mutasarrıf olan Kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafa Ermen nâm kulum -zid-e kadrehu- yarar ve kârgüzâr ve işbu sene-i mübâreke de vâkı' olan Tebriz ve Erdebil gâreti seferinde uğur-ı humâyûnumda küllî hıdmeti ve yoldaşlığı sübût itmiş emekdâr ve vâcibü'r-re'âyâ olmağın hakkında mezid-i 'inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getirüb intizâm-ı sâbık mücebince miriye hazer gelmemek üzere ibtidâ-i tarihte Burusa'da vâkı' ihtisâb ağası nasbidüb bu berât-ı humâyûn-ı 'izzet-makrûnı virdüm ve buyurdum ki: varub mahrûse-i mezbûrede vech-i meşrûh üzere ihtisâb ağalığı olub mādâmeki hıdemât-ı lâzımesin ve iltizâmı mücebince hıdmetine lâzım gelen malı edâ ve cânib-i miriye ve ehâli-i vilâyete sâ'iy ve nef'iy zuhûra gelüb kusûr olmaya bundan akdem mahrûse-i mezbûrede ihtisâb ağalığı hıdmetinde olanlar ne vechile idgelmişler ise mezbûr kulum dahî ol vechile zabt ve tasarruf idüb ve ihtisâb ağalığına müte'allık olan hüddâmı ve sâ'ir

ehl-i sük mezbûr kulumu üzerlerine muhtesib ağası bilüb zikrolunan ihtisâba müte'allık olan sözünden tecâvüz eylemeyeler ve itdirilmeye ol bâbda hıdemât-ı mezbûreye taraf-ı âhardan bir ferd dahl u ta'arruz kılmayub mâni' ve dâfi' ve müzâhim olmağa şöyle bileler, 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahfîren fi'l-yevmi'r-râbi'-i 'ısrın Zilhicce min şuhûr sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

Kayd fi 27 Muharremi'l-Harâm li-senet-i seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-yurd-ı sahrây-ı Tokad

V. 111 b B. 9

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân hükmi oldur ki:

Ebnâ-yı sipâhiyândan yirmidokuzuncu bölükde yevmi kırk akçe 'ulûfeye mutasarrıf olan Sa'ban ma'den-i yeniçeri ve silahdârlarım zümresinden kırkdokuzuncu bölükde yevmi yirmidört akçe 'ulûfeye mutasarrıf olan Kenan Abdullah nâm kullarım hâlen ordu-yı humâyûnuma gelüb 'arz-ı hâl sunub Hüdâvendigâr sancağına tâbi' Yenişehir ve tevâbi' mukâta'aları hâlen zabteden ümenânın 'uhdesinde ise üç sene bir tahvil olmak üzere senede yigirmibin akçe ziyâde ve ellibin akçe peşin ile ber vech-i iştirâk iltizâm ve kabûl kabûl ederiz deyi tevcih olunub berât-ı şerif virilmek bâbında 'inâyet ricâsına i'lâm eyledikleri binyigirmiyedi Zilhiccesinin onbeşinci günü 'arzulundukda zikrolunan mukâta'alar her nice de ise senede yigirmibin akçe ziyâde ile ibtidâ-yı tarihden mukaddemen olan emînleri teftişeylemek üzere der-'uhde olunmak fermânım olmağın vech-i meşrûh üzere olan ta'ahhüd ve kabûlleri ordu-yı humâyûnım hazînesinde mahfûz olan mukâta'ât defterlerine kaydolunub işbu dârendegân-ı fermân-ı vâcibi'l-iz'ân kudvetü'l-emâsil ve'l-iz'ân mezkûrân Şaban ve Kenan -zid-e kadrehuma-yı mukâta'ât-ı mezbûra ibtidâ-yı tarihden mukaddemen olan emînleri teftiş eylemek üzere ber vech-i iştirâk ve iltizâm emîn nasb idüb bu berât-ı sa'âdet-âyâtı virdim ve buyurdum ki varub şol ki vezâ'if-i hıdemât emâ-

netidir bi-kusûr mer'î ve mü'eddâ kılub kast-ı iltizâmına cevâb vireler ve mukâta'ât-ı mezbûreyi ibtidâ-yı tarihten zabt u tasarruf ve cüz'î ve küllî vâki' olan mahsûlâtını kabz ve ümenâ-yı sâbıkı teftiş eyleyüb mücebû's-şer' ve'l-kânûn zımmetlerine lâzım gelen malı tahsil ve kabz eyleyeler ve makâta'ât-ı mezbûrenin küttâb ve hüddâm ve sâ'ir re'âyâsı bunları üzerlerine emîn bilüb emânete müte'allık umûrda mürâca'atı buna eyleyüb şer' ve kânûna muvâfık olan sözünden tecâvüz eylemeyeler ol bâbda mukâta'ât-ı mezbûreye taraf-ı âhardan bir ferd mâni' ve dâfi' ve müzâhim olmayub dahl u ta'arruz eylemeye ve mezbûre Saban ve Kenan nâm kullarım şart ve ta'ahhüdleri üzre binyigirmiyedi Zilhiccesinin ondördüncü günü ellibin akçe ve yine mâh-ı mezbûrun onbeşinci günü yedibin akçe ki cem'an tefâvütü ile elliyedibin akçe eder ber-vech-i peşin ordu-yı humâyûn hazinesine teslim eylemişlerdir, şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahfîren fi'l-yevmi'r-râbi'-i 'aşer şehri Zilhicce min şuhûr sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

Kayd fi 27 Muharremi'l-Harâm sene 1028

be-yurd-ı sahrây-ı Tokad

V. 111 b B. 10

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân hükmi oldur ki:

Nevâl-i 'atûfet-i hüsrevânemle ber murâd olmağla lâyük ve sezâvar olanlardan silahdârlarım zümresinden yetmişikinci bölükde yevmi onbeş akçe 'ulûfeye mutasarrıf olan işbu dârende-i fermân-ı vâcibi'l-iz'ân ve kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân (K e e) nâm kulum yarar ve kârgüzâr ve emekdâr ve işbu sene-i mübârekede vâki' olan Tebriz ve Erdebil gâreti seferinde uğur-ı humâyûnumda küllî hıdmeti sebk idüb müstehik 'inâyet olmağla Burusa'da vâki' koyun bâcdârlığı hâlen iltizâmı her nicece ise iltizâm-ı sâbık üzre kendüye tevcih olunmak ricâsına 'arz-ı hâl eylediği ecilden zikrolunan koyun bâcdârlığı iltizâm-ı sâbık üzre ibtidâ-yı tarihten mezbûra der-'uhde olunmak fermânım olmağın zabt u tasarruf için bu berât-ı sa'âdet âyâtı virdim ve buyurdum ki varub şol ki vezâ'if-i hıde-

mât-ı bâcdârlıkdır bi-kusûr mer'î ve mü'eddâ kılub mâdâ-
meki hıdmetinde kusûru ve iltizâm-ı sâbık mücebince malım
bâbında 'arzı zuhûra gelmeye bundan akdem koyun bâcdârlı-
ğı hıdmetinde olanlar ne vechile zabt u tasarruf idegel-
mişler ise bu dahî ol vechile zabt u tasarruf idüb ol bâb-
da hiç ahad mâni' ve müzâhim olmayub dahî u ta'arruz eyle-
miye şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tah-
rîren fi'l-yevmi'l-'ısrın şehr-i zilhicce min şuhûr sene
seb'a ve 'ısrın ve elf.

Kayd fi 27 Muharremi'l-Harâm sene 1028

be-yurd-ı sahrây-ı Tokad

V. 112 a B. 11

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân-ı sâmi-mekân hükmi oldur ki
Kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Burusa'da hassa harac
emini Mehmed -zid-e kadrehu- ordu-yı humâyûnuna mektûb
gönderüb Süleyman bin Şaban nâm kimesne için mukaddem ve
müstakim ve ehl-i vukûf olmağla Burusa'da vâkı' olan ha-
rir vezzanlıgıtevcih olunmak bâbında 'inâyet ricâsına i'-
lâm eylemeğın işbu dârende-i fermân-ı humâyûn-ı meserret
makrûn-ı hâkânî mezkûr Süleyman hakkında mezd-i 'inâyetim
zuhûra getürüb iltizâm-ı sâbık mücebince ibtidâ-yı tarih-
den Burusa'da vâkı' vezzan-ı harirde vezzan nasb u ta'yin
edüb bu berât-ı sa'âdat-âyâtı virdim ve buyurdum ki: varub
vech-i meşrûh üzre vezzân olun mâdâmeki hıdmet-i lâzimesin
küllî sadâkat ve istikâmetle edâ idüb ve malıma sâ'î ve
nef'î zuhûra gelüb kusûr olmiya hıdmet-i mezbûreye taraf-ı
âhardan bir ferd mâni' ve dâfi' ve müzâhim olmayub dahî ve
ta'arruz eylemiye şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd
kılalar. Tahrîren fi'l-yevmi'l-'ısrın şehr-i Zilhicce-i
şuhûr sene seb'a ve 'ısrın ve elf

Kayd fi 27 Muharremi'l-Harâm sene semane ve 'ısrın
ve elf.

be-yurd-ı Tokad

V. 112 a B. 12

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ-i ve'l-mürselin huçcetü'l-Hakk-i 'ale'l-halk-i ecma'iyın el-muh-tass-u bi-mezid-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'in mevlânâ el-hâ-kimü'l-'adl be-kazâ-i Burusa -dâme't-fezâ'iluhu- ve kud-vetü'l-emâsil ve'l-akrân Burusa'da hassa harac emini -zid-e kadrehu- tevkî'-i reff'-i humâyûn vâsil olıcak ma'-lûm ola ki silahdârlarım zümresinden ikiyüzsekizinci bölükde yevmi ondört akçeye mutasarrıf olan kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Omer Mehmed Bahtiyar nâm kulum -zid-e kadrehu-yarâr ve kârgüzâr ve mülâzım olduğundan mâ'adâ işbu sene-i mübârekede vâkı' Tebriz ve Erdebil seferi gâretinde envâ-i hıdmet ve yoldaşlığı sebk itmiş emekdâr olmağın iltizâma hazer gelmemek üzere ibtidâ-yı tarihten iltizâm-ı sâbık mücebince Burusa'da arşunculuk hıdmetinden olmak emrim olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerifim ile mezbûr kulum vardıkda bu bâbda sâdir olan fermân-ı celili'l-kadrim üzere 'amel idüb dahî mezbûr kulum varub iltizâma hazer gelmemek üzere ibtidâ-yı tarihten iltizâm-ı sâbık mücebince Burusa'da arşunculuk hıdmetinde olub mâdâmeki kemâl-i sadâkat ve istikâmetle edâ-i hıdmet idüb malima nef'i olub kusûru olmaya bundan akdem Burusa'da arşunculuk hıdmetinde olanlar ne vechile zabt u tasarruf idegelmişler ise mezbûr kulum dahî ol vechile zabt u tasarruf idüb zikrolunan arşunculuk hıdmetine taraf-ı âhardan bir ferdi dahl u ta'arruz itdirmiyesiz amma sefer vâkı' olur ise merkûm kulum gelüb hıdmetin edâ eyliye şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahriren fi'l-levmi's-sâbi'-i 'aşer şehr-i Zilkaade min şuhûr sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

Kayd fi 27 Muharremi'l-Harâm sene 1028

be-yurd-ı sahrây-ı

V. 112 b B. 13

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ-i ve'l-

murselin hüccetü'l-Hakk-i 'ale'l-halk-i ecma'yn vâris-u
 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin el-muhtass-u bi-mezid-i 'i-
 nâyeti'l-meliki'l-mu'fyn mevlânâ Burusa kadısı -zide't
 fezâ'iluhu- ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-
 fezâ'il ve'l-ke'âm ecdâd-ı 'izâmımdan Burusa'da âsûde o-
 lan merhûmün ve mağfurlehum Sultan Orhan ve Sultan Gazi
 Hudavendigâr ve Yıldırım Bayezid Han ve Sultan Mehmed Han
 ve Sultan Murad Han -tâbe serâhum- evkâfından defter-i
 cedid-i hâkânide mukayyed keferre re'âyâsı sâkin olan yer-
 lerin kadıları -zid-e fazluhum- tevki'-i reff'-i humâyûn
 vâsıl olıcak ma'lûm ola ki zikrolunan vakıf zımmi ve re'-
 âyânın binyigirmidokuz senesi için 'uhdelerine vâcib olan
 ziyâde cizyelerinin cem' ve tahsili için silahdârlarım
 zümresinden altmışbirinci bölükde yigirmi akçe 'ulûfeye
 mutasarrıf olan Mustafa Bekir yeniçeri nâm kulum emîn ve
 yine zümre-i mezbûreden elliikinci bölükde yevmi ondört
 akçe 'ulûfeye mutasarrıf olan Mehmed Abdullah nâm kulum
 kâtib ta'yin olunub cem' ve tahsili için ordu-yı humâyû-
 numdan mâliyye tarafından berât-ı şerif virülüb lâkin
 zikrolunan keferenin ziyâde cizyelerinin müfredât defter-
 leri ordu-yı humâyûnum hazinesinde mevcûd bulunmuşdur bu
 takdirce zikrolunan defter-i cizye-i mezbûreyi geçen sene
 cem' eden kullarda ise anlardan alub değil ise her kangı-
 nızın muhâkemesinde vâki' sicill-i mahfuzda mukayyed olan
 cizye defterinin bir sûreti ihrâc ve mukâbele ve tatbik
 eylediğinden sonra imzâlayub ve mühürleyüb mezbûrân kul-
 larıma teslim eylesiz ki anların dahî mücebince cem' ve
 tahsil ve ordu-yı humâyûnum hazinesine teslim ve itmâm ve
 hizmet eyleyeler deyü emr idüb buyurdum ki hükm-i şerif-
 fimle mezbûrân kullarım vardıkda bu bâbda sâdir olan fer-
 mân-ı celîli'l-kadrim üzre 'amel idüb dahî defter-i ce-
 did-i hâkânide mukayyed evkâf-ı mezbûre keferesinin sene-i
 sâbıkada ziyâde cizyesin cem' iden kullarımdan defteri
 alub bulunmaz ise mahkemelerinizde mahfuz olan sicilleri-
 nizde mukayyed olan defterlerin bir sûreti ihrâc ve mukâ-
 bele ve tatbik eyledikten sonra imzâlayub ve mühürleyüb

mezbûrân kullarıma teslim eylesiz ki anlar dahî zikrolunan ziyâde cizye ol defter ve ordu-yı humâyûnumdan virülen emr-i şerifim mücebince cem' ve tahsil ve ordu-yı humâyûnım hazinesine teslim ve itmâm-ı hizmet eyleye el-hâsıl vilâyet-i Anadolu'nın malî sefer-i humâyûnıma me'mûr olan kullarımın 'ulûfeleri ve sâ'ir mühimmât sefer için ta'yin olunmuşdır şöyle ki evkâf-ı mezbûre keferesinin tarih-i mezbûrda lâzım gelen ziyâde cizyelerinin cem' ve tahsili için Âsitâne-i sa'âdet tarafından emr-i şerif ve tuğralı defter ile bana tevcih olunmuşdır deydâ dahl eylemek isterlerse min ba'd mezbûra dahl itdârmeyüb ibrâz eyledikleri berat ve tuğralı defteri ellerinden alub tuğralı defteri mezbûrân kullarıma virüb berat ile gönderilür ise ordu-yı humâyûnıma havâle eyliyesiz hilâf-ı emr-i şerife kimesneye ta'allül ve nizâ' ve 'inâd ve muhâlefet itdirmiyesiz ve bi'l-cümle zikrolunan defter eğer sene-i sâbika cem' iden kullarımdan veyâ muhâkemelerde mahfûz olan defterlerden virülmemekle zikrolunan ziyâde cizye akçesi cem' olunmayub te'hire kalmaktan ve izâ'at-ı maldan be-gâyet hazer eyliyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahfîren fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'ısrîn şehri-i Zilhicce sene seb'a ve 'ısrîn ve elf.

Kayd ff 27 Muharremi'l-Harâm sene 1028

be-yurd-ı sahrây-ı Tokad

V. 113 a B. 14

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân oldur ki,

Merhûmân ve mağfurlehum Sultan Orhan ve Sultan Gazi Hudâvendigâr ve Sultan Yıldırım Han ve Sultan Mehmed Han ve Sultan Murad Han -tâbe serahum- ve gayrinin Burusa'da vâki' olan evkâfın keferesinin binyigirmidokuz senesi için 'uhdelerinde edâsı lâzım olan ziyâde cizyeleri cem' ve tahsil olunmak lâzım ve mühim olmağın silahdârlarım zümresinden altmışbirinci bölükde yevmi yigirmi akçeye mutasarrıf olan Mustafa Bekir yeniçeri nâm kulum ve yine zümre-i mezbûreden ellikkinci bölükde yevmi ondört akçeye

'ulûfeye mutasarrıf olan Mehmed Abdullah nâm kulum kâtib ta'yin olunub cem' ve tahsil için ellerine nişanlı ve mühürlü defter virülüb irsâl olunmuşdur, buyurdum ki: hükm-i şerifimle vardıkda siz ki mezbûrân kullarınımsız evkâf-ı mezbûre keferesinin tarih-i mezbûr için 'uhdelerine vâcib olan ziyâde cizyelerinin zamânı hulûl eyledikde cem'an dörtbinikiyüzyigirmidokuz hânelerinin ikibinbeş kürekçilerin ve beşyüzyigirmidört tavukçuların ki cem'an ikibinbeşyüzyigirmidokuz hâne olur her bir hânelerinden ziyâde cizyeler için yüzer akçe ve iki def'a vâki' olan cülûs-ı humâyûnım için zammolunan onar akçe ki cem'an yüzonar akçe ve doksanbeş hâne kullarının her bir hânelerinden ellibeşer akçe ziyâde cizyelerine vech-i meşrûh üzre cülûs-ı humâyûnım için zammolunan onar akçe ile cem'an altmış akçe ve evkâf-ı mezbûrenin mu'âf olan keferesinin bin altıyüz beş hânelerinin binikiyüzdoksanbeş hânelerinin her bir hânesinden ziyâde cizyeleri için yüzkırkar akçe ve iki def'a cülûs-ı humâyûnım için hâlen zammolunan onar akçe ile cem'an yüzellişer akçe ve emr-i şerif mâcebince ikiyüz altı hânelerinin ziyâde cizyeleri için yüzotuzar akçe vech-i meşrûh üzre cülûs-ı humâyûnım için zammolunan onar akçe ile cem'an her bir hânelerinden yüzkırkar akçe ve yine evkâf-ı mezbûrenin altmış hâne kullarının ziyâde cizyeleri için seksener akçe vech-i meşrûh üzre cülûs-ı humâyûnım için zammolunan onar akçe ile cem'an kırkbir hânelerinden ellibeşer akçe hesâbı ziyâde cizyeleri ma'rifet-i şer'le cem' ve tahsil ve kabz eyleyüb vech-i meşrûh üzre bâlâda kayd ve ta'yin olunan ziyâde cizyeden kimesne zimmetinde bir akçe ve bir habbe bâki komayub bir yerde ta'allül ve nizâ' ve 'inâd ve muhâlefet itdirmiyesiz ve hîn-i cem'-i tahsilde hakk ve 'adl üzre alub ahsen-i tedbir ve tedârik ve sadâkat ve istikâmet ile itmâm-ı hizmet eyleyüb vech-i meşrûh üzre defter mâcebince ta'yin olunan hânedan ve işbu emr-i şerifimle ta'yin olunandan noksan üzre cem' ve tahsil olunmaktan ve hilâf-ı emr ve defter ziyâde taleb olunmağla ri'âyet-i kadim ve te'addi ve tecâvülden be-gâ-

yet hazed idüb câdie-i hakkdan 'udûl eylemiyesiz ve züm-
 re-i re'âyâ tâ'ifesi ziyâde cizyeleri için getirdükleri
 altun yüzonsekizer akçe ve kâmil gurûş yetmişsekiz akçeye
 alub ziyâde ve noksan üzre almiyasız ve bi'z-zarûre akçe
 alınmak lâzım gelür ise dokuzbuçuğu bir dirhem gelür hâ-
 lis ve sahihü'l-'ayâr akçe alub zinhâr kimesneye rû-zuyûf
 ve müşkil akçe almiyasız ve ziyâde cizye akçe ile zimmi
 re'âyânın ellerinden alub neferin elinden almayub ziyâde
 cizye umûruna hâricden bir ferdi dahl u ta'arruz itdirniye-
 siz ve cem' ve tahsil olunan ziyâde cizye akçelârinin cüm-
 lesi ordu-yı humâyûnım hazînesine teslim ve itmâm-ı hizmet
 ve kat'-ı 'alâka eyleyüb zinhâr taraf-ı âhardan bir akçe
 ve bir habbe vermiyesiz ve bi'l-cümle 'umûmen vilâyet-i
 Anadolî'nın malı sefer-i humâyûnıma me'mûr olan kulları-
 mın 'ulûfeleri ve sâ'ir mühimmât-ı sefer için ta'yin olun-
 muşdur şöyle ki zikrolunan ziyâde cizyelerinden Âsitâne-i
 sa'âdet tarafından ve gayridan akçe ta'yin olunub ve ba'zı
 masârif için emr-i şerif vârid olmuşdur deyû taraf-ı âhara
 akçe veresiz mādâmeki ordu-yı humâyûnımdan maliyye tara-
 fından emr-i şerifim vârid olmadan verdiğimiz akçe mahal-
 linde mahsûb kılınmayub malınızdan tazmin itdirdüklerinden
 gayri hilâf-ı emr-i şerif fasl eylediğiniz dirlikleriniz
 kat' olunub 'itâd ve 'ikâme müstehak olursuz mezbûr kulla-
 rım binyigirmiyedi Zilhiccesinin ondokuzuncu gününde tefâ-
 vût ve hasene gurûş ile ma'an seksenbin akçe ki takayyü-
 dü'l-lâ-hâl nisfı kırkbin akçe eder ber vech-i nişân or-
 du-yı humâyûnım hazînesine teslim eylemişdir şöyle bile-
 ler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. "ahrifren fi'l-yev-
 mi'l-'aşere min şehri Zilhicce min şuhûr sene seb'a ve
 'ışrin ve elf.

be-yurd-ı sahrây-ı Tokad

V. 113 b B. 15

Kürekci ihrâcı için gelen emr-i şerifdir.

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin
 ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-

mürselin hüccetü'l-Hakk-i 'ale'l-halki'l-mu'in el-muhtass-u bi-mezid-i 'inâ eti'l-meliki'l-mu'in mevlânâ el-hâkimü'l-'adl be-kazâ-i Burusa -dâme't fezâ'iluhu- tevki'-i reff'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: İn şâe Allahu el-melikü'l-gaffâr evvel-bahar-ı huçeste-i âsârda deryâ yüzüne çıkmak fermânım olan donanma-yı humâyûnım gemilerine kürekci ihrâc olunmak lâzım ve mühim olmağla binyigirmiyedi tarihine mahsûb olmak üzere kazâ-i mezbûrun ikibindörtüyonaltı 'avâriz hânesinin her bir hânelerinden bir nefer kürekci ihrâc idüb her bir nefer ikibinbeşyüzyigirmi akçe ve nafakaları için yüzaltışar akçe ki cümli ikibinaltıyüz-yigirmialtı akçe olur hesâb-ı mezbûr üzere cem' ve tahsil ve mürûrdan bir ay mukaddem tersâne-i 'âmireme kürekçileri nâ'ibin ile irsâl ve isâl ve teslim itdirilmek emr idüb buyurdum ki hükm-i şerifim ile (bos) vardıkda bu bâbda sâdir olan fermân-ı celîli'l-kadrim mücebince bir an ve bir sa'ât te'hîr ve terâhî eylemeyüb kazâ-i mezbûrun ol mikdâr 'avâriz hânesinin tarih-i mezkûra mahsûb olmak üzere her bir hânesinden bir nefer kürekci ihrâc idüb her bir nefer kürekcinin ücretleri için ikibinbeşyüzyigirmi akçe ve nafakaları için yüzaltışar akçe ki cümle ikibinaltıyüz-yigirmialtı akçe olur hesâb-ı mezbûr üzere mezbûr kulum mübaşeretiyile cem' ve tahsil ve kabz ve defter itdirüb hâsıl olan akçeyi kürekçileri ile nevrızdan bir ay mukaddem irsâl ve isâl ve tersâne-i 'âmireme teslim itdiresin ki kürekçiler gemilere tevzi' olduğu zamanda ihrâcları re'islerinin ma'rifetleriyle virülüb itmâm-ı hıdmet itdirile el-hâsıl kürekci donanma-yı humâyûnımın ehemmi-i umûrındandır âna göre mukayyid olub 'avk u te'hîr ve ihmâl ve müsâhele eylemiyesiz ve altını yüzonsekiz akçeye ve kâmil gurûş yetmiş sekizer akçeye aldırub ziyâdeye ve noksana aldırımıyasaz ve bi'z-zarfire akçe alınmak lâzım gelür ise dokuz buçuğu bir dirhem gelür hâlis akçe aldırub zinhâr kem 'ayâr ve nâkıs üzere ve züyûf ve müşkil akçe aldırımıyasız ve mezbûr kululumun sebeb-i mâ'işet için be-hasbe'l-kânûn her bir hânedan ancak ikişer akçe ladırub bundan ziyâde

bir akçe ve bir habbe aldırmyasız şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasyz. Tahfîren ff'l-yevmi's-sâdis ve'l- 'işrin şehri Zilhicceti's-Serîfe li-senet-i seb'a ve 'işrin ve elf ,

Kayd ff 29 Muharremi'l-Harâm sene 1028
be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrâse

V. 114 a B. 16

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin huccetü'l-Hakk-i 'ale'l-halk-i ecmafin el-muh-tass-u 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fyn mevlânâ Burusa kadısı -zîd-e fezâ'iluhu- ve kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Burusa'-da hassa harac emini -zîd-e kadrehu- tevki'-i refi'-i hu-mâyün vâsil olıcak ma'lûm ola ki: gurebâ-i yeminden yigir-minci bölükde yevmi on akçe 'ulûfeye mutasarrıf olan Meh-med Ali nâm kulum -zîd-e kadrehu- yarâr ve kârgüzâr ve bölügin kadîmi emekdârlarından olduğundan gayrı mülâzımın-den olub işbu sene-i mübâreke vâkı' Tebriz ve Erdebil gâreti seferinde dahî külli hîdmetde ve yoldaşlıkda bulun-mağa sübût iden hîdmeti mukâbelesinde Burusa'da vâkı' At bazarı mukâta'ası havalesiği hîdmetinde olmak emrim olmuş-dır buyurdum ki hükm-i şerifimle kudvetü'l-emâsil ve'l-ak-rân mezbûr kulum -zîd-e kadrehu- vardıkda bu bâbda sâdir olan emrim üzre 'amel idüb dahî zikrolunan havâlelik ilti-zâma dâhil değil ise mezbûr kulum varub binyigirmisekiz tarihinde mukâta'a-i mezkûrede havâlelik hîdmetinde olub mâdâmeki malımın taleb ve tahsilinde mecd ve sâ'f olub ku-sûru olmya havâleliği tarafına taraf-ı âhardan bir ferd dahl u ta'arruz eylemiye ve itdirmiyesiz ve mukâta'a-i mezbûreden tahsil olunan emvâl-i hassadan her yüzbin akçe-de be-hasbe'l-kânün ikişer binbeşeryüz akçe kesr-i mizân için alınan akçeyi ümenâ kendisi yanlarında ve birer âde-milerine mahsûb kılınmaz bilmiş olasız ammâ sefer vâkı' olur ise mezbûr kulum gelüb hîdmetde edâ eyleye şöyle bi-lesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasyz Tahfîren ff'l-

yevmi'l-'ısrın şehri Zilkaade sene seb'a ve 'ısrın ve elf
 Kayd 28 Muharrem sene 1028
 be-yurd-ı sahrâ-yı Erzurum

V. 114 b B. 17

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân hükmi oldur ki:

İftihârü'l-havass ve'l-mukarribin bi'l-fi'il saray-ı
 cedid ağası olub evkâf nâzırı olan Süleyman Ağa -zîd-e
 'aluvvehu- Der-sa'âdet'ime 'arz gönderüb mahmiye-i Buru-
 sa'da vâki' Asporça evkâfına bundan akdem yevmi on akçe
 vazife ile mütevellî olan Murad sadâkatle hıdmetde iken
 Sarac Hasan gelüb evlâdım deyû bir tarikiyle mezbûre ken-
 düye mukarrer itdirdükden mâ'adâ (س) sülûk âdüb bir
 kaç def'a hile ile alub lâkin nezâreti olmağla ağa-yı mü-
 şâru'n-ileyhin 'arz ile virilmiş olmaya mezbûr dahl itdi-
 rilmiye deyû müte'addid evâmîr-i şerife virilmiş iken ka-
 nâ'at itmeyüb girü dahl-i nizâ'dan hâli olmağla vakfa
 gadr olmağın tevliyet-i mezbûre merkûm Murad'a mukarrer
 olub mezbûr Sarac Hasan dahl itdirilmemek üzere berât-ı şe-
 rif virilmek ricâsına i'lâm itmeğın mûmâ-ileyhin 'arızı mû-
 cebince virilmek fermân olunub işbu râfi'-i tevki'-i re-
 ffi'i-ş-şân ve nâkıl-i bedliğ-i belig-i mûkerremet-'unvân
 mezkûr Murad -zîd-e kadrehu- hakkında mezîd-i 'inâyet-i
 pâdişâhânem vücûda getirüb elinde bilâ sebep aldugı ecil-
 den ref' olunan mezkûr Sarac Hasan yedine binyigirmiyedi
 senesinin Zilkaadesinin onaltıncı gününden girü mukarrer
 ve ibkâ idüb bu berât-ı humâyûnı virdim ve buyurdum ki:
 varub şol ki vezâ'if-i hıdemât-ı tevliyettir mer'î ve
 mü'eddâ kıldıkdan sonra ta'yin olunan yevmi on akçe vazif-
 fesi evkâfı mahsûlünden alub müte'arif ola şöyle bilesiz
 'alâmet-i şerife i'timâd kılınız. Tahriften fi'l-yevmi's-
 sâlis-i 'ısrın Zilkaade sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantiniyeti'l-mahrûse

V. 114 b B. 18

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân budur ki:

Mahrûse-i Burusa'da vâkı' merhûm 'Acem Re'is evkâfı-
na yevmi iki akçe ile mütevellî olan el-Hâc Ahmed vefât i-
düb sulbini oğlu râfi'-i tevki'-i refi'-i hâni el-Hâc Ah-
med nâm kimesne her vechile muhaldır deyû mahrûse-i mezbû-
rede ve sulbî akdâ-u kudâti'l-müslimin mevlânâ Ahmed -zi-
de't fezâ'iluhu- 'arz etmeğin bu berât-ı humâyûnı virdim
ve buyurdum ki ba'de'l-yevm müteveffâ-i mezbûrın yerine
mütevellî olub mü'eddâ kıldıkdan sonra yevmi iki akçe va-
zife ile mutasarrıf olub vâkıfa rûhı ve devâm-ı 'ömr-i
devletim için du'âyâ müdâvemet göstere hic lâ-hamd ma va-
kâ'a'l-mevline e'mede kılalar. Hurrîre fi yevmi's-sâni
Şehr-i Zilhiccei's-Şerife sene seb'a ve 'ısrın ve elf
be-makâm-ı Kostantıniye

V. 115 a B. 19

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân oldur ki:

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin
Bursa kadısı mevlânâ Ahmed -zid-e fezâ'iluhu- südde-i sa-
'âdetime mektûb gönderüb mahrûse-i mezbûrede ((سید علی))
üzre Mehmed oğlu Ahmed fevt olub yerine Hoca ((سید علی))
bu sulbî oğlu râfi'-i tevki'-i refi'-i's-şân-ı hâkânî Meh-
med için hıdmet-i mezbûrenin 'uhdesinde gelmeğe kâdirair deyû
virilmek ricâsına 'arz itmeğin mezbûr Mehmed Ali mütevef-
fâ-i mezkûresi yerine mütevellî ta'yîn idüb bu berât-ı hu-
mâyûnı virdüm ve buyurdum ba'de'l-yevm mezbûr Mehmed varub
günâh olduğın emr idüb ((karışık)) vezâ'if-i hıdemât-ı münâ-
dilikdir olunmamak mutasarrıf olan ve hâne-i 'avârızda
. Tahrifren fi evâ'il-i Zilhicce sene seb'a
ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniye

V. 115 a B. 20

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin

ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hüccetü'l-Hakk-i 'ale'l-halk-i ec mâfiyn el-muh-tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fiyn mevlânâ Bu-rusa kadısı -zîd-e fezâ'iluhu- ve kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân dergâh-ı 'âli çavuşlarından olub hassa harac emini Piri Cavuş -zîd-e kadrehu- tevki'-i reff'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: sen ki hassa harac eminisin hâlen Der-sa'âdet'ime 'arz gönderüb mahrûse-i mezbûrede vâkı' şem'hâne mukâta'asına ber vech-i iltizâm emîn olan Nas-reddin gelüb kadımden mahrûse-i merkûmede ve Mudanya ve Gemlik kazâlarında şem'hânedен gayri yerde min ba'd bal-mumu işlenmeyüb ve mübârek berat namazında ba'z cem'iyet-lerde lâzım gelen mumu herkes miri şem'hânedен alıgelmiş-ler iken hilâf-ı mu'tâd ba'z kimesneler şem'hâneye gelicek şem'-'asel alub kendü evlerinde mum döküb ve ba'z dükkân-larda tezyin eylemek ile leyale-i beratda ekser nâss mez-kûr yağ mumundan almağla şem'hâne battal olub bu sebeb ile mâl-ı miriye gadr ve iltizâmına küllî kesr müretteb olmuşdır. Kadımu'z-zamândan olıgeldeği üzre ve şart-ı iltizâm mücebince 'amel olunub şem'hânedен gayri yerde şem'-'asel dökülmeyüb ve kebir ve yüzer ve ikişeryüz dirhem yağ mumu dökülmeyüb şem'hânedен gayri yerde furûht olma-yub şem'hânedен almak bâbında emr-i şerifim ricâ eylemeğ-in şer' ve kânûn üzre 'amel olmak fermânım olmuşdır. bu-yurdum ki: hükm(603)vardıkda bu bâbda sâdir olan fer-mân-ı se'âdetim mücebince 'amel idüb dahî husûs-ı mezbûra ol vechile mukayyed olub göresin kadımden şem'hânedен gay-rı yerde şem'-'asel dökülmeyüb ve kebir yağ mumları döküle gelmemiş iken hâliyen ba'z kimesneler şem'hâneye gelecek şem'-'aseli alub evlerinde döküb ve hilâf-ı mu'tâd kebir yağ mumları doküb dükkânlarda tezyin itmekle ekser nâs anlardan almağla şem'hâne battal olub mâl-ı miriye gadr ve emîn-i mezbûrun iltizâmına küllî kesr müretteb olduğı vâkı' ise men' ve şef idüb min ba'd olıgelmiş muhâlif şem'hânedен gayri yerde bul mumu dökürmeyüb ve hilâf-ı mu'tâd yüz ve ikiyüz dirhemden kebir yağ mumları işledir-

meyüb mâlîma gadr ve hazer ve emîn-i mezbûrun iltizâmına kesr gelmelü eylemeyesiz men' ile memnû' olmayanları isimleri de dirlikleri ile yazub Der-se'âdetime eyleyesiz ki ba'dehu haklarında fermân-ı şerifim ne vechile sâdır olur ise mûcibi ile 'amel oluna şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılâsız. Tahfîren fi'l-yevmi's-sânî ve'l-ısrîn şehr-i Şaban li-seneti seb'a ve 'ısrîn ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahrûse

V. 115 b B. 21

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân hükmi oldur ki:

Mahrûse-i Burusa'da sâkinlerinden olub yine mahrûse-i mezbûrede bakkal tâ'ifesinden üzerlerine bazarbaşı olan işbu râfi'-i tevki'-i reff'i's-şân-ı hâkânî ve'nümâyende-i yerliğ-beliğ meserret mu'âl-i sultânî ve fahru's-sâdât ve yenbeği'l-ferdü's-se'âdet Seyyid Hasan bin Seyyid Hüseyin -zîd-e siyadetuhu- mukaddemen merhûm ve mağfûrû'l-leh babam Hüdavendigâr -tâb-e serâhu- zamânında virilen berât-ı 'atîk mücebince hizmet-i lâzimesin edâ ider iken cülûs-ı humâyûn-ı se'âdet-makrûnım vâkı' olmağ-la hâlen ol berâtı ordu-yı humâyûnıma götürüb tecdidin taleb idüb ve müşâru'n-ileyh Seyyid Hasan bin Seyyid Hüseyin -zîde't-siyadetuhu- ehl-i vukûf mukaddem ve müstakim olduğundan gayrı vâkı' olan seferlerde ve işbu sene-i mübârekede yine mahrûse-i mezbûrede ihrâc olunan ordunun bazarbaşılığı hizmetinde olub cânib-i miriye ve 'asâkir-i islâma ve ordu-yı humâyûnında ol bâbda envâ'-i sa'î ve hizmet eylediği ecilden vech-i meşrûh üzre olan hizmeti mukâbelesinde yine mahrûse-i Burusa'da olan bakkalların kemâ-kâne bazarbaşılığı hizmetinde olmak emr idüb müceddeden bu berât-ı âyât ve be-hüceet-i gâyatı virdüm ve buyurdum ki: varub Seyyid müşâru'n-ileyh uslûb-ı sâbık üzre yine kemâ-kâne mahrûse-i mezbûrede olan bakkalların üzerine bazarbaşı olub mâdâme ki cânib-i miriye ve ehâli-i vilâyete sa'î ve nef'i zuhâr idüb kusûru olmaya bun-

dan evvel bazarbaşı olan ne vechile zabt u tasarruf idüb vech-i meşrûh üzre olan bazarbaşılığına kimesne mâni' ve müzâhim olmayub dahl u ta'arruz eylemiye mahrûse-i mezbûrede olan bakkalların kebir ve sagiri bi'l-cümle cem'an müşâru'n-ileyh Seyyid Hasan'ı kendülerine bazarbaşı bilüb bazarbaşılığına müte'allık umûrda mürâca'atı müşâru'n-ileyhe idüb şer' ve kânûna muvâfık olan sözünden tecâvüz eyleyeler şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar, Tahriren fi'l-yevmi'l-'aşer şehri Sevvâli'l-Mükerrem, sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

Kayd fi 6 Muharremi'l-Harâm sene 1027

be-yurd-ı sahrây-ı Erzurum

V. 116 a B. 22

Nişân-ı Şerif-i 'âli-şân hükmi oldur ki:

Ebnâ-i sipâhiyândan yüzkırkikinci bölükde yevmi on-yedi akçeye mutasarrif olan işbu dârende-i fermân-ı vâcibi'l-iz'ân kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Abdi Beğ-zâde -zîd-e kadrâhu- yarâr ve emekdâr ve işbu sene-i mübâreke-de vâkı' Tebriz ve Erdebil gâreti seferinde ziyâde hîdmeti sübût itmiş emekdâr ve mülâzım olmağla ibtidâ-i tarihdin iltizâmı mücebince teftişi ile ber vech-i iltizâm Burusa'da koyun mukâta'asına emin nasb idüb bu berât-ı se'âdet-âyâtı virdim ve buyurdum ki varub vech-i meşrûh üzre ibtidâ-i tarihten iltizâmı mücebince teftiş ile Burusa'da vâkı' koyun emâneti hîdmetinde olub şol ki vezâ'if hîdmet-i emânetdir bi-kusûr mer'i ve mü'addi kılub mâdâme ki iltizâmı mücebince 'uhdesine edâsı lâzım gelen malımı bi't-tamâm edâ idüb kusûru olmaya emânet-i mezbûreyi zabt ve tasarruf idüb ol bâbda hiç ahad mâni' ve dâfi' ve râfi' ve müzâhim olmayub dahl u ta'arruz kılmaya amma sefer vâkı' olur ise mezbûr kulum gelüb hîdmeti edâ eyleye şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar, Tahriren fi'l-yevmi's-sâbi' ve'l-'ışrîn zilkaade min şuhûr sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

Kayd min şehri Muharremi'l-Harâm sene 1028

be-yurd-ı sahrây-ı Tokad

V. 116 b B. 23

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân budur ki:

Feridun nâm kimesne Der-se'âdet'ime gelüb 'arz-ı hâl idüb Burusa'da vâkı' merhûm ve mağfurlehu Sultan Osman -tâb-e serâhu- vâlidesi merhûme Karîh Hatun evkâfına mütevellî olanlar üç dört ayda bir ecnebiye virüldiğinden gayrı hâlen Halil nâm kimesnede olmağla 'imâretleri tapayub harâb idüb ve mürtezikaya dahî zamânıyla vazifelerin vir-meyüb bir akçe yük akçesi ekl ve bel' idüb harâbe-i müşrif olmağla şart-ı vâkıf mücebince virülmek fermânım olub işbu râfi'-i tevki'-i reff'i-ş-şân-ı hâkânî kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân mezbûr Feridun bin Abdullah -zîd-e kadrehu- hakkında mezîd-i 'inâyet-i hürevânem vücûda getirüb mah-miye-i Burusa ve Akhisar'da vâkı' merhûme Geldeh Hatun ev-kâfına ref' olınan Halil bin Süleyman yerine sene binyi-girmiyedi Cemâziyelâhir'inin üçüncü gününden yevmi yigirmi akçe ile mütevellî nasbidüb bu berât-ı humâyûnı virdüm ve buyurdum ki: varub evkâf-ı mezbûreye mütevellî olub şol ki vazife hîdemât-ı tevliyetdir mer'i ve mü'eddi kıldıkdan sonra yevmi yigirmi akçe vazifesin evkâf-ı mezbûre mahsû-lünden alub mutasarrıf ola şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahriren fi'l-yevmi's-sâbi'-i 'aşer min Cemâziyelâhir sene seb'a ve 'ısrîn ve elf.

Kayd fi hâmisü'l-Muharremi'l-Harâm li-seneti semâne ve 'ısrîn ve elf.

be-makâm-ı Kostantiniye

V. 117 a B. 24

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hucetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-i ecmaıyn el-muhtass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fiyn mevlânâ Burusa kadısı -zîd-e fezâ'iluhu- tevki'-i reff'i-ı humâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki: mahrûse-i Haleb sâkinlerinden İsak ve Da-vid nâk zımmiler hâlen Der-se'âdet'ime gelüb 'arz-ı hâl sunub biz üzerimize edâsı lâzım gelen cizyemizi cem'ine

me'mûr olanlara sâkin olduğumuz mahrûse-i Haleb'de emr ve defter mücebince virüb edâ eylediğimizden sonra hâlen mahrûse-i Burusa'ya ticâret için geldiğimizde yuva haracısı olanlar tekrâr bizden hilâf-ı şer' ve kânûn yuva haracı taleb ve teklif idüb rencide ve remide eylemekden hâlf degillerdür hayıfdir men'î bâbında emr-i şerif ricâ ederiz deyû tanzim eyledikleri hilâf-ı şer' ve kânûn rencide eylemeyeler deyû emr idüb buyurdum ki: hükm-i şerifim vardıkda husûs-ı mezbûra mukayyed olub göresin fi'l-vâkı' mezbûr zımmileri mukaddemen sâkin oldukları yerlerinde cizyelerin virüb edâ eylediklerinden sonra ticâret için mahrûse-i Burusa'ya vardıklarında yuva haraccıları bunların ellerinde olan mühürlü ve memhûr edâ-i cizye tezkirelerine 'amel eylemeyüb tekrâr bunlardan yuva haracı ve tekâlif-i sâ'ire taleb idüb rencide ve remide eyledikleri vâkı' ise ve bunlar altı ay gelüb Burusa'da sâkin degiller ise ve şer' ve kânûn ve defter ve ümenânın şart-ı iltizâmı mücebince Burusa'da bunlardan yuva haracı ve tekâlif-i sâire alınmak icâb itmez ise itdürmiyesiz bi'l-cümle re'âyâ berâyâyı himâyet ve sıyânet üzere olasız, şöyle bilesiz ve ba'de'n-nazar bu hükm-i şerifi yedlerinde ibkâ idüb 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahfîren fi'l-yevmi's-sâdis-i 'aşer şehr-i Rebiyülâhir min şuhûr sene seb'a ve 'ışrin ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

V. 117 b B. 25

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vulâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselîn hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecmafiyn bi-me-zid-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fiyn mevlânâ Burusa kadısı -zide't fezâ'iluhu- mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm İnegöl ve İznik ve etrafında olan kadılar -zid-e fazlihüm- tevkî'-i refî'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: bundan akdem Şehişehr ve tevâbi'i mukâta'ası ebna-i sipâhiyândan Mehmed ve Zülfikâr nâm ki-

mesneler binyigirmibeş saferinin yigirmiikisinde vâkı' olan Mart evvelinde ellibin akçe ziyâde ve illibin akçe peşin teslim eyleyüb iki tahvile altı sele otuzaltı yük akçeye iltizâm eylemeğin ellerine berât-ı şerif virilmiş- idi ba'dehu emîn-i sandık Ali Çavuş'un birâderi Hamza ehl-i vukûf olmağın mezbûrân Mehmed ve Zülfikar'ın ziyâde eyledikleri ellibin akçeye kabûl eylediklerinden mâ'ada ellibin akçe daha ziyâde eyleyüb ve anbar-ı 'Âmireye has edâ için ber vech-i peşin ikiyüz mud buğday virmek üzere iki tahvilde elli sele otuzaltı yük elli sekiz akçe mevâ-cib-u kadîme ve ihrâcât-ı sabıka ibtidâ' târihden deynine mahsûb olub sorulugelen şurût ve kuyûd kemâ-kân mukarrer olmak üzere kabûl eyleyüb zabt için emr-i şerif virilmiş idi lâkin mahrûse-i Burusa'da hassa harac emîni olan Piri Çavuş 'arz gönderüb mezbûr Hamza 'öşr tahsili için taşra çıkub re'âyâdan 'öşr talep ikdükte emîn-i sâbıka virmişüz deydî te'allül ve bahâne idüb mâl-ı miriye küllî kesr ve noksan gelmek mukarrer olmağın emîn-i sandık mezbûr Mehmed zül-yed olmağın merkûm Hamza'nın ziyâde eylediği ellibin akçeyi kabûl eyleyüb virecek olduğu ikiyüz mud buğday peşin mahall-i me'mûra teslim eylemek şartıyla ibtidâ' tarihden üç yıla onsekiz yük yigirmibeşbin akçe hesabı üzere iki tahvilde altı yıla otuzaltıyük ellibin akçeye ta'ahhüd ve kabûl eylediği binyigirmiyedi Zilkaadesinin onbirinci günü 'arz olundukda ibtidâ' tarihden mukarrer olmağın lâkin berâtın ihrâc idince değin ta'ahhüd eylediği ikiyüz mud buğday mahall-i me'mûra teslim eyleyüb vâkı' olan mahsûl telef olmayub hâricden kimesne dahl u ta'arruz eylemek bâbında emr-i şerifim virilmek lâzım geldiği ecilden buyurdum ki: Hükm-i şerifim vardıkda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîli'l-kadrim mücebince 'amel idüb dahi mukâta'a-i mezbûreyi mültezim-i sâbık mezkûr mahalle kemâ-kân zabt u tasarruf itdirüb mezkûr Hamza'yı ve hâricden kimesneyi min ba'd dahl u ta'arruz itdirmiyesiz lâkin bi-berât ve bilâ kefil kimesneye mukâta'a zabt itdirmiyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahrifren fi'l-

yevmi's-sâbi' şehri-i Zilhicce sene seb'a ve 'ısrın ve elf.
 Kayd fi râbi'-i Zilhicce'ti'l-Harâm sene 1027
 be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahrûse

V. 118 a B. 26

Nişân-ı şerif-i 'âli-şâni oldur ki:

Çün 'avâtıf-4 'aliyye-i vâfire ve 'avârif-ı mütekâsire-i pâdişâhânem müstehik 'inâyet ve müstevceb himâyet olanlar bâbında mebzil ve masrûfdır binâ'en-'alâ zâlik mahmiyye-i İstanbul sâkinlerinden olub dergâh-ı mu'allam cebecileri zümresinden yevmi kırk akçe 'ulûfeye mutasarrıf olan Yasif veled-i Avram nâm yahûdi divân-ı humâyûnıma gelüb mahrûse-i Burusa nezâretine tâbi' olub mahrûse-i mezbûre ve İstanbul'da vâkı' mizân-ı harir ve kassâbiyesini mahrûse-i Burusa'da vâkı' yassâkiyye-i nakre-i sim ve hazîne mukâta'aları da bundan akdem binyigirmiiki Recebü'l-Müreccebinin ibtidâsından altı yıllığı kırksekizyük akçeye Kimal nâm yahûdi 'uhdesinde iltizâmda olub sen ki şark seferleri bahânesiyle üç dört seneden berü âsitâne-i se'âdete tasarruf muhâsebesi gelmeyüb zımmetinde küllî mâl-ı mirî olub mukâta'aya ziyâde gadri olmağın zikrolunan mukâta'ayı binyigirmiyedi Cemâziyehâirinin gurrelerinden ibtidâ tahvil bağlanmak üzere bana fermân olunur ise ellibin akçe ziyâde ile altı yıla kırksekizyükelibin akçeye iltizâm ve kabûl iderim şol şartla ki 'Acem seferleri bertaraf oluncaya değin her senede vâkı' olan kesrler hizâne-i 'âmirede olan onyük akçe peşnimden başka varılıb kastü'l-yevm üzere cevâb vireyim ve seferler bi-'inafetillah-i te'âlâ bertaraf olundukda mukâta'aya taleb zuhûr iderse edâ eylediğim kesrler bana verilmeyince mukâta'aya dahl olunmıya ve mukâta'anın mevâcib-i kadimesi kemâ-kân mukarrer olub ve mukâta'a hıdmetinde olan küttâb ve vezzân ve dellâl ve sâ'ir hüddâm ve bildüğim kimesneler ola ve müstehak olduğım cebecilik 'ulûfesi mukâta'a mahsûlünden virülüb dönem mahsûb ola ve şart-ı sâbık üzere harir güninde tüccâr tâ'ifesi takdîrde zikr başına birer küllî harir viregelmiş-

lerdir girü ol minvâl üzere alına ve resm-i mizân virildik-
 de yassâgiyesi me'an alına ve mukâta'alar birbirinden ay-
 rılmayub birinin fazlası birinin kesrine mahsûb ola ve
 hazîne mukâta'asına diledüğim (رسي) şart-ı sâbık üzere
 yasak kulı olub ve mukâta'a zabtına müte'allık ümenâ'-i
 sâbıkın berâtında kayd olunan şurât ve kuyûd kemâ-kân ba-
 na dahî mukarrer ola deydü tevcih olunmak ricâ eyledikde
 binyigirmiyedi Cemâziyelevvelinin üçüncü günü 'arz olun-
 dukda vech-i merkûm üzere der'uhde olunub berât-ı şerif
 virmeniz fermân-ı şerifim olmağın işbu dârende-i fermân-ı
 humâyûn-ı meserret-makrûn mezbûr Yasâf veled Avraham yâ-
 hûdi hakkında mezîd-i 'inâyet-i hüsrevânem zuhûra getirüb
 vech-i meşrûh üzere zikrolunan mukâta'ayı ziyâdesiyle kabûl
 eylediği sebebden 'arz olunduğı günden altı yıla mezbûrî
 emîn ve mültezim olub ve mukâta'a-i mezbûre kemâ-kân zabt
 ve cüz'i ve küllî mahsûlât ve rüsûm ahz u kabz eyleyüb
 şart-ı iltizâmına şart-ı tahvil ahzında vevâb virmeğe mü-
 cidd ve sâ'i ola ve mukâta'ât-ı mezbûre hüddâm ve küttâbı
 mezbûr Yasif veled Avrahamı emîn ve mültezim bilüb şer'a
 ve kânûna muvâfık ve şart-ı iltizâmına müte'allık umûrda
 sözine muhâlefet eyleyüb kemâl-i mu'âvenet ve müzâheret
 eyliyeler ol bâbda ref' olunan mezkûr Kimal yahûdiyi ve
 âhardan bir ferdi dahl u ta'arruz itdirmiyeye şâyile bileler
 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahriren fi'l-yevmi's-
 sâdis min şehr-i cemâziyelevveli sene seb'a ve 'ışrîn ve
 elf.

Kayd fi'l-yevmi'l-hâdi ve'l-'ışrîn min zilhicce, se-
 ne 1027

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahmiyye

V. 118 a B. 27

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vulâti'l-muva'hidin
 ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı
 ecmaiyñ vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin el-muhtass-u
 bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fiyn mevlânâ Burusa kadı-
 sı idâme't fezâ'iluhu- ve kudvetü'l-kudât ve'l-hükkâm ve

ma'denü'l-fazl ve'l-keîâm Tarhala ve Akmezar kadıları
 -mezîd-i fazluhuma- tevkî'-i refî'-i humâyûn vâsıl olıcak
 ma'lûm ola ki: taht-ı kazânızda duhan içilmeyüb men' ve
 def' oluna deydü mukaddiman emr-i şerifim gönderilüb muhkem
 tenbih ve te'kid olunmışiken girü tenbih olmayub içilmekle
 müslümanlar kâr u kisblerinden re'âyâ ve berâyâ zirâ'at ve
 hırâsetden kalub hazer-i 'âmm olmağla mukaddeman sâdir o-
 lan fermân-ı humâyûnım mücebince muhkem tenbih ve te'kid
 olunub min ba'd duhan içilmeyüb men' u def' olunmak fer-
 mânım olmuşdır, buyurdum ki: vusûl buldukda bu husûsa mu-
 kayyed olub taht-ı kazânızda muhkem tenbih ve nizâ itdire-
 siz ki min ba'd duhân içilmeyüb men' u def' eyleyesin şöy-
 le bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılâsın. Tahriren fi-
 evâhir-i şehri-i Muharremi'l-Harâm sene semâne ve 'ısrın
 ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahmiyye

V. 118 b B. 28

ı'lemü'l-'ulemâi'l-mütebahhirin efdâlü'l-fudelâi'l-
 müteverri'fyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hilâ-
 lü'l-müşkilâti'd-diniyye keşşâfû'l-mufasssalati'l-yakiniyye
 el-muhtass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fyn sâ-
 bikan Rumîli kadıaskeri olub ber vech-i arpalık Gelibolı
 kazâsına mutasarrıf olan mevlânâ Abdulaziz -edâme Allah-u
 Te'âî fezâ'iluhu- ve akdâ-u kudâti'l-müslimin efâhimu
 vülâti'l-muva hidin ma'denü'l-fezâ'il ve'l-yakiyn vâri-
 sün-ı 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin el-muhtassün-ı bi-
 mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fyn İstanbul ve Galata ve
 Usküdâr ve hâsıl Burusa kadıları -zide't fezâ'iluhum-
 tevkî'-i refî'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: der-
 gâh-ı mu'allâm müteferrikalarından olub bi'l-fi'il İstan-
 bul gümrük emni olan Murad -zîd-e mecdehu- südde-i se'â-
 detime 'arz-hâl sunub şart-ı iltizâmıma dâhil olan yer-
 lerde yahûdi bazarı ve ermeni ve karmatî ve frenk tâ'ife-
 si istihdâm eyledikleri sagir ve kebir esirlerinin şart-ı
 iltizâmım mücebince senede yüzseksen akçe kesmleri taleb

olundukda ve ba'zıları tabib ve suyoLCu ve doğancı ve çakırcı ve samancı ve barutçı ve ba'zıları dahi evkâr-ı selâtin ve vüzerâ ve sultan hasları re'âyâsıyuz ve ba'zıları hassa çayır ve ahur hıdmetin ideriz hıdmetimiz mukâbelesinde mu'âf ve müsellemler olmuş deydü bahâne ile lâzım gelen kesimleri virmekden ta'allül ve inâd idüb mâl-ı miriye gadr iderler hedâ kesm-i eşârâdan kimesne mu'âf olmaz deydü mü'ekked evâmîr-i şerîfem virilmiş iken yine tâ'ife-i mezbûreden ba'zıları esirimiz azadlıdır ve müslümanındır fûrûhât için gördük deydü bahâne idüb kesm-i esârâyı virmekde ta'allül iderler ve esirlerin ba'zı kimesneler inkâr idüb ba'dez-zuhûr kilise bey' u sirâ' eylediklerinde yigirmidört saatde gelüb emîn defterine kayd eylemezler ise cerîmelerâ alınmak mu'tâdımız iken her biri bir bahâne idüb kesimleri alınmak mümkün olmamağla mâl-ı miriye küllî gadr görülmüşdür deydü bildirüb ol bâbda hükm-i hümayûnım ricâ itmeniz şart-ı iltizâmı mücebince 'amel olunmak emr idüb buyurdum ki: hükm-i şerîfim ile emîn-i mezbûrın vekilleri Harun ve Arslan nâm yahûdiler varduklarında bu bâbda sâdır olan fermân-ı welfî'l-kadrim mücebince 'amel idüb dahi zikrolunan tâ'ife-i ihzâr ve emîn-i mezbûrun adamları ile berâber idüb göresiz fi'l-vâkı' zikrolunan tâ'ifenin istihdâmında olan esirlerin kesîmeti mu'âf ve müsellemler deydü edâ eylemekde inâd ve muhâlefet eylediklerin vâkı' ise min ba'd sözlerine 'amel eylemeyüb emîn-i mezbûrun şark-ı iltizâmı mücebince yüzseksen akçe kesîmlerin bi-kusûr tahsil ve minî için kabz itdiresin ve ba'zıları dahi mücerred kesm-i esârâtı virmemek için esirlerimiz azadlıdır kendü yanlarında istihdâm iderler ise 'âdet-i kadîm üzre kesîmlerin alıvirüb 'inâd itdirmiyesiz ve ba'zıları dahi müslümanındır fûrûhât için getürdük deydü ta'allül idüb veyâhûd firâr iderler ise kesîmlerin aldırub muhâlefet itdirmiyesiz ve dahi esirleri de gemiye koyub emîn ma'rifeti ve mühürlü terekesi olmazdan âhar yere gitmek isteyenler hırfette bulunurlar ise bey' u sirâ eyledikleri esirlerinden yigirmidört saat içinde gelüb emîn def-

terine kayd eylemezler ise kânûn üzre cerimelerin aldırub malıma gadr ve emîn-i mezbûrun şart-ı iltizâmına hazer ve noksan itdirmiyesiz deydü binyigirmialtı Receb'inin yigirminci gününden emr-i şerif virilüb cülûs-ı humâyûnım vâkı' olmağla ol emrin tecdidi taleb olunmağın mukaddiman virilen emr-i şerif mücebince 'amel idüb hilâfına rızâ göstermiyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahriren fi'l-yevmi'l-'âşir min şehr-i Zilkaadeti's-Şerife min şuhûr sene beb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahmiyye

V. 118 b B. 29

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân hükmi oldur ki:

Ebnâ-i sipâhiyândan yigirmidokuzuncu bölükde yigirmidört akçe vazifeye mutasarrıf olan işbu dârende-i kevki'-i reff'-i se'âdet-nişân ve nümâyende-i yerliğ-i belliğ-i mükerrermet-'ünvân kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ali Hersek Teberdâr -zid-e kadrehu- mahrûse-i Burusa'da Hazret-i Seyyid Mehmed el-Neccârî -aleyh-i râzi el-bârfi- câmi'-i şerifi evkâfına iftihârü'l-havas ve'l-mukarribin Dârü's-sa'âde ağası nâzır Hacı Mustafa -zid-e 'ilmuhu- 'arzi mücebince müteveffâ olanın yerine binyigirmiyedi Zilhicce'sinin dokuzuncı gününden yevmi onbeş akçe vazife ve yılda dört mud buğday ve dört arpa habbe ile kâtib ta'yin idüb bu berât-ı server-encâmı virdüm ve buyurdum ki: varub evkâf-ı mezbûreye kâtib olub şol ki vezâ'if-i hüdemât-ı kitâbetide mü'eddâ kıldıkdan sonra ta'yin olunan yevmi onbeş akçe vazifesin mâh-ı bi-mâ ve yılda dört mud buğday ve dört mud arpa habbesin evkâfı mahsülünden sâl be-sâl mutasarrıf ola bu bâbda efrâd-ı efrideden bir ferd mâni' ve dâfi' olmağa şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Tahriren fi'l-yevmi'r-râbi'-i 'aşere şehr-i Zilhicce sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

Kayd fi selh-i Zilhicce el-Harâm sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahmiyye

V. 119 a B. 30

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân-ı sâmi mekân-ı sultânî ve tuğrâ-yı garrâ-yı (الرشيد) cihânârânî ikbâl-i humâyûn-ı hakânî nuffize bi'l-avni'r-rabbânî ve's-subûtü's-samedânî el-mestû'l-metânî oldur ki: bundan akdem Yenişehir ve İnegöl ve İznik ve nâhiye-i Kite ve tevâbi'i mukâta'ası eb-nâ-i sipâhîyândan Mehmed Sadık mescidi ve zülfikâr-ı divâne nâm kimesneler binyigirmibeş Safer'inin yigirmiiki-sinde vâkı' olan Mart evvelinden ellibin akçe ziyâde ve ellibin akçe peşin teslim eyleyüb iki tahvilde altı yıla otuzaltıyük akçeye iltizâm eylemeğin ellerine berât-ı şerif verilmişidi bi'l-fi'il mahrûse-i Burusa'da hassa harac emîni Pîri Çavuş 'arz gönderüb mültezim-i sâbık Ali Çavuş ve birâderi Hamza zamânlarında has un için lâzım gelen buğdaya müzâyaka çekilmeyüb râzı ve şükrân üzere olub ba'-dehu mezbûr Ali Çavuş fevt olmağla Mehmed ve Divâne Zülfikâr nâm kimesne iltizâm eylemeğin vakt u zamâniyle buğday virilmeyüb dâ'imâ müzâyaka çekilmekten hâli değildir mezkûr Hamza her vechile müteberr'in ve ehl-i vukûf olmağın mezkûrların ziyâde eyledikleri ellibin akçe kabûl eyledüğünden sonra hâlen ellibin akçe dahî ziyâde eyleyüb ve anbar-ı 'âmireye has un için ber vech-i peşin ikiyüz müd buğdayı virmek üzere iki tahvilde altı yıla otuzaltıyük bin akçeye ve altıbin akçeye ta'ahhüd ve kabûl eyleyüb şol şartla ki mültezimân-ı sâbıkâna ziyâde şartla makbûz ve muhâsebelerini yerlü yerinde teftiş ve tefahhus olunub teslimâtlarından mâ'adâ zimmetlerine zuhûr eyleyen akçeler kendülerinden talep ve tahsil olunub dâhil-i hazine ola ve mevâcibât-ı kadîme ibtidâ-i târihden deynine mahsûb ola ve sürülügelen şurût ve kuyûd sâbıkân fermân olunduğı üzere İznik ve nefis-i Yenişehir ve nefis-i İnegöl ve Kite kadılıklarında ve Burusa sahrâsında tahvilim içinde vâkı' olan beytü'l-mâl-ı hassa ve 'âmme uslûb-ı sâbık üzere zabt olunub sipâhî beytü'l-mâlıdır deydü bölük kethüdâsı yerleri ve sâ'ir mübâşirîn-i emvâl olanlar dahl u ta'arruz itmeyüb zabtına mâni' olmayalar ve yuva ve kaçgun ve mâl-ı

gâ'ib ve mâl-ı mefkûd ve hâric-i ez-defter olanlardan kânûn-ı kadim üzre her sene yüzer akçe resm-i duhanları alınub hâricden kimesne dahl u ta'arruz itmeyeler ve üme-nâ-i sâbık ne-minvâl üzre zabt u tasarruf eylemek üzre zabtı için berât-ı şerif buyurılmak bâbında 'inâyet-ricâ eylediğin i'lâm eylemeğin binyigirmiyedi Ramazanü'l-Mübâ-reenin onikinci günü 'arzulundukda sene sene tedâhhül itdirmeye deydü fermân olunub lâkin emin-i mezbûr sâl be-iltizâmda haklaşmak ve tahvili icrâ olunca re'âyâda olan hukûk ve rüsûmı cem' idüb bir yılın hukûk ve rüsûmundan bir yıla dahî tedâhhül itdirmeyüb ve re'âyâdan hubûbâtın 'öşri ve sâlâriyyesin aynı ile aldurup üzerlerinde konmağla sonra bahâsı için ziyâde akçe talep eylemeyüb ve ta'sfir vektinde hazır bulunub re'âyâyı tâ'ciz itmeyüb bulunmazlar ise toprak kadısı ma'rifetiyle re'âyâ 'öşür-lerin miri için virüb müzâyaka çekdirmemek üzre tevcih olunub berât-ı şerif virilmek fermân olmağın işbu râfi'-i tevki'-i reff'i's-şân ve nakl-i bâliğ-i belığ-i mükerremet-'ünvân kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân mezbûr Hamza bin Mehmed -zid-e kadrehu- hakkında mezid-i 'inâyet hüsvâ-nem zuhûra getirüb vech-i meşrûh üzre zikrolunan mukâta'aya 'arzulunduğı gündən yevmi yigirmi akçe mevâcib-i kadime ne ise ber vech-i iltizâm emîn nasb idüb bu berât-ı humâyûnı virdim ve buyurdum ki varub mukâta'a-i mezbûrı kemâ-kân zabt ve cüz'î ve küllî mahsûlât ve rüsûmın ahz ve kabz eylediğinden sonra yevmi yigirmi akçe mevâcib-i kadimesine mutasarrıf olub tahvil âhardan şart-ı iltizâmına cevâb virmekde mücced ve sâ'î ola ol bâbda âhardan bir ferd mâni' ve müzâhim olmağa şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahrifren fi'l-yevmi't-tâsi'-i 'aşer min Şevvâl sene seb'a ve 'ışrin ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahmiyye

V. 120 a B. 31

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı

ecma'fyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin el-muhtass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fyn sâbikan Mekke-i Mükkerreme kadısı olan mevlânâ Seyyid Mehmed Kudsi -zide't fezâ'iluhu- tevki'-i reff'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hâliyen hakkında mezîd-i 'inâyet-i hüsrevânem zuhûra getirüb orta açıldıkda virilmek üzre işbu sene seb'a ve 'ışrîn ve elf Zilkaadesinin ikinci gününden orta pâyesiyle burusa kadısı olıgeldiği üzre sana 'inâyet idüb i'lâmıçûn (boş) ta'yın olunmuşdur buyurdum ki: hükm-i şerifim vusûl buldukda bir an ve bir sa'at te'hîr ve terâhî eylemeyüb olıgeldiği üzre varub sazâ-i mezbûra mutasarrıf olub ehâli beyninde icrâ'-i ahkâm-ı şer'iyye eyleyesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Tahriren fi evâ'il-i şehri Zilkaadeti'ş-şerife sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

Ketebe el-fakir Ahmed bin Mehmed el-kadı Burusa el-mahrûse 'afa anhum

Kayd fi yevmi'l-'âşir min Zilkaadeti'ş-şerife sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

V. 120 a B. 32

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fezâ'il ve'l-ke'lâm südde-i se'âdetden Aydın ve Saruhan ve Hamid sancaklarına vraub gelince yol üzerinde olan kadılar -zide't fazlihum- tevki'-i reff'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hâliyen bir mühim ve müte'accil husûs için dergâh-ı mu'allâm kapucularından kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafa ve diğer Mustafa 'ulağla irsâl olunmuşlardır buyurdum ki: hükm-i şerifimle her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olurlar ise kendiâlerine birer nefer âdemler bârgiri bulunan yirlerde birer nefer bârgirli nefer tedârik ve ihzâr idüb ber vech-i istifhâl mahâl-i mâmûre irsâl ve isâl idesiz. Fi evâsıt-ı şehri Sevvâli'l-Mükerrrem sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

V. 120 a B. 33

Seyyid Mevlânâ Ebûbekr kaydı kâm-yâb tahiyâtü's-sâfiyât encâmından sonra inhâ olunur ki: işbu sene seb'a ve 'ışrîn ve elf Muharrem'inin onbeşinci gününden yevmi yigirmi akçe ile Burusa'da Bayezid Paşa Medresesi sana sadaka olunmuşdur gerekdir ki varub medrese-i mezbûrede ifâde ve istifâde ve devâm-ı devlet-i pâdişâhiye du'âda olasın ve's-selâm.

Kayd fi 25 el-Muharrem sene 1028

el-fakir Mehmed el-kâdi bi-'asker-i Anadolu

V. 120 b B. 34

Rummânin için vârid olan emr-i şerîfidir:

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn el-hâkimü'l-'adl be-kazâ-i Burusa ve kudvetü'l-emâcid hassa harac emîni -zîd-e kadrehu-tevki'-i refî'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: kudvetü'l-emâcid ve'l-a'yân bi'l-fi'il matbah-ı 'âmirem emîni -zîd-e mecdehu- Der-se'âdetime mühürlü tezkire gönderüb hassa helvahâne-i 'âmire mühimmâtıçün her sene mu'tâd-ı kadim üzre remmânin şarâbı tabh olunıgelmâğile kadimden ekşi ve tatlu enâr debbi mahrûse-i Burusa'da tabh ve yarâr taraflarda konulub helvahâne-i 'âmireme irsâl olunıgelmek mu'tâd olduğı ecilden işbu sene-i mübâreke tabh ve tedârik ve Mudanya iskelesine irsâli lâzım ve mühim olduğına i'lâm eylemeğın buyurdum ki: hükm-i şerifimle hassa helvacılarından Yusuf nâm kulum ol cânibe vardıkda bir an ve bir sa'at te'hîr ve terâhî eylemeyüb ekşi ve tatlu enâr kadimden kangı bağçelerden iştirâ ve tedârik olunıgelmış ise yine mu'tâd-ı kadim üzre iştirâ ve tedârik şırâ'yın tabh ve kuy taraflara koyub ber vech-i istihcâl irsâl ve isâl ve helvahâne-i 'âmireme teslim itdirmekde ikdâm ve ihtimâm mâl-ı ikdân eyliye bir 'avk u te'hîrden ve ihmâl ve müsâheleden ziyâde ictinâb ve ihtirâz eyliyesiz ve mühimmât-ı mezbûrenin re'sine ve sâ'ir mesârifeye lâzım gelen

akçeyi olıgeldiği üzre hassa harac emninden alub eshâb-ı hukûkun bi-kusûrcukların huzûrunda virüb kimesnenin bir akçesin aldırmayasın ve meblağ-ı mezbûr virildikden sonra sen ki mevlânâ-yı müşâru'n-ileyhsin işbu hükm-i şerifimin zuhruna hüccet yazub hassa harac emninin eline vaz' eylesesin ki hiyn-i muhâsebede ibrâz eyledikde mahallinde deynine mahsûb itdire amma zinhâr bu bahâne ile sûret-i 'âmire-i zuhriyye yazdırmıyasın şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Tahriren fi'l-yevmi's-sâmin şehri-i Şevvâli'l-Mükerrerem min şuhûr sene seb'a ve 'ısrın ve elf. be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrâse

V. 120 b B. 35

Kömür çıra mühimmâtıçün vârid olan emr-i şerifdir:
 Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hücceti'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecmaıyn el-muh-tass-u bi-mezid-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fiyn mevlânâ Burusa kadısı -zide't fezâ'ihuhu- ve kudvetü'l-emâsil ve'l-ak-rân Burusa hassa harac emni -zid-e mecdehu- tevki'-i reffi'-i humâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki: kudvetü'l-emâcid ve'l-ekârim mahmiyye-i İstanbul hassa harac emni -zid-e mecdehu- mühürlü tezkire gönderüb her sene saray-ı cedid-i 'âmireme vâkı' olan miri anbar-ı humâyûn kazâ-i mezbûrede bulunanlardan alınagelen beşyüz mevzûr kömür ve beşyüz tomruk çıra gelmek mu'tâd-ı kadim olduğu ecilden işbu sene-i mübârekede dahî gelmek için emr-i şerif lâzımdır de-yû i'lâm eylemeğin buyurdum ki: emr-i şerifim ile ebnâ-i sipâhiyândan otuzyedinci bölükde yevmi otuzüç akçeye mutasarrif Osman Husrev vardıkda bir an ve bir sa'at te'hîr ve terâhi eylemeyüb dahî zikrolunan beşyüz mevzûr kömür ve beşyüz tomruk çirayı kazâ-i mezbûrda bulunan yerlerden olıgelen üzre tedârik ve iştirâ itdirüb saray-ı 'âmire mühimmâtıçün vaktiyle irsâl ve dâhil-i anbar itdirmekte bezl-i madûr ve sâ'f mahsûr eyliyesiz husûs-ı mezbûr umûr-ı mühimmeledir âna göre mukayyed olub vech-i meşrûh

üzre olan emr-i şerifi yerine getiresiz şöyle bilersiz
'alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Tahfîren fi'l-yevmi's-
sâmin-i 'aşer şehr-i Şevvâli'l-Mükerrem sene seb'a ve 'iş-
rin ve elf.

Kayd fi 22 min Şevvâli'l-Mükerrem sene el-mezbûr
be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

V. 121 a B. 36

Hasan Beg'in berâtı sûretidir:

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân hükmi oldur ki:

Akdâ'u kudâti'l-müslimin evlâ-u vulâti'l-muvahhidin
Bursa kadısı Ahmed -zîde't fezâ'iluhu- bi'l-fi'il Bursa-
da hassa harac emini olan dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından
olan Piri Çavuş -zîd-e kadrehu- Der-se'âdetime 'arzlar
gönderüb ve Mehmed ve Hüseyin nâm kimesneler dahî divân-ı
humâyûnuma gelüb 'arz-ı hâl sunub mahrûse-i mezbûrede vâ-
kı' bâc u bazar galle ve tamga-yı akmeşe ve gümrük kın-
târin-i dengiz ve 'öşr-i hamr ve 'arak ve bâc iskele-i Mu-
danya ve tevâbi' mukâta'aları bundan akdem binyigirmibeş
Şevvâli guresinden üç yıla onüçyüksesbin akçeye der'-
uhde olub birbuçuk sene mikdârı zamân-ı mürûr eyledikde
Abraham nâm yahûdi ellibin akçe ziyâde ve ellibin akçe pe-
şin ile ibtidâ'-i târihden alub berât itdirüb lâkin mukâ-
ta'a-i mezbûremin malı Bursa hassa harac eminine ocaklık
olmağla küsrâtlarda ba'zı kimesnelerden istikrâz eyleyüb
kastü'l-yevmleri edâ idüb mezbûr Abraham şartımız üzre ha-
zinede olan yüz kırkbirbin akçe peşinimizden bize bir akçe
virmeyüb bize küllî hayf olmuşdur havvâliye olduğumuz e-
cilden merkûm Abraham yahûdinin eylediği ellibin akçe zi-
yâdeyi kabûl ideriz ibtidâ'-i tarihden merkûm Abraham'ın
iltizâmı üzre girü ibtidâ'-i târihden altı yıla bâc-ı ba-
zar-ı galle ve tevâbi'-i mukâta'asın sekizyüzellibin akçe-
ye ve tarih-i merkûmdan mahrûse-i merkûmenin tamga-yı ak-
meşe mukâta'asının dahî altı yıllığı ikiyüzotuzbin akçeye
ve gümrük kintârin-i dengiz mukâta'asının dahî târih-i
merkûmeden altı yıllık ikiyüzyigirmi akçeye ve mahrûse-i

mezbûrenin keferesinin 'öşr-i hamr 'arak ve tevâbi'-i mukâta'asının dahî tarih-i mezkûrdan altı yıllığı altıyüz doksanbin akçeye ve bâc-ı iskele-i Mudanya mukâta'ası dahî târih-i mezkûrdan altı yıllığı sekizyüzyigirmibin akçeye cem'an mukâta'ât-ı mezbûrin yigirmisekizyükonbin akçeye iltizâm ve kabûl ideriz şol şartla ki ber vech-i kefâleh nâzırımız olan silahdârlar zümresinden seksenbeşinci bölükde yevmi yigirmisekiz akçeye mutasarrıf olan Hasan bin İbrahim girü ber vech-i kefâle nâzır ve kâbiz-i mâl olub üzerimize âhardan havâle gönderilmiye ve hâlen Burusa'da vâkı' anbar-ı hassaya Burusa miriyle yüz mud buğday ber vech-i peşin teslim idüb ve mukaddiman hazinede olan yüz kırkbirbin akçe peşin kemâ-kân peşinimiz olub ve tahvilimiz ahz olmadan mukâta'a-i mezbûre âhara virilür ise makbuzumuzdan mes'ûl olunub ba'de'l-yevm taleb olunmiya peşinimiz ve ziyâde bulunan teslimâtımız bize virilince âhara zabt itdirilmiye ve ellerimizde olan hamr mukâta'ası bir tarikle yasağ olunursa iltizâmımız fesh olunub hamr mukâta'asının malı bizden taleb olunmayub iltizâmımızdan eşfe varıla ve mukâta'alar birbirinden ayrılmayub birinin fazlası birinin kesrine mahsûb ola ve mukâta'aların mevâcib-i kadîmesi mukarrer olub ibtidâ'-i târihden deynimize mahsûb ola küttâb ve hüddâm dilediğimiz kimesneler ola ve mahbûbımız Hasan mukâta'a-i mezbûrda hammâllar kethüdâsı olub âhara virilmiye ve burusa'da vâkı' anbarlardan Mudanya iskelesine giden dakik ve tarhana ve bulgur ve Koçhisar tuzunun ve gündem-i kûfenin kirâları ümenâ-i sâbıkın şart-ı iltizâmları mücebince her sene ber vech-i maktû' ikiyüzelliüçbin akçe uslûb-ı sâbık üzre deynimize mahsûb ola noksan üzre sarfolunursa fazlası mukâta'anın kesrine mahsûb olub oligeldiği üzre itmekciler ve arpacılar ve hammâllar kethüdâsı dilediğimiz kimesneler ve ba'zı itmekciler ve arpacılar ve bozacılar hafite buğdayı ve arpa ve darı ve susam iştirâ eyleyüb miri resmlerin edâ eylemeden dükkânlarına ve mahzenlerine döküb mâl-ı miriye gadr ve iltizâmımıza küllî kesr olur ol makûleler

bulundukda satun alanlardan bi't-tamâm mirî resmlerin alına 'inâd idenlerin terekeleri ve bârgirleri mirî için girift oluna ve âhar kazâdan getürdük didiklerine 'amel olunmiya ve iltizâmımızda olan akmeşe mukâta'asının tamgali esbâb bulunursa mirî için girift oluna ve bâc-ı dâr-ı hâneye yaramayan hamr yükler bulundukda bârgirleri ve hamrları mirî için girift oluna ve ba'zı evkâf mütevellileri ve ba'zı müderrisler fûrûhat eyledikleri terekelerin mirî resmleri talep olundukda çiftliğimiz mahsûlidir veyâhud talebeye virilmişdir deydü dürlü bahâne idüb mirî resmlerin virmemekle mâriye gadr olur lâzım gelen resmlerin bi-kusûr tahsil idüb kimesneye 'inâd ve muhâlefet itdirilmiye ve Mudanya mukâta'asına tâbi' Gemlik'den Bozburun'a varınca vâkı' olan dalyanlı ve deryâdan çıkan beytü'l-mâl ve bu yalılarda dutulan yuva ve kaçgun kul ve câriye üslûb-ı sâbık üzre girü bize zabt u kabz itdirile ve emîn-i sâbık Abraham yahûdinin makbûziyâtı teftiş olunub zuhûr iden mâlî peşinden eşfe varılıb hazinede ziyâde akçe kalursa tedric ile edâ ide ve mukâta'aya ziyâde ile talep zuhûr iderse malı bir iki ziyâdesiz kabûl idersem girü bana zabt itdirile ve iltizâmımıza tâbi' gümrük mukâta'asına harbiden gelen metâ' ve (د) gelen serçe ve Enkra'dan gelen harbiye giden sûfdan kânûn-ı kadim üzre gümrükleri alınub kimesneye 'inâd ve muhâlefet itdirilmiye ve ümenâ' sâbıkın mukâta'ât-ı müte'allık olan şurût ve kuyûdu kemâkân mukarrer ola ve nâzır-ı mezbûr Hasan'ın müstehak olduğu bölük 'ulûfesi mukâta'adan virilüb deynimize mahsûb ola sefere gelmedin deydü dirliğine hazer gelmiye deydü tevcih olunmak ricâsına i'lâm eylediği binyigirmiyedi Saban'ının yigirmiüçüncü günü pâye-i serfir i'lâm-ı 'arz olundukda der'uhde olub berât-ı şerifim virilmek fermân-ı şerifim olmağın işbu dârendegân-ı fermân-ı humâyûn kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân mezbûr Mehmed ve Hüseyin ve Hasan bin İbrahim silahdâr -zîd-e kadrehum- haklarında mezîd-i 'inâyet-i hüsrevânem zuhûra getürüb vech-i merkûm üzre mukâta'a-i mezbûreye ibtidâ'-ı tarihten 'arzolunduğı üzre ber vech-i

iştirâk emîn ve mültezim ve nâzır ve kâbiz-i mâl nasb idüb bu berât-ı humâyûnı virdim ve buyurdum ki: varub mukâta'a-i mezbûreyi zabt ve cüz'î ve küllî mahsûlât ve rûsûmın ahz u kabz eyleyüb ve yüzaltmış akçe mevâcib-i kadîmesinde mukâta'ât-ı mezbûre mahsûlünden alub mutasarrıf olub şart-ı iltizâmılarına cevâb virmekde mücced ve sâ'î olalar ve mukâta'a-i mezbûre hüddâmı mûmâ-ileyh emînî emîn ve mültezim ve nâzır ve kâbiz-i mâl bilüb şer'a ve kânûna muvâfık nesnede muhâlefet itmiyeler şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Kayd fi'l-yevmi'l-'âşir min şehr-i Ramazan min şuhûr seb'a ve 'işrin ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahrûse

V. 121 b B. 37

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvahhidîn ma'âenü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-muhsolîn nüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecmaîyn el-muh-tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'iyne mevlânâ Burusa kadısı -zîde't fezâ'iluhu- ve kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân mahrûse-i mezbûrede hassa harac emînî olan dergâh-ı 'âlî çavuşlarından Pîrî Çavuş -zîde'e kadrehu- tevki'-i refî'-i humâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki: sen ki hassa harac emînisin hâlen Der-se'âdetime 'arz gönderüb mahmiyye-i mezbûrede vâkı' bâc-ı zirâ' ve elvâh mukâta'asıyla Burusada vâkı' dellâllar kethüdâlığı ilhâk olunub binyigirmi altı Muharremi guresinden ebna-i sipâhiyândan (نوبهار) Mehmed nâm kimesne üç yıla ikiyüzbin akçeye iltizâm ile alub mukâta'anın mevâcib-i kadîmesinden mâ'adâ sipâhilik 'ulûfesin mukâta'a mahsûlünden alub her ay yevmü'l-kast taleb olundukda nice cevâb virdiğinden mâ'adâ mâl-ı mirnin tahsilinde küllî gadr çekilüb mezbûrun her vechile ref'î lâzım gelmeğın ref' olunub mukâta'a-i mezbûreye ibtidâ'-i târihden bir tahvil dahî ilhâk olunmak üzere sâbikan emîn olan Nûri'ye girü dellâllar kethüdâlığı ile tahvil ikiyük akçeye altı yıla dörtyük akçeye olub merkûm Nûri'ye der'uhide olunub berâtın ihrâc idinceye değın zabt için emr-i

şerif ricâ eylemeğin vech-i meşrûh üzere virilmek fermânım olmuşdur buyurdum ki: hükm-i şerifim vardukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlî'l-kadrim mücebince 'amel idüb mukâta'a-i merkûme ibtidâ'-i târihden vech-i meşrûh üzere berâtın ihrâc idinceye değin mezbûr Nûri'ye zabt u tasarruf itdürüb min ba'd emîn-i sâbık sipâhi Mehmed'i dahl u tarrazuz itdirmiyesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılâsın. Tahriren fi'l-yevmi'l-hâdi-i 'aşer min şehr-i şaban sene seb'a ve 'iştirin ve elf.

be-makâm-ı Kostantiniye

Kayd fi'l-yevmi'l-âşir min şehr-i Ramazani'l-Mübârek min şuhûr sene seb'a ve 'iştirin ve elf.

V. 122 a B. 38

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecmaiyin el-muh-tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fiyn mevlânâ Burusa kadısı -zide't fezâ'iluhu- ve kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Burusa'da hassa harac emîni ve dergâh-ı 'âli çavuş-larından Fîrî Çavuş -zîd-e kadrehu- tevki'-i refî'-i humâ-yûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki bi'l-fi'il mahrûse-i Burusa'da vâkı' mizân-ı harîr mukâta'ası emîni olan Yasîf nâm yahûdi Der-se'âdetime 'arz-ı hâl sunub iltizâmımda olan mizân-ı harîr mukâta'asına tâbi' yassâkiye mukâta'asını kadîmü'l-eyyâmdan her yükde altışar gruş resm alına gelüb resm-i mizân alındıkda yassâkiyesi dahî me'an alınub ve denk başına birer kile harîr alına gelüb ümenâ'-i sâbıkın berâtında mukayyed olmağla benim dahî berâtımda şerh virilmiş iken hâlen harîr getüren tüccâr tâ'ifesinden ba'zıları (سركه) sâkin olub viregeldikleri denk başına birer kile harîr virmeyüb resm-i mizân virildikde yassâkiyesi dahî me'an taleb olundukda ve gider olduğumuzda veyâ noksan üzere viriniz deyü zîmmetlerine edâsı lâzım gelen rüsûmı virmemek için te'allük eylemeğe ve bu sebeble mâl-ı miriye gadr ve iltizâmıma küllî kesr olmuşdur men' u def' olunub

elimde olan berât-ı şerif mücebince ve ümenâ'-i sâbıkın alageldiği üzre tüccâr tâ'ifesinden getürdükleri harfir yüklerinden altışar guruş yassâkiye ve denk başına birer kile harfir alıvirülüb kimesne 'inâd ve muhâlefet itdiril-memek bâbında emr-i şerifim ricâ eylemeğin hazine-i 'âmme-lerinde mahfuz olan mukâta'ât defterlerine mürâca'at olunduğda her bir yük harfirden altışar guruş yassâkiye resmi ve denk başına birer kile harfir alınageldiği ümenâ'-i sâbıkın berâtlarında mukayyed olmağla emîn-i harfir mezbûr Yasif yahûdinin berâtında dahî mestûr-ı mukayyed olmağın şart u iltizâmına ri'âyet oluñub vech-i meşrûh üzre 'amel olunmak fermânım olmuşdur buyurdum ki vardıkda bu bâbda sâdır olan fermânım mücebince 'amel idüb dahî mahmiyye-i mezbûra getüren tüccâr tâ'ifesinin getürdükleri yerde her yük başına altışar guruş yassâkiyelerin ve denk başına vi-regeldikleri birer kile harfiri emîn-i mezbûr elinde olan berâtı mücebince resm-i berâtları edâ olunduğda taleb eylediklerinde tüccâr tâ'ifesinden ba'zıları (سركس) sâkin olub virmeniz veyahud noksan üzre vririz deydü te'allül ve bahâne eyledikleri vâkı' ise men' u def' eyleyüb emîn-i mezbûrun elinde olan berât-ı şerif-i 'âli-şânım mücebince edâsı lâzım gelen yük başına altışar guruş yassâkiye resmini ve denk başına birer kile harfiri mezbûr Yasif yahûdiye ve vekillerine alıvirüb min ba'd kimesne 'inâd ve muhâlefet itdirmiyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahfîren fi'l-yevmi's-sâbi' min şehri Sa'banî'l-Mu'azzam sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıye

Kayd fi'l-yevmi's-sâdis-i 'aşer min Ramazani'l-Mübârek sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

V. 122 a B. 39

Nişân-ı şerif-i 'âli-şâni hükmi oldur ki:

İbrâhim nâm kimesne Der-se'âdetime 'arz-ı hâl sunub Burusa nezârete tâbi' Mihaliç kazâsında egerciler 'âdet-i ağnâmı mukâta'âtına vazife'yi muine ile kâtib iken kitâ-

bet-i mezbûre bundan akdem bana tevcih olunub varub zabtı-
na mübâşeret eyledüğimde bilâ-sebebe Mustafa nâm kimesne
alub girü mukarrer itdirdiğimde berât-ı şerif virilmiş i-
ken Ahmed nâm kimesne dahî bir tarikle alub külli hayf ol-
duğundan mâ'adâ merkûm Ahmed yeniçeri tâ'ifesinden olub
yeniçeri tâ'ifesine kitâbet virilmek hilâf-ı kânûn olmağın
girü kendüye ibtidâ'-i târihden mukarrer olmak ricâ eyle-
meğın mukarrer olmak fermân olunub işbu dârende-i fermân-ı
humâyûn-ı meserret-mürde-i hâkânî mezkûr İbrahim hakkında
mezîd-i 'inâyet-i pâdişâhânem vücûda getürüb ref' olunan
Ahmed yerine binyigirmiyedi Cemâziyelevvelinin yigirmibe-
şinci gününden girü mukarrer ve ibkâ idüb bu berât-ı humâ-
yûnı virdim ve buyurdum ki ba'de'l-yevm şol ki vezâ'if-i
hudemât mukâta'ât-ı mezbûra kitâbetdir mer'i ve mü'eddâ
kıldıkdan sonra vazife-i mu'ineyi mukâta'a-i mezbûre mah-
sûlünden alub mutasarrıf ola şöyle bileler 'alâmet-i şerif-
fe i'timâd kılalar. Tahfîren fi'l-yevmi's-sâni şehr-i Ce-
mâziye'l-âhir sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıye

Kayd fi'l-yevmi'l-hâmis-i 'aşer min şehr-i Ramazani'l
Mübârek sene seb'a ve 'ışrîn ve elf

V. 122 b B. 40

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin
ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-
murselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecmaıyn el-muh-
tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fyn mevlânâ Bu-
rusa kadısı -zide't fezâ'iluhu- ve kudvetü'l-emâsil ve'l-
akrân hassa harac emîni olan dergâh-ı mu'allâm çavuşların-
dan Piri Çavuş -zîd-e kadrehu- tevki'-i refi'-i humâyûn
vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: Kimal nâm yahûdi Der-se'âdeti-
me 'arz-ı hâl sunub mahrûse-i Burusa'da ve İstanbul'da vâ-
kı' mizân-ı harir mukâta'ası bundan akdem senesi sekizyük
akçeye olmak üzere dokuz yıla yetmişikiyük akçe bana der-
'uhde olunub yedime mâliye tarafından berât-ı şerif viri-
lüb mutasarrıf iken Yasif yahûdi mukâta'a-i mezbûra bin-

yigirmiyedi Cemâziyelâhîrinin gurrelerinden altıbin akçeye ziyâde ile altı yıla kırksekizyük akçeye iltizâm eyleyüb beni ref' itdürüb lâkin şark seferleri vâkı' olmağla mukâta'anın nice kesri olmağın bana küllî zulm ve hayf olmuşdur mukâta'a-i mezbûrede merkûm Yasif yahûdi ile şerik olub şirket üzere zabt u tasarruf itdirilmek bâbında emr-i şerifim ricâ eylemeğın ikisi şirket olmak fermânım olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerifim vardıkda bu bâbda sâdır olan fermân-ı se'âdetim mücebince 'amel idüb dahî mukâta'a-i mezbûreyi târih-i mezbûrdan mezbûrân Yasif ve Kimal yahûdilere berâtlar ihrâc olunca(ya) değın ber vech-i iş-tirâk zabt u tasarruf itdirülüb min ba'd âhardan bir ferd dahl u ta'arruz itdirmiyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılâsız. Tahriren fi'l-yevmi's-sâbi' şehri Ramazani'l-Mübârek sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıye

Kayd fi'l-yevmi'l-hâmis-i 'aşer min şehri Ramazan sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

V. 122 b B. 41

Asporça Hâtun vakfı tevliyeti Murad Beğ'in

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecmaiyn el-muh-tass-u bi-mezid-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fiyn mevlânâ Bursa kadısı -zide't fezâ'iluhu- tevkî'-i refî'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: iftihârü'l-havâs ve'l-mukarribin saray-ı 'âmirem ağası olub evkâf nâzırı olan Süleyman -dâm-e 'ilmuhu- südde-i se'âdetime mektûb gönderüb kazâ-i mezbûrda vâkı' nâzırı olduğı merhûme Asporça Hâtun evkâfı tevliyeti dârende-i fermân-ı humâyûn Murad nâm kimesneye virilüb kendünün 'arzıyla berât itdirüb üzerinde ve tasarrufunda olub ve vakfa râci' olan zevâtdan teslim idüb kusurı yoğiken Hasan nâm kimesne müşâru'n-ileyhin 'arzi ve defteri yoğiken evkâf-ı mezbûre evlâd-ı meşrûta-dır evlâddanım deydü bir tarîk ile emr ve berât ibrâz idüb

tasarrufuna mâni' olduğın bildirüb külli ihtilâle bâ'is olmağla tevliyet-i mezbûre mezbûr Murad'a mukarrer kılınub mâdâmeki müşâru'n-ileyhin 'arzı ve haberi olmiya min ba'd mezbûr Hasan ve âhardan bir ferd dahl itdirilmemek bâbında emr-i şerifim ricâsına 'arz itmeğın buyurdum ki zikrolunan tevliyeti merkûm Murad'a kemâ-kân zabt ve tasarruf itdirüb mâdâmeki müşâru'n-ileyhin 'arziyla virilmiş olmiya min ba'd merkûm Hasan ve âhardan bir ferdi dahl ve ta'arruz itdirmiyesiz ve dahl idüb mâl-ı vakıfıdan nesne kabz itmez ise ba'de'l-yevm vakf için hüküm idüb bi-kusûr alıviresiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız Tahriren fi-evâsıt-ı şehr-i Şevâli'l-Mükerrem sene seb'a ve 'ışrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

Kayd fi 23 min Şevvâli'l-Mükerrem sene 1027

V. 123 a B. 42

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecmaıyn el-muh-tass-u bu-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'ıyn mevlâna Bursa kadısı -zîde't fezâ'iluhu- ve kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân hassa harac emîni dergâh-ı 'âli çavuşlarından Firi Çavuş -zîd-e kadrehu- tevkî'-i refî'-i humâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki: mahmiyye-i mezbûrede emr-i şerif ile çuvalcı olan Hacı Halil Der-se'âdetime 'arz-ı hâl sunub simidhâne-i 'âmire mühimmâtıçün lâzım gelen çuval her bâr lâzım geldikde bulunmayub çuvala müzâyaka olmağla 'âsitâne-i se'âdete lâzım gelen dakik-i has vaktiyle irsâl olmayub 'avk u te'hîr olmak lâzım gelmekle kadımden mahrûse-i mezbûrede bir kimesne çuvalcı ta'yîn olunub miriye lâzım gelen çuval vaktiyle ve vakt-i sirândan alınub müzâyaka çekilmez iken hassa harac emîni olanlar mezbûrdan aldıkları çuvalın bahâsın virmemekle zikrolunan çuvalcılık hıdmetin kimesne kabz eylemeyüb birkaç sene hâli ka-lub çuvala külli müzâyaka olmağla sâbıkan mahmiyye-i mez-

büre kadısı mevlânâ Râzî zamânında zikrolunan çuvalcılık hizmetini mezkûr Hacı Halil'e tevcih olunub berât itdirüb mezkûrun elinden alınan çuvalların bahâsı mahmiyye-i mezbûrede vâkı' meyve kabanı mukâta'ası mahsûlünden virilmek üzere berâtına şerh virilüb vech-i meşrûh üzere 'amel olunuriken mezbûr Hacı Halil hâlen hassa harac emini ma'rifetiyle mirî için teslim eylediği çuvalın bahâsın mukâta'a-i mezbûre imininden talep eylediğinde virmede ta'allül eylemeniz imdi mirî için virilen çuvalın bahâsı edâ olunmayınca âhar mesârife akçe virilmiye deydü emr-i şerifim ricâ eylemeğin vech-i meşrûh üzere 'amel olunmak emr idüb buyurdum ki, hükm-i şerifim ile vardıkda bu bâbda sâdir olan fermân-ı se'âdetim mücebince 'amel idüb dahî çuvalcı Hacı Halil'in yedinde hassa harac emini ma'rifetiyle dakik-i has için ve sâ'ir mühimmât-ı kiler için virilen çuvalın bahâsını virdirüb mühimmât-ı mirinin 'avk u te'hire kalmasından be-gâyet ihtirâz eyleyesiz şöyle bilesiz 'âlâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahririn fi'l-yevmi'l-sâbi' min şehri-şa'bani'l-Mu'azzam sene seb'a ve 'ısrin ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi'l-'ısrin min şehri-Ramazani'l-Mübârek sene seb'a ve 'ısrin ve elf.

V. 123 a B. 43

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân hükmi oldur ki:

Mahrûse-i Burusa'da vâkı' Sivâsiler Mahallesi Mescidi'nde yevmi üç akçe vazife ile imâm olan Hasan Halife fevt olub yeri mahlûl oldukda yerine râfi'-i tevki'-i refi'-i hâkânî Şeyh Mehmed el-şâmi her vechile muhaldir deydü mahrûse-i mezbûre kadısı akdâ-u kudâti'l-müslimin mevlânâ Ahmed -zîd-e fezâ'iluhu- 'arz itmeğin sadaka ve bu berât-i 'izzet-âyâtı virdüm ve buyurdum ki ba'de'l-yevm müteveffâ-yı merkûmun yerine imam olub hizmet-i lâzimesin mü'eddâ kıldıkdan sonra yevmi üç akçe vazifesine mutasarrif olub vâkıfın râhi ve benim devâm-ı 'ömr-i dev-

letim için du'âya müdâvemet göstere ol bâbda hiç ahad mâ-ni' olmiya şöyle bilüb 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahriren fi'l-yevmi't-tâsi'-i 'aşer şehr-i Ramazani'l-Mübârek sene seb'a ve 'ışrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıye

Kayd fi'l-yevmi'l-hâdi ve'l-'ışrın min şehr-i Ramazani'l-Mübârek sene seb'a ve 'ışrın ve elf.

V. 123 a B. 44

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân oldur ki:

İşbu dârende-i fermân-ı hümâyûn-ı meseret-makrûn-ı hâkânî kudvetü's-sülehâi's-sâlihîn şeyh Mehmed -zîd-e salâhahu- Burusa'da vâkı' merhûm ve mağfurü'l-leh Hazret-i Emir Sultan -kuddise sırrehü'l-'azizin- türbe-i şerifinde akdâ-u kudâti'l-müslimin Burusa kadısı Ahmed -zîde'k fezâ'iluhu- 'arzu mücebince müteveffâ Mustafa bin Mehmed yerine binyigirmiyedi Ramazan'ının onüçüncü gününden yevmi dört akçe vazife ile 'öşr-i havân nasb idüb bu berât-ı hümâyûn-ı virdüm ki ba'de'l-yevm varub hıdmet-i lâzimesin mer'î ve mü'eddâ kıldıkdan sonra ta'yîn olunan yevmi dört akçe vazifesin Ekizler ağnâmi mahsûlünden mâhü'l-mâh alub mutasarrıf ola şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar Tahriren fi'l-yevmi's-sâbis-i 'aşer şehr-i Ramazani'l-Mübârek sene seb'a ve 'ışrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi'l-hâdi ve'l-ışrın min şehr-i Ramazani'l-mübârek sene seb'a ve 'ışrın ve elf.

V. 123 b B. 45

Mahrûse-i Burusa'da bi'l-fi'il subaşı olan fahrü'l-akrân Sefer Bik ibn Hayrân mahfel-i kazâda Manyas kazâsında vâkı' Kozluören nâm karye sükkânından İbrahim bin Hasan nâm (مشاب احمد) muvâcehesinde takrîr-i kelâm idüb mezbûr İbrahim hâlen Hüdâvendigâr sancağı mütesellimi olan Mustafa Ağa'nın adamlarından Abdü'n-nâsır nâm kimesnenin hıdmet-kârı olub ba'zı esbâb ve emvâlini saraka idüb firâr eyle-

mişdir deyû zann olunmağile mukaddeman ahz olunub meclis-i şer'a ihzâr olundukda gibbû's-su'âl ve 'akbü'l-efkâr mez-bûr İbrahim'in yanında üçbinüçyüz nakid akçesi ile biniki-yüz akçe kıymetlü birer mud çuka dolaması ve yüz akçe kıymetlü bel kuşağı ve altmış akçe kıymetlü bir beyaz 'aba çakşırı ve altmış akçe kıymetlü bir dülbendi ve seksen akçe kıymetlü bir 'aba dolaması ve yetmişbeş akçe kıymetlü yer güdresi ve yigirmi akçe kıymetlü bir çift bıçağı ve altmış akçe kıymetlü bir pabucu cem'an binaltıyüzellibeş akçe kıymetlü esbâbı zuhûr idüb ve âhar kimesne zimmetinde olan beşyüzyetmişiki akçesi dahî ahz olunub cem'an esbâb ve nukûd ve beşbinbeşyüzotuzyedî akçesi zuhûr itmeğle mezbûr İbrahim ihtimâmen cânib-i şer'den habs olunub zikrolunan esbâb-ı nukûdâdın şer'le emânet vaz' olunmuşdı lâkin merkûm İbrahim otuzbeş gün mikdârı habsde durub bir vechile hasmı zuhûr itmemeğle habsden itlâk olunub zikrolunan üçbinsekizyüzsekseniki akçesi ile cümle esbâbı meclis-i şer'le mezbûr İbrahim'e tevcih olunmuşıdı vâkı' hâl mezbûrdan su'âl olunub takriri tahrir olunanı tealeb iderim didükde gibbû'l-istintâk mezbûr İbrâhim cidâyetle fi'd-dâfi' hâlâl-i hede'l-minvâl olub vech-i meşrûh üzre cânib-i şer'den emânet vaz' olunan üçbinsekizyüzsekseniki akçe ile bin eşyüzdoksanbeş akçe kıymetlü olan esbâbımın cümlesi bana teslim olunub ben dahî alub kabz eyledim bir şey'im kalmadı didükde sûret-i hâl zabtû'l-mekâl ketb ve tahrir olundu. Tahrîren fi evâ'il-i Zilkaade el-Harâm senne seb'a ve 'ışrîn ve elf.

Pervâne bin Abdullah, Mustafa bin Abdullah, Arslan Bik ibn (فؤاد الدينوري), Bali bin Mustafa, Ahmed Bik ibn Mehmed el-Bevvâb

V. 123 b B. 46

Akdâ-u kudâta'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı emâfyn el-muh-

tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'iyin mevlânâ Burusa kadısı -zîde't fezâ'iluhu- tevki'-i reff'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: dergâh-ı mu'allâm müteferrika-larından Ahmed -zîd-e mecdehu- mukaddeman Der-se'âdetime adam gönderüb mahrûse-i Burusa'da vâkı' Sağrıca Sunkur nâm mahallede vâkı' mülkhâne 'avâriz hânesinden olmaduğundan gayri mukaddeman vâkı' olan seferlerde küllî hıdmet-i sebk eylemekte sebk iden hıdmeti mukâbelesinde 'avâriz-ı divâ-niyye teklif olunmaz iken hâlen olıgelmişe muhâlif dahl olunmağla bu bâbda hâzine-i 'âmiremden alına mühürlü ve nişanlı sahîh ve cedîd sûret-i defter virildüğün bildirüb ol bâbda emr-i şerifim virilmek ricâ eylemegin defter-i cedîd mücebince 'amel olunmak emrim olunub bu bâbda hazîne-i 'âmiremden ihrâc olunmuş mühürlü ve nişanlı sahîh ve cedîd sûret-i deftere nazar idüb göresiz mine'l-hakika kazıyye i'lâm olunduğı ise ol takdirce min ba'd hilâf-ı şer' ve kânûn ve mugâyir-i defter-i cedîd ve emr-i humâyûn mezkûrdan 'aşâriz teklif itdirmeyüb kimesneye rencide ve remide itdirmiyesiz deydü binyigirmialtı Rebiyyü'l-evvelinin yigirmidördüncü günü tarihiyle muharrerem emr-i şerif virilüb hâlen cülûs-ı humâyûn-ı meserret-makrûnum vâkı' olmağla ol hükmi virilen emr-i şerif mücebince 'amel idüb hilâfına rızâ ve cevâz göstermiyesiz şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılâsin. Tahriren fi'l-yevmi'r-râbi' 'aşer şehri Rebiü'l-evvel min şuhûr sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

V. 124 a B. 47

Kudvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Hüdâvendigâr sancağı mütesellimi olan (b o ş) -zîd-e kadrehu- tevki'-i reff'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: hâliyen suhte ve at eşkiyasından Mansuroğlı dimekle ma'rûf şaki hevâsına tâbi' yanına dört yüz mikdârı suhte tâ'ifesinden yanına alub Bigadic nâm kasaba karibinde olan karyelerin ahâlisinden nice kimesneleri katl ve emvâl-i vâridâtlarını gâret ve hicâret ve nice kurâyı ihrâk idüb şekâ itdükleri

i'lâm olunub def'-i mazarratları mühimmât-ı din ve devlet-
den olmağla Karesi ve Bigadiç ve Saruhan sancakları müte-
sellimleri ve bi'l-fi'il Balıksir kadısı mevlânâ Abdullah
-zîd-e fazlihu- yanlarında olan yarar adamlarıyla varub
zikrolunan suhtelerin haklarından gelüb mazarratların def'
eylemeleriçün herbirine mü'ekked emr-i şerif gönderilüb
muhkem tenbih olunmuşdur sen dahî zikrolunan mütesellimler
ve kâdi-i mûmâ-ileyh ile haberleşüb hüsn-i ittifâk ile ü-
zerlerine varub cümleiniz takayyüd ve ihtimâm eylemenüz bâ-
bında fermân-ı 'âli-şân sâdir olmuşdur, buyurdum ki vusûl
buldukda bu bâbda sâdir olan emrim üzre 'amel idüb bir an
ve bir sa'at te'hîr u tevakkuf eylemeyüb yanında olan ya-
rar adamların ile müretteb ve mükemmel döğüş yarağı ile
mu'accel kalkub zikrolunan mütesellimler ve kâdi-i mûmâ-
ileyh ile haberleşüb hüsn-i ittifâk-i ittihâd ile cümleiniz
ma'iyyet ile zikrolunan suhte ve at eşkiyâsının üzerlerine
varub tamam haklarından gelüb def-i mazarratlarından cüm-
lenüz ikdâm idesiz şöyle bu bâbda ihmâl itmekle mu'accel
varub mu'fyne mukayyed olmaduğunuz i'lâm oluna mu'âteb ol-
manız mukarrerdir âna göre her ne tarfikle olursa olsun
suhte ve at eşkiyâsının mazarratların vilâyet üzerinden
def'-i ref' idüb haklarından gelmekte bezl-i makdûr eyli-
yesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılarsınız. Tah-
rîren fi evâil-i şehri Ramazani'l-Mübârek sene seb'a ve
'ışrîn ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıye

Kayd fi'l-yevmi't-tâsi' min Ramazani'l-Mübârek sene
seb'a ve 'ışrîn ve elf

V. 124 a B. 48

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazl ve'l-
kelâm südde-i se'âdetimden Kütahya ve Hamid ve Karahisâr-ı
Sâhib () Konya vilâyetine gelince yol üzerinde o-
lan kadılar -zîd-e fazlihum- tevkî'-i refi'-i humâyûn vâ-
sıl olıcak ma'lûm ola ki: hâliyah bir mühim husûs için
dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kudvetü'l-emâsil ve'l-ak-

rân Mehmed Çavuş -zîd-e kadrehu- irsâl olunmuşdur, buyurdum ki hükm-i şerifimle her kangı kazâya dâhil olursa kendüye ve üç nefer adamlarına münzel bârgiri bulunan yerde yarar münzel bârgirlerin tedârik idüb ber vech-i isticâl mahâl-i mâmûre irsâl eyliyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Fi evâ'il-i şehri Ramazani'l-Mübârek sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıye

Kayd fi'l-yevmi's-sâmin min Ramazani'l-Mübârek sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

V. 124 b B. 49

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazl ve'l-ke-lâm südde-i sê'adetinden Saruhan ve Biga sancaklarına varub gelinceye yol üzerinde vâkı' olan kadılar -zîd-e fazlihum- tevki'-i reff'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hâliyen bir mühim ve müsta'cel husûs için dergâh-ı Mu'alâm Çavuşlarından kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ali Çavuş -zîd-e kadrehu- ulağla irsâl olunmuşdur buyurdum ki: hükm-i şerifimle her kangınızın kazâsına dâhil olursa kendüye ve üç nefer âdemlerine münzel bârgiri bulunan yerlerde yarar münzel bârgirlerin tedârik idüb ber vech-i isti'câl mahal-i mâmûre irsâl eyliyesiz husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır te'hirden ziyâde hazer eyliyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahrifren fi evâ'il-i şehri Ramazani'l-Mübârek sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

be-makâm-ı kostantınıye

Kayd fi'l-yevmi't-tâsi' min Ramazani'l-Mübârek sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

V. 124 b B. 50

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecmaifn el-muh-tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fiyn mevlânâ Bursa kadısı -zîde't fezâ'iluhu- tevki'-i reff'-i humâyûn

vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: kudvetü'l-emâcîd ve'l-ekârim Arpa emîni -zîd-e mevdehu- südde-i se'âdetime mühürlü tezkire gönderüb (۳۰) ocağında olan mârî davarlar için istanbul'a kilesi altışar akçe hesâbı ile ikibinaltıyüz kile arpa lâzım ve mühimdir deyü bildirüb tevzi' olunmak bâbında emr-i şerifim taleb itmeğın kadımden olıgeldiği üzre tevzi' olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki: hükm-i şerifimle (۶۰۳) vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahî bir an ve bir sa'at te'hîr ve terâhî eylemeyüb taht-ı kazânda olan re'âyâya ol mikdâr arpayı kadımden olıgeldiği üzre tevzi' ve me'mûr olan kuluma cem' ve tahsil ve mahallinde der-i anbar itdirmeye ikdâm ve ihtimâm eyleyüb 'avk u te'hîr olunmağla lâzım gelen arpa vakt ve zamânı ile cem' ve tahsil olunmağın te'hîre kalmak lâzım gelmeye ve lâzım gelen arpanın bahâsını me'mûr olan kulumdan hesâb-ı mezbûr üzre eshâb-ı hukûkun hakların bi't-tamâm virdürüb kimesnenin bir akçesin bâkî kodırmıyasız ve ba'zı re'âyâ tâ'ifesi kadımden arpa viregelmişler iken mücced ve arpa virmemek için biz ma'denci ve köprüci ve derbendci ve gemi-yi sultan ve vüzerâ re'âyâsıdır arpa virmezüz deyü te'allül iderler imiş imdi arpa husûsı akçe iledir tekâlif-i örfiyyeden değildir bu bâbda bir ferde himâyet ve bir şahsa hıyânet eylemeyüb cümlesine 'ale's-seviyye arpa tevzi' idüb zikrolunan arpayı fermânım üzre bi't-tamâm cem' ve tahsil ve vakt u zamânında mahallinde der-i anbar itdirmekde bezl-i dikkat ve sarf-ı kudret eyleyüb veh-i meşrûh üzre olan emrimi yerinde ibkâ idesin söyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Tahrifren fi'l-yevmi's-sâmin ve'l-ışrin min şehr-i Receb sene seb'a ve 'ışrin ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

V. 125 a B. 51

'izzetlü ve faziletlü efendi hazretlerinin meclis-i şerif-i vâcibi's-şerifleri savbına tahıyyâtü's-sâfiyât ve teslimât ve afiyât inhâ ve ihdâ kılındıktan sonra i'lâm-u

muhib-u muhlis budur ki: taht-ı 'adâlet-medârınızda dergâh-ı 'âli yeniçeri gedüklerinden zabt u rabta kâdir mucı Hüseyin nâm kimesne yasakçı ve zâbit nasb u ta'yin olunub işbu mektûb-ı meveddet birle huzûr-ı şerifinize irsâl olunub ledeyyü'l-vusûl lütfunuzdan mercûdır ki üzerinden nazar-ı şerif himâyet emrinüzdür men' buyurulmayub olıgelen 'âdet-i kadîme üzre ber vech-i sadâkat ve kemâl-i isikâmet mezbûrı yasakçılık ve zâbitlik umûrında istihdâm idüb âhardan kimesne dahl u ta'arruz itdirmiyesiz deydü sedât tâ'ifesinden yeniçeri sûretinde gezüb fukarâyı rencide iden eşkiyâ-yı mezbûrı ahz itdirüb şer'-i şerifle haklarından geldüresiz ki sâ'irlere ibret ola ve mâl-ı mîrîye 'â'id ve râci' olan beytü'l-mâl husûsunda dahi mezkûra sipâriş olunmuşdur yeniçeri tâ'ifesinden veyâ 'acemioglanı zümresinden ol cânibde fevt olanların metrûkâtlarını mezbûra ahz itdirüb ma'rifet-i şerifinizle fûrâhât olunub membûr ve mahtûm ve defteriyle mezbûra teslim ve bu cânibe irsâl eyliyesiz ve lâkin hilâf-ı şer'-i şerif ve mugâyir-i kânûn-ı münif bir ferdi rencide ve remide itdirilmemesi envâ'-i mesâ'i-i cemflenüz idüb diriğ buyurulmıya bâki hemişe 'ilm u fazilet der-i seccâde-i şeriflerine. Tahrîren fi evâ'il-i şehr-i Recebi'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ışrin ve elf.

el-fakir-i Hüseyin Ağa yeniçeriyân-ı dergâh-ı 'âli ve taht-ı kazânızda yeniçeri serdârı olan Sinan Paşa nâm yoldaş ba'zı gemilere dahl idüb serdârlara mahsûsdur deydü ta'arruz idermiş ma'lûm-ı se'âdet ola ki:kullukda ve gemilerde aslâ alâkası yokdur bu bâbda dahl u ta'arruz eylemiye ve eger eslemeyüb muhâlefet iderse dirliği kat' olunmağla kon ayub muhkem hakkından gelinür âna göre 'agâh olsun sonra nedâmet çeker.

Kayd fi'l-yevmi's-sâlis ve'l-'ışrin min şa'bani'l-Mu'azzam sene seb'a ve 'ışrin ve elf.

V. 125 a B. 52

Cenâb-ı fazilet-mâb-ı şerî'at-nisâb efendi hazretleri kâm-yâb el-hâkimü'l-'adl be-kazâ-i Mudanya ilâ-yevmi'l-haşr ve'l-cevâb tahiyâtü's-sâfiyât ve teslimât u âfiyât ithâfından sonra inhâ-i muhlisâne olunan oldur ki: taht-ı hükûmetinizde olan yasakçılar ref' olunub yerlerine dergâh-ı 'âli yeniçerileri gediklilerinden zabt u rabta kâdir mumcı Hüseyin nâm yoldaş nasb u ta'yîn olunub işbu mektûb mevâddet birle huzûr-ı şerifinize irsâl olunub ledeyyü'l-vusûl mâmûldur ki üzerinden nazar-ı şerifiniz diriğ buyurulmayub oligelen 'âdet-i kadîme üzere yasakçılıklar hizmetinde ve zâbitlik umûrunda mezbûrî istihdâm idüb âhardan bir ferdi dahl u ta'arruz itdirmiyesiz ve vâkı' olan yoldaşlar dahî mezbûrî üzerlerine zâbit bilüb sözünden ve re'yinden hâric vâz' eylemeyüb mutı' ve münkad ve şer'-i şerife inkıyâd üzere olalar ve etrâk tâ'ifesinden ba'zı burma astar ve yakalu çuka ve yağmurluk geyüb görde ve darsık ve tüfenk taşıyub yeniçeri ve 'acemioglânı nâmında ve şeklinde gezüb fukarâyı rencide ve remide iden eşkiyâyı mezbûra ahz itdirüb şer'le haklarından geldüresiz ki sâ'irlere mûceb-i 'ibret ola ve sebep-i zahîmet ola ve yeniçeri ve 'acemioglânı eğer mukim ve eğer âhar diyârdan gelüb ol câniblerde fevt olanların miriye 'â'id ve râci' olan muhallefâtın ve metrûkâtların mezbûra ahz itdürüb ma'rifet-i şerifünüz ile sûk-ı sultânide fûrûhât kılınub nükûd her ne hâsıl olursa der-i kise olunub müfredât defteriyle mumzî ve mahtûm mezbûra teslim idüb bu cânibe gönderesüz ve lâkin hilâf-ı şer'-i şerif ve mugâyir-i kânûn-ı münîf kimesne rencide ve remide itdirilmemesi bâbında envâ'-i mesâ'i-i cemilenüz diriğ buyurmıyasız bâki hemîşe 'ilm u fazilet ve seccâde-i şerî'at müstedâm bâd. Tahrîren fi evâ'il-i Recebi'l-Mürecceb sene seb'a ve 'iş-rin ve elf.

el-fakir Hüseyin Ağa yeniceryân-ı dergâh-ı 'âli
Kayd fi şa'ban sene 1027

V. 125 b B. 53

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecmaıyn el-muh-tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'ıyn mevlânâ el-hâkimü'l-'adl be kâzâ-i Burusa -dâme't fezâ'iluhu- tevki'-i reff'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: mütekâ'idinden olub dergâh-ı mu'allâm cebecilerinden sekizinci bölükde yevmi altı akçe 'ulûfeye mutasarrıf olan Rıdvan 'iber Ma-latya nâm kulum mukaddıman Der-se'âdetime gelüb marız ve 'amel-i mânde olmağla müstehak olduğı 'ulûfesin mâfımiyye-i Burusa'da vâkı' koyun emninden virilmek bâbında 'inâyet rivâ eylemeğın virilmek emr idüb dahî mezbûrun müstehak olduğı yevmi altı akçe 'ulûfesin binyigirmibeş Şevvâli gur-resinden alıvirüb bir akçesin ve bir habbesin bâkî kodar-mıyasın ve ne mikdâr akçe virilürise muhâsebe defterlerine mukayyed ve işâret itdıresin deydü binyigirmibeş Zilhicce-sinin yigirmibirinci günü târihiyle müverrih emr-i şerifim virülüb hâlen cülûs-ı humâyûn-ı 'izzet-makrûnum vâkı' ol-mağla ol emr-i şerif getürüb tecdidin ricâ itmeğın buyur-dum ki mukaddıman mazmûn-ı mişver üzre virilen emr-i şeri-fim mücebince 'amel idüb mezbûrun müstehak olduğı 'ulûfe-sin ta'yın olduğı mahalde bi't-tamâm alıvirüb kimesneye 'inâd ve muhâlefet itdirmıyesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Tahriren fi gur-re-i şeh-r-i Sa'ban sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıye

V. 125 b B. 54

Nişân-ı şerif oldur ki:

Üveys oğlı dârende-i fermân-ı humâyûn Karacabegli Mehmed nâm kimesne südde-i sê'âdetime 'arz-ı hâl sunub bundan akdem mahrûse-i Burusa'da na'lbandlar ehl-i hibre-si olan Hacı Yusuf oğlı Mehmed nâm kimesne hâm-dest ve nâ-ehil olub ve cânib-i şer'den irsâl olunan davarların 'ayubını teşhis ve temyize kâdir olmayub ve bu ehl-i vu-

kûf ve isnâd-ı kâmil olmağla mezbûr Mehmed ref' olunub yerine bu ehl-i hibre nasb u ta'yîn olunub hüccet-i şer'-iyye virilmegin mücebince bu nişân-ı humâyûn-ı 'izzet-makâmını virdüm ve buyurdum ki: varub mahrûse-i Burusa'da ref' olunan diğêr Mehmed'in yerine na'lbendler ehl-i hibresi olub vezâ'if-i hudemât na'lbendler ehl-i hibreligidir kadimden oligeldiği üzre mü'eddâ kıla ve hâne-i 'avârizından ise 'avârizın vire ol bâbda hiç ahad mâni' ve dâfi' olmiya şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahrifren fi evâsıt-ı şehr-i Cemâziyelâhire sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıye

Kayd fi'l-yevmi't-tâsi' min şehr-i Ramazani'l-Mübârek min şuhûr sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

V. 125 b B. 55

Kudvetü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazl ve'l-ke-lâm mevânâ Mudanya kadısı -zîd-e fazlihu- tevki'-i refi'-i humâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki: kudvetü'l-emâcid ve'l-a'yân tersâne-i 'âmire emini -zîd-e meddehu- Der-sa'-âdetime mühürlü tezkire gönderüb hâlen Bayezid ve Emasri nâm mahallerde mücerred ebnâsı fermân olunan iki kıt'ası kalitaların kerasteleri taht-ı kazânızda vâkı' olan re'âyâya te'addi olunduğı ecilden terahhuma olunub her hânedan sekizer akçe alunub ziyâde alınmiya deydü fermân olunmuştur deydü buldürüb ol bâbda emr-i şerifim ricâsına i'lâm itmeğın vech-i meşrûh üzre olmak emr idüb buyurdum ki: hükm-i şerifimle vardukda bu bâbda sâdir olan fermân-ı se'âdetim mücâbince 'amel idüb dahî bir an ve bir sa'at te'hîr ve tevakkuf eylemeyüb taht-ı kazânıza vâkı' re'âyânın her bir 'avâriz hânelerinden ancak seksener akçeyi fermânım olunduğı üzre mezbûr kuluma cem' ve tahsil ve kabz ve defter itdürüb gemiler binasına me'mûr olanlara teslim itdirmeğın ikdâm ve ihtimâm eyliyesin ve muhaddeman re'âyânın üzerlerinden cem' olunanda ikişeryüzyigirmişer akçe ref' olunub hâliyen fermânım olan seksener akçeyi bi't-tamâm

cem' ve tahsil itdürüb emr-i şerifime muhâlif bir ferde
'inâd ve muhâlefet itdirmiyesin şöyleki 'avk olunmağla
hidmet-i merkûmenin te'hirine bâ'is olsun 'azl ile halâs
olmazsın ve hidmet-i mezbûreye me'mûr olanların nafakala-
rı için herbir hânedan ancak otuz akçe alınub min-ba'd
bundan ziyâde bir akçe mirfiye aldırmiyasın husûs-ı mezbûr
umûr-ı mühimmedendir sâ'ire kıyâs eylemeyüb vech-i meşrûh
üzre olan emrimi yerine getüresin şöyle dilesin 'alâmet-i
şerife i'timâd kılasın. Fahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis şehr-i
Zilhicce el-şerife-i min şuhûr sene seb'a ve 'iştirin ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

Sûret-i hâne-i (156)'avârız kazâ-i mezbûr der-
Livâ-i Hudâvendigâr vâcib-i 4 sene 1027

Kazâ-i Seferhisâr	hâne 150
Kazâ-i Kötböri	" 52
Kazâ-i Karahisâr-ı	" 153
Kazâ-i Begbazarı	" 190
Kazâ-i Bergama	" 290
Kazâ-i Yenice	" 171
Kazâ-i Tarhalı	" 420
Kazâ-i tevâbi'-i Bergama	" 182
Kazâ-i Gökçedağ	" 180
Kazâ-i Yenişehir	" 134
Kazâ-i Domaniç	" 84
Kazâ-i Yarhisâr	" 68
Kazâ-i Karcatuzla	" 300
Kazâ-i Bayramic	" 144
Kazâ-i Mâhalic	" 209
Kazâ-i Söğüd	" 61
Kazâ-i Kite	" 182-9
Kazâ-i Mudanya	" 538
kazâ-i Gemlik	" 15
Kazâ-i Kandırı	" 40

Yekûn-ı hâne 3754

Fahrîren fi 28 zilkaade sene 1028

V. 126 a B. 56

Nişân-ı 'âlf-şâh hükmi oldur ki:

Hâliyen serfir-i saltanat venâb-ı celâlet mâbım müyesser oldukda umûmen tecdîd-i berât-ı fermân olmağın mahmiyye-i İstanbul'da vâkı' ve Rûmili ve Anadolu ermenileri keferesine yüzbin akçe pişkeş ile batrik olan Evanosda râhib-i 'âmm peder-i güzarem Sultan Mustafa Hân -tâl-e bekâhu- zamânında gelüb tecdîd-i berât itmemekle ellerinde olan berâtlarıyla mücebince ikiyüzbin akçe lâzım gelmeğın lâkin ellibin akçe ziyâde ile fermânım olmağın vem'an iki yüzellibin akçenin sülûsâtı yedibin akçesi binyigirmiyedi Rebiülevvelinin yigirminci gününde onbin akçe mâh-ı mezbûrun yigirmiikinci gününde ve mâh-ı Rebiülâhirenin yigirmi beşinci gününde dörtbinüçyüzyedi akçe Cemâziyelevvelinin onikinci gününde doksanaltıbin akçe ve mâh-ı Cemâziyelâhirenin onbirinci gününde elliüçbin akçe ki cem'an ikiyüzellibinüçyüzyedi olur bi't-tamâm teslim-i hazîne eylemeğın mezbûr Evanosda bu berât-ı se'âdet-âyât-ı se'âdet gayâtı virdüm ve buyurdum ki: varub nefis-i İstanbul ve Galata ve Rûmili ve Uskûdar ve Burusa ve Kütahiyye ve Sivas ve Tokad ve Amasiyye ve Kaysarya ve Trabzon ve Enkara ve kâffe-i perâkendesinin murahasına müte'allik umûrda âyin-i battal ve 'âdet-i bâtilaları üzre batrik olub kimesne mâni' ve Dâfi' olmayub bâlâda mesûr olan ermeni murahasası ve papas ve keşişleri vesâ'ir ermeni tâ'ifesinin evlisi ve genci mezbûrı kendüleri üzerlerine batrik bilüb mürrâca'ât idüb muhâlefetden ihtirâz ideler ve cümle tebdil ve ta'yirleri râhib-i mezbûrın elinde ola ve murahhasa ve papas ve keşişlerden biri mürd oldukda metrukâtının beşbinden ziyâdesin miri için tahsiline me'mûr olanlar kabz eyleyüb ve eger beşbin bâ-ekell ise olıgelen 'âdet ve kânûn üzre âyinleri mücebince râhib-i mezbûr zabt ide mürde olanların geydükleri kaftanları ve 'âsâsı ve gümüş kadı ve evkâr yeri kemisalarına müte'allik olub batrik-i mezbûr zabt eyliye ve ermeni tâ'ifesinin arasında nikâh itdirmeyince avret dutanı veyâ bi-vech boşayanı ve iki avret du-

tanı âyinleri mücebince râhib-i mezbûr görüb ve lâzım geleni icrâ ideler ve ermenilerin âyinleri üzre birbirinin mâbeynlerinde olan husûsuna dahî batrikden gayri kimesne karışmıya ammâ şer' da'vâları oldukda vilâyet kadılarına mürâca'ât ideler ve mürd olan ruhbânlar batrik-i mezbûra ve kilisa fukarâsına âyinleri mücebince her ne vâsıl iderse makbûl olub oligelmişe muhâlif dahl ve ahz-i mâl için nesne icâb itmedin kadı ve kassâm âdemler karışmıya batrika müte'allik mürahhasa rûsûmundan her kangı vilâyetde ne mikdâr nesnesi vâir ise tahsiline izhâr-ı acz eylemeye sâbit ve zâhir oldukda hâkîmü'l-vakt olanlar şer'le hükm idüb alıvireler ve mürahhasa ve papas ve keşişlerin nasbı ve 'azli ve ref'i batrik-i mezbûrun ma'rifeti ile ola ve mezbûrların ma'rifetiyle ola ve mezbûrlardan birinin 'âdet-i 'âtilaları üzre günâhları sâdir olub ihrâcları lâzım gelse kadımden oligeldiği üzre mürahhasalıktan ref' idüb yerine batrik müstehak olanı ta'yin idüb ve âdetâ lâzım gelen pişkeşin alınub dâhil-i hazîne eyledikten sonra tasarruf için berât-ı humâyûnum virilüb kimesne mâni' olma ve batrik-i mezbûr veyâ vekil-i mürahhasa olanlar miri rûsûm cem'ine çıktıkda muhâtara olan yerlerde âsân vechile geçürdüb bindikleri atlarına ve yıraklarına kimesne mâni' olma ve miri rûsûm tahsil iderken kendüden ve âdemlerinden hilâf-ı mu'tâd ve perâkende harac taleb olunmayub ve mürahhasa-yı sâbık zamânında olan borç hâlen olan mürahhasadan taleb olunma bi'l-cümle mezbûrun batrikliğine müte'allik olan manastırlara ve bağ ve bahçelere ve çiftliklere ve çayırlara ve tarlalara ve bunarlara ve ayazma ve değirmenlere ve bi'l-cümle kilisaya vakfolanlara âhardan bir merd kimesne dahl eylemeyüb ve bundan evvel ve bunun emsâli ermeni batriki olanlar teveccühle tasarruf ve zabt idegelmişler ise râhib-i mezbûr dahî ol minvâl üzre zabt u tasarruf eyleye bu bâbda mezbûra âhardan kâ'in-i minkân hiç ehâd mâni' ve dâfi' olma şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahriren fi'l-yevmi'r-râbi'-i 'aşer şehr-i Cemâziyelâhire min şuhûr se-

ne seb'a 'ışrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıye

Kayd fi'l-yevmi'l-'aşer min şehr-i Şa'bani'l-Mu'azzam sene seb'a ve 'ışrın ve elf.

V. 126 b B. 57

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakıyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hüceetü'l-Hakk-ı 'ale'l-hakk-i ecmaıyn el-muh-tass-u bu-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'ıyn mevlânâ Bu-rusa kadısı -zîde't-fezâ'iluhu- ve kudvetü'l-emâcid ve'l-a'yân mahmiyye-i mezbûrede hassa harac emni tevkî'-i re-fi'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki kudvetü'l-emâcid ve'l-a'yân matbah-ı 'âmire emni Mustafa -zîde't-mecdehu-hâlen Der-se'âdetime mühürlü tezkire gönderüb her Rama-zan-ı şerîfde yeniçeri baklavası tabh olunmak on yük has un ve elli yük kömür ve kırk yük tomruk-ı çıra cem' ve te-dârik ve iştirâ olunub dâhil-i kâler olmak mu'tâd olmağla bir sene dahî olıgelen 'âdet-i kadime ve narh-ı câri üzre cem' ve tedârik olunub dâhil-i kiler olmak lâzım ve mühim olduğı bildürüb emr-i şerîfim virilmek riğâ eylemeğın ka-dimden olıgeldiğı üzre tedârik olunmak emr idüb buyurdum ki: hükm-i şerîfimle vardıkda bir an te'hîr eylemeyüb ce-ma'at-i mezbûre tabhı için olıgelen 'âdet-i kadime üzre zikrolunan mikdârı un ve çıra ve kömürü cem' ve tedârik ve iştirâ eyleyüb ber vech-i isti'câl kilâr-ı ma'mûrum tarafına irsâl ve teslim itdirmekte ikdâm u ihtimâm ide-siz 'avk u te'hîrden ictinâb idesiz ve mühimmât-ı mezbû-renin bahâsına ve mesârif-i sâ'iresine mühim olan akçeyi olıgeldiğı üzre hassa harac emninden virdürüb ve meblağ-ı merkûm için işbu hükm-i şerîfimin zuhrına hüccet yazub hassa harac emninin yedine vaz' eyleyesin ki hiyn-i muhâ-sebede ibrâz idüb her sene mahsûb itdürüb şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahfîren fi'l-yevmi'l-hâdi-i 'aşer Şa'bani'l-Mu'azzam min sene seb'a ve 'ışrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıye

Kayd fi'l-yevmi's-sâbi'-i 'aşer min Şa'bani'l-Mu'-
azzam.

V. 126 b B. 58

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-i ecmafiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin el-muhtass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fiyn Burusa kadısı -zî-de't-fezâ'iluhu- kudvetü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazl ve'l-keîâm Adranos ve Gökçedağ kadıları -zî-de fazli-humâ- tevki'-i reff'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki sâbıkân çavuşbaşı olan dârende-i fermân vâcibü'l-iz'ân kudvetü'l-emâcid ve'l-ekârim İbrâhim -dâm-e 'uluvvuhu-südde-i se'âdetime gelüb şöyle arz eyledi ki: livâ-i mez-bûrede mutasarrıf olduğı Adranos ze'âmetinden nâhiye-i Adranos'un bâd-ı hevâsı ve yuva ve kacgun müjdegânesi ve mâl-ı gâ'ib ve beyü'l-mâli müşâru'n-ileyhe hâsıl kayd ol-muşken mirmirân ve sancakbeyi âdemleri bizimdir deyû dahl eylediklerinde men' olunmak için mukaddemen emr-i şerifim virilmiş iken dahl u nizâ'dan hâli olmadıkların bildürdi imdi buyurdum ki: hükm-i şerifimle varûkda bu husûs hu-semâ muvâcehesinde hak üzere teftiş ve südde-i se'âdetim-den virilmiş mühürlü sûret-i defter-i cedid-i hâkâniye nazar idüb göresiz nâhiye-i mezbûrenin bâd-ı hevâsı ve yuva ve kacgun müjdegânesi ve mâl-ı gâ'ib-i mevkûdı ve beytü'l-mâli mirmirân ve sancakbeyine hâsıl yazılmış ol-mayub fi'l-vâkı' buna defter-i cedid-i hâkânide ve berâ-tında hâsıl kayd olunmuş iken ol vechile dahl iderler ise men' u def' idüb min-ba'd şer' ve kânûn ve deftere mugâ-yir dahl u ta'arruz itdirmiyesiz ve dahl idüb nesnesin almışlar ise ba'de's-subût bi-kusûr aliviresiz mütemerri-di sokidüb eslemiyeni ve muhtâc-ı 'arz olanı yazub bildü-resiz bu husûs için tekrar şikâyet olunmalu eylemeyesiz şöyle bilesiz ve ba'de'n-nazar bu hükm-i humâyûnımı edâ elinde ibkâ idüb 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahri-

ren fi evâsıt-ı şehr-i kecebü'l-ürecceb sene seb'a ve
'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse
Kayd fi'l-yevmi s-sâlis ve'l-ısrın ve elf Şa'bani'l-
Mu'azzam.

V. 127 a B. 59

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin
ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-
murselin hücceti'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecmaıyn el-muh-
tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'ıyn mevlânâ Bu-
rusa kadısı -zide't-fezâ'iluhu- tevki'-i refi'-i humâyûn
vâsil olıcak ma'lûm ola ki: kudvetü'l-emâcid ve'l-a'yân
matbah-ı 'âmire emni -zid-e mecdehu- mühürlü tezkire gön-
derüb bi'l-fi'il Yenişehir emni olan orta has ekmeği için
ta'ahhüdü üzre lâzım gelen unu göndermeyüb ziyâde müzâye-
kaya bâ'is olduğu i'lâm eylemeğın imdi bu cânibe irsâl
olunmak emr idüb buyurdum ki: hükm-i şerifimle hassa ki-
lercilerinden kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân kilârî Ahmed
vardıkda bu bâbda sâdır olan fermân-ı velîli'l-kadrim üz-
re 'amel idüb dahî emni-i mezbûrı ber vech-i isti'câl bu
cânibe irsâl eylesesin ki gelüb yerlü yerinden muhâsebesi
görüle husûs-ı mezbûr umûr-ı mühimmedendir 'avk u te'hîr
ziyâde ictinâb eylesesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife
i'timâd kılasız. Tahriren fi'l-yevmi'l-hâmis min şehr-i
Şa'bani'l-Mu'azzam sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniye
Kayd fi'l-yevmi'l-'âşir min Şa'bani'l-Mu'azzam.

V. 127 a B. 60

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin
ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı
ecmaıyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin el-muhtass-u
bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'ıyn mevlânâ Burusa kadı-
sı -zide't-fezâ'iluhu- ve kudvetü'l-emâcid ve'l-a'yân mah-
miyye-i Burusa'da vâkı' Gâzi Hüdâvendigâr -tâb-e serâhu-

mütevellisi -zîd-e kadrehu- tevki'yi refî'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: dârende-i fermân-ı humâyûn Râziye nâm hâtûn dergâh-ı mu'allâma gelüb mahrûse-i Burusa hâricinde evkâf-ı mezbûreden olan huddâmı 'avretleri hummâcılığı izn-i mütevelli ile kendüye virülüb mütevelli tarafından temessük ve hüccet-i şer'iyeye virilüb görüb gözedüb ve vakfa 'â'id olanı edâ itdikde âhardan dahl olanmağla mukaddeman emr-i şerif virilüb tecdîd olunmasın ricâ itmegün buyurdum ki göresin husûs-ı mezbûr için hilâfına emr-i şerif virilmiş değil ise mezkûre hâtûnun elinde olan temessük ve hüccet mücebince zikrolunan hammâmet-i hamâmı kemâkân hemmâcılık hizmetinde olub vakfa 'â'id olanı edâ eyleyüb min-ba'd hizmet-i mezbûreye âhardan kimesneyi dahl itdirmiyesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Tahriren fi evâsıt-ı Rebiü'l-âhir sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse
kayd fi isnâ 'aşer min şehri-i şa'bani'l-Mu'azzam
sene seb'a ve 'ısrın ve elf,

v. 127 b B.61

Allahü'l-hâdî aleyhü'l-i'timâdîf

Sû'âle e'imme-i hanefiyyeden cevâb ne vechiledir ki tevliyeti evlâda meşrûta bir vakfa zeyd şurûtiyet üzre mütevelli iken ecânibden 'Amr hilâf-ı şart-ı vâkıf tevliyet-i mezbûreyi Zeyd'in üzerinden kendüye tevcih itdirmiyeye kâdir olur mı beyân buyrulub tûsâb oluna.

Allah-a 'alem el-cevâb bi-gayri vech şer'î olmaz
ketebehû es-Sa'id el-fakir 'afa anhu mütevelli Hasan has-
sa sarraclarından

V. 127 b B. 62

Kudvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm 'umdetü'l-küberâi'l-fih-
hâm zu'l-kadr-i ve'l-ihtirâm el-muhtass-u bi-mezîd-i 'inâ-
yeti'l-meliki'l-a'lâm Hudâvendigâr Sancağı beği -dâm-e
'izzuhu- ve akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-mu-

vahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn hüccetü'l-Hakk-ı 'a-
 le'l-halk-ı ecmaıyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin
 el-muhtass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'iyyn mevlâ-
 nâ Burusa kadısı -zîde't-fezâ'iluhu- tevki'-i refi'-i humâ-
 yûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: hassa sarraclarından dâ-
 rende-i fermân vâcibü'l-iz'ân Hacı Hasan -zîd-e kadrehu-
 südde-i se'âdetime gelüb mahrûse-i Burusa'da vâkı' Aspoça
 Hâtûn vâkıfının tevliyeti şart-ı vâkıfda evlâda meşrût olub
 deyû evlâdin olduğı şer'le sâbit ve zâhir olduğı eline
 hüccet-i şer'iyye ve fetvâ-yı münife dahî virilüb tevliy
 yet-i mezbûre şart-ı vâkıf mücebince her vechile mezbûr
 Hasan'ın hakkı iken ecnebiden Merat nâm kimesne bundan
 bir tarikle almağla evkâf-ı mezbûreye ve buna küllî gadr
 olub ve bunların nizâ'ları olmağla vakfın mahsûlüne dahî
 küllî zarar olub mezbûr Merad'ın eylediğı da'vâsı hilâf-ı
 şart-ı vâkıf olub mezbûr Hacı Hasan evlâd-ı aslı olmağla
 kürrâtıyla mukarrer kılınub eline mukarrer emirleri virü-
 lüb kat'-ı nizâ' olmuşken girü dahl idüb tasarrufuna mâni'
 olmağla seb'a ve 'ısrın ve elf târihiyle tekrar mukarrer
 kılınub mukarrer nâme-i humâyûn virülüb lâkin mezbûr Me-
 rad bir tarikle berâtı ihrâc-ı tecdid itmeğın girü dahl
 idüb tasarrufuna mâni' olmağla buna ve vakfa küllî zararı
 olduğın bildürüb elinde olan mülk-nâmesi ve mukaddeman
 virilen emr-i şerif ve hüccet-i şer'iyye ve fetvâ-yı münif-
 e ve sâ'ir temessükâtı mücebince tevliyet-i mezbûreyi
 zabt u tasarrur itdirilmek bâbında 'inâyet ricâ itmeğın
 buyurdum ki: emrim üzere elinde olan mülk-nâmesi ve emr-i
 şerif ve hüccet-i şer'iyye ve fetvâ-yı münife ve sâ'ir te-
 messükâtı mücebince tevliyet-i mezbûreyi emr üzere kemâ
 kân mezbûra Hacı Hasan'a kemâ-kân zabt u tasarruf itdürüb
 min-ba'd tevliyet-i mezbûreye ol vechile dahl iden mezbûr
 Merad'ı ve âdemlerin ve âhardân bir ferdi aslâ dahl u ta'-
 arruz itdirmiyessin ve dahl idüb tahvil târihine düşmüş
 mahsûlünden nesnesin almışlar ise ba'de's-subût hükm idüb
 bî-kusûr alıviresin mezbûr Merad bundan sonra kanâ'at it-
 meyüb tecdid-i berât itdirdim deyû hilâf-ı şart-ı vâkıf

dahl ider ise aslâ dah itdirmeyüb tevliyet-i mezbûreyi kemâ-kân mezbûr Hacı Hasan zabt ve lâzım gelen mahsûlün âhara kabz itdiraiyesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Tahriren fi evâsıt-ı Recebû'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi's-sâmin-i 'aşer min şehr-i Recebû'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

V. 127 b B. 63

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân-ı sâmi hükmi oldur ki:

Bundan akdem hüdvendigâr sancağında vâkı' Kite kazasında Frenklü ve Narlu nâm karyeleri hudûd ve sınırı ile ecdâd-ı 'izâmımdan merhûm Sultan Orhan -aleyhi'r-rahme ve'r-ırdvân- Asporça nâm hâtûnuna temlik idüb elihe mülk-nâme-u humâyûn ihsân idüb mezbûre Asporça Hâtûn dahî merhûm müşâru'n-eliyhden olan İbrahim Biğ nâm oğlu üzerine cüz' ukuyan hâfızlar için bayramlarda ve namazlarda yemek yenüb ve yedürmek için vakf idüb ve tevliyeti mezbûre için mezbûre Asporça Hâtûnun oğlu oğluna ve kızı kızına mütevellî olalar deydü şart eyleyüb defter-i hâkânide dahî vech-i meşrûh üzere mukayyed oğub mezbûr İbrahim Biğ'in kız karındaşı Fâtıma Hâtûn tasarruf eyleyüb ba'dehû Selçuk Hâtûn sonra neslinden tevliyeti neslinden Abbas Biğ zabt idüb ve Selçuk Hâtûn neslinden Dâvud berât-ı şerif ile zabt idüb ve mutasarrıf olub ve ecdâd-ı 'izâmımdan merhûmân ve mağfûrun humâ Sultan Mehmed Han ve Sultan Bayezid Han -tâb-e serâhuma- zamamında ellerinde nişân-ı humâyûnları olduğundan gayri defter-i hâkânide dahî vech-i meşrûh üzere mestûr ve mukayyed olub el-hâlet-i hazihi hassa sarraclarından mâfi'-i tevkî'-i refî'-i hâkânî fahrü'l-akrân Hasan 'asiyye-i 'aliyye-i devlet-mâbıma gelüb müşâru'n-ileyha Selçuk Hâtûn evlâdından 'Aişe Hatun'ın oğlu olub ve tevliyet husûsunda Ramazan ile nizâ' eylemediklerinde bu evlâdiyetin şuhûd-ı 'udûlle isbât idüb hüccet-i şer'iyeye virülüb mülk-nâmesi zâyi' olub defterhâne-i

'Âmiremde mahfûz olan deftere mürâca'at olundukda vakfi-yeti musarrîh ve mestûr olunmağın sûret-i defter-i hâkânî virülüb ve yedinde fetvâ-yı şerifi dahî olduğun bildürdükde 'ammim ve bezergüvârım Sultan mân zamânında nişân-ı humâyûnım virilmegin elinde olan nişân-ı humâyûnı tecdid olunmak bâbında 'inâyet ricâ itmeğın ben dahî mukarrer tutub bu nişân-ı humâyûnı virdim ve buyurdum ki: hilâfına sonradan emr-i şerif sâdir olmağa ellerinde olan sûret-i defter-i hâkânî ve fetvâ-yı şerife ve hüccet-i şer'iyeye mücebince 'amel olunub neslen ba'de nesl tevliyeti mezbûreye mutasarrıf olalar ve her kim tebdil ve tağyir iderse fehmede beddellehû ba'de mâ semi'ahû feinnemâ ismuhû 'ale'd-dîn yübeddilüne inne'l-lâhe semiu'n-'alim 'idâd-u mücrimin ve zümre-i esminden mâ'dûd olalar ol bâbda hiç ahad kâ'ine-i min kâne veche-i mine'l-vücûh mâni' ve dâfi' ve münâzî ve mezâhim olmağalar şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahfîren fî evâhir-i şehri Rebiülevvel sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahrûse

Kayd fî'l-yevmi's-sâmin ve'l-'ısrın min Recebü'l-ferd.

V. 128 a B. 64

Akdâ-u kucâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'iyın el-muh-tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'iyın mevlânâ Bursa kadısı -zide't-fezâ'iluhu- tevki'-i reff'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: mahmiyye-i mezbûrda vâkı' merhûme Asporça Hâton evkâfına bundan akdem mütevellî olan sarac Hasan'ın hıyâneti zâhir olduğundan ma'dâ zevâ'id akçesinden zımmetinde otuzbin akçe olmağın iftihârü'l-havâs ve'l-mukarribin muhtârü'l-'izz ve't-temkin vakf-ı mezbûrenin nâzırı olub saray-ı 'Âmirem ağası olan Süleyman Ağa -dâm-e 'uluvvuhu-nun 'arzı mücebince Merad nâm kimesneye virülüb tasarruf için mâliye tarafından berât-ı hu-

mâyûn virilmeğin mezkûr sarac Hasan evlâddanım deydü ihtilâl itmekden hâlf olmayub bu sebeb ile mâl-ı vakfa gadr ve zarar olunmuştur zımmetinde olan mâl-ı vakf taleb ve tahsil olunub ve tevliyet-i mezbûreye dahî 'askerî tarafından bana virilmiştir deydü dahl iderse ol vechile dahl olunmamak bâbında emr-i şerifim ricâsına i'lâm olunmağın hazine-i 'âmirende mahfuz olan defâtire nazar olundukda zikrolunan tevliyet mezkûr Merad'ın üzerinde olduğu mes-tûr ve mukayyed bulunmağın mezbûr Merad'ın elinde olan berât-ı humâyûnım mücebince zabt itdirile deydü emr idüb buyurdum ki: hükm-i şerifim ile vardıkda bu bâbda sâdır olan fermân-ı se'âdetim üzre 'amel idüb dahî tevliyet-i mezbûreyi mezbûr sarac Hasan'a zibt itdirmeyüb hâricden ba'zı kimesneler 'askerî tarafından bize dahî virilmiştir deydü dahl itmek isterler ise mādâmeki nâzır-ı müşâru'n-ileyhin arzı mücebince mâliye tarafından virilmiye 'askerî tarafından aldık deydü kimesneye dahl itdirmeyüb evkâf-ı mezbûrenin vâkı' olan mahsûlin mezkûr Merad'a vakf için zabt u kabz itdürüb husûs-ı mezbûr için tekrar şikâyet olunmağı eylemiyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılâsız. Tahrifren fi'l-yevmi'r-râbi'-i 'aşer min şehri Recebü'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi't-tâsi' ve'l-'ısrın min şehri Recebü'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

V. 128 b B. 65

'İlemü'l-ulemâi'l-mütebahhirin efzal-u fuzelâi'l-müteverri'fyn keşşâfü'l-müşkilâti'd-dfniyye hallâlü'l-mu'azzalâti'l-lakfyniyye miftâhü'l-kenzü'l-hakâyik musbâh-ı umûri'd-dekâyiki'l-müeyyidin yedü'l-lâhi'l-meliki'l-mu'fyn sâbikan kâmilî kazaskeri olub bi'l-fi'il Mihalic kazâsına ber vech-i arpalık mutasarrıf olan mevlânâ Kemâleddin -edâme'l-lâhu te'âlâ fezâ'iluhu- ve akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakfyn vâris-u 'ulâmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hücce-

tü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'fyn el-muhtass-u bi-mezfid-i
'inâyeti'l-meliki'l-mu'fyn mevlânâ Burusa kadısı -zide't-
fezâ'iluhu- ve kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân hassa harac e-
mini olan Piri Çavuş -zid-e kadrehu- tevki'-i reff'-i hu-
mâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki: Dergâh-ı mu'allâm çavuş-
larından olub düstür-ı mükerrrem müşfir-i müfehham nizâmü'l-
'alem nâzım-ı münâzımimî'l-ümem vezir-i sâni ve kâ'im-i
makâm olan Mehmed Paşa -edâne'l-lâhu te'âlâ iclâlehu-nun
âdemlerinden olan kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hasan -zid-e
kadrehu- Der-se'âdetime arz-ı hâl sunub mahrûse-i Burusa'-
ğa tâbi' olub Mihalic kazâsında vâkı' Ekizceler 'âdet-i
agnâmı mukâta'ası bundan akdem binyigirmiyedi Cemâziyelâ-
hiresinin gurrelerinden üç yıla yigirmiyükyetmişdokuzbindo-
kuzyüzdoksandokuz akçeye bana deruhde olunub zabtı için
yedime berât-ı şerif virülüb girü Burusa hassa harac (e-
mini) tarafından müfettiş nâ'ibleri cânibinden mukâta'aya
dahl olunub vâkı' olan mahsûlâtın zabt u tasarrufuna mâni'
olurlar hayfdir deyü men'i bâbında emr-i şerifim ricâ ey-
lemeğin hizâne-i 'âmiremde mahfuz olan mukâta'ât defterle-
rine nazar olundukda mukâta'a-i mezbûre vech-i meşrûh üz-
re târih-i merkûmdan mezbûr Hasan Çavuş deruhde olunduğı
mestûr ve mukayyed bulunmağın elinde olan berât-ı şerifi
mücebince zabt itdirülüb ol vechile kimesneye 'inâd ve mu-
hâlefet itdirilmemek fermânım olmuştur buyurdum ki: hükm-i
(608) vardıkda bu bâbda sâdir olan fermân-ı se'âdetim mü-
cebince 'amel idüb dahî mukâta'a-i mezbûre elinde olan
berât-ı şerifim mücebince kemâ-kân merkûm Hasan Çavuş
-zid-e kadrehu-ya zabt u tasarruf ve vâkı' olan mahsûlâtın
kabz itdirüb min-ba'd âhardan bir ferdi dahl u ta'arruz
ve 'inâd ve muhâleret itdirmiyesiz. rahrifren fi'l-yevmi's-
sâni-i aşer şehri kecebü'l-Mürecceb sene seb'a ve 'işrin
ve elf.

be-makâm-ı kostantıniyeti'l-mahrûse

kayd fi'l-yevmi's-sâbi' min şehri Şa'bani'l-Mu'az-
zam sene seb'a ve 'işrin ve elf.

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân oldur ki:

Mahrûse-i Burusa nezâretine kâbi' Mihaliç kazâsında havass-ı humâyûndan ekizceler 'âdet-i aġnâmı mukâta'ası bundan akdem üç yıla yigirmiyükyetmişdokuzbindokuzyüzdok-sandokuz akçeye Burusa sâkinlerinden Yusuf bin Abdullah nâm kimesne uhdesinde iltizâmında olub hâlen düstûr-ı mükerrer müşfir-i müfehham nizâmü'l-'âlem vezir-i sâni ve kâ'im-i makâm olan Mehmed Paşa -edâme'l-lâhu te'âlâ iclâlehu-nun âdemlerinden olub dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hasan Çavuş -zîd-e kadrehu- divân-ı 'âliye gelüb mukâta'a-i mezbûreyi binyigirmiyedi Cemâziyelâhiresinin gurresinden iltizâm-ı sâbık üzre üç yıla girü yigirmiyükyetmişdokuzbindokuzyüzdoksandokuz akçeye iltizâm ve kabûl iderim şol şartla ki mukâta'a-i mezbûreyi ümenâ-i sâbık ne minvâl üzre zabt idegelmişler ise bana dahî ol minvâl üzre zabt itdirile deyû 'inâyet ricâ eyledüġi binyigirmiyedi Recebü'l-Müreccebinin gurresinden 'arz olundukda vech-i meşrûh üzre virilmek fermânım olmaġın mezbûrın şurût ve kugûdı ve iltizâm-ı kabûli hizâne-i 'âmir em defterlerine kayd olunub işbu râfi'-i tevkî'-i refî'i's-şân-ı hâkânî mûmâ-ileyh Hasan Çavuş -zîd-e kadrehu- hakkında mezîd-i 'inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getürüb mukâta'a-i mezbûreye ref' olunan Yusuf yerine iltizâm-ı sâbık üzre târih-i mezbûrdan emîn ve mültezim nasb idüb bu berât-ı humâyûnı virdüm ve buyurdum ki: varub emîn olub şol ki vezâ'if-i hüdemât emânetdir ber vech-i iltizâm mü'eddâ kıldıktan sonra iltizâmına cevâb virmekde mücced ve sâ'i ola ve mukâta'a-i mezbûre re'âyâsı merkûm Hasan Çavuş kendülere emîn bilüb sözüne muhâlefet iylemeyüb mürâca'at eyleyeler ol bâbda bir ferd mâni' ve dâfi' olmya şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahrifren ff'l-yevmi's-sâbi' min şehr-i Recebü'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

Kayd ff'l-yevmi's-sâbi' min Recebi'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

V. 129 a B. 67

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'iyın vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin el-muhtass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'iyın mevlânâ Burusa kadısı -zîde't-fezâ'iluhu- tevkî'-i refî'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: mahrûse-i mezbûre sâkinlerinden kimhâcı tâ'ifesi Der-se'âdetime âdem gönderüb bizler kadimü'l-eyyâmdan akmişe işleyüb takyeci tâ'ifesi bunlardan iştirâ' idüb fukarâ âsûde-i hâl iken takyeci tâ'ifesi kendü evlerinde ve kârhânelerinde dergâh kurub akmişe işleyüb dükânlarında kesüb diktirmekle kimhâcı tâ'ifesine küllî müzâyaka virüb ol makûleler sanatlarına mücâhele itmeyüb men' u def' olunmak için mukaddeman görüldükde husûs-ı mezbûr ehl-i vukûf-ı 'aliyye kimesnelerden su'âl olunub tefahhus olundukda oligelmişe muhâlif kendülere gadr ve hayf olduğanı haber virmekle takyeci tâ'ifesi kendü evlerinde ve kârhânelerinde dergâh çeküb min-ba'd akmişe işlemeyeler deyû men'u tenbih olunub ellerine hüccet-i şer'-iyye virilmiş iken memnû' olmayub oligelmişe muhâlif yine dergâh kurub akmişe işleyüb te'addî eyledüklerin bildürüb emr-i şerifim ricâ eyledükleri ecilden oligeldiği ve ellerinde olan hüccet-i şer'-iyye mücebince 'amel olunmak emrim olmuştur buyurdum ki: (b o s) vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub dahî ellerinde olan hüccetlerine nazâr idüb göñesin 'arz olunduğı gibi olub ellerinde olan hüccetleri muvâfık-ı şer'-i şerif olub mefhumı 'alâ vec-hi'l-hasım sâbit olur ise mukarrer tutub mücebiyle 'amel idüb dahî muhkem tenbih ve te'kid eyliyesin ki kadimden oligelmişe muhâlif evlerinde dezgâh kurub akmişe işleyüb bunlara müzâyaka virmiyeler lâzım oldukda oligeldiği üzre kimhâcılardan iştirâ' ideler şer'-i şerife ve emr-i humâyûnuma ve kadimden oligelmişe muhâlif kimesneye iş itdirmiyesin 'inâst üzre olanları yazub 'arz eyleyesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılâsın. Tahrifren fi evâ-il-i şehri-i Recebü'l-ferd sene seb'a ve 'işrin ve elf.

Kayd fi'l-yevmi't-tâsi' şehri Recebül-ferd sene
1027

V. 129 b B. 68

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'iyın vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin el-muhtass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fiyn mevlânâ Burusa kadısı -zîde't-fezâ'iluhu- ve mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'de-nü'l-fezâ'il ve'l-keâm mahrûse-i mezbûrede âsûde olan kutbü'l-'ârifin Seyyid Mehmed el-Neccârî-kaddese'l-lâhu sırrahi'l-'azîz- evkâfı vâkı' olan yerlerin kadıları -zîde-fazlihum- tevki'-i reff'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: evkâf-ı mezbûre re'âyâsı min külli'l-vücûh serbest iken vakfın yörük re'âyâsının vâkı' olan beytü'l-mâl-ı 'âmme ve hasa ve cürm u cinâyet ve bâd-ı hevâ ve yuva ve kacgun ve kul ve câriye müjdesi ve mâl-ı gâ'ib ve mâl-ı mefkûd ve hukûk ve rüesûm ve güherçile ve tuz ve şeb ve tomruk ve sursat ve çayır ve tirpan ve sâ'ir müteveccihâtı ve tayyârâtı külli ve cüz'î her ne ise sûret-i defter-i cedîd-i hâkânide kayd olunduğı üzere müteveli ve vakıf zâbitleri vakf için zabt u kabz idüb âhar dahl olunmıya deyû mukad-deman serbest-nâme-i humâyûn vrilüb bir vechile dahl olu-nagelmış değil iken hâlen mücerred ahz u celb için begler-begi ve sancakbagleri ve kâ'im-i makâmları ve vilâyet ka-dıları ve subaşıları ve âdemleri ve ümenâ ve nâzır ve 'am-mâl dahl idüb ziyâde atlu levendât ile üzerlerine konub meft ve meccânen yem ve yemeklerin yedirdikden ma'dâ ev-kâf-ı mezbûrenin yörük perâkende re'âyâsının mâbeynlerinde kan vâkı' olursa vârisleri olmıyanların cürm ve diyeti ve cerimesi defter-i hâkânide vakfa hâsıl kayd olunmuş iken beglerbegi ve sancakbegleri ve âdemleri ve kâ'im-i makâm ve şubaşıları ve kadılar dahl idüb öşr-i diyet alıruz de-yû re'âyâ-yı vakfı ahz u habs idüb perâkende ve perişân olmalarına bâ'is ve bâdî olmağla cânib-i vakfa küllî gadr ve zarar müterettib olduğı mesmû'-ı humâyûnım olmağın imdî

evkâf-ı mezbûre re'âyâsı min külli'l-vücûh serbestdir hâricden dahl olunduğuna rızâ-yı şerifim yokdur evkâf-ı mezbûreden perâkende yörük re'âyâsına sûret-i defter-i cedid-i hâkânî sûreti ve mu'af-nâme ve serbest-nâme muktezâsınca min-ba'd tâ'ife-i mezbûreden ve âhardan bir ferdi dahl u ta'arruz itdirmeyüb ve üzerlârine ziyâde atlu ve levendâtla varub meft ve meccânin yem ve yemeklerin almıyalar ve aldırımıyasız ve lâzım olub aldıkları takdirce narh-ı câri üzre akçeleri ile aldurub akçesiz aldırımıyasız ve bi'l-cümle tâ'ife-i mezbûreye muhkem tenbih ve te'kid eylesiz ki evkâf-ı mezbûre re'âyâsı min külli'l-vücûn serbestdir hâricden dahl olunmak kat'an câ'iz değildir mâdâmeki içlerinden birinin cürm-i galizi sâdır ve hükm-i kadı lâhık olub sulb u siyâsete veyâhud kat'-ı uzuvva müstehak ola ol makûlelere sebt-i sicil olduktan sonra sulb-ı siyâsete me'mûr olanlara evkâf-ı mezbûre zâbitleri ma'rifetleriyle mücerreme-i günâh sâdır olduğu mahalde icrâ-ğâ şer' itdürüb hâric kazâya aldırımıyasız ve biri siyâset deyi ve öşr ve diyet deyi vakf ve kânûna mukadde men virilen serbest-nâme-i humâyûna muhâlif bir akçe ve bir habbelerin aldırımıyasız bi'l-cümle mâl-ı vakfa gadr ve zarar olduğuna kat'an rızâ-yı şerifim yoktur âna göre mukayyed olub re'âyâ-yı vakfın üzerlerinden zulmetin dest-i tetavüllârin men'u def' eylesiz ve eger vakfa 'â'id olan mahsûl ve rüsûmdan nesne almış ise siz 'alâ min vech olanlardan hükm idüb bi-kusûr alıviresiz deyi binyigirmiyüç Cemâziyelâhiresinin yigirmiyaltıncı günü târihiyle emr-i şerif virilüb hâlen devlet ve ikbâl taht-ı 'âli-baht üzre cûlûs-ı humâyûnım vâkı' olmağla ol emr-i şerifim getürüb tecdid olunmasın ricâ itmeğın buyurdum ki: mukadde man mahmûre-i mesfûr üzre virilen emr-i şerif mücebince 'amel olunub cidden hilâfına rızâ ve cevâz göstermiyesiz şöyle bilesiz ve ba'den-nazar işbu emr-i şerifim re'âyâ-yı vakfın ellerinde ibkâ idüb 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahriren fi'l-yevmi's-sâmin ve'l-'ışrın min şehri Cemâziyelevvel sene seb'a ve 'ışrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahrûse

V. 130 a B. 69

Emir Sultan vakfı tevliyeti berâtıdır

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân budur ki:

Dergâh-ı 'âli müteferrikalarından olup işbu râfi'-i tevkî'-i reff'-i se'âdet nişân-ı hâkânî kudvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Bâyezid Ağa -zîd-e mecdehu- hakkında mezîd-i 'inâyet-i şâhânem vücûda getürüb mahrûse-i Burusa'da vâkı' Hazret-i Seyyid Mehmed el-Neccârî -'aleyhi'r-rahmeti'l-bâdi- evkâfına iftihârü'l-havâs ve'l-mukarribîn muhtârü'l-'izz ve't-temkin mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtin evkâf-ı mezbûre nâzırı olup bi'l-fi'il dârü's-sa'âde ağası el-Hâc Mustafa Ağa -dâm-e 'uluvvehu- 'arzı mûcebince ref' olunan es-Seyyid Mustafa yerine binyigirmiyedi zilkaadesinin altıncı gününden yevmî elli akçe vazife ile mütevellî nasb idüb bu berât-ı se'âdet-âyâtı virdüm ve buyurdum ki: varub şol ki vezâ'if-i hudemât-ı tevliyetdir mer'i ve mü'eddâ kıldıkdan sonra ta'yîn olunan yevmî elli akçe vazifesin tevliyet-i mezbûre mahsûlünden mâh-ı bi-mâh alub mutasarrıf olub ol bâbda hiç ahad mâni' ve müzâhim olmağa söyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahriren fi'l-yevmî'l-'ısrîn şehr-i Zilkaade-i min-şuhûr sene seb'a ve 'ısrîn ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahrûse

V. 130 a B. 70

Sebeb-i tevkî'-i reff' oldur ki:

İşbu dârende-i fermân-ı humâyûn-ı meserret-makrûn Ramazan bin Kemâl hakkında mezîd-i 'inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getürüb mahrûse-i Burusa'da vâkı' merhûm Serefeddin Paşa mescidinde hüsn-i ihtiyâriyle kırâ'at eyleyüb sene tis'a ve 'aşrete ve elf Ramazanü'l-Mübârekenin üçüncü gününden yevmî bir akçe ile vüz'-i havlet nasb idüb bu berât-ı humâyûnı virdüm ve buyurdum ki: varub şol ki vezâ'if-i hudemât-ı mezbûredir bi-kusûr mer'i ve mü'eddâ kıldıkdan sonra ta'yîn olunan bir akçe vazifesin evkâf mahsûlünden mâh-ı bi-mâh mütevellisinden alub mutasarrıf ola

ol bâbda kimesne mâni' ve dâfi' ve mezâhim olmağa şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi' ve'l-'ısrın şehr-i Ramazani'l-Mübârek sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi't-tâsi' min şehr-i zilhicce-i Şerife sene 27

V. 130 a B. 71

Sebeb-i tahrîr-i tevkî'-i humâyûn oldur ki:

'Umûmen tecdid-i berât-ı fermân-ı şerifim olmağın mahmiyye-i mezbûrede vâkı' Şerefeddin Paşa evkâfına yevmi bki akçe ile câbî olan işbu dârende-i fermân-ı humâyûn Ramazan bin Kemâl Der-se'âdetimden berât-ı cedid ricâ itmeğın binyigirmiyeci Ramazanının onyedinci gününden mücerred idüb humâyûnı virdüm ve buyurdum ki: varub hıdmet-i lâzımsın mü'eddâ kıldıkdan sonra ta'yın olunan yevmi iki akçe vazifesin evkâf-ı mezbûre mahsûlünden alub mutasarrıf ola ve mezbûrun resm-i berâtın resm-i berât sem'ine me'mûr olan Mustafa Çavuş kabz itmişdir şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılâsın. Tahrîren fi'l-yevmi's-sânî 'aşer şehr-i Ramazan sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

V. 130 b B. 72

Meryem Hatun'un zevci Şorbacı hakkında gelen emri şerifdir:

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakıyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselîn hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'ıyn el-muh-tass-u bi-mezid-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'ıyn mevlânâ el-hâkimü'l-'adl be kazâ-i Burusa -dâme't-fezâ'iluhu- ve kudvetü'l-emâcid ve'l-ekârim mahrûse-i mezbûre hassa harac emni Piri Çavuş -zid-e kaârehu- tevkî'-i reff'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: sen ki hassa harac emnisin hâliyen Der-se'âdetime mektûb gönderüb sâbıkan Ekizceler

ağnâmi mukâta'ası emini olan Zincirci Mehmed'in zevcesi Meryem Hâtûn'ın mezbûr Mehmed'e mukâta'a-i mezbûreyi alıvirüb kendüsi zarar-ı mâla keffil olub bir sene tamâmen zabt eyledükden sonra mukâta'a-i merkûme âhara tevcih olunmak ile mezkûrun ber müceb-i kaste'l-yevm muhâsebesi görüldükde zimmetine yüzseksenbin akçe zuhûr itmeğın mezkûr zincirci Mehmed ve zevcesi Meryem Hâtûn fevt olub yanında mevcûd bulunan emvâl ve ezrâkı ol tarafda olan beytü'l-mâl emînleri ahz u kabz idüb velâkin mezkûrenin nefs-i Burusa'da bir mülk evi ve ba'z esbâbı olduğın i'lâm itmişsin imdi şer'le görilüb malım taleb ve tahsil olunmak emr idüb buyurdum ki: hükm-i şerifimle (b o ş) vardıkda bu bâbda sâdır olan fermân-ı se'âdetim üzre 'amel idüb dahı mezkûrenin mahmiyye-i mezbûrede olan muhallefâtını şer'-i şerif muktezâsınca yerlü yerinde görüb yazub defter eyliyesin muhâsıl olan akçeyi mukaddeman zincirci Mehmed'in uhdesinde olan Ekizceler ağnâmi mukâta'asından zuhûr iden deyn için sen ki emîn-i müşâru n-ileyhe dahl idüb ahz ve kabz eyledikden sonra hâsıl olan malımı lâzım gelen has dakik bahâsından harc u sarf eyliyesin husûs-ı mezbûr umûr-ı lâzımedendir âna göre bâb-ı zimmetde fermânımın tahsilinde dakika fevt eylemiyesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi'-i 'aşer min Ramazani'l-Mübârek sene seb'a ve 'ısrın ve elf. be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahmiyye

V. 130 b B. 73

Meclis-i şerif-i şerif'at-şîâr ve mahfel-i münif-i fazilet-disârları kablehû da'vât hâlisâ-i muhabbet-âyât ithâfından sonra inhâ-i mühibbâne budur ki: Burusa sâkinlerinden Meryem Hatûn vefât idüb zevci Zincirci (Mehmed) nâm kimesne metrûkâtına vaz'-ı yed itmiş lâkin mezkûrenin cânib-i mîriye deyni olmağla bu husûsa Burusa'nın hassa harac emini olan Piri Çavuş mübâşir olub ma'rifetin ile merkûme hâtunun metrûkâtını mîri için alub kabz idüb mezkûr zincirciyi dahl itmemek için bu taraftan gedüklü ta'-

yin olunub irsâl olunmuştur ledeyyü'l-vusûl vech-i meşrûh
üzre müteveffiye-i merkûmenin metrûkâtını Piri Çavuş'a
zabt itdürüb mezbûr zincirciye 'inâd ve muhâlefet itdirmi-
yesin bâki eyyâm-ı fazilet dâ'im bâd

(okunamadı) Mehmed

V. 131 a B. 74

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin
ma'denü'l-fazl ve'l-yakfiyn hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı
ecma'fyn el-muhtass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'-
fyn mevlânâ Burusa kadısı -zîde't-fezâ'iluhu- tevkî'i re-
fi'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: Yenişehir kazâ-
sından karye-i Kayacık Bursa'ya karîb olub Burusa kazâsı-
na ilhâk olunmak yenice vücûh ile muhâl ve münâsib olduğı
i'lâm olunmağın buyurdum ki: hükm-i şerifim lâzımü'l-it-
tibâ'im vardıkda karye-i mezbûreyi kazâna mülham bilüb
ahâlisî beyninde icrâ-yı ahkâm-ı şer'iyeye eyliyesin emr-i
şerifime muhâlif Yenişehir kadısını dahl itdirmiyesin şöyle
bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılâsın. Tahfîren fi evâ-
il-i Zilhicce el-şerife sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıye

V. 131 a B. 75

Şerî'at-nisâb Burusa Yenişehri kadısı mevlânâ efen-
di kâmyâb tahiyât-ı sâfiye ithâfından sonra inhâ olunur
ki: kazâ-i mezbûrun müzâfâtından Kayacık nâm karye ahâli-
sinin talebiyle Burusa kazâsına ilhâm olunub mektûbı gön-
derilmîştir vardıkda gerekdir ki karye-i mezbûreden kasr-ı
yed idüb Burusa efendisinin taraf-ı şeriflerinden zabt
olundukda muhâlefet itmiyesiz ve's-selâm.

el-fakîr Mehmed el-kâdi be-'asâkir-i Anadolu

V. 131 a B. 76

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin
ma'denü'l-fazl ve'l-yakfiyn hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı

ecma'iyın vâris-u 'uhûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin el-muhtass-u bi-mezid-i meliki'l-mu'iyın mevlânâ burusa kadısı -zide't-fezâ'iluhu- ve iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mesâcid ve'l-mekârim el-muhtass-u bi-mezid-i meliki'l-hamd hasse bostancıların başı Keceb -dâm'e 'uluvvuhutevki'-i reff'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: dârende-i fermân-ı humâyûn Fâtıma Hâtûn'ın vekfli olan Ahmed ve Sefer nâm kimesneler südde-i se'âdetime gelüb şöyle arz eylediler ki: mezbûre Fâtıma ile mezbûr Sefer'in evleri açılıb içinde bulunan ^{zîyânet} nice esbâb-ı vâridâtı serika olunub 'avretlerinde (حان قتل سے) idüb Tirilyeden Ali ve âhar karyeden Mustafa nâm kethüdâ (رسول) kasâbât Yusuf ve Şirvanlı oğlu Sefer nâm kimesnelerden fitne eylediklerinden mezbûrlar ile mürâfa'a-i şer' olunub su'âl olundukda mezbûr Mustafa kethüdâ serika olunan esbâbın nisfı esbâbı evim içre buldum lâkin kim getürdiğin bilmezsin deydü ikrâr itmekle sicil olunub gayretleri inkâr üzre olub (رسول) bildürüb şer'le teftiş olunub sadaka olunan esbâbın ikrâr idenlerden alıvirilmek bâbında emr-i şerifim taleb itmegin buyurdum ki: hükm-i şerifimle vardıklarında (رسول) kılub (رسول) şer'le fasl olunmuş değil ise hak üzre teftiş ve ta'cil idüb göresin arz olunduğı üzre ise ba'de's-subût mezbûrların saâka olunan esbâbları şer'le müteveccih olub ikrâr idenlerden hükm idüb alıvir ükden sonra sen ki Mudanya kadısısın dahl eylemeyüb bu fesâdı idenleri divân-ı humâyûnuma gönderesinki kadiaskerlerim huzûrunda şer'le görölüb haklarında lâzım gelen edâ olına ve yeniçerilerim (موجوب) bunların esbâbın serika iden mezbûrları şer'le üzerlerine mevâd sâbit oldukdan sonra mu'âvenet idüb âsitâne-i se'âdetime irsâl olunmalarına mâni' olmiyasın kaziyyede medhali olmayanları dahl itdürmeyüb eslemiyenleri ism u resmleri ile yazub arz eylesin tekrâr şikâyet olunub emr-i âhar irsâline ihtiyâc eylemiesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Tahrifren fi evâsıt-ı şehri Şevvâli'l-Mükerrem sene seb'a ve 'ısrın ve elf,

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

V. 131 b B. 77

eş-Şeyh Muhîti Efendinindir

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân hükmi oldur ki:

Râfi'-i tevki'-i reff'i's-şân-ı hâkânî kudvetü'l-
'ulemâ'i'l-muhakkıkın 'umdetü'l-füzelâ'i'l-müdekkikın mev-
lânâ Şeyh Mevdi el-ma'rûf Muhîti -zîd-e fazlihu- dergâh-ı
mu'allâma gelüb sâbıkan yüzelli akçe ile Gemlik kazâsına
mutasarrıf iken Şirvan defterdârı olub tayîn-i tekâ'üd
ihtiyâr itmekle Hüdâvendigâr sancağında Burusa kazâsında
Timurtaş Gâzi vakf eyledüğü Bâdâmlü nâm karye ve kurbunda
Kadde yeri dimekle ma'rûf mezra'a ve Kirmasti kazâsında
vâkı' ümerâ-i sâbıkâdan İsâ Big vakfeyledüğü Timur ve Az-
guz nâm mezra'a ve Eynegöl kazâsında Yegen Gâzi ve Hacı-
beni dimekle ma'rûf mezra'a ber vech-i te'dîb mutasarrıf
olub ve evlâdiyet iye mutasarrıf olmak üzere 'arz olunduk-
da meşâyihden olmakla neslen ba'de'n-nesl ilâ-inkitâ'-ı
en-neseb evlâdiyet ile mutasarrıf olub ammim Sultan Mus-
tafa Han zamânında berât-ı şerif virüldüğün bildürüb is-
tid'â-yı 'inâyet itmeğın hâlen cülûs-ı humâyûnım vâkı' ol-
mağla teccid olunmak bâbında 'inâyet ricâ itmeğın bu niş-
şân-ı humâyûnı virdim ve buyurdum ki: mevlânâ-yı müşâru'n-
ileyh ba'de'l-yevm varub vech-i meşrûh üzere karyeleri
fermân-ı sâbık üzere nesliyyet üzere ilâ-inkitâ'i'n-neseb
mutasarrıf olub vâkıfları ve benim devâm-ı 'ömr-i devletim
ediyesine iştigâl gösterüb ol bâbda hiç ahad mâni' ve mü-
zâhim olmiya şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kıla-
lar. Tahriren fi evâhir-i şehri-i zilkaade el-şerife sene
seb'a ve 'ışrin ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahmiyye

Kayd fi selh-i Zilhicce sene 1027

V. 132 a B. 78

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin
ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı
ecma'iyın vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin el-muhtass-u
bi-mezid-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'iyın mevlânâ Burusa kadı-

si -zide't-fezâ'iluhu- tevki'-i reffî'î humâyûn vâsıl olı-
 cak ma'lûm ola ki: Hemâ nâm hâtûn südde-i se'âdetime gelüb
 bundan akdem dedesinden kendüye intikâl itmiş bir vakf ev
 husûsunda nefz-i Burusa sâkinlerinden Hadice nâm hâtûn ile
 da'vâsı olmağla mezbûr Hadice Halil oğlu Hacı Mehmed ve
 Abdulnebi ve oğlu Hacı Ahmed ve Hamid ve Bâli oğlu Hacı ve
 Nemli oğlu Mustafa nâm kimesneleri hilâf-ı vâkı' şehâdet
 itdürüb nizâ' üzre iken mezbûre Hadice Hatûn fevt olub ev-
 lâdiyetin vâsîsi olan kimesne zikrolunan evi zabt itdürüb
 kirâyaya virmekle kendü olduğın bildirmegin mezbûre hâtûnun
 evlâdı ve vasîsi vesâ'ir (صعیر) südde-i se'âdetime gelüb
 şer'le ahvâlleri görülmek bâbında fermânım olmuştur buyur-
 dum ki: hükm-i şerifimle dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından
 kudvetü'l-emâsil Hasan Çavuş -zîd-e kadrehu- vusûl bulduk-
 da mezbûr hâtûnun evlâdı ve vasîsi ve zikrolunan şahidleri
 temessükleriyle südde-i se'âdetime gönderesin ki gelüb di-
 vân-ı humâyûnumda mürâfa'a olunub şer'le fasl oluna şöyle
 bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılâsız. Tahfîren fi evâ-
 sıt-ı şehr-i Ramazani'l-Mübârek sene seb'a ve 'aşrin ve
 elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahrûse

V. 132 a B. 79

Duhan hakkında vârid olan emr-i şerif sûretidir:

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin
 ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı
 ecma'fyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin el-muh-
 tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fyn mevlânâ Bu-
 rusa kadısı -zide't-fezâ'iluhu- tevki'-i reffî'-i humâyûn
 vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: bundan akdem memâlik-i mahrû-
 semde duhan içilmiye deydü tenbih ve te'kid olunub birkaç
 kerre emr-i şerifim dahî gönderilmiş iken girü mütenebbih
 olmayub halkın ekseri mu'tâd olmağla kâr-u kisblerinden
 ve re'âyâda zirâ'at ve hırâset itmekden kalub men'-i mü-
 himmâtdan olmağla taht-ı kazânda mecmu'-ı nâs olan ma-
 halde muhkem tenbih u nidâ itdürüb min-ba'd duhan içilme-

yüb men' olunmak bâbında fermân-ı 'âli-şânım sâdir olmuş-
dur buyurdum ki: taht-ı kazânda kulum Ahmed Big vusûl bul-
dukda bu bâbda sâdir olan fermân-ı şerifim üzre 'amel idüb
dahî bu husûsda bi'z-zat mukayyed olub taht-ı kazânda mec-
mu'-ı nâs olan mahalde tenbih u nidâ itdiresin ki min-ba'd
duhan içülmeyüb men' u def' itdiresin memnû olmayub emr-i
şerifime muhâlefet üzre olanların haklarından gelesin şöy-
le bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılâsin. Tahriren fi
evâsıt-ı şehr-i Ramazani'l-Mübârek sene seb'a ve 'ısrın ve
elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

V. 132 b B. 80

Kudvetü's-sulehâi'l-muhakkıkiyn 'umdetü'l-füzelâi'l-
müdekkikiyn yenbevi'u'l-fazl ve'l-yakiyn mahrûse-i Burusa-
da kassâm 'askeri olan (b o ş)-zid-e fazlihu- ve kudve-
tü'l-emâsil ve'l-akrân dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından o-
lub mahrûse-i Burusa'da hassa harac emini olan Fırfı Çavuş
-zid-e kadrehu- tevkî'-i refî'-i humâyûn vâsıl olıcağ ma'-
lûm ola ki: mahrûse-i Burusa mukâta'âtından Ekizceler 'â-
det-i ağnâmi mukâta'ası bundan akdem binyigirmidört Şev-
vâli gurrelerinden üç yıla yigirmiyükyetmişbin akçeye der-
gâh-ı 'âli yeniçerileri mütekâ'idlerinden Mehmed nâm ki-
mesne iltizâm eyleyüb varub bir senenin mahsûlâtını zabt
ve kabz eyleyüb ve zabt eylediği bir senenin Der-se'âdet-
de muhâsebesi görüldükde altıyüzdoksansekiz akçe kaste'l-
yevm olub teslimât ve mevâcibât ve ihrâcâtı keşfe varıl-
dukda kate'l-yevminden zımmetine yüzdoksanbindokuzyüzon-
beş akçe bâki lâzım gelüb taleb olunmak üzre iken firâr
eyleyüb Karahisâr kazâsında varub mütemekkin olub lâkin
emîn-i mezbûrun zevcesi olan Meryem hâlen Karahisâr'da
fevt olub müteveffiyenin mahrûse-i burusa'da vâkı' bir hâ-
nesi ve ba'zı muhâlefâtı olub zâhirde vâris ma'rûfı dahî
olmayub gâ'ibde bir kızı olub hayli zamândan berâ hayâ-
tı ve memâtı nâ-ma'lûm olmağla bi-hasbi's-şer' ve'l-kânûn
kızına 'â'id olan hissesi mâl-ı gâ'ib olub ve emîn-i mez-

bûra 'â'id olan hissesi miriye olan deyn için zabt u kabz olunmak lâzım gelmeğın imdî müteveffiye-i mezbûrenin mah-rûse-i mezbûrede olan hânesi ve mâhallelâti (كس) ile defter olunduktan sonra miri için fûrûhât olunub hâsıl o-lan mâlî sen ki hassa harac eminsin zabt u kabz eyleyüb mühimmât-ı miri için lâzım gelen dakıyk-i hâs ve akmeşe mütenevvi' bahâlarına virilmäk fermânım olmuştur hükm-i şerifimle (ب ۰ ۵) vardıkda bu bâbda sâdır olan fermân-ı se'âdetim mücebince 'amel idüb dahî husûs-ı mez-bûre onat vechile takayyüd olub göresiz fi'l-vâkı' kasaba-ya i'lâm olunduğı gibi olub müteveffiye-i mezbûre Meryem'-in ne mikdâr muhallelâtı var ise şer'-i şerif üzre tahrir ve defter eyleyüb mezbûre hâtûnun vâris-i ma'rûfı ve ma'-rûfesi olmayub ancak gâ'ibde bir kızı olub ve zevci olan Mehmed'in miriye 'â'id olmağla zikrolunan muhallelâtı de-ger bahâları miri cânibinden fûrûhat eyleyüb gâ'ibde bu-lunan kızının hissesi ve zevcesinin hissesi ne mikdâr ise bi-hasbi'ş-şer' ve'l-kânûn defter eyleyüb imzâlayub ve mü-hürleyüb Der-se'âdetime irsâl eyleyesiz ki vâris zuhûr i-der ise hakkı zâyi' olmak ihtimâli olmaya şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmîs ve'l-'ısrîn şehr-i Ramazani'l-Mübârek sene seb'a ve 'ısrîn ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahrûse

V. 132 b B. 81

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselîn hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'fyn el-muh-tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fyn sâbikan Mek-ke-i Mükerreme kadısı olub hâliyen südde-i se'âdetimâa tekâ'üd tarikiyle ber vech-i te'bid merhûm ve mağfuru'n-leh babam Hüdâvendigâr -tâb-e serahu-nun mahrûse-i İstan-bul'da olan câmi'inin dârü'l-hadisinde müderris olan mev-lânâ Menmed Emin -dâme' -fezâ'iluhu- tevki'-i refi'-i hu-mâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: südde-i se'âdetime âdem

gönderüb hâlen ber vech-i arpalık tasarrufunda olan Gemlik kazâsının mülhakâtından olan Kurşunlu nâm karye kadimden Gemlik kazâsı ile me'an tasarruf olunub hâricden dahl olunmamış iken hâlen Burusa kadısı tarafından dahl olduğü bildürdiğün ecilden buyurdum ki: medîne-i mezbûreye o-
 ligeldiğü üzre Gemlik kadısı ile me'an sen mutasarrıf olub mezbûr Burusa kadısı ve âhardan bir ferdi dahl u ta'arruz itdirmiyesiz şöyle bilesiz ve 'alâmet-i şerife i'timâd kı-
 lasız. Tahfîren fi evâhir-i şehri Ramazani'l-Mübârek sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahrûse
 Kayd fi hâmis şevvâli'l-Mükerrem sene 1027

V. 133 a B. 82

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân hükmi oldur ki:

Sulehâdan işbu dârende-i fermân-ı humâyûn Mustafa hakkında mezid-i 'inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getürüb mah-
 miyye-i Burusa'da vâkı' hassa harac mahsûlünden kendü hu-
 zûrunda müteveffâ olan Abdullah bin Mustafa yerine binyi-
 girmidört Receb'inin yigirmiikinci gününden yevmi beş akçe
 ile hassa en'âm-ı havân nasb idüb bu berât-ı humâyûnı vir-
 düm ve buyurdum ki: varub hassa en'âm-ı havân olub şol ki
 şerâ'it-i âdâb tilâvet-i kırâ'edir mer'î ve mü'eddâ kıl-
 dıktan sonra ta'yin olunan yevmi beş akçe vazifesin Buru-
 sa hassa harac mahsûlünden alub mutasarrıf ola ol bâbda
 hiç kimesne mâni' ve dâfi' olmiya şöyle bilesin 'alâmet-i
 şerife i'timâd kılasın. Tahfîren fi'l-yevmi's-sâdis ve'l-
 'ısrın şehri Sa'bani'l-Mu'azzam-ı min şuhûr sene seb'a
 ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahrûse
 Kayd fi 5 şevvâlü'l-Mükerrem sene 1027

V. 133 a B. 83

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân hükmi oldur ki:

Sulehâdan Mustafa -zid-e takvâhu- südde-i se'âdeti-

me gelüb mahrûse-i Burusa'da vâkı' hassa harac mahsûlünden yevmi beş akçe vazife ile hâssa en'âm-ı havân olduğu berâtın getürüb cülûs-ı humâyûnım olmağla tecdid olunmasın ricâ itmeğın binyigirmiyedi Şevvâlinin gurrelerinden Der-se'âdetimden yevmi beş akçe vâzife ile en'âm-ı havân ta'yîn idüb işbu berât-ı humâyûnı virdüm ve buyurdum ki: mâmâ-i-leyh varub hâssa en'âm-ı havân olub şol ki şerâ'it-i âdât tilâvet-i kur'ân-ı 'azîmdir mer'î ve mü'eddâ kıldıkdan sonra yevmi beş akçe vazifeyi mutasarrıf ola ol bâbda efrâd-ı efrîdeden bir ferd mâni' u dâfi' olmiya şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahriren fi'l-yevmi's-sâmin-i 'aşer şehr-i Rebiulâhir sene seb'a ve 'ışrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

Kayd fi el-târîh-i mezkûr

V. 133 b B. 84

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân hükmi oldur ki:

Silahdarlar zümresinden beşinci bölükde yevmi akçe 'ulûfeye mutasarrıf olan işbu dârende-i fermân-ı humâyûn meserret-makrûn-ı hâkâni kudvetu erbâbü'l-taharri ve't-ta'lim İbrâhim Ahmed -zîd-e kadrehu- hakkında mezîd-i 'inâyet-i pâdişâhânem vücûda getürüb mahrûse-i Burusa'da beytü'l-mâl-ı 'âmme ve hâssa makâta'âtına ref' olunan Ali yerine binyigirmiyedi Rebiulâhirinin ondördüncü gününden yevmi on akçe ile kâtib nasb idüb bu berât-ı se'âdet-âyât ve meserret-gâyâtı virdüm ve buyurdum ki: ba'de'l-yevm varub şol ki vezâ'if-i hudemât mukâta'âtı mezbûre kitâbetidir kemâ-kân kâtib olub mer'î ve mü'eddâ kıldıkdan sonra ta'yîn olunan yevmi on akçesin mukâta'ât-ı mezbûre mevâcib-i kadîmesinden alub mutasarrıf ola ol bâbda hic ahad mâni' u dâfi' ve müzâhim olmiya şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahriren fi'l-yevmi'l-'ışrın şehr-i Rebiulâhir sene seb'a ve 'ışrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

Kayd fi 7 min Şevvâli'l-Mükerrem sene 1027

V. 133 b B. 85

Hasan Big'in Asporça Hâtûn vakfının berâtıdır

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân sâmi-mekân-ı ân hükmi oldur

ki:

Mahrûse-i Burusa'da Asporça Hâtûn'un evkâfına sâbıkan mütevellî olan Hasan 'arz-ı hâl sunub bu kavimleri merhûme-i mezbûre evlâdından olub tevliyet-i mezbûre evlâd-ı evlâdına meşrût olduğına sâbit idüb elime hüccet-i şer'iyeye ve mücebince fetvâ-yı şerife dahî virülüb şart-ı vâkıfda nâzir yogiken bir tarikle saray-ı cedid ağasın nazar eylemeleriyle tasarrufuma mâni' olurlar zikrolunan hüccet-i şer'iyeye ve fetvâ-yı münife ve vakfiyye-i ma'mûl bahâ mücebince 'amel olunub âhardan dahl olunmamak bâbında emr-i şerif virülüb hilâf-ı şart-ı vâkıf gadr eyledükâemi vâkı' ise ve şart-ı vâkıfda nezâret yogise vech-i meşrûh üzre evlâddan mezkûr Hasan'a zabt u tasarruf itdirile deyû mukarrer-nâme virülüb mücebince berât olmak bâbında 'inâyet ricâ itmeğin bâlâda zikr olunduğı üzre tevcih olunub berât-ı şerif virilmek fermân-ı humâyûnum olmağın işbu dârende-i fermân-ı humâyûn-ı meserret-makrûn kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân mezbûr Hasan -zid-e kadrehu- hakkında merhametim zuhûra getürüb emr-i şerif mücebince ecnebi olduğu sebebden ref' olunan Merad Lymirze yerine binyigirmiyedi Şa'banının yigirmisekizinden girü yevmi on akçe ile mütevellî nasb idüb bu berât-ı humâyûnı virdim ve buyurdum ki mezbûr Hasan varub evkâf-ı mezbûreye kemâ-kân mütevellî olub hıdmet-i tevliyeti kıldıktan sonra ta'yîn olunan yevmi on akçe vazifesin evkâfı mahsûlünden mâh- be-mâh alub mutasarrıf ola ol bâbda aslâ bir ferd mâni' olmya ve dahl ve ta'arruz kılmya şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahfîren fi'l-yevmi's-sâbi' şehr-i Ramazan sene seb'a ve 'işrin ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'î-mahrûse

Kayd fi 27 min şehr-i Ramazani'l-Mübârek sene 1027

V. 133 b B. 86

Akdâ-u kudâti'l müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvahhidîn yentevi'ü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'fıyn el-muh-tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fıyn mevlânâ el-hâkimü'l-adl be kazâ-i Burusa -zîde't- fezâ'iluhu- ve me-fâhürü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fezâ'il ve'l-kelem Yenişehir ve Eynegöl ve Iznik ve terâfında vâkı' olan toprak kadıları -zîd-e fazlihüm- tevkî'-i refî'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: bundan akdem Yenişehir ve tevâbi'i mukâta'asını ebna'-i sipâhiyândan Mehmed ve Zülfikâr nâm kimesneler binyigirmibeş Saferinin yigirmiikisinde vâkı' Mart-ı evvelden ellibin akçe ziyâde ellibin akçe peşin teslim eyleyüb iki tahvilde altı yıla otuzaltıyük akçeye iltizâm eylemeğın ellerine berât-ı şerif virilmiş idi bi'l-fi'il mahrûse-i Burusa'da hassa harac emni olan Firi Çavuş 'arz gönderüb mültezim-i sâbık Ali Çavuş ve birâderi Hamza zamanlarında harc-ı un için lâzım gelen buğdaya mi-zâyaka gelmeyüb râzi ve şükrân üzre olub ba'dehû mezkûr Ali Çavuş vefât eylemekle merkûmân Mehmed ve Zülfikâr nâm kimesneler iltizâm eylemeğın bu âna değın vakt u zamâniyle buğday virülmeyüb dâ'imâ müzâyaka çekilmekten hâli değildir mezkûr Hamza her vechile muka'dem ve ehl-i vukûf olmağın merkûmların ziyâde eyledükleri ellibin akçeyi kabûl eyledüğinden ma'dâ hâlen ellibin akçeyi dahî ziyâde idüb ve anbar-ı 'âmireye (ع) un için ber vech-i peşin ikiyüz mud buğday virmek üzre iki tahvilde altı yıla otuzaltıyük ve ellibin akçeye ta'ahhüd ve kabûl eyleyüb ve tefâhus olunub teslimâtlarından ma'dâ zimmetlerinde lâzım gelen akçeler kendülerinden taleb ve tahsil olunub dâhil-i hazine oluna ve müceb-i kadime ibtidâ'-i târihden deynine mahsûb olub ve sürilü gelen şurût ve kuyûd kemâ-kân mukarrer olub ve ümenâ'-i sâbık ne minvâl üzre zabt u tasarruf ideğelmışler ise bu dahî üslûb-ı sâbık üzre zabt-u tasarruf eylemek üzre zabtı için berât-ı şerif virilmek bâbinda 'inâyet risâsına i'lâm eyledüğü binyigirmiyedi Ramazanının on

ikinci günü 'arz olundukda sene be-sene haklaşmak üzere fermânım olmuşdur lâkin mahsûl-i mirî zâyi' ve telef olmamak için berât ihrâc idinceye değin emr-i şerîfim ricâ eylemeğin emr idüb buyurdum ki: hükm (b o s) vardıkda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîli'l-kadrim mücebince 'amel idüb dahî mukâta'a-i mezbûre ümenâ-i sâbık ve minvâl üzere zabt u tasarruf idegelmişler ise mezkûr Hamza'ya dahî berâtın ihrâc idinceye değin ol vechile üslûb-ı sâbık üzere kemâ-kân zabt u tasarruf itdürüb âhardan kimesneyi dahî ve ta'arruz itdirmiyesin lâkin ihmâl idüb berât ihrâc eylemezsin bi-berât mukâta'a zabt itdirmiyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

be-makâm-ı Kostantınıye

Kayd fi'l-yevmi's-sâbi' ve'l-'ısrın min şehr-i Fazmazani'l-Mübârek sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

V. 134 a B. 87

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazl ve'l-keîâm mevlen Anadolıda vâkı' olan yerlerin kadıları tevki'-i reff'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: taht-ı hükûmetinizde sâkin murahhasalardan ve papaslardan ve keşişlerden mirî rûsûmdan küllî akçe alub tahsiline mübâşeret olundukda ba'zı kimesneler gelüb mezkûrların üzerlerinde bizim dahî hakkımız vardır deyû nizâ' eyledükleri istimâ' olundı buyurdum ki: kullarımdan İsmail nâm kulum dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden Kökli Yusuf vardukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîli'l-kadrim mücebince 'amel idüb dahî bir an te'hîr itmeyüb taht-ı hükûmetinizde vâkı' olan murahhasa ve papas ve keşişleri getürüb şer'an ve kânûnen zımmetlerine lâzım gelen malı emân ve zamân virmeyüb müteveccih olanlardan bi't-temâm taleb ve tahsil ve kabzına me'mûr olanlara mirî için zabt itdiresiz âhardan kimesneyi bi-vech ve bilâ-sebeb dahî itdirmiyesiz bi'l-cümle zikrolunan rûsûm mirîye râci'dir mädâm ki mirî rûsûm tahsil olmayınca esbâb-ı düyûna dahî itdirmiyesiz şöyleki malımın cem' u tahsiline ihmâlinüz ola

lâzım gelen malım sizden tazmin itdirilmek mukarrerdir
 lâzım gelen rüsûm kimlerden almak icâb iderse tahsil bâ-
 bında mücced ve sâ'f olub bu bâbda vech-i meşrûh üzere o-
 lan emrimi yerine getüresiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerif-
 e i'timâd kılarsız. Tahriren el-yevmi'r-râbi' şehri Re-
 ceb-i min şuhûr sene seb'a ve 'ışrîn ve elf,

be-makâm-ı Kostantınıye

Kayd fi'l-yevmi't-tâsi' min şehri Sa'bani'l-Mu'azzam.

V. 134 a B. 88

Sebeb-i tahrir tevki'-i refi'-i humâyûn oldur ki:

'Umûmen tecdid-i berât-ı hu'âyûnum olmağın mahrû-
 se-i Burusa'da vâkı' merhûm ve mağfuru'n-leh Gâzi Hüdâ-
 vendigâr -tâb-e serâhu- evkâfından kabluca bilâ-ta'yin
 hammamcı olan işbu râfi'a-i tevki'-i refi'-i humâyûn Um-
 mehâni Hâtûn bint-i Abdullah berât-ı cedid ricâ'eylemegin
 binyigirmiyedi Rebiülevvelinin gurrasinden bu berât-ı hu-
 mâyûnı virdim ve buyurdum ki: varub kemâ-kân kabluçada
 bilâ-ta'yin hammamcı olub şol ki vezâ'if-i hudemât-ı ham-
 mamcılıkdır mü'eddâ kılub bundan akdem hammamcı olanlar
 ne vechile mutasarrıf olıgelmişler ise mezbûre Umehâni
 Hâtûn dahî ol vechile mutasarrıf ola şöyle bileler 'alâ-
 met-i şerife i'timâd kılalar. Tahriren fi'l-yevmi's-sâdis
 şehri Rebiülevvel sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

Kayd fi'l-yevmi'l-hâmis-i 'aşer min şehri Sa'bani'l-Mu'azzam sene 1027

V. 134 a B. 89

Akdâ-u kudâti'l-müslimin

'Umdetü'l-mekârimü'l-kirâm mevlânâ Şeyh Efendi -
 -dâm-e mükerremen- tahiyâtü's-sâfiye ve teslimât-ı vâfi-
 ye ithâfından sonra inhâ olunur ki: işbu sene seb'a ve
 'ışrîn ve elf Zilhiccesinin gurrasinden yevmi kırk akçe
 ile Burusa'da Müfti Ahmed Efendi Medresesi size sadaka o-
 lunmuşdur gerekdir ki varub medrese-i mezbûrede ifâde ve

istifâde idüb ihrâc-ı berât-ı şerif ile tekayyüd üzre olasız ve's-selâm.

el-fakîr Mehmed el-kâdî be-'asker-i Anadolu

V. 134 b B. 90

En'âm-ı şerife emridir:

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'iyın vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselin el-muhtass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fiyn mevlânâ Burusa kadısı -zîde'-fezâ'iluhu- tevkî'-i refî'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: hâlen vezîr-i i'zâm ve serdâr-ı ekremim ve 'asâkir nusret-i ilhâmım ile şark seferine düşman üzerine teveccüh ve 'azîmet itmeğîn muhmiyye-i Burusada olan 'ulemâ-i 'izâm ve meşâyihü'l-kirâm matle-i 'ulûm ve mu'allimhânelerde sıbyân mu'allimleri ile ve huffaz ve kurra ve sâ'ir sulehâ ve esfiyâ haftada iki gün cevâmi'-i şerifede ba'de'ş-salveti's-subh sûre-i feth ve en'âm-ı şerif ve salevât-ı hamse akabinde sûre-i elemterekeyfe tilâvet idüb ve dahî i'lâ-yı dîn-i mübin ve nusret-i müslimîn ve mücâhidîn için hayır du'â olunmak kâ'ide-i hasene ve 'âdet-i müstahsene olmağîn seferde olan ve hâlen vâlihe-i 'asâkir-i mü'minin ve cüyüd-ı muvahhidîn mansûr ve muzaffer ve i'dâ-yı dîn makhûr ve müdemmir olmak için vech-i meşrûh üzre du'âya mübâşeret olunmak emr idüb buyurdum ki: (b e s) vusûl buldukda mahmiyye-i Burusada olan 'ulemâ ve sulehâ ve meşâyih ve fuzelâ ve talebe-i 'ulûm ve mu'allimhânelerde olan sıbyân mu'allimleri ile ve huffaz ve kurra ve ebrâr-ı inkıyâdın ve müslimîn-i sâ'ire her kim var ise heftede iki gün her câmi'-i şerifde cem' olub ba'de's-saleveti's-subh her biri sûre-i feth ve en'âm-ı şerif ve salevet-i hamse akabinde elemterekeyfe sûresin tilâvet idüb tamâm oldukda nusret-i 'asâkir-i İslâm ve inhizâm-ı a'dâ-yı kıyâm için dergâh-ı 'izzete teferru' ve niyâz idüb hayır du'â eyleyeler i'timâdım kesret-i mâl ve minâl u veferreâ ve cüyüd u rivâle degildir hemen haz-

ret-i Hakkın 'uluvv-ı 'inâyetine ve sürûr ı enbiyânın mu'-
cizât-ı kesretü'l-berekâtına der-i müteferri'dir ki 'ulemâ
ve sülehânın hayır du'âları 'asâkir-i müslimine mu'in ve
zâhir olub 'an-ı karîb feth u nusretler müyesser ola
vech-i meşrûh üzre cümlesine tenbih eyliyesin ki emr-i
şerifim mücebince 'amel eyleyeler şöyle bileler 'alâmet-i
şerife i'timâd kılalar. Tahfîren fi evâhir-i şehri Rece-
bi'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ısrîn ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi's-sâbi' ve'l-'ısrîn min şehri Re-
cebi'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ısrîn ve elf.

V. 134 b B. 91

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin
ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-
murselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'iyin el-muh-
tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fiyn mevlânâ Bu-
rusa kadısı -zîd-e fezâ'iluhu- ve kudvetü'l-erâsil ve'l-
akrân dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından olub rûsûm cem'ine
me'mûr olan Mustafa Çavuş -zîd-e kadrehu- tevki'-i reff'-i
humâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki: 'ammim Sultan Mustafa
bundan akdem serfir-i se'âdete cülûs eylediklerinde 'umûme
a'lâ-yı 'izâm ve vüzerâ-yı kirâm ve 'asâkir-i ~~zîl-ıktirâm~~
~~el-intihâ~~ i'tâ eyledikleri 'atabe-i celileleri sâbikan
Kayserye kadısı olan efharü'l-kuzâti'l-müslimin evlâ-u
vülâti'l-muvahhidin (سید السی) demekle ma'rûf mevlânâ
Mehmed -zîd-e fazlihu-ya vâsil olmağla bunun emsâline vi-
rilegelen sekizbin akçe müşâru'n-ileyhe virilmekle gelüb
âsitâne-i se'âdetimden taleb idüb ruznamçe-i humâyûnumda
kadımden virildüğü zâhir olmağın zikrolunan ehl-i berdâ-
kın rûsûmı cem'ine me'mûr olan mezbûr Mustafa Çavuş'dan
alivirilmek emr idüb buyurdum ki: hükm-i şerifimle vardık-
da bu bâbda sâdir olan fermân-ı se'âdetim mücebince 'amel
idüb dahî mevlânâ-yı müşâru'n-ileyh 'ammim Hüdâvendigâr
zamânında vâsil olmağın 'atabesi için sekizbin akçe ki
nisfî dörtbin akçe ider yârın mezbûr âdemisine ahz u kabz

itdürüb bir akçe ve bir habbe bâki kodırmıyasız ve bi't-tamâm virildikten sonra işbu hükm-i şerifimin zuhrına hüccet eline viresin ki deynine mahsûb ola şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahfîren fi evâhir-i C^mmâziyelevvel sene 1027

be-makâm-ı Kostantınıye

V. 135 a B. 92

Yevmi 25 akçe vazife ile Şeyh Muhîti Efendi'nin berâtıdır

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân oldur ki:

Hâliyen taht-ı 'âli baht üzre cülûs-ı humâyûn-ı se'âdet-makrûnum vâkı' almağla 'umûmen tecdid-i berât-ı fermânım olmağın mahmiyye-i Burusa'da vâkı' kaban-ı meyve-i hûşek mukâta'asından yevmi on akçe ve bazâr-ı ğalle mukâta'asından dahî yevmi onbeş akçe ki cümle yevmi yigirmibeş akçe 'ulûfeye mutasarrıf olan işbu dârende-i fermân-ı humâyûn mefharü'l-müfessirin mevlânâ Şeyh Muhîti-zîd-e kakvâhu- sütte-i se'âdetimden berât-ı şerif ricâ itmeğın binyigirmiyedi Febiülevvvelinin gurrasinden müceddiden bu berât-ı humâyûnu virdim ve buyurdum ki: varub ta'yîn olunan yevmi on akçe kapan mukâta'ası mahsûlünden ve yevmi onbeş akçe ğalle mukâta'ası mahsûlünden ki cümle yevmi yigirmibeş akçe vazifesin mâh-ı be-mâh her kim emîn olursa elinden alub mutasarrıf ola benim devâm-ı 'ömr ve devletim ediyesine müdâvemet ve iştigâl göstere ol bâbda tasarrufuna âhardan bir ferd mâni' u dâfi' olmağa ve dahî ve ta'arruz eylemeye şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Tahfîren fi'l-yevmi's-sâbi'-i 'aşer şehr-i Cemâsiyelâhire sene seb'a ve 'ışrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi's-sâbis-i 'ışrın min şehr-i Recebû'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ışrın ve elf.

V. 135 a B. 93

Şeyh Muhîti Efendinindir

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân oldur ki:

'Umûmen tecdid-i berât fermânım olmağın mahmiyye-i Burusa'da vâkı' Ekizceler ağnâmı mukâta'ası mahsûlünden yevmi onbeş akçe vazifeye mutasarrıf olan işbu râfi'-i tevki'-i refi'-i meserret-makrûn-ı hâkânî 'ulêmâdan mevlânâ Muhîti- zîd-e 'ilmuhu- Der-se'âdetimden berât-ı cedit taleb itmeğın sene binyigirmiyeyi Recebinin yedinci gününden müceddiden bu berât-ı humâyûnu virdim ve buyurdum ki: mevlânâ-yı mezbûr varub vech-i meşrûh üzre ta'yîn olunan yevmi onbeş akçe vazifesın Ekizceler ağnâmı mukâta'ası mahsûlünden alub mutasarrıf ola şöyle bilesın 'âlâmet-i şerife i'timâd kılasın. Tahfîren fi'l-yevmi'l-'âşir şehr-i Recebi'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi'l-sâdis ve'l-'ısrın şehr-i Recebü'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

V. 135 a B. 94

Mehmed Big'in tevliyet emridir:

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn eviâ-u vülâti'l-muvehhdîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'iyn Burusa kadısı olan mevlânâ Ahmed -zide't-fezâ'iluhu- tevki'-i refi'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: Mehmed nâm kimesne Der-se'âdetime gelüb 'arz-ı hâl sunub mahmiyye-i Burusa'da ve Ezine kadılıklarında vâkı' müteveffâ Kâsım Paşa-yı Cizri evkâfının mütevellisi olduğuma mâliye tarafından müceddiden elime berât-ı şerif virilmiştir mücebince 'amel olunub tevliyet-i mezbûre bana zabt u tasarruf itdirilmek bâbında emr-i şerif ricâ iderim deyü i'lâm itmeğın bu bâbda mâliye tarafından eline virilen berât-ı şerifim mücebince 'amel olunmak emr idüb buyurdum ki: emr-i şerifim vardıkda bu bâbda sâdir olan fermân-ı se'âdetim mücebince 'amel idüb dahî mezkûr Mehmed'in bu bâbda mâliye

mâliye tarafından eline virilen berât-ı humâyûnuna nazar idüb tamâm-ı ma'lûm idindikden sonra tevliyet-i mezbûreyi elinde olan berât-ı şerifim mücebince mezkûra olıgeldiği üzre zabt u tasarruf itdirüb âhardan bir ferdi dahl u taarruz itdirmiyessin emr-i şerifime muhâlif ve berât-ı şerifime mugâyir kimesne te'allül ve nizâ' ve 'inâd u muhâlefet itdirmiyessin şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılâsın. Tahfîren fi'l-yevmi'r-râbi' şehr-i Recebü'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ısrîn ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi's-sâbi'-i 'aşer min Recebü'l-mürecceb sene seb'a ve 'ısrîn ve elf.

V. 135 a B. 95

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân oldur ki:

İşbu râfi'-i tevki'-i refî'i's-şân yerliğ-i belîğ tebliğ hükümet 'unvân kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân timârdan mütekâ'id Mehemed -zîd-e kadrehu- hakkında mezîd-i 'inâyet-i hüsrevânem getürüb mahmiyye-i Burusa'da vâkı' kazâ-i Ezine Ayasluğa tâbi' karye-i Polatcık'da vâkı' merhûm Kâsım Paşa-yı Cızrpi evkâflarına kudvetü'l-kudât ve'l-müslimîn ezine kadısı mevlânâ Ebûbekr -zîd-e fazlihu- 'arzı mücebince edâ-i hizmet eyleyüb ve zâlim olduğu sebebden Mustafa Çavuş yerine sene seb'a ve 'ısrîn ve elf Cemâziyelâhîrinin onbeşinci gününden yevmi on akçe ile mütevellî nasb idüb bu berât-ı humâyûnı virdim ve buyurdum ki: ba'de'L-yevm şol ki vezâ'if-i hudemât-ı tevliyetdâr mer'f ve mü'eddâ kıldıkdan sonra ta'yin olunan yevmi on akçe vazifesin evkâf-ı mezbûre mahsûlünden mâh-ı be-mâh alub mutasarrıf ola ol bâbda hiç ahad mâni' u dâfi' olmiya şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılâsın. Tahfîren fi gurre-i şehr-i Recebi'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ısrîn ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-Mahrûse

Kayd fi'l-yevmi's-sâbi'-i 'aşer min Recebi'l-Mürecceb sene 1027

V. 135 b B. 96

Ahmed big'in emr-i şerif-i ihtisâb

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'fyn el-Muh-tass-u bi-mezid-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fyn mevlânâ Bu-rusa kadısı -zîd-e fezâ'iluhu- ve kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân dergâh-ı 'âli çavuşlarından olub mahmiyye-i mezbû-rede hassa harac emini olan Fırf Çavuş -zîd-e kadrehu-tevki'-i reff'-i humâyûn vâsıl olicak ma'lûm ola ki: der-gâh-ı mu'allâm müteferrikalarından olub düstûr-ı mükerrerrem müşir-i müfehham nizâmü'l-'âlem vezîrim Davud Paşa -edâ-mellah-u te'âlâ iclâlehu- nun kapucibaşlarından olan Ah-med -zîd-e mecdehu- Der-se'âdetime 'arz-ı hâl (sunub) mahmiyye-i mezbûrede vâkı' ihtisâb mukâta'ası bundan akdem Hasan nâm kimesne uhdesinde tahvil beşyükyetmişbeşbin akçe iltizâmda iken mukâta'a-i mezbûrenin tahvil doksanbin akçe ziyâde kabûl kefillerden bin akçe peşin ile üç yıla altı-yükaltmışbin akçeye bana der-uhde olunub zabt için yedime berât-ı şerif virülüb mukâta'a-i mezbûreye bir tarikle taleb zuhûr idüb berât veyâ emr-i şerif ibrâz iderler ise mâcâmki dâhil-i hazîne eylediğim kırkbin akçe bana viril-meyince âhara dahl itdirilmiye deyü emr-i şerif ricâ it-meğin hazîne-i muhâfızda ma'fuz olan mukâta'ât defterle-rine nazar olundukda mukâta'a-i mezbûre vech-i meşrûh üz-re merkûma der-uhde olunub mezbûrun otuzdokuzbinaltıyüz akçe peşin binyigirmiyedi Cemâziyelâhîrâsinin onaltıncı gün dâhil-i hazîne olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzre elinde olan berâtı mücebince zabt it-dirilmek fermânım olmuşdur buyurdum ki: bu bâbda sâdir olan fermân-ı se'âdetim mücebince 'amel idüb dahî mukâ-ta'a-i mezbûre elinde olan berât-ı şerif-i 'âli-şânım mü-cebince kemâ-kân mezbûr müteferrika Ahmed -zîd-e mecdehu-ya zabt u tasarruf itdürüb âhardan bir ferdi dahl u ta'-arruz itdirmiyesin şol ki mukâta'a-i mezbûreye âhar taleb zuhûr idüb bir tarikle emr veyâ berât ibrâz iderler ise

mâdâm ki mezbûrun hazinede olan bişin göresin edâ eyleme-
yince mukâta'aya dahl u ta'arruz itdirmiyesin söyle bile-
siz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahriren ff'l-yev-
mi's-sâdið ve'l-'işrin şehr-i Cemâziyelâhire sene seb'a
ve 'işrin ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

Kayd ff'l-yevmi'l-'âşir şehr-i Rece.ü'l-ferd sene
seb'a ve 'işrin ve elf.

V. 135 b B. 97

Ahmed Big'in ihtisâb berâtı kâtiblik

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân budur ki:

Bergâh-ı 'âli müteferrikalarından yevmi yigirmi ak-
çe 'ulûfeye mutasarrıf olan Ahmed bin Mustafa divân-ı 'â-
liye gelüb mahrûse-i Burusa'da vâkı' ihtisâb mukâta'ası
binyigirmialtı zilhiccesinin yigirmiyedisinden üç yıla
beşyükyetmişbin akçeye Hasan nâm kimesne 'uhdesinde ilti-
zânda olub mukâta'a-i mezbûre ibtidâ' târihinden bana
fermân olunur ise senede otuzbin akçe ziyâde ki üç yılda
doksanbin akçe ziyâde olur bir tahvil ki üç senedir altı-
yükaltmışbin akçeye iltizâm ve kabûl iderim şol şartla ki
hâlen hazine-i 'âmiriye ber vech-i peşin kırkbin akçe tes-
lim ideyim ve ümenâ-yı sâbık iltizâmım târihinden bu âna
gelinceye ne mikdâr mâl-ı mirî kabz eylemiş ise yerlü
yerinden teftiş olunub zuhûr iden malı tahsil olunub dey-
nine mahsûb ola kesr zuhûr ider ise edâ ideyim ve kethüdâ
ve küttâb ve sâ'ir huddâm ve bildiğim kimesneler ola ve
mukâta'a-i mezbûre üslûb-ı sâbık üzre zabt itdirile deyü
tevcih olunmak ricâ eylediği binyigirmiyedi Cemâziyelâhi-
renin onikinci günü 'arz olundukda vech-i meşrûh üzre vi-
rilmek fermân-ı şerifim olmağın mezbûrun iltizâm ve kabû-
li hizâne-i 'âmirem defterlerine kayd olunub dârende-i
fermân-ı humâyûn-ı meserret-makrûn-ı hâkânî kudvetü'l-
emâcid ve'l-a'yân Ahmed -zid-e mecdehu- hakkında mezbûra
'inâyet-i pâdişâhânem vücûda getürüb ref' olunan emin-i
sâbık Hasan yerine 'arz olunduğı târihden emin ve on akçe

ile kâtib nasb idüb bu berât-ı humâyûnı virdim ve buyurdum ki: varub mukâta'a-i mezbûreye ber vech-i iltizâm emîn olub şol ki vezâ'if-i hudemât-ı emânetdir mer'î ve mâ'eddâ kılub tahvil târihinde iltizâmına cevâb virmeğe sâ'î u gayret ve bezl-i makdûr eyliye ve mukâta'a-i mezbûre huddâmının kebiri ve sagiri (وتوق) emîn ve mültezim bilüb emânete müte'allık husûslarda mürâca'at idüb yüzünden tecâvüz eylemiye şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılâsın, Tahriren fi'l-yevmi'g-sâdiğ-i 'aşer şehr-i Cemâziyelâhire sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi'l-'âşir min şehr-i Recebü'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

V. 135 b B. 98

Ahmed Çelebi kethüdâ-i ihtisâb berâtıdır

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân budur ki:

Düstûr-ı mükerrerem müşir-i müfehham nizâmü'l-'âlem vezir-i sâni ve kâ'im-i makâm Mehmed Paşa -edâme'l-lâhu te'âlâ iclâlehu- nun âdemlerinden râfi'-i tevki'-i refi'-i ş-şân-ı hâkânî Ahmed südde-i se'âdetime gelüb mahrûse-i Burusa'nın ihtisâb kethüdâlığı seb'a ve 'ısrın ve elf Cemâziyelevvelisinin onyedinci güninden Âsitâne-i se'âdetimden kendüye virülüb mumzâ sûret-i rü'ûs virülüb mücebince nişân-ı humâyûnı virdüm ve buyurdum ki: ba'de'l-yevm varub mahmiyye-i mezbûrede ihtisâb kethüdâsı olub şol ki vezâ'if-i hudemât ihtisâb kethüdâlığıdır olıgeldiği üzre mü'eddâ kılâ ol bâbda hiç ahad mâni' u dâfi' ve müzâhim olmıya şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahriren fi evâil-i şehr-i Recebi'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı kostantıniyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi'l-'âşir min şehr-i Recebi'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

V. 136 a B. 99

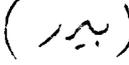
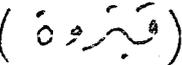
Vazife mizân-ı harîr kitâbeti emridir Cafer Big'in Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'iyın vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin el-muh-tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'iyın mevlânâ Burusa kadısı -zîde't-fezâ'iluhu- tevki'-i refî'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: divân-ı humâyûnum kâtiblerinden dârende-i fermân-ı vâcibi'l-iz'ân kudvetü erbâbü't-tahrîr Cafer südde-i se'âdetime gelüb mahrûse-i Burusa'da vâkı' mizân-ı harîr mukâta'asının kitâbeti yevmi on akçe vazife ile sene seb'a ve 'ısrîn ve elf Cemâziyelevvelinin onbeşinci gününden kendüye virülüb mâliye tarafından berât itdürdiğın bildürüb berâtı mücebince kendüye zabt itdirülmek bâbında 'inâyet ricâ itmeğın buyurdum ki zikr olunan mizân-ı harîr kitâbetin elinde olan berâtı mücebince mezbûr Cafere zabt u tasarruf itdirüb sâbıkan kâtib olan Mahmud'ı bir vechile kitâbetine dahl u ta'arruz itdirmiyesin emr-i şerîfime muhâlif te'allül ve 'inâd itdirmiyesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Tahrîren fi evâil-i Cemâziyelâhire sene seb'a ve 'ısrîn ve elf.

be-makâm-ı Kostantınyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi's-sânî-i 'aşer min şehr-i Recebi'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ısrîn ve elf.

V. 136 a B. 100

Vazife mizân-ı harîr kitâbeti Cafer Big'in berâtıdır Nişân

Çun 'avâtıf-ı 'aliyye-i vâfire ve 'avârıf-ı mütekâsire-i pâdişâhânem müstahık 'inâyet ve müstevecb himâyet olanlar bâbında mebzûl ve masrufdur () bî-dirîğdir binâen alâ-zâlik divân-ı humâyûnum kâtibi şâkirdlerinden işbu râfi'-i tevki'-i refî'i's-şân ve nakl-i yerliğ-i belîğ tabliğ-i mükerramet-'unvân-ı () erbâbü't-tahrîr ve'l-kalem Cafer -zîd-e kadrehu- hakkında mezîd-i

'inâyet-i hüsvânem zuhûra getürüb mahrûse-i Burusa'da vâkı' mizân-ı harîr mukâta'asına ref' olunan Mahmud yerine sene seb'a ve 'ısrın ve elf Cemâziyelevvelinin onbeşinci gününden yevmi on akçe ile kâtib nasb idüb bu berât-ı se'âdet-âyâtı ve meserret-gâyâtı virdim ve buyurdum ki ba'de'l-yevm varub şol ki vezâ'if-i hudemât-ı kitâbetdir mer'f ve mü'eddâ kıldıkdan sonra ta'yın olunan yevmi on akçe vazifesin mukâta'a-i mezbûrenin mevâcib-i kadimesinden mukâta'ât emni virüb mutasarrıf ola ol bâbda hiç ahad mâni' ve müzâhim olmya şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'-timâd kılalar. Tahrîren fi gurre-i Recebü'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi's-sânî-i 'aşer min şehr-i Recebi'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

V. 136 a B. 101

Cingâneler emridir

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvahhidîn yenbevi'u'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselîn hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'iyın el-muh-tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'iyın mevlâna el-hâkimü'l-'adl be-kazâ-i Burusa -zide't-fezâ'iluhu- tevkî'-i refi'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hâlen Der-se'-âdetime 'arz gönderüb mahrûse-i mezbûre mahallâtından At bazarı mahallesi sükkânından el-Hâc Mehmed ve Süleyman ve (وامرح) nâm kimesneler meclis-i şer'-i şerife gelüb yine ehl-i sünnet ve'l-cema'atden olmakla evkât-ı hamseyi cema'at-i müslimîn ile edâ eylâyüb evlâdımızı dahî sâ'ir müslümanlar evlâdı ile ta'lîm-i kur'ân-ı mübîn için mu'alime virüb vâkı' olan 'avâriz-ı divâniyye ve tekâlif-i 'örfiyye-i sâ'ireyi mahallemiz ahâlfisi ile me'an virüb edâ idüb kusûrumuz yogiken hâlen kıbtiyân ve yuva-i kefe-re cizyesi cem'ine me'mûr olanlar hilâf-ı şer' ve kânûn bizden hukûk ve rüsûm taleb idüb rencide ve remide eylemekden hâlf degillerdir şer'an bizden cizye taleb olunmak

câ'iz olmaduğına elimizde fetvâ-yı şerife dahî vardır mücebince 'amel olunmak bâbında emr-i şerif riwâ iderüz de-yû ihrâc eyledü gün i'lâm eylemişsin hilâf-ı şer' ve kânûn rencide olunmıyalar de-yû emr idüb buyurdum ki hükm-i şerifim vardıkda bu bâbda sâdır olan fermân-ı se'âdetim mücebince 'amel idüb dahî husûs-ı mezbûra mukayyed olub göresiz fi'l-vâkı' bunlar ehl-i sünnet ve'l-cema'atden olmağ-la evkât-ı hamseyi cema'at-i müslimin ile edâ iderler ise ol takdırce bunları hılâf-ı şer' ve kânûn ve mugâyir-i emr-i humâyûn bilâ-sebeb ol vechile rencide ve remmiyet itdürmeyüb husûs-ı mezbûr için tekrar şikâyet olunmalu eylemiyesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Tahriren fi'l-yevmi's-sâlis min şehr-i Cemâziyelevvel sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi's-sâbi'-i 'aşer Recebü'l-Mürecceb sene 1027

V. 136 a B. 102

Ihtisâb ağası olan Mehmed Ağa zikr olunan ihtisâb mukâta'asını ihtiyârıyla binyigirmiyedi şa'banı guresinden sipah tâ'ifesinden Mehmed Big nâm kimesneye fâriğ olub ve kendü dahî kasr-ı yed eyledüğü (*ve lile*) ve merkûm Mehmed Big dahî mukâta'a-i merkûma merkûm Mehmed Ağanın iltizâmı mücebince kabûl idüb kastü'l-yevmini edâya ta'ahhüd eyledi

Şuhûdü'l-hâl:

Pîri Çavuş	hasse-i harac
Mehmed Efendi	el-nâ'ib
el-Hâc Mehmed Efendi	el-müderris
Ahmed Efendi ibn Mehmed	el-mestûr
Mustafa	
sulehâdan Halil	
Hasan bin Halil	
Mehmed Efendi ibn Mustafa	el-müderris
ve ben	

V. 136 b B. 103

Defter-i mahsûlât-ı mukâta'ât rûsûm-ı kahve ve kahvehânehâ vilâyet-i Anadolu ve iskelehâ-i vilâyet-i mezbûre ve aklâm-ı kapudân gayri ez-vilâyet-i Karaman der-kazâ-i mezbûre

'An gurre-i Recebû'l-Mürecceb sene 1013

Kazâ-i

Burusa ve tevâbi'ihâ

محمد
عروج مال

200

Kahvehâne-i

محمد
عروج مال

37

Bundan akdem mahmiyye-i Istanbula kahve geldikde gümrük (كمر) alandan üç akçe ve satandan üç akçe ve ahz-ı kahveden ve tabh idenlerden üç akçe alına ve tüccâr tâ'ifesinden ve kahvecinin vâris-i ma'rûfı olmayub vâkı' olan beytü'l-mâlleri mirî için zabt oluna ve eminler ma'rifeti olmayınca kahve açub işlemyeler ve etrâfdan getüren tüccârın 'atik ve cedid tablalarının resimleri alına ve kahve geldikde üzenâ ma'rifetiyle bir yer ta'yin olunub mirî resimleri edâ olunmayınca kaldırmıyalar eger kaldırırlar ise mirî için girift oluna ve kahveciler gıybet iderler ise kahvehâne sâhiblerinden mirî resimleri edâ oluna ve üslûb-ı sâbık üzere vilâyet-i Anadolu da vech-i meşrûh üzere tahsil olunan mâl-ı mirî kadılar ve dizdarlar ma'rifetiyle kal'alarda emâneten vaz' olunub irsâliye zamânında kendümüz getürelim ve Âsitâneye gelmek lâzım geldükde vilâyet kadıları âhar kazâya varınca âdemler koşub mu'âvenet iderler ve defterdârlar ve beglerbegiler ve begler ve subaşılar ve mütevelliler ve evkâf zâbitleri ve havâs-ı humâyûn nâzırları ve âdemleri ve gayriyer kat'an kahveye müte'allik umûrda dahl u ta'arruz itmiyeler ve eger iderler ise kabz eyledikleri akçeleri kadı ma'rifetiyle der-i zımmet çekilüb ve Âsitânede kapu kethüdâlarından ve âhardan taleb u tahsil oluna deyû sâbık olan mültezimlerin şart-ı iltizâmları mukayyed club hâlen vech-i meşrûh üzere vilâ-

yet-i Anadolu'da Karaman vilâyetinden gayri yerden kahve alandan ve satandan ve bişüenlerden ve kavurub ve döküb ve değirmencilerden vukiye başına üçer akçe alınageldüğü üzre ve kânûn-ı kadîm ve şart-ı iltizâm mücebince dahî kapudan kalemine olan haslardan dahî alınageldüğü üzre alına ve İstanbula kahve geldükde birer baş resmleri edâ oluna deyü mültezimler iltizâm eylemeğin şerh virildi. Tah-rîren fi 12 Recebü'l-Mürecceb sene 1014

el-fakir Mehmed

V. 136 b B. 104

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'iyın vâris-ü 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin el-muhtass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'iyın mevlânâ Burusa ka-dısı -zîde't-fezâ'iluhu- tevki'-i reff'-i humâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki Abraham nâm yahûdi dergâh-ı mu'allâ-ma 'arz-ı hâl idüb bundan akdem İsak veled-i Havs nâm yahûdi benden yuzaltmışbin akçelik evvâhir elub bahâsın edâ itmedin ol cânibe firâr idüb mezbûrun şâhidleri bu cânibde olmağla ahvâlleri şer'le divân-ı humâyûnumda göröl-mek bâbında emr-i şerifim ricâ itmeğin buyurdum ki dergâh-ı mu'allâm bevâblarından kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ali -zîd-e kadrehu- vusûl buldukda mezbûrı meclis-i şer'-i şerife izhâr idüb dahî hasmı ile me'an Âsitâne-i se'âdetime gönderesizki ahvâlleri divân-ı humâyûnumda kazaskerlerim huzûrunda hakk üzre görölüb hakk oluna şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Tah-rîren fi evâhir-i Sa-feri'l-Hayri'l-Muzaffer sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

min hicreti'n-Nebeviyye 'aleyhi efdalü't-tahiyye

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi's-sâlis ve'l-'ışrîn min şehri Re-cebi'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

V. 137 a B. 105

Müderriş Ahmed Efendinin tevliyet emridir

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'iyın mevlâna Burusa kadısı -zide't-fezâ'iluhu- tekki'-i refi'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki südde-i se'âdetime mûktûb gönderüb mahmiyye-i Burusada mukaddeman Minla Yigân bir medrese binâ idüb mesârif için ba'zı akar karz idüb ve evkâfının medrese-i mezbûreden gayri evkâfı olmamağla mütevelli ta'yin itmeyüb üçyüz yıldan berü müderris olanlar hüsn görüb âhardan dahl oluna gelmeyüb bundan akdem müderris olanlardan biri Pervâne nâm kimesneyi vakfa müte'allik olan umûra kâ'im-i makâmım itmeğle mütevelliye bir vechile ihtiyâcı yoğiken mezbûr Pervâne beş akçe ile kendüyi mütevelli ta'yin itdürüb eline berât almağla mahsûl-i vakfa gadr eyleyüb medrese-i mezbûrede hâlen müderris olan kudvetü'l-'ulemâ el-muhakkikiyın mevlânâ Ahmed -zid-e fazlihu-kendü görüb tevliyet ref' olunmak için emr-i şerifim ricâsına 'arz itmeğın şart-ı vakfa muhâlif olan tevliyet ref' olunmak emr idüb buyurdum ki hükm-i şerifimle vardıkda emrim üzre şart-ı vâkıfa muhâlif olan tevliyeti ref' idüb üslûb-ı sâbık üzre vakf-ı mezbûre umûrın müderris görüb şer'-i şerife ve şart-ı vâkıfa muhâlif kimesneye in'âd m muhâlefet itdirmiyesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'-timâd kılâsin. Tahriren fi evâ'il-i şehri Recebi'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ışrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi's-sâdis-i 'aşer min şehri Recebi'l-Ferd sene seb'a ve 'ışrın ve elf.

V. 137 a B. 106

I'lemü'l-'ulemâi'l-mütebahhirin efzâlü'l-füzelâi'l-müteverri'iyın yenbevi'ü'l-fazl ve'l-yakiyn (عن ابی القاسم) hılâlü'l-müfazzalâti'l-yeka miftâh-ı umûrü'l-hakâyık musbâh-ı künûzi'd-dakâyık el-muhtass-u bâ-mezid-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'iyın sâbıkan Rûmili kazaskeri olan hâlen ber vech-i arpalık Mihalic kazâsına mutasaddık üzre mevlâ-yı

Kemâleddin -edâme'l-lâhu te'âlâ fezâ'iluhu- ve akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'iyın el-muhtass-u bi-mezid-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'iyın mevlânâ Burusa ve Mudanya kadısı -zide't-fezâ'iluhu- ve kudvetü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazl ve'l-keîâm mevlânâ Gemlik kadısı -zid-e fazlihu- tevkî'-i reff'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hâlen zikrolunan kadılıklarda vâkı' cizye-i yuva-i gebrân ve karye-i kibtiyân ve tevâbi'ihu mukâta'asına ber vech-i iltizâm emîn olan Mehmed Der-se'âdetime 'arz-ı hâl gönderüb bundan akdem Burusa ve Mudanya ve Gemlik ve Mihaliç ve tevâbi'inde vâkı' cizye-i yuva-i gebrân ve âzâdegân ve ispenç ve çift bozan ve cizye-i kibtiyân ve cema'ât-ı kara yağmurlu ve ma'rifetlü ve ekrâd tâ'ifesinin yüzyigirmibeşer akçe bedel-i 'avâızları ve tâ'ife-i mezbûrinin beytü'l-mâl-i 'âmme ve hâssa ve mâl-ı gâ'ib ve cürm u cinâyet ve sâ'ir mîri havâleleri mukâta'abını iltizâm eyleyüb zabt eylemek üzere iken şart-ı iltizâma muhâlif burusada vâkı' beytü'l-mâl emîni olanlar bî-vech tâ'ife-i mezbûrinin beytü'l-mâl-i 'âmme ve hâssalarına dahl idüb ve keferet tâ'ifesi dahi mücced ve virmemek için üzerlerine lâzım gelen cizyeleri zamânı gelmedi deyü virmede 'inâd u muhâlefet idüb ve havâs-ı humâyûn emînleri ve evkâf-ı selâtin ve sultanlar mütevellileri ve sancakbegi ve subaşılari ve bizim toprağımızda bulunmağla mukaddeman vilâyet muharrirleri kayd eylemişdir elimizde sûret-i defter mücebince emirlerimiz vardır deyü tâ'ife-i mezbûrinin beytü'l-mâl-ı 'âmme ve hâssa ve cürm u cinâyet ve sâ'ir mîriye 'â'id olan rüsûmlarına dahl eylemekle mâl-ı mîriye gadr ve iltizâmımıza küllî kesr ve zararı müterettib olmuşdur deyü emr-i şerif ricâsına i'lâm itmeğın hızâne-i 'âmiremde mahfuz olan deiâtire nazar olundukda tâ'ife-i mezbûrinin cizye ve ispençe ve çiftbozan ve cizye-i kibtiyân ve ekrâd tâ'ifesinin resmlerin ve beytü'l-mâl-ı 'âmme ve hâssaları ve mâl-ı gâ'ib ve cürm u cinâyet ve sâ'ir mîriye 'â'ii o-

lan rüsûmların emîn-i mezbûr yed-i vâhiddin zabt u tasarruf eyliye âhardan kimesne dahl eylemiye deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzere tahsil itdirilmek fermânım olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerifimle vardıkda bu bâbda fermân-ı celîli'l-kadrim mücebince 'amel idüb fi'l-vâkı' kaziyeye i'lâm olunduğı gibi ise men' u def' idüb emîn-i mezbûra ve âdemlerine kadimden alınıgeldüğü üzere otuzbeş akçe cizye ve otuzbeş akçe ispençe ve otuzbeş akçe çiftbozan resmleri alunub ve dahî mücerred virmemek için üzerlerine lâzım gelen cizyeleri talep olundukda zamanı gelmedi deyû te'allül iderler iş zamânı gelmedi deyû 'inâd u muhâlefet itdirmiyesiz ve yağmur ve kaşlu ve Ekrâd tâ'ifesinin dahî yüzyigirmibeş akçe bedel-i 'avârizların biz bugün geldik yârın gideriz ve bunda sâkin değiliz ve sâkin olduğumuz takdirce viregelmiş degüliz dediklerine i'timâd olunmayub vech-i meşrûh üzere alivirüb ve cingâne tâ'ifesinin cizyeleri dahî alanugeldüğü üzere cülûs-ı humâyûn cizyesi alunub tâ'ife-i mezbûrenin beytü'l-mâl-ı 'âmma ve hâssa ve mâl-ı gâ'ib ve mâl-ı mefkûd ve cürm-i cinâyet ve sâ'ir bâd-ı hevâları şart-ı iltizâmı mücebince cem' u tahsil itdürüb min-ba'd havâs-ı humâyûn emînleri ve Burusa ve sâ'ir yerlerde vâkı' beytü'l-mâl emînleri ev evkâf-ı selâtin e sultânın mütevellileri ve sancakbegi ve subaşıları dahl u ta'arruz itmiyeler ve itdirmiyesin hilâf-ı inhâ-i ileyh emr-i şerif ibrâz idüb zabtlarına mâni' olurlar ise ol makûlelerin emr-i şeriflerin te'hîre komayub tâ'ife-i mezbûrenin cizyelerinve beytü'l-mâl-ı 'âmma ve hâssaların ve sâ'ir miriye 'â'id olan rüsûmların cem' u kabt itdiresiz hilâf-ı şart-ı iltizâm bir tarikle beytü'l-mâl nâmina cüz'î ve küllî mahsûlin dahî almışlar ise ellerinden bi-kusûr emîn-i mezbûra ve âdemlerine girû aliviresiz ve havâs-ı humâyûn re'âyâsı müstakbel mukâta'a-i havâssa ra'iiyyed kayd olunmak hilâf-ı kânûndır min-ba'd âhardan bir ferdi dahl u ta'arruz itdirmiyesiz mâlımdan kimesne zımmetine bir akçe ve bir habbe bâki kodurmiyasız husûs-ı mezbûr için emr-i âhar irsâline muhtâc eylemiyesiz

ve tahsil olunan mâlî olıgelen 'âdet ve kânûn üzre mahall-i me'mûra irsâl ve dâhil-i hazîne itdürdesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın, Tahfîren fi'l-yevmi's-sâbi' ve'l-ısrîn şehr-i Cemâziyelâhire sene seb'a ve 'ısrîn ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi's-sâmin-i 'aşer min Recebi'l-Mürecceb sene 1027

v. 137 b B. 107

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'fiyn el-muh-tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fiyn mevlânâ Burusa kadısı -zîde't-fezâ'iluhu- ve kudvetü'l-enâsil ve'l-akrân Burusa hassa harac emîni Rîfî Çavuş -zîd-e kadrehu-tevkî'-i refî'-i humâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki bi'l-fi'il mahrûse-i İstanbulda ve Burusada vâkı' mizân-ı harîr mukâta'abı emîni olan Yasâf nâm yahûdi Der-se'âdetime 'arz-ı hâl sunub mukâta'a-i mezbûre bundan akdem Kîmal nâm yahûdi 'uhdesinde iltizânda iken dört beş seneden berü muhâsebesi gelmeyüb zımmetinde küllî mâl-ı mirî olub edâsına kâdir olmaduğınca mâ'dâ mukâta'a-i mezbûra merkûmun iltizâmından ellibin akçe ziyâde ile ve şark seferleri sebebi ile mizâna harîr gelmeyüb mukâta'a kesr eyledüğü takdirce vâkı' olan kesr hazîne-i 'âmiremde olan onyük akce peşini-mizden mahsûb ola deydü kabûl eylemekle bana tevcih olunub zabt için elime berât-ı şerif virülüb varub zabt u tasarruf idüb lâkin emîn-i sâbık-ı zül-yedim ziyâdeyi kabûl iderim deydü mâni' olmak ister mezbûrun zımmetinde hâlen mâl-ı mirî var iken zül-yed da'vâsı hilâf-ı kânûn olmağın mâdâmkî Âsitâne-i se'âdete gelüb muhâsebesini virüb zımmetinde olan mâlî edâ eylemeyince zül-yed da'vâsı istima' olunmayub mukâta'a-i mezbûre elimde olan berât-ı şerif mücebince kemâ-kân zabt u tasarruf itdirilmek bâbında emr-i şerif ricâ eylemegin hizâne-i 'âmiremde mahfuz olan defter-

lere nazar olundukda mukâta'a-i mezbûre vech-i meşrûh üzere merkûm Yasif yahûdiye tevcih olunub zabtı için yedine berât-ı şerif virüldüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın elinde olan berâtı mücebince zabt u tasarruf itdirilmek fermânım olmuştur buyurdum ki hükm-i şerifimle (ب و س) vardıkda bu bâbda sâdır olan fermân-ı se'âdetim mücebince 'amel idüb dahî mukâta'a-i mezbûre elinde olan berât-ı şerif-i 'âli-şânım mücebince kemâ-kân mezbûr Yasif yahûdiye zabt u tasarruf itdirüb min-ba'd mültezim-i sâbık Kimal yahûdi ve âhardan bir ferdi dahl u ta'arruz itdirmiyesin ve mültezim-i sâbık bir tarîk ile zül-yed da'vâsın idüb mültezim-i mezbûr Yasif yahûdinin zabtına mâni' olmak ister ise mâdâm ki Âsitâne-i se'âdetime gelüb mukaddeman zabt eyledüğü senelerin muhâsesesini virmeyince ve Âsitâne-i se'âdetimden berât-ı şerifim ile tevcih olunmayınca zül-yed da'vâsın itdirmeyüb mukâta'a-i merkûmeye dahl u ta'arruz itdirmiyesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılâsın. Tahfîren fi'l-yevmi's-sâbi' ve'l-ışrîh şehri Cemâziyelâhîre li-seneti seb'a ve 'ışrîn ve elf be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûe

Kayd fi'l-yevmi's-sâmin min şehri Recebi'l-Mürecceb li-seneti seb'a ve 'ışrîn ve elf.

V. 137 b B. 108

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân hükmi oldur ki

Bundan akdem Hudâvendigâr sancağında vâkı' Kite kazâsında olan Frenklü ve Narlu nâm karyeleri hudûd ve sınıırı ile ecdâd u 'izâmımdan merhûm Sultan Orhan -'aleyhi'r-rahme ve'r-rıdvân- Asporça nâm hâtûnuna temlik idüb eline mülk-nâme-i humâyûn ibsân idüb mezbûre Asporça Hâtân dahî merhûm müşâru'n-ileyh olan İbrahim Big nâm oğlı üzerine cüz (روفریو) hâfızlar için bayramlarda ve namazlarda yemek yenüb ve yedirmek için vakf idüb ve tilâvet-i mezbûre Asporça Hâtunun oğlı oğluna ve kızı kızına mütevellî olâlar deydü şart eylyüb defter-i hâkânfide dahî vech-i meşrûh üzere mukayyed olub mezbûr İbrâhim Bigin kız

karındaşı Fâtıma Hâtûn tasarruf eyleyüb ba'dehû Selçuk Hâtûn sonra neslinden tevliyeti İlyas Big zabt idüb ve Selçuk Hâtun neslinden Dâvud berât-ı şerif ile zabt idüb mu-tasarraf olub ecdâd-ı 'izâmından merhûm ve mağur-lehuma Sultan Mehmed Hân ve Sultan Bâyezid Hân -tâb-e serâhuma-zamânında ellerinde nişân-ı humâyûn olduğundan gayri def-terhânedede dahî vech-i meşrûh üzere mestûr ve mukayyed olub el-hâlet-i hazîhi hassa sarraclarından râfi'-i tevki'-i reff'-i hâkânî fahrû'l-akrân Hasan 'atabe-i 'aliyye-i dev-letmâbıma gelüb müşâru'n-ileyha Selçuk Hâtûn evlâdından . 'A'îşe Hâtunun oğlu olub tevliyet husûsunda nizâ' eyledik-lerinde bu evlâdiyetin şuhûd-ı 'udûlle isbât idüb hüccet-i şer'iyeye virülüb ve mülk-nâme zâyi' olub defterhâne-i 'â-mirende mahfuz olan deftere mürâca'at olundukda vakfiyeti mukayyad ve mestûr bulunmağın sûret-i defter-i hâkânî vi-rilüb ve yedinde fetvâ-yı şerif dahî bildirdikde 'ammim bezergüvârim Sultan Mustafa Hân zamânında nişân-ı humâyûn virilmegin elinde olan nişân-ı humâyûn tecdid olumak bâ-bında 'inâyet ricâ itmeğın ben dahî mukarrer tutub bu ni-şân-ı humâyûnu virdim ve buyurdum ki mâdâmkî hilâfana son-radan emr-i şerif sâdir olmağa elinde olan fetvâ-yı şerife ve hüccet i şer'iyeye mücebince 'amel olunub neslen-ba'de'n-nesl tevliyet-i mezbûreye tasarruf olalar ve her kim ta'-dil ve tağyir iderse men'-u birle ba'demâ semi'ahu kâ'imen 'ale'd-din ba'de lûte inne'l-lâhe semi'u'n-'alim 'adâd-u muharremin ve zümre-i esme'iynden ma'dûd olalar ol bâbda hiç ahad kâ'ine-i min-kâne vech-i mine'l-vücûh mâni' u dâfi' ve münâzi' u müzâhim olmağa şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahriren fi'evâhir-i şehri-i Rebi-ulevvel-i min-şuhûr sene seb'a ve 'ısrîn ve elf.

be-makâm ı Kostantınıyeti'l-mahrûse

v. 138 a B. 109

nişân-ı şerif-i 'âli-şân oldur ki

Mahrûse-i İstanbul sâkinlerinden Abraham veled-i

Isak nâm yahûdî divân-ı humâyûnuna gelüb 'arz-ı hâl sunub

mahniyye-i Burusa'da vaki' galle-i basaryer ve tanğa ve
 akçe ve 'öçr-i hamr ve gümrük-i kintârin-i dengiz ve
 bâc-ı iskele-i Mudanya mukâta'aları bin yigirmibeş Şevvali
 gürresinden üç yıla onüçyükkseksenbin akçeye Mehmed ve Hü-
 seyin nâm kimesneler ve ber-vech-i kefale nâzır ve kâbiz-ı
 mâl olan milahdarlardan Hasan nâm kimesneler 'uhdesinde
 iltizânda olub hâlen birbuçuk sene mikdarı zamanları mü-
 rûr eyleyüb zikr olunan mukâta'asın ibtidâ'-i târihden
 bir tahvil dahî ilhâk olmak üzere ellibin akçe ziyâde ile
 altı yıla yigirmisekizyükonbin akçeye iltizâm ve kabûl ide-
 rim şol şartla ki hazine-i 'âmireye ber vech-i peşin tes-
 lim ideyim ve ümenâ-ı sâbıkın mürûr eden birbuçuk sene za-
 manlarının kat el-yevm üzere cevâbların virirler ise fihâ
 ve illâ ibtidâ'-i târih makbûzâtları ehl-i vukûf ma'rife-
 ti ile teftiş olunub zuhûr eyleyen mâl deynime mahsûb ola
 kesr zuhûr iderse tahvil âşirinde edâ ideyim ve nefis-i Bu-
 rusaya gelen hamr yüklerinden alınageldüğü üzere seksener
 akçe resmi alına kimesne dahî itmeye ve mevâcibât-ı kadim-
 me ibtidâ'-i târihden mukarrer olub küttâb ve hüddâm dile-
 düğün kimesneler olalar ve Burusada vâkı' anbar-ı hâssada
 işleten hassa ve harac-ı dakik ve bulğur ve tarhana-i (کوزه)
 ve Koçhisâr tuzunun Mudanya ve Samanlı iskelesin-
 den (کوزه) için ümenâ-ı sâbıkın şart-ı iltizâmları müce-
 bince tutulıgelen her sene ikiyüzelliüçbin akçe maktû' mas-
 rafı üslûb-ı sâbık üzere deynime mahsûb ola olıgeldüğü üzere
 (حاریر) ve hammallar kethüdâsı diledüğün kimesneler ola
 ve mukâta'ât birbirinden ayrılmayub birinin fazlası biri-
 nin kesrine mahsûb olmak üzere ba'zı itmekçiler ve arpacı
 ve bozacılar ve hafite buğday ve arpa ve darı ve sisam
 iştirâ' eyleyüb mirî resmleri edâ olmadın dükkânlarına ve
 anbarlarına döküb mâl-ı mirî alınmağla iltizâma kesr mü-
 rettib olur ol makûleler bulundukda satun alandan bi't-ta-
 mâm mirî resmleri alına 'inâd idenlerin mirî için girift
 oluna ve âhar kazâdan getürdük didiklerine 'amel olunmayub
 Gemlik ve Kurşunlu tevâbi'inden olan talyanlar kadimden
 Mudanya bâcı mukâta'asına tâbi' olmağın bin-ba'd hâricden
 kimesne dahî itmeye ve hâlen hazine-i 'âmireye ber vech-i

peşin virdüğim ellibin akçe bedel-i kefâle olub tahvil â-
 hirinde deynime mahsûb ola ve tamgâ-yı Akmeşe dahî min-
 ba'd tamgâsız nesne fûrûhat olunmıya ve kangı bazârgânın
 dükkânında tamgâsız kumaş bulunur ise girift olına ve kan-
 gı dellâlin elinde tamgâsız esbâb bulunur ise hakkından
 gelineve taşra giden akmeşe dahî emin varub görmedin yük-
 bend idiciler bend itmiyeler ve gümrük mukâta'ası harbiden
 gelen ve diyâr-ı 'Acemden ermeni tâ'ifesinden kânun üzre
 yüzde beş akçe alına ve hamr mukâta'ası fermân olunduğı
 üzre zabt olunub şart mücebince Istanbulda ve Galatada
 nice resm alınır ise her (*şük*) başına iki akçe alınub
 ve Burusada yahûdi tâ'ifesi emin ma'rifeti olmayınca min-
 ba'd hamr kurmıyalar ve Burusa kazâsına tâbi' Filâder ve
 Timurtaş ve Depecik ve Bilâdi Yunus ve Susğurluk-ı kebir
 ve sağır karyelerden resm-i hamr fermân olunduğı üzre a-
 lına ve Mudanya mukâta'asına tâbi' olan Erdek ve Samanlı
 ve Kynegöl ve Çeltük kadimden Mudanyaya zabt oluna gelme-
 ğin girû üslûb-ı sâbık üzre zabt olunub min-ba'd evkâf
 mütevellileri tarafından dahl olunmıya ve diledüğün kimes-
 ne bahâneci olub eğer yahûdi ve âhar der-i hamrın resm-i
 mirisin virmedin ve ocakdan gelmedin resmi deftere kayd
 olunmadın şehre götürüb yıkar ise yüki ve atları mir için
 girift oluna ve ümenâ-i sâbıkın berâtlarında olan şurût
 u kuyûd kemâ-kân mukarrer ola deyû tevcih olunmak ricâ
 eyledüğün sene seb'a ve 'ışrın ve elf Rebiülâhîrinin on-
 beyinci günü 'arz olundukda ellibin akçe ziyâde ve ellibin
 akçe peşin alınub vech-i meşrûh üzre berât-ı şerif viril-
 mek fermân-ı şerifim olmağın işbu dârende-i fermân-ı humâ-
 yân mezbûr Abraham veled-i İsak yahûdi ref' olunub mezkû-
 rân Mehmed ve Hüseyin ve silahdâr Hasan yerlerine mukâta'-
 a-i mezbûreye ziyâde ile kabûl eyledüğü sebebden 'arz o-
 lunduğı günden emin-i mâltezim nasb idüb bu bërât-ı se'â-
 det-âyâtı virdüm ve buğurdum ki ba'de'l-yevm varub mukâ-
 ta'ât-ı mezbûra kemâ-kân zabt ve cüz'î ve külli mahsûlât
 ve rüsûmın ahz u kabz eyleyüb tahvil âharında şart-ı iyyi-
 sâmina cevâb virmeğe müccid ve sâ'î ola ve mezbûrun şart-ı

iltizâmına muhâlif kimesne mâni' u müzâhim ve dahl u ta'-
arruz kılmiya ve mukâta'ât-ı mezbûre hüddâmı mezbûrî emîn
ve mültezim bilüb şer'a ve kânûna muvâfık sûrete muhâlefet'
eylemeyeler şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar
Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' we'l-'ışrîn min şehri (b o
sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıye

Kayd fi'l-yevmi's-sâlis min şehri Recebi'l-Mürec-
ceb sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

V. 138 b B. 110

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin
ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-
murselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'fyn el-muh-
tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fyn mevlânâ el-
hâkimü'l-'âdil be-kazâ-i Burusa -zîde't-fezâ'iluhu- ve
kudvetü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazl ve'l-keâm mev-
lânâ Yenişehir kadısı -zîde-e fazlihu- tevki'-i reff'-i hu-
mâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki kudvetü'l-'ulemâ'i'l-mu-
hakkıkiyn 'umdetü'l-fuzelâ'i'l-müdekkıkiyn mahmiyye-i İs-
tanbulda merhûm ve mağfuru'l-leh Sultan Mehmed Hân-tâb-e
serâhu- medresesine sâbıkan müderris olan mevlânâ Ömer
-zîde't-fezâ'iluhu- hâlen Der-se'âdetime gelüb mevlânâ-yı
müşâru'n-ileyhin oğlu olan Yahya -zîde-e 'ilumuhu-ya Yeni-
şehir mukâta'âtı mahsûlünden on akçe ve müteveffâ el-yed
mahlûlünden on akçe ki cem'an yevmi yigirmi akçe vazife
olmak üzere mâliye tarafından eline müceddeden berât-ı şe-
rifim virilmekle ber-müceb-i berât-ı humâyûn virüb vazif-
e-i mezbûreyi taleb itdüğünde mukâta'ât-ı mezbûre emni
olanlar sonra tevcih olunan on akçe terakki için ecâddır
ve müceâred olan evlâda vazife virilmemek için elimde
emr-i şerif vardır deyû müstehik olduğu vazifesin tamâmen
virilmekte te'allül ve nizâ' ider deyû virmek bâbında emr-i
şerifim ricâsına i'lâm itmegin hazine-i 'âmiremde mahfuz
olan defâtire nazar olundukda vech-i meşrûh üzere mâmâ-
ileyhe mukâta'ât-ı mezbûre mahsûlünden yevmi yigirmi akçe

vazife ta'yin olunduğı mukayyed bulunmağın mukaddeman virilen berât-ı şerifim mücebince 'amel idüb emr idüb buyurdum ki hükm-i şerifimle vusül buldukda bu bâbda sâdir olan emrim üzere 'amel idüb dahî mâmâ-ileyhin mukaddeman eline verilen berât ve emr-i şerifim mücebince mukâta'ât-ı mezbûre mahsûlünden mutasarrıf olduğı yevmi yigirmi akçe vazifesin bi-kusûr alivirüb bir akçesin ve bir habbesin bâki kodurmasıyasın şöyle ki mukâta'ât-ı mezbûre minleri sonra virilen on akçe için mücerred deydü te'allül bahâne idüb virmekde 'inâd u muhâlefet itmek ister ise ol makûlelere cidden 'inâd u muhâlefet itdirmeyüb mâliye cânibinden virilen berât-ı 'âli-şânım mücebince bi'tâtamâm ve'l-kemâl müstehk olduğı vazifesin ta'yân olunan mahalden alivirüb hilâf-ı emr u berât kimesneye iş itdirmeyüb husûs-ı mezbûr için emr-i âhar irsâline muhtâc eylemiyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız, Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi'-i 'aşer şehri Cemâziyelâhire sene seb'a ve 'ısrın e elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

V. 138 b 111

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-keâm hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'fyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin el-muhtass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fyn mevlânâ Burusa kadısı -zide't-fezâ'iluhu- tevki'-i reff'-i humâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki Burusada sâhib-i 'ayâr olan kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Osman -zid-e kadrehu- südde-i se'âdetime âdem gönderüb hassa dizgerlerden olub ehl-i vukûf ve müstakim olmağla ehl-i sükun ma'mûlü'n-bih olan dirhemlerin ve altun ve gümüşlerin noksanın vezn eyleyüb noksanın tekml idüb tamgâ hizmetinde olmak için merhûm ve mağfuru'l-leh babam Hudâvendigâr -tâb-e serâhu- zamanında emr-i şerif virülüb tecdid olunmak ricâ itmeğın mücebince 'amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki südde-i se'âdetime kuyumcı başı olan kudvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Cafer -zid-e kadrehu- vusül buldukda emrim üzere ol emr-i şerif mücebince 'amel

idüb mezbûrı sâhib-i 'ayarlık ve vezzanlık hizmetinde istihdâm idüb ehl-i sükun nâkıs olan dirhemlerin tekml ve tamgâ itdirüb taş kurşun olan dirhemlerin isti'mâl itdir-meyüb men' u def ' eyliyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahrîren fi evâhir-i şehri-i Cemâziyel-âhire sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

V. 138 b B. 112

Hudâvendigâr sancağı begi Solakzâdenin mukarrer-nâmesidir

Kudvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm 'umdetü'l-küberâi'l-finâm zu'l-kadr-ı ve'l-ihtirâm el-muhtass-ı bi-mezid-i 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâm Hudâvendigâr sancağı begi Solakzâde İlyas -dâm-e 'izzuhu- tevki'-i reff'-i humâyûn vâsıl olacak sen yerâr ve emekdâr mükemmel kapuya mâlik olub ve hâlen yarar âdemlerin ile sefer-i humâyûnuna gelüb hizmetinde iken livâ-i mezbûr için ba'zularına virilmiştir deyâ tasarrufuna mâni' oldukları i'lâm olunmağın imâi zikrolunan sancak kemâ-kân sâna ibkâ ve mukarrer kılınub âhardan bir ferdi dahl itdirmemek emrim olub buyurdum ki () vusûl buldukda sâdir olan fermânım üzre merkûna kemâ-kân sen mutasarrıf olub ve yarar âdemlerin uğur-u humâyûnunda hizmetde ve yüz akları zuhûra getürmekde takayyüd ve itmâm eyleyüb sancağına âhardan bir ferdi dahl u ta'arruz itdirmiyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahrîren fi evâ'il-i şehri-i şa'bani'l-Mu'azzam sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-yurd-ı sahrâ-yı âdilcevâz

Kayd fi'l-yevmi'r-râbi' ve'l-'ısrın min şehri-i Ramazani'l-Mübârek sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

V. 139 a B. 113

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakıyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'ıyn el-muh-

tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fîyn mevlânâ Burusa kadısı -zîde't-fezâ'iluhu- ve kudvetü'l-emâcid ve'l-a'-yân Burusada hassa harac emni olub dergâh-ı mu'allâm müteferrikalarından Seyyid Ahmed -zîd-e mecdehu- tevki'-i refî'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki mahmiyye-i mezbûrede vâkı ğalle bazârı ve tamğâ-yı akmeşe ve 'öçr-i hamr ve 'arak ve gümrük-i kintârın-ı dengiz ve bâc-ı iskele-i Mudanya ve tevâbi'i mukâta'aları binçigirmibeş Şevvâli gurrelerinden üç yıla onyükseksebin akçeye Mehmed ve Hüseyin nâm emînler ve ber vech-i kefâle nâzır ve kâbız-ı mâl olan silahdârlardan Hsan nâm kimesne 'uhdelerinde iltizâm-da iken İstanbul sâkinlerinden Abraham veled-i Isak nâm yahûdi gelüb zıkr olunan mukâta'aları ibtidâ'-i târihdeh bir tahvîl dahî ilhâk olmak üzere ellibin akçe ziyâde ve ellibin akçe peşin virmek üzere altı yıla yigirmisekizyük ve onbin akçeye iltizâm ve kabûl eyleyüb lâkin berâtı ihrâc idinceye deĝin mahsûl-i mukâta'a zâyi' ve telef olunmayub zabt itdirülüb ve ümenâ'-i sâbıkın ibtidâ'-ı târihden teftişleri ile virilmeĝin vâkı' olan müfredât defterleri ellerinden alınub kendi varınca deĝin âdemleri marifetiyle bir yerde zabt olunmak bâbında emr-i şerifim ricâ eylemeĝin imdi berâtı ihrâc idince deĝin zabt itdirmek fermânım olmuştur buyurdum ki hükm-i şerifim vardıkda bu bâbda sâdır olan fermân-ı se'âdetim mücebince 'amel idüb dahî zıkr olunan mukâta'âtı ibtidâ'-i târihden berkûm Abraham yahûdinin ve varan âdemine zabt u tasarruf itdirüb min-ba'd ümenâ'-i sâbık ve âhardan bir ferdi dahî u ta'arruz itdirmiyesiz ve mukâta'a-ı mezbûre merkûm Abraham yahûdiye ümenâ'-ı sâbıkın teftişleriyle virilmiştir kendülerinin ve kâtiblerinin ellerinde olan müfredât defterleri ellerinde olub der-i kîse idüb ümenâ'-ı mezbûr Abraham yahûdinin irsâl olunan âdemini mûmâ-ileyh kendüsi varınca deĝin zabt itdiresiz ki emîn-i asl vardıkda vâkı' olan makbûzları yerlü yerinde teftiş olunub zuhûr eyleyen malım bi-kusûr taleb u tahsil olunub kimesne zımmetinde bir akde bâkî konulmıya şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'ti-

mâd kılalar tahriren fi'l-yevmi'r-rabi' şehri Cemaziyel-
evvel-i min-şuhûr sene seb'a ve 'ışrîn ve elf
be-makâm-ı Kostantiniye

kayd fi'l-yevmi'l-'ışrîn min-şehr-i Cemaziyevvel
sene seb'a ve 'ışrîn ve elf

V. 139 a B. 114

Ümenâ-i ğalle ve tâmgâ ğalle emininin emridir
Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidîn
ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-
murselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-ahlk-ı ecma'fyn el-muh-
tass-u bi-mezid-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fyn mevlânâ Bu-
rusa kadısı -zide'k-fezâ'iluhu- ve kudvetü'l-emâsil ve'l-
akrân Burusa hassa harac emni -zid-e kadrehu- tevkî'-i
reff'-i humâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki mahrûse-i mez-
bûrede vâkı' ğalle bazarı ve tamgâ-yı akmeşe ve 'öşr-i hamr
ve 'arak ve bâc-ı iskele-i Mudanya mukâta'aları bundan akdem
binyigirmibeş Şevvâli gurnesinden üç yıla onüçyük ve seksen
bin akçeye Mehmed ve Hüseyin nâm multezimler ve her vech-i
kefâle nâzirve kâbiz-ı mâl olan silahdârlardan Hasan nâm
kimesneler 'uhdelerinde iltizpamında iken İstanbul sâkin-
lerinden Abraham veled-i Isak nâm yahûdi divân-ı 'âliye
gelüb zikr olunan mukâta'aları ibtidâ'-ı tarîhden mültezi-
mân-ı sâbıkın teftişleri ile ellibin akçe ziyâde ve elli
bin akçe peşin ile talib oldukları pây-e-i serîr-i i'lâya
'arz olundukda der-'uhde oluna deyû fermân olunub ve mez-
bûrların ellibin akçe peşinleri binyigirmialtı Cemâziyel-
evvelinin altıncı günü dâhil-i hazine olmağın berâtları
ihrâc olunca değın zabt itdirilmek için ellerine emr-i şe-
rifim virilmek ile mukâta'anın zabtı için ümenâ-i mezbûr
tarafından âdemleri varub zabt itmek istediklerinde mül-
tezimân-ı sâbık mumzâ ekl u belig eyledükleri malımı setr
içün ziyâdelerin kabûl iderim deyû ihtilâl virmeğile zab-
tına mâni' oldukları mesmû'-ı humâyûnum olmağın imdi mukâ-
ta'a-i mezbûreyi fermân-ı şerifim üzre merkûm Abraham ya-
hûdiye kemâ-kân zabt u tasarruf itdirmeyüb nâzir-ı sâbık

müseyin mukaddeman zabt eylediği skizceler ağanı ve ihtisâb mukâta'aları ve hâlen zabt eylediği galle bazarı ve tevâbi'i mukâta'aları muhâsebeleri ile ber vech-i isti'fâl Der-se'âdetime irsâl eylemeğin fermânım olmuştur buyurdum ki hükm-i şerifimle dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafa Çavuş -zîd-e kadrehu- vardıkda bu bâbda sâdir olan fermân-ı celîli'l-kadrim mücebince 'amel idüb dahî bir an ve bir sa'at te'hîr e terâhî eylemeyüb nâzır-ı sâbık Hüseyin her kande ise buldurmuşuz lâzım olanlara buldurub getürdüb mukaddeman ve hâlen zabt eylediği mukâta'amızın cümle muhâsebe ve temessükleri ile merkûm kuluma koşub mu'accilen Der-se'âdetime irsâl eylesiz zaman zabtının vâkı' olan muhâsebeleri kast el-yevm görölüb zimmetine lâzım gelen malın bi't-tamâm taleb u tahşîl ve dâhil-i hazine olunub malımdan zimmetinde bir akçe ve bir habbe bâkî konulmuş ve mukâta'aları mukaddeman eline virilen emr-i şerifim mücebince kemâ-kân mezbûr Abraham yahûdiye zabt u tasarruf itdirüb mültezimân-ı sâbık ve âhardan bir ferdî dahî u ta'arruz itdirmiyesiz ve mültezimân-ı sâbık zül-yed da'vâsı idüb ziyâde kabûl iderim dirler ise mâdâmki Der-se'âdetime gelüb zamân-ı zabtının muhâsebeleri görölüb kat'-ı 'alâka eyleyüb ve ziyâde kabûl eyledükleri hazine-i 'âmirem defterlerine kayd olunub Der-se'âdetimden tevcih olunub yeçlerine berât-ı şerif virilmeyince mukâta'aya müdabele itdirmeyüb mezbûr Abraham yahûdiye elinde olan emr-i şerif mücebince ve fermân-ı şerifim üzre zabt itdiresiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılâsız. Tahfîren ff'l-yevmi's-sâmin-i 'aşer şehri Cemâziyelevvel sene seb'a ve 'ısrîn e elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

Kayd ff'l-yevmi'l-'ısrîn min şehri Cemâziyelevvel
sene 1027

V. 139 b B. 115

Bedel-i nüzül emridir

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fezâ'i'l-ve'l-

kelâm Hudâvendigâr sancağında olan kadılar -zîd-e fazlihüm-
 tevkî'-i reffî'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki bundan
 akdem evvel-bahâr-ı hüceste-i âsârda olacak sefer-i zafer-
 rehber mühimmâtı için zikr olunan kadılıklarda vâkı' 'avâ-
 rız hânelerinin her birinden binyigirmialtı senesine mah-
 sûb olmak üzere nüzûl bedeli için ikişeryüz akçe cem' olun-
 ması fermân olunub emr-i şerifle kabaza kullarım irsâl o-
 lunmuş iken hâlen cülûs-ı humâyûn-ı se'âdet-makrûnım vâkı'
 olmağla ikiyüz akçenin yüzer akçesi afv olmuşdur bâki ka-
 lan yüzer akçe mukaddeman irsâl olunan emr-i şerif mücebin-
 ce tahsil ve cem'ine mübâşir olan kullarına kabz u teslim
 itdirmek emr idüb buyurdum ki hükm-i şerîfimle dergâh-ı
 mu'allâm sipâhilerinden kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Abdi
 -zîd-e kadrehu- vardıkda bir an ve bir sa'at te'hîr u te-
 vakkuf eylemeyüb cem'-u nâs olan mahallerde nicâ itdiresiz
 ki kadılıklarınızda olan 'avâriz hânelerinin her bir hâne-
 sinde târîh-i mezbûrede cem'i fermân olunan nüzûl bedeli
 için ikişeryüz akçenin yüzer akçesi afv olunmuşdur aldır-
 mayub mâ'âda bâki kalan yüzer akçeyi tahsil ve mukaddeman
 emr-i şerifle irsâl olunan kuluma kabz u teslim itdiresiz
 ziyâde bir akçe ve bir habbe almayalar ve aldırmaıyasız
 zamân-ı se'âdetimde re'âyâ ve berâyâdan bir ferde zûlm u
 te'addî olduğına kat'an rızâ-yı şerîfim yükür şöyle ki
 zikr olunan yüzer akçeden bir akçe ziyâde alâsız veyâ al-
 dırasız ve bi'l-cümle zûlm u te'addî ve hilâf-ı şer' u kâ-
 nûn ve defter vaz' itdiresiz cevâbına kâdir olmayub 'azl
 ve redd ile konulmayub 'ukûbet olunursız bilmiş olâsız
 ve sâ'ir malım tahsiline me'mûr olanlara dahî muhkem ten-
 bîh ve yasak eyliyesiz ki emr-i şerîfimden ziyâde bir ak-
 ce ve bir habbe almayub re'âyâ ve berâyâyâ zûlm u hayf
 eylemiyeler ve itdirmiyesiz hilâf-ı şerif vaz'ın irtikâ-
 bından be-gâyet hazer eyliyesiz işbu emr-i şerîfim ne gün-
 de vâsıl olduğın ve mücebince nidâ u tenbîh olduğın ya-
 zub 'arz u i'lâm idesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'-
 timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'ısrîn
 şehri Zilhicce sene seb'a ve 'ısrînve elf.

be-makâm

V. 139 b B. 116

Mevlânâ Seyyid Mehmed Efendi kâm-yâb fahreddîn
 Tahiyâtü's-sâfiye ithâfından sonra inhâ olunur ki
 işbu sene ve 'ısrîn ve elf Cemâziyelâhiresinin yigirmial-
 tıncı gününden dört ay tevkî ve yevmi yigirmi akçe ile
 Burusada Fîrî Big Medresesi sana sadaka olunmuşdur gerek-
 dir ki ba'de hulûlü'l-dikkat medrese-i mezbûrede mutasar-
 rıf ve merâsim-i tedrîsi mürâ'î olasız ve's-selâm
 el-fakîr Hüseyin el-kâdî be-'asker-i Anadolu

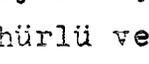
V. 140a B. 117

Akâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidîn
 ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-
 murselin el-muhtass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fiyn
 mevlânâ el-hâkimü'l-'adl be-kazâ-i Burusa -zîde't-fezâ'ilu-
 hu- tevkî'-i refî'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki
 mahrûse-i Burusada vâkı' hassa harac emini bundan akdem
 dergâh-ı mu'allâm müteferrikalarından Seyyid Ahmed -zîde-
 mecdehu-nun üzerinde iken merkûm emânetden ref' olunub e-
 mânet-i merkûme sâbıkan emîn olan dergâh-ı mu'allâm çavuş-
 larından olan kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Fîrî Cavuş -zîde-
 kadrehu-ya tevcih olunmuşdur berâtın ihrâc idince değin
 zabt itdirilmek fermânım olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerî-
 fimle vardıkda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celfî'l-kad-
 rim üzre 'amel idüb dahî zikr olunan hassa haraclık emâne-
 tin üslûb-ı sâbık üzre çavuş-ı mûmâ-ileyhîn varan âdemisi-
 ne berâtın ihrâc edinceye değin zabt ve hâsıl olan mahsûlâ-
 tını ahz u kabz itdirüb mu'tâd-ı kadîm üzre irsâli lâzım
 olan has dakiki mütevakki tedârik idüb irsâl u isâl eyle-
 yüb 'avk u te'hir ve ihmâl u müsâhele eylemiyesin ve bi'l-
 cümle emîn-i sâbık Seyyid Ahmedî ve âhardan bir ferdi hassa
 haraclık husûsuna dahl u ta'arruz itdirmiyesin şöyle bile-
 sin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Tahriren fi'l-yevmi'r-
 râbi'-i 'aşer şehri Cemâziyelevvel sene seb'a ve 'ısrîn
 ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l mahrûse

Kayd min şehri 3 sene 20

V. 140 a B. 118

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'ıyn el-muh-tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'ıyn mevlânâ Mu-danya kadısı -zîd-e fazlihu- tevki'-i reff'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki inşâ'allahu'l-meliki'l-gaffâr evvel-bahar-ı hüccete-i âsarda olacak sefere me'mûr olan kapum kulları ve sâ'ir 'asâkir nusret-i mü'essireme ihrâcı fer-mânım olan nüzûl bedeli için vilâyet-i Anadolu'da seneyn-i sâbıkada dörtüyz akçe cem' olunub bu sene birer kile nüzûl ihrâcı lâzım gelmişken vilâyet-i mezbûreden donanma-i humâ-yânım için kürekci ihrâc olunub ve mesâfe ba'îd olmağla re'âyânın hâllerine tercüme kazâ-i mezbûrede vâkı' beşüyz otuzsekiz hâne 'avâriz hânesinin herbir hânesinden binyi-girmialtı târîhine mahsûb olmak üzere ancak ikişeryüz akçe bedel i nüzûl cem' u tahsil ve nevruz-ı humâyûndan mukad-dem ordu-yı humâyûnum hazînesine teslim itdirilmek emrim olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfimle dergâh-ı mu'allâm sipâhilerinden kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Abdi -zîd-e kad-rehu- vardıkda bir an ve bir sa'at tevakkuf eylemeyüb se-ne-i mübârekeye mahsûb olmak üzere kazâ-i mezbûrda vâkı' 'avâriz hânesinin herbir hânesinden nüzûl bedeli için iki-şeryüz akçeyi taleb u tahsil ve mezbûr kuluma teslim idüb mühürlü ve temessüksüz alub ve sen dahî emr-i şerî-fimin zuhrına mufassal temâssük yazub imzâlayub ve mühür-leyüb nevruzdan mukaddem ordu-yı humâyûnum hazînesine mezbûr kuluma hâne hesâbı üzere tamâmen teslim itdiresiz şöy-le ki ihmâl ola sen ki mevlânâ-yı müşâru'n ileyhsiz mes'ûl olub ve mezbûr kuluman dirliğı kat' olunmağla konulmayub hakâret olunduğundan gayri hâne bahî noksan üzere lâzım ge-len malınızdan tazmin itdirülüb âna göre mukayyed olub ih-mâlden ihtiyât eyliyesiz ve mezbûr kuluman sebep-i ma'âşî için herbir hânedan ikişer akçe aldırub ziyâde aldirmakdan ve alınan akçe kâmilü'l-'ayâr olub kem 'ayâr ve züyûf akçe aldirmakdan hazer eyliyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife

i-timâd kılâsız. Tahriren fi'l-yevmi'l-hâmis min şehri zilkaade sene sitte ve 'ısrın ve elf.

Kayd fi'l-yevmi's-sâlis ve'l-'ısrın şehri Cerâziyelevvel sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

V. 140 a B. 119

Fi sâni-i 'aşer Şevvâlü'l-Mükerrrem sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

Burusada Bazarbaşı Medresesi mevlânâ Mustafanın müddeti tamâma karib olmağın dört ay tevkitle ref' olunub yerine bi'l-fi'il Rûmili kazaskeri olan i'lemü'l-'ulâmai'l-'izâm Yahya Efendi mülâzımlarından olub kâmil-i zamânı ve altı ay âsitâne-i se'âdete mülâzemeti olan mevlânâ Mehmed Rızâ-ı câ'fleri için tâlib ve müstahik olduğın yevmi yigirmi akçe ve tevkiyet-i mezbûre ile sadaka buyrulmak ricâsını pâye-i serfir-i i'lâma 'arz olundukda buyruldu.

V. 140 a B. 120

Fahrü'l-müderresin mevlânâ Mehmed Rızâ Efendi kâmyâb

Tahiyât-ı sâfiye ithâfından sonra inhâ olunur ki işbu sene seb'a ve 'ısrın ve elf Şevvâlinin onikinci gününden dört ay tevkîf ve yigirmi akçe ile Burusada Bazarbaşı Medresesi sana sadaka olunmuşdur gerekdir ki ba'd-ı hüblülü'l-vakt medrese-i mezbûreye mutasarrıf ve merâsim-i tedrise mürâ'f olasız ve's-selâm.

el-fakir Hüseyin el-kâdi be-'asker-i Anadolu

Kayd fi'l-yevm 23 min Zilhicce el-Harâm sene 1027

V. 140 b B. 121

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân hükmi oldur ki

işbu dârende-i fermân-ı humâyûn-ı meserret-makrân-ı hâkâni Yusuf bin Abdullah Burusada vâkı' ihtisâb mukâta'asında mahmiyye-i mezbûrede hassa harac emini olub dergâh-ı mu'allâm Çavuşlarından olan kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Fırfı Çavuş -zîd-e kadrehu- 'arzi mücebince ref' olunan

Mehmed yerine binyigirmiyedi Şa'banü'l-Mu'azzamının onüçün-
ci gününden bilâ-ta'yîn kethüdâ nasb idüb bu bérât-ı humâ-
yûnı virdim ve buyurdum ki varub hıdmet-i lâzimesin kemâl-i
sadâkat ve istikâmetle mer'î ve mü'eddâ kıldıktan sonra
bundan akdem kethüdâ olanlar ne vechile tasarruf idegelmiş-
ler ise mezbûr Yusuf bin Abdullah dahl ol vechile mutasar-
rif olub ol bâbda hiç ahad ve mesfûr Mehmed mâni' u müzâ-
him olmayub dahl u ta'arruz kılmiya şöyle bileler 'alâmet-i
şerife i'timâd kılalar. Tahrifren fi'l-yevmi'l-hâmis-i 'aşer
şehr-i Şa'ban sene seb'a ve 'ısrınve elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahrûse

Kayd fi sâlis Ramazanü'l-Mübârek li-seneti'l-merkûme

V. 140 b B. 122

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân hükmi oldur ki
Mahrûse-i Burusada vâkı' merhûme Hadice Hâtûn ve
Hundi Hâtûn ve Şâh-ı Hubâre evkâfının ber müceb-i şart-ı
vâkıf tevliyetleri mutasarrıf olub sâbıkan Aksaray sancağı
begi olan işbu râfi'-i tevki'-i refi'i's-şân-ı hâkânî
kudvetü'l-ümerâi'l-kinâm 'umdetü'l-küberâi'l-fihâm Yusuf
-dâm-â 'izzuhu- istikâmet ile hıdmet-i lâzimesin edâ ider-
ken zikr olunan tevliyetleri müderrisinden mevlânâ Şah
Mehmed bir tarikle bilâ-sebeb elinden alub gadr itmekle
ve mezbûr mevlânâ Şah Mehmed ref' olub evkâf-ı mezbûre tev-
liyeti kemâ-kân kendüye mukarrer olmak 'inâyet ricâ itme-
ğin sadaka idüb bu befât-ı se'âdet-âyâtı virdim ve buyur-
dum ki mezbûr Yusuf Big evkâf-ı mezbûreye kemâ-kân mütevel-
li olub hıdmet-i lâzimesin edâ itdikten sonra sâbıkân ne
vechile tasarruf idegelmiş ise girû ol vechile mutasarrıf
olub vâkıfın rûhı ve devâm-ı 'ömr-i devletim için du'âya
müdâvemet göstere ol bâbda hiç ahad mâni' u dâfi' olmiya
ve dahl u ta'arruz eylemiye şöyle bileler 'alâmet-i şeri-
fe i'timâd kılalar. Tahrifren fi sâmin-i 'aşer şehr-i Ra-
mazani's-şerif li-seneti seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıye

Kayd fi 26 min şehr-i Ramazanü'l-Mübârek sene 1027

V. 140 b B. 123

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân hükmi oldur ki)

Mahrûse-i Burusada merhûme Hadice Hâtûn ve Hundi Hâtûn evkâfının cibâyetini Behzad nâm kimesne bir tarikile berât itdirmekle mâl-ı vakfı ekl idüb küllî hiyâneti zâhir olduğundan gayri evkâf-ı mezbûre re'âyâsı dahî mezbûr behzaddan şekvâ itmekle ref'i lâzım gelüb cibâyet-i merkûmeden ref' olunub yerine işbu dârende-i fermân-ı şerif Mehmed bin Ahmed bir vechile muhaldir deyû yevmi beş akçe ile tevcih olunub berât-ı şerif virilmek bâbında sâbıkan Aksaray sancağı begi olub ber müceb-ı şert-ı vâkıf evlâdiyet üzre mütevellî olan kudvetü'l-ümerâi'l-kirâm 'umdetü'l-küberâi'l-fihâm zu'l-kadr-ı ve'l-ihtirâm Yusuf -dâm-e 'izzuhu- 'arâz itmeğın sadaka idüb Mehmed bin Ahmed mezbûreye câbi olub hizmet-i lâzimesin mer'f ve mü'eddâ kıldıkdan sonra yevmi beş akçeye mutasarrıf olub vâkıfın rûhı ve devâm-ı devletim için du'âyâ müdâvezet göstere ol bâbda kimesne mâni' olmağa ve min-ba'd dahî u tatarruz eylemiye şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahriren fi sâmin-i 'aşer Farazan-ı şerif sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıye

Kayd fi 26 min şehr-i Farazani'l-Mübârek sene 1027

V. 140 b B. 124

Nişân-ı 'âli-şân budur ki

Sulehâdan Mustafa -zid-e takvâhu- südde-i se'âdetime gelüb mahrûse-i Burusada vâkı' hassa harac mahsûlünden yevmi beş akçe vazife ile hassa-ı en'âm-ı havân olduğu berât getirüb cülûs-ı humâyûnım olmağla tecdid olunmasın ricâ eylemeğın binyigirmiyedi Rebiülevvelinin guresinden Der-se'âdetimden yevmi beş akçe vazife ile en'âm-ı havân nasb idüb işbu berât-ı humâyûnımı virdim ve buyurdum ki mûmâ-ileyh varub hassa-ı en'âm-ı havân olub şol ki şerâ'-it-i âdâb tilâvet-i kur'ân-ı 'azımdir mer'f ve mü'eddâ kıldıkdan sonra yevmi beş akçe vazifeye mutasarrıf ola ol bâbda efrâd-ı efrideden bir ferd mâni' u dâfi' olmağa şöy-

le bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahriren fi'l-yevmi's-sâmin-i 'aşer şehr-i Rebiülevvel sene seb'a ve 'ış-rin ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrâse

V. 141 a B. 125

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'fyn el-muh-tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fyn mevlânâ Bu-rusa kadısı -zîde'k-fezâ'iluhu- tevki'-i reff'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki iftikârü'l-ümerâi'l-ekâbir bü-yük mir-i ahûrum olan -dâm-e 'uluvvuhu- südde-i se'âdetime mühürlü tezkire gönderüb işbu sene-i mübâreke de Bursa et-râfında olan hassa çayırların otı gelüb taşınub der-i an-bar olunması için arabacı ve digrenci lâzım gelmeğin kazâ-i mezbûrda olıgeldüğü üzre 'amel olunmak emr idüb buyurdum ki hükm-i şerifimle Ali -zîd-e kadrehu- vardıkda bu hâbda sâdir olan emrim üzre 'amel dahî bir anve bir sa'at te'hîr u terâhi eylemeyüb kazâ-i mezbûrdan mu'tâd-ı kadim üzre re'âyâyı ihrâc ve çayır hîdmetin edâ itdiresin şöyle ki re'âyâdan ba'zıları biz köprüci ve derbendci ve çeltükci ve sultan re'âyâsıyuz cümle tekâlifden mu'âflardır elimizde mu'âfnâmelerimiz vardır deyû ba'zı evkâf-ı selâtin mütevel-lileri dahî ellerinde emirler olmağla kadimden çayır hîd-metin eyleyen arabacı ve tırban ve digrenci tâ'ifesini ev-kâf re'âyâsıdır deyû himâye ve'azer ve bahâne eylemeleri ile çayır hîdmetini te'hîre kalur imiş imdâ çayır hîdmeti-ni nafaka iledir tekâlif-i 'örfiyyeden değil ise ol makûle-leri getirüb kadimden idegeldikleri hîdmetleri girû edâ itdürdüb ol vechile bir ferde himâyet ve bir şahsa sıyânet eylemeyüb vech-i meşrûh üzre olan emrimi yerine getüresin çayır husûsı'ıstabl-ı 'âmiremin ehem-i umûrındandır sâ'-ire kıyâs eylemeyüb vakt u zamâniyle ta'yin olunan tâ'ife-ye edâ-i hîdmet itdiresin şöyle bilesen 'alâmet-i şerife i'timâd kılâsın. Tahriren fi'l-yevmi's-sâni ve'l-'ışrin

şehir-i Rebiülâhir-i min şuhûr sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

Kayd fî'l-yevmi'l-hâmis-i 'aşer min şehir-i Cemâziyel-evvel sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

V. 141 a B. 126

Nişân-ı şerif-i 'âlf-şân budur ki

işbu cârende-i fermân-ı humâyûn-ı meserret-makrûn Hüseyin mezîd-i 'inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getürüb mah-rûse-i Burusada mizân-ı harîr mukâta'abında ref' olunan Afraim yahûdi yerine sene seb'a ve 'ısrın ve elf Rebiülev-velinin yigirmibeşinci gününden yevmi beş akçe ile vezzan nasb idüb bu berât-ı humâyûnu virdim ve buyurdum ki varub hîdmet-i lâzimesin mü'eddâ kıldıkdan sonra ta'yn olunan yevmi beş akçe vazifesine Burusada mizân-ı harîr mukâta'a-sı mahsûlünden alub mutasarrıf ola ol bâbda bir ferd mâni' u dâfi' olmağa şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kı-lalar. Tahriren fî'l-yevmi'l-'ısrın min şehir-i Rebiülâhir sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

Kayd fî'l-yevm 17 min şehir-i Rebiülevvel sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

V. 141 a B. 127

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazl ve'l-ke-lâm südde-i se'âdetimden Şemsir Başaya varub gelânca yol üzerinde vâkı' olan kadılar -zîd-e fazlihüm- tevkî'-i re-ffî'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hâliyen bir mühim ve müsta'cel husûs için dergâh-ı mu'allâm kapucularından kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed ve diğer Mehmed -zîd-e kadrehuma- ulagla irsâl olunmuşdur buyurdum ki hükm-i şe-rifimle her kangınızın kazâsına dâhil olur ise kendüye bi-rer nefer âdemlerine menzil bârgiri bulunan yerlerde yarar menzil bârgirlerin tedârik ve izhâr idüb ber vech-i isti-câl mahall-i me'mûra irsâl u isâl eyliyesiz husûs-ı mezbû-re âmtihân-ı umûrdandır 'avk u te'hîrden ve ihmâl u müsâ-heleden ziyâde hazer eyliyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şe-

rife i'timâd kılasız. Tahriren fi evâ'il-i şehri Cemâzi-yelâhire sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahrûse

V. 141 b B. 128

Mektûb-ı Sultan

'îzzetlü ve faziletlü efendi hazretlerinin huzûr-ı şeriflerine envâ'-ı ta'zîm u tekrîm ile selâmlar ve du'â-lar olunduktan sonra inhâ olunur ki taht-ı kazâ-i ma'deletinizde mülk u dükkânımızdan birisi harâb olmağla bundan akdem çiftliğimiz kethüdâsı olan Kaya Ağa haberimiz yoğiken hafiyeye-i fûrûhat eyledüğü fûrûhat olunmağla hâlen çiftliğimiz kethüdâsı olan Fâ'ik Ağa kulları girû alub zabt eylemek için cânibimizden tevkil olunmağla işbu mektûb tahrir olunub huzûr-ı se'âdet-mevfûrlarına irsâl olundu ledeyyü'l-vusûl kemâl-i lutûflarından me'mûldür ki üzerinden nazar-ı şerifünüz diriğ eylemeyüb zikr olunan dükkânı şer'-i şerif mücebince girû bu cânibe alıvirmeğe mu'âvenetiniz ve lütf u hisânınız diriğ buyrıla ziyâde keremdir ve yine kazâ-ı ma'deletinizde mülkiyet üzere mutasarrıf olduğumuz Aksu nâm karyemiz serbest olub bu âna gelince rûsûm-ı serbestiyesine ve beytü'l-mâline hâricden kimesne karışmaz iken hâlen beytü'l-mâlciler ve hassa harac emînleri karışub dahl u nizâ' iderlerimiş husûs-ı mezbûra dahî lütfunuz olub kadîmden zabt ideğeldiğimiz malın ve serbest karyemizin rûsûmları serbestiyesine ber müceb-i emr-i şerif kimesneyi dahl u nizâ' itdirmemek bâbında mu'âvenet-i şerifünüz ve kerem-i lütfunuz erzânı ve bi-dirig buyrıla müceb-i vakûr mihnetdir

'ömr-i devlet hemişe mest-i dâ'im-bâd

Kayd fi'l-yevmi'l-'ısrın min şehri Cemâsiyelevvel-i min şuhûr sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

V. 141 b B. 129

Nişân-ı şerif budur ki

Mahrûse-i Burusada vâkı' merhûm Oruc Gâzi vakfına

yevmi iki akçe ile mütevellî olan Ahmed nâm kimesne vezâ'if-i mu'ayyenesine şart-ı vâkıf üzere icrâ itmek ile (تشریح) (قید ب) gadr eyleyüb işbu dârende-i fermân-ı humâyûn Mehmed nâm kimesne muhal ve müstahıkdır deyü her vechile hüsn-i bâlin ihbâr itdikleri ecilden tevliyet-i mezbûre merkûm Mehmede tevcih olunub berât ricâsına akdâ-u kudâti'l-müslimîn Burusa kadısı mevlânâ Ahmed -zîde't-fezâ'iluhu- 'arz itmeğın sadaka idüb bu berât-ı humâyûnu virdim ve buyurdum ki varub mütevellî olub hıdmet-i lâzimesin mü'eddâ kıldıkdan sonra yevmi iki akçeye mutasarrıf olub vâkıfın rûhı için ve devâm-ı devletim için câ'âya mücâvemet föstere şöyle bilüb 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahrîren fi evâ'il-i şehr-i Cemâziyelâhire sene seb'a ve 'ışrîn ve elf,

Kayd fi'l-yevmi'l-hâmis-i 'aşer min şehr-i Cemâziyel-evvel sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

V. 141 b B. 130

Şerâyi'nisâb efendiler hazretlerinin 'izz-u huzûr-ı şerif-i şerî'at-nisâblarına dürer-i tahıyyât-ı sâfiye ve gurer-i da'avât-ı vâfiye ithâfından sonra inhâ-i muhibbâne budur ki taht-ı kazânızda Karabürçek nâm karye ve gayrîden müteveffâ Tatar Ali Ağa ve Ridvan Çavuşun tahvillerinden yetmişbirbinyüzseksensekiz akçe ze'âmete hâlen berât-ı pâdişâhî ile mutasarrıf olan mukarreb ağalarımızdan Mehmed Çavuş -zîd-e kadrehu- tarafından ze'âmet-i mezbûrenin zabtı için âdemlerimizden kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ali Big -zîd-e kadrehu- ta'yîn olunub vedât birle irsâl olunmuşdur leğeyyü'l-vusûl gerekdir ki ze'âmet-i mezbûre vârid olan sûret-i berât-ı pâdişâhî mücebince müteveffâ olan Tatar Ali Ağa ve Ridvan Çavuş mukaddeman ne minvâl üzere zabt itdiler ise üslûb-ı sâbık üzere zabt olınış gelen köyleri ve çiftlik ve mezra'aları bi'l-külliyen varan âdemimize zabt u tasarruf itdirüb mûmâ-ileyh Mehmed Çavuşun tahvil târihine 'â'id olan ebvâb-ı mahsûlâtı ve rûsumâtı cüz'î ve küllî ne ise kulum Ali Bige ahz u kabz itdirürsiz ve bi'l-cümle huzûrunuzda düşen mesâlihinden hüsn-i

mu'âvenetiniz olub hâricden bir ferdi dahl u ta'arruz it-
dirmiyesiz bu câbinin mürâ'at hatırı için ahvâl-i lâzime-
sinde müsâ'adenüzi biz yine buyurursız bâki el-mevlâ i'-
mâr-u fasl dâ'im bâd. Tahriren fi evâ'il-i şehri-i Saferi'l-
Hayr sene 1027

el-fakîr el-kâfî Mehmed

V. 142 a B. 131

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân

Çün 'inâyet-i 'aliyye-i şâhâne ve ri'âyet-i seniyye-i pâdişâhânem 'inâd-ı mevhebet-mâ'tâdim hisn-ı mebrûl-
dür binâen alâ-zâlik düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfehham
nizâmü'l-'âlem müdebbir-i 'umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâ-
kîb vezîr-i sâni kâ'im-i makâm-ı sadr-ı 'azam olan Mehmed
Paşa -edâme'l-lâhu te'âlâ iclâlehu-nun âdemlerinden olub
dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından râfi'-i tevki'-i reff'-i
ferhunde-fâl-i şehriyârî kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Meh-
med Çavuş -zîd-e kadrehu- südde-i se'âdetime gelüb Hudâ-
vendigâr sancagında işbu yigirmibeşbinyüzkırksekiz akçe
ze'âmete mutasarrîf olub mukaddemen yarar olub serhadde
hîdmetde bulunduğın 'arz olundukda beşbin akçe ve bir def'a
sekizbin akçe ve emekdâr olmağla dörtbin akçe terakkiyât
virilen emirler birikdirülüb ve mukaddeman bunda hîdmette
bulunmağla iki def'a beşbin ve bir def'a dahî onbin akçe
ve bir def'a dahî beşbin akçe tarakfide emr-i şerif virilüb
ve Hudâvendigâr ve (بیر بره) ve Ankara sancaklarında Begce-
Taraklu nâhiyesinde Kızırcık nâm karye ve gayriden kırkal-
tîbinkırk akçe ze'âmete mutasarrîf olan dergâh-ı mu'allâm
çavuşlarının kırklularından Tatar Ali Çavuş fevt olub ze'-
âmet mahlûldür deydü 'inâyet ricâ itmeğın noksan buçuk tev-
cih idesin sitte ve 'ısrın ve elf Zilkaadesinin ikinci gü-
ninden hükm-i şerifim virildikden sonra ikibin akçe ziyâ-
desi ile tezkiresi ihrâc olunmak ve binsekizyüz akçe ziyâ-
desi dahî olundukda virilmek ba'dehû Anadolıda müteveffâ-
dan tîmar alur ihmâl u (موتور ساری) müteveffânın bidâyetden
berât ricâ ider deydü 'arz olundukda virilen ferâmân ol-

mağın zikr olunan ze'âmet müteveffâ-yı mezbûr tahvilinden elinde olan berâtı ile görölüb cümle ze'âmeti yetmişbirbin yüzseksensekiz akçe olub istihkâk ve ziyâde yerlü yerinden ma'dâ kâbil-i ikrâz olmayub ikiyüzkırk akçe ziyâdesiyle tevcih olunub südde-i se'âdetinden lâyıık ve âharı ve sezâ ve erzâni görüb virdüm ki zikr olunur ve şerh u beyân ve tafsıl u 'ayân virdüm ve buyurdum ki ba'de'l-yevm taht-ı yedinde olub şol ki vezâ'if-i hudemât dergâh-ı mu'allâm çavuşluğıdır bi-kusûr mü'eddâ kıla ve ze'âmeti haltı subaşı bilüb subaşılığa müte'allâk umûrda mürâca'at eyliyeler ol bâbda hiç ahed mâni' u dâfi' olmaıya söylebilşler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

V. 142 a B. 132

Kudvetü'l-ümerâi'l-kirâm 'umdetü'l-küberâi'l-fihâm zu'l-kadr-ı ve'l-ihtirâm el-muhtass-u bi-mesîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâm Hudâvendigâr sancağı begi İlyas -câm-e 'izzuhu- tevkî'-i refî'-i humâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki sen yarar ve emekdâr olub liâ-i mezbûr ve gayriden zuhûr iden suhte ve at eşkiyâsının def'i külli hizmetde bulunub ve hıfz-ı hırâset-i memleket ve himâyet u hırâset-i ragbetde müccid ve sâ'f olub re'âyâ ve berâyâdan rızâ ve şükrân üzre olduğundan ma'dâ iki aydan mütecâviz ikiyüz mikdâr yarar ve müsellağ âdemlerinle sefer-i humâyûnuma tevcih ve 'azîmet itmeğın sancağın sâbıkan Hudâvendigâr sancağı begi olan Mehmed -câm-e 'izzuhu- virilmişdir deyû sancağın ahâlisi mâbeynde ihtilâl olduğın bildirmeğın livâ-i mezbûr kemâ-kân üzerinde olmağla mukarrer olunmasın emr idüb buyurdum ki livâ-i mezbûra sen kemâ-kân mutasarıf olub sancağında zuhûr iden suhte ve at ve sâ'ir eşkiyâ def'inde hıfz-u vilâyet-i memleket ve sıyânet u himâyet-i ragbet bâbında müccid ve sâ'f olub sâncığına minba'd müşâru'n-ileyh Mehmed -câm-e 'izzuhu- ve âharı dahl u ta'arruz itdirmiyesiz söyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılarsız. Tahfıren fi evâhir-i şehri Cemâziyelev-

vel sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıye

V. 142 a B. 133

Galle bazarı hammallarının kethüdâlığı berâtıdır
Nişân-ı şerif-i 'âli-şân hükmi oldur ki

İşbu dârende-i fermân-ı humâyûn-ı meserret-makrûn
Mahmud bin Hasan mahrûse-i Burusada galle bazarı hammalla-
rina kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Burusa hassa harac emini
Piri Çavuş -zîd-e kadrehu- 'arzı mücebince (خلایق و نظار) eyleyen
Mehmed yerine binyigirmiyedi Şa'bânın yigirmiyedinci gü-
ninden kethüdâ nasb idüb bu berât-ı humâyûnı virdim ve bu-
yurdum ki varub hizmet-i lâzimesin mü'eddâ kıldıkdan son-
ra bundan akdem kethüdâ olanlar ne vechile tasarruf idegel-
mişler ise bu dahî ol vechile mutasarrıf ola ol bâbda bir
ferd mâni' u dâfi' olmağa şöyle bileler 'alâmet-i şerife
i'timâd kılalar. Tahriren fi'l-yevmi's-sâbi' ve'l-'ısrın
şehr-i Şa'bani'l-Mu'azzam sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahrûse

Kayd fi 25 min şehr-i Ramazani'l-Mübârek sene seb'a
ve 'ısrın ve elf.

V. 142 b B. 134

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân budur ki

Çün ta'zîm-i meşâyih-i 'izâm ve tefhîm-i füzelaî'l-
kirâm müceb-i bekâ-yı şevket havâkıyn-i 'âlemindir binâen
alâ-zâlik cülûs-ı humâyûn-ı se'âdet-makrûnum vâkı' olmağa
'umûmen tecdid-i berât fermân-ı şerif-i 'âli-şânın olmağın
zümre-i sulehâdan olub Yenişehir hasları mukâta'asından
yevmi yigirmi akçe vazifeye mutasarrıf olan kudvetü's-su-
lehâi's-sâlihîn usvetü'l-esfiyâi'l-vâsılîn mevlânâ Yahya
azîd-e salâhahu- Der-se'âdetimden berât-ı şerif-i 'âli-şân
ricâ eylemeğın hakkında mezîd-i 'inâyet-i pâdişâhânem zu-
hûra getürüb binyigirmiyedi Rekiülevvelinin gurrelerinden
müceddiden bu berât-ı se'âdet-âyât ve be-huccet-i gâyatı
virdim ve buyurdum ki varub mukaddeman ta'yîn olunub mu-

tasarrıf olduğı yevmi yigirmi akçe vaziffesin Yenişehir has-
ları mukâta'ası mahsûlünden ala min-ba'd her kim emîn olur
ise virüb kemâ-kân mutasarrıf ola ol bâbda mevlânâ-yı müşâ-
ru'n-ileyh efrâd-ı efrideden kâ'ine-i min-kâae bu vech-i
mine'l-vücûh mâni' ve müzâhim olmağa ve dahl u ta'erruz
kılmağa şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar.
Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'ısrın min şehri Febiül-
evvel li-seneti seb'a ve 'ısrın ve elf.

V. 142 b B. 135

İ'lemü'l-'ulemâi'l-mütebahhârîn efdalü'l-füâelâi'l-
müteverri'în yenbeviü'l-fazl ve'l-yakiyn keşşâfü'l-müşki-
lâti'd-dîniyye hallâlü'l-mu'adâlati'l-yakiniyye miftâh-ı
künüzü'l-hakâyık musbâh-ı rümûzü'd-dakâyıki'l-mü'eyyed
bi-'inâyeti'l-meliki'l-müte'âl sâbık Râmili kazaskerim o-
lub hâlen ber vech-i arpalık Mihalic kazâsına mutasarrıf
olan mevlânâ Kemâl -edâme'l-lâhu te'âlâ fezâ'iluhu- ve ak-
dâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvâhhidîn ma'de-
nü'l-fazl ve'l-yakiyn hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'-
iyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin el-muhtass-u bi-
mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'iyn mevlânâ Burusa kadısı
-zîde't- fezâ'iluhu- ve mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm me'â-
dinü'l-fezâ'il ve'l-kelem Hüdâvendigâr sancağında vâkı'
olan kadılar -zîde fazlihüm- tekki'-i refi'-i humâyûn
vâsıl olıcak ma'lûm ola ki dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri-
nin ve zâbit nâmında olanların üzerlerâne baş u buğ ta'yîn
olunması lâzım ve mühim olmağın yine zümre-i mezbûrenin
emekdârlarından kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân mumcı Ali ta'-
yîn olunub her vechile 'uhdesinden gelmeğe kâdirdir deydü
hâler sefer-i humâyûnumda bi'l-fi'il yeniçerilerim ağası
olan iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir -dâm-e 'uluvvuhu- tara-
fından mektûb virilmekle mücebince hükm-i humâyûnum viril-
mek bâbında fermân-ı 'âli-şânım sâdir olmuşdur buyurdum ki
(b o s) vusûl buldukda bu bâbda sâdir olan fermân-ı
celîli'l-kadrim mücebince 'amel idüb dahî müşâru'n-ileyh
tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince ol cânibde

olan yeniçerilerin üzerlerine bâş u buğ (شعر) şer'-i şerifile hizmetleri sâkı' oldukda mezbûrun ma'rifetiyle ihzâr olunub şer'le lâzım geleni edâ idüb hilâf-ı şer' mutahhar kimesneye iş itdirmiyessin eslemeyüb 'inâd u muhâlefet idenleri şsm u resmleri ile ve âirlikleri ile ve mezbûrun ma'rifeti ile vukû'ı üzre yazub 'arz eyliyesin ki sonradan haklarında bu vechile emr-i şerifim sâdır olub mücebiyle 'amel oluna ve levend tâ'ifesinden ba'zı eşkiyâ dahî burma astar ve yakalu dolama ve yağmurluk giyüb ve görde ve darsık ve tüfenk taşıyub yeniçeri ve 'acemioglani yanında ve şeklinde gezüb fukarâya zulm eden eşkiyâyı dahî mezbûra ahz itdirüb şer'iyile mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince haklarından getürdesiz ki sâ'ir eşkiyâya müceb-i 'ibret olub min-ba'd câdde-i hazret-i 'udûl olunmıya ve hilâf-ı şer ve kânûn kimesneye iş itdirmiyessin şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Tahrifren fi evâ'il-i şehr-i Cemâziyelâhire li-seneti seb'a ve 'ışrin ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

V. 142 b B. 136

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakâyın hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-balk-ı ecma'iyın vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin el-muh-tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'iyın mevlânâ Furusa kadısı -zide't-fezâ'iluhu- ve kudvetü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazl ve'l-keâm Kırmasti kadısı -zid-e fazlihu- tevkî'-i refî'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki mahrûse-i Burusada vâkı' müteveffiye Hadice Hâtûn ve Hundi Hâtun ve Hânzâde Hâtun evkâfının evlâdiyet üzre mütevellisi olan Yusuf nâm kimesne dergâh-ı mu'allâma 'arz-ı hâl idüb Behzad nâm kimesne evkâf-ı mezbûreye bir tarikle câbî olmağla evkâf-ı mezbûrenin mahsûlin maktûlen zabt u kabz itmekle zımmetinde evkâfın küllî akçesi olub muhâsebesin virmemekle vakfa ziyâde gadr olduğın bildürüb şer'le muhâsebesi görölüb zımmetinde zuhûr iden mâl-ı vakf alıvirilrek bâbında emr-i şerifim ricâ eyledüğü ecilden

şer'le görülmek emrim olmuştur buyurdum ki (b o ş)
 vusûl buldukda mezbûr Behzadî meclis-i şer'-i şerife ihzâr
 idüb dahî tamâm-ı hakk-u 'adl üzre tefahhus idüb göresin
 vech-i meşrûh üzre evkâf-ı mezbûre mahsûlünden üzerinde
 nesne zuhûr ider ise ba'de's-subût vakfa 'â'id olan mahsûl-
 den zimmetinde her ne kalmış ise hükm idüb girû vakf için
 bî-kusûr alivirüb hilâf-ı şer'-i şerif aslâ te'allül ve
 'inâd itdirmeyüb mâl-ı vakfından kimesne bir akçe ve bir
 habbe alikomayub vakfa gadr olmakdan ihtirâz eyliyesin bu
 bâbda 'inâd u muhâlefet üzre olanları yazub 'arz eyliyesin
 şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Tahfîren
 fî evâ'il-i şehri-ı Recebî'l-Mürecceb sene seb'a ve 'ısrîn
 ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

V. 143 a B. 137

Meclis-i şerif-i şeri'at-şi'âr ve mahfel-i din-i
 münif ve be-huzûri'l-mevâli'l-mükerremün el-hâkimüni'l-
 'âdilün Mudanya ve Hüdâvendigâr sancağının vâkı' olan e-
 fendileri -zide't-fezâ'iluhum- tahıyyât-ı sâfiyât ve tes-
 lîmât-ı vâfiyât ithâf ve ihcâ kılındıktan sonra inhâ ve
 i'lâm olunan oldur ki taht-ı kazâ-ı 'adâletinizde vâkı'
 Mudanya me'a bağları ve iskele-i Minalic ve mahkemesi ve
 emîn-i bâkî ve karye-i Kurşunlu ve karye-i Tirilye Bağları
 ve Filâder nâm karyede yasakçılık hizmetlerinde olan yol-
 daşlar ref' olunub girû yerlerine üslûb-ı sâbık üzre gedük-
 lü yoldaşlarından otuzsekizinci bölükden mumcı Ali nâm
 yoldaş zâbit ve yasakçıbaşı ta'yin olunmağın işbu mektûb-ı
 meveddet-nümâ birle huzûr-ı şeriflerinize irsâl kılındı
 şeref-vusûlde me'mûldür ki üzerinde nazâr-ı şerifleriniz
 dirîğ olunmayub yedinde olan sâhib-i se'âdet ve kethüdânın
 mektûbları mücebince tamâmen altı ay zabt itdirüb âhardan
 bir ferdi dahl u ta'arruz itdirilmiye oligelen 'âdet-i ka-
 dîm üzre kemâl-i istikâmet istihdâm olına ve vâkı' olan
 yoldaşlar dahî mezbûrî üzerlerine zâbit bilüb sözünden
 taşra ve rey'inden hâric vaz' itmeyüb her biri mutî' ve

münkad ve şer'-i şerife inkiyâd üzere olalar eslemeyüb in-
 âd u muhâleret idenleri ve sefere ve korıcı şturak olanla-
 rı dahî âsitâneye irsâl idüb hıdmet-i pâdişâhıde olalar
 hıdmet-i pâdişâhıde mevcûd bulunmayanları vukû'ı üzere ism
 ve resimleri ve bölükleri ile yazub bildiresiz ki dirlikle-
 ri kat' olunub haklarından geline ve levend tâ'ifesinden
 ba'zı eşkiyâ dahî burna aatar ve yakalu dolama ve yağmur-
 luk geyüb görde ve darsık ve tüfenk daşıyub yeniçeri ve
 'acemioğlanı nâmında ve şeklinde gezüb fukarâya zulm eden
 eşkiyâyı dahî merkûma kabz itdirüb izn-i şer'le hakların-
 den geldirdesiz ki sâ'irine müceb-i 'ibret ve sebeb-i na-
 sihat vâkı' ola yeniçeri ve 'acemioğlanı zümresinden eğer
 mukim ve eğer âhar yerden gelüb ol cânibde fevt olub mî-
 riye 'â'id ve râci' olan muhallefât ve metrâkâtları dahî
 mesfûra kabz itdirülüb ma'rifet-i şerifler ile sük-ı sul-
 tânıde fûrûhat kılınub nükûdı her ne hâsil olur ise der-i
 kise olunub müfredât deaterleriyle mumzâ ve mahtûm mesfû-
 ra teslim idüb bu cânibe irsâl u isâl oluna ve lâkin hi-
 lâf-ı şer'-i şerif kimesne rencide ve remide itdirilmeme-
 si bâbında envâ'-ı sâ'f-i cemillerünüz mebzûl ve bi-diriğ
 buyrula bâki hemvâre 'ilm u fazilet der-seccâde-i şerâyi'-
 i'l-mübîn 'alâ yevmi'lekıyâme müstahkem-i bâ debirü'l-'i-
 bâd. Tahminen fi evâ'il-i Cümâziyelevvel sene seb'a ve
 'aşrin ve elf.

Muhibb-i muhallis (Mehmet) mâbıma makâm-ı yeniçerâ-
 yân-ı dergâh-ı 'âlf

V. 143 a B. 138

Yevmi beş akçe 'ulûfe ile vezzan olan Barik nâm ki-
 mesnenin berâtıdır

Nişân-ı şerif-i 'âlf-şân budur ki

Mahrûse-i Burusada mizân-ı harîr mukâta'asına vezzan
 olan işbu dârende-i fermân-ı humâyûh Hoda Barik hakkında
 mezid-i 'inâyet-i pâdişâhânem vücûda getürüb mezbûr Hoca
 Barik bundan akdem Gencede kul mevâcibi için karz dutıla
 yüzdoksanaltı batman harîr virüb bahâsın hazîneden almak

müyesser olmağla zikr olunan vezzanlık kendüye ber vech-i te'bid virülüb mutasarrıf iken hâricden ba'zı kimesneler nice def'a alub girâ mezbûr Hoca Barik mukarrer olmuş iken hâlen Hüseyin nâm kâmesne ve yahûdiyândan nâm yahûdi dahî bir tarikke alub mürâfa'a-i zulm olunduğı i'lâm olunmağın zikr olunan vezzanlık girâ Hoca Barike ber vech-i te'bid olunub bir tarikke alınur ise dahî 'amel olunmaya değâ fermân olunub elinde bilâ-sebeeb olduğı ecilden ref' olunan Hüseyin yerine binyigirmiyedi Recebü'l-Müreccebinin yigirmibirinci güninden girâ mukarrer ve ibkâ idüb bu berât-ı humâyûnu virdim ve buyurdum ki varub şol ki vezzenlikdir mer'î ve mü'eddâ kıldıkdan sonra yigirmibeş akçesin mukâta'a mahsûlünden alub mutasarrıf ola şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahriren fi'l-yevmi's-sâmin ve'l-'ısrın min şehr-i Recebi'l-Mürecceb li-seneti seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantiniyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi's-sâmin ve'l-'ısrın şehr-i Recebi'l-Mürecceb li-seneti seb'a ve 'ısrın ve elf.

V. 143 b B. 139

Meclis-i şerif-i şerif'at-şî'âr mahfel-i mümf-i meveddet-disâr hazret-i mevlânâ el-hâkim be-kazâ-i Mihalic be-huzûri'l-mevâli'l-mükerremân el-hâkimûni'l-'âdilân Mudanya ve Hüdâvendigâr sancağında vâkı' olan efendiler -zide't-fezâ'iluhum- tahıyyât-ı sâfiyât ve teslîmât u âfiyât ithâf ve ihdâ kılındıkdan sonra inhâ ve i'lâm olunan oldur ki taht-ı kazânızda yasakçı ve zâbit nâmında olanlar ref' yerlerine zabt u rabta kâdir ocağın âdemlelerinden mumcı Ali nâm ta'yin olunub bi-huzûr-ı şerifinüze irsâl olundu lede'l-vusûl me'mûldür ki üzerinde nazar-ı şerifinüz diriğ olunmayub oligelen âdet-i kâfime üzre kolluklar hıdmetinde ve zâbitliği umûrunda ber vech-i 'adâlet mezbûrı istihdâm idüb âhara dahî itdirmiyesiz ve vâkı' olan yeniçeri yoldaşlar dahî merkûmu üzerlerine zâbit bilüb sözünden ve re'yinden vaz' itmeyüb muti' ve münkad

ve şer'-i şerife inkıyâd üzere olalar eslemeyüb 'inâd u muhâlefet idenleri şer'-i şerife itâ'at üzere olmayanları ve min-ba'd sefer-i humâyûna varmayanı kendü kârlarında ve hevâlarında olanları vukû'ı üzere ism ve resmleri ve bölükleriyle yazub bildüresiz dirlikleri kat' olunub haklarından geline ve levend tâ'ifesinden ba'zı eşkiyâ dahî burma astar ve yakalu dolama ve yağmurluk geyüb görde ve çarsık ve tüfenk taşıyub yeniçeri ve 'acemioglani nâmında ve şeklinde gezüb fukarâya zulm iden eşkiyâyı dahî mezbûra ahz itdirüb şer'le haklarından geldürdesiz ki sâ'ir eşkiyâya müceb-i 'ibret ve sebeb-i nasihat vâkı' ola ve yeniçeri ve 'acemioglani zümresinden eğer mukim ve eğer âhar diyârdan gelüb ol cânibde fevt olub beytü'l-mâle 'â'id olan muhalfeât ve metrukâtların dahî mezkûra zabt itdirüb ve ma'rifetünüz ile sük-ı sultânide fûrûhat kılınub nükûd her ne hâsıl olur ise der-i kise olub müfredât defterleri ile mumzâ ve mahtûm mezbûra teslim idüb bu cânibe ve lâkin hilâf-ı şer'-i şerif kimesne rencide ve remide itdirilmemesi bâbında envâ'-ı mesâ'i-i cemilleriniz mebzûl ve bildirig buyrıla bâki hemişe 'ömr-i devlet der-mesned-i se'âdet sermedî-bâd. Tahriren fi evâhir-i şehr-i Rebiülevvel li-seneti seb'a ve 'ışrîn ve elf.

Muhibb-i muhallis Hüseyin Ağa-yı yeniçeriyân

V. 143 b B. 140

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hüccetü'l-Eakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'iyın el-muh-tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'iyın mevlânâ Burusa kadısı -zîde't:fezâ'iluhu- ve kudvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Burusa hassa harac emîni -zîd-e meçdehu- tevkî'-i refî'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki matbah-ı 'âmi-re emîni Mustafa -zîd-e meçdehu- mühürlü tezkire gönderüb buzhâne-i 'âmi-re-i humâyûn için her sene ol cânibden her ayda yüz yigirmiyük buz gelmek mu'tâd olmağla bu sene dahî mu'tâd-ı kadim üzere tedârik ve irsâl itdirilmek lâzım

ve mühim olduğunu bildürüb emr-i şerifim virilmek ricâsına i'lâm eylemeğin 'âdet-i kadîm üzere tedârik ve irsâl itdirilmek emr idüb buyurdum ki hüküm-i şerifim(boş)vardukda bir an ve bir sa'at te'hîr u terâhî ve tevakkuf eylemeyüb mühimmât-ı mezkûr için her ayda gelmesi mu'tâd olan yüzyigirmişer yük buzı tedârik ve iskeleye nakl ve sefinelere tekml eyleyüb ber vech-i isti'câl buzhâne-i ma'mûrem tarafına irsâl u fsâl ve teslim itdirmekte ikdâm u ihtimâm eyleyüb 'avk u te'hîrden ihmâl u müsâbeleden ziyâde ictinâb eyliyesiz husûs-ı mezbûr ehemmi-i mühimmâtândar âna göre mukayyed olub bâb-ı dikkat ve dakika fevt eylemiyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılarsız. Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'ısrîn şehri Cemâziyelâhire-i min şuhûr sene seb'a ve 'ısrîn ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

V. 144 a B. 141

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân budur ki

Dârende-i fermân-ı vâcibü'l-iz'ân kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafa -zîd-e kadrehu- dergâh-ı mu'allâma gelüb bundan akdem nefsi-i Burusanın ihtisâb kethüdâsı Ali fevt olub kethüdâlık hizmetini mahlûl oldukda isnâ ve 'ısrîn ve elf Rebiülâhirenin yigirmibeşinci gününden buna tevcih olunub emr-i şerif virilmekle hizmetinde kusûru yoğiken ve zikr olunan kethüdâlık bi'l-fi'il üzerinde iken ba'zı kimesneler bi-vech dahl ve mâni' oldukların bildürüb zikr olunan kethüdâlık kendüye ibkâ ve mukarrer olunmak bâbında 'inâyet ricâ itmeğin mukarrer olmasın emr idüb bu nişân-ı humâyûnu virdim ve buyurdum ki kadîmden olıgeldüğü üzere şol ki vezâ'if-i hudemât kethüdâlık hizmetidir bi-kusûr mü'eddâ kıla ol bâbda hiç ahad mâni' u dâfi' olmağa şöyle bileler 'alâmet-i şerif e i'timâd kılalar. Tahrîren fi evâhir-i Rebiülâhire sene seb'a ve 'ısrîn ve elf.

Min-lehü'l-hicreti'n-Nebeviyye efdalü t-tahiyye

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi'r-râbi' ve'l-'ısrîn min şehri Cemâziyelâhire li-seneti seb'a ve 'ısrîn ve elf.

V. 144 a B. 142

Nişân-ı şerif-i 'âli-şân oldur ki

Çün 'avâtıf-ı 'aliyye-i vâfire ve 'avârıf-ı 'aliyye-i mütekâsire-i pâdişâhânem müstehık-'inâyet ve müstevceb-himâyet olanlar bâbında mebzûl ve masrâfdur binşen-'alâ-zâlik mahmiyye-i İstanbul sâkinlerinden olub dergâh-ı mu'allâm cebecileri zükresinden yevmi kırk akçe 'ulûfeye mutasarrıf olan Yasif veled-i Abraham nâm yahûdi divân-ı humâyûnuna gelüb mahrûse-i Burusa nezâretine tâbi' olub mahrûse-i mezbûrede ve İstanbulda mizân-ı harir ve kassâbiyesi ve mahrûse-i İstanbulda vâkı' ve yassâkiye-i (نخريه)

sim ve darbhâne mukâta'aları bundan akdem binyigirmi iki Recebü'l-Müreccebinin ibtidâ'sından altı yıllığı sekizyüç akçeye kimal nâm yahûdi 'uhdesinde iltizâmda olub lâkin şark seferleri bahânesiyle üç dört seneden berâ ititâne-i se'âdetime bir vrak muhasebesi gelmeyüb zimmetinde küllî mâl-ı mfrî olub mukâta'aya ziyâde gadri olmağın zikr olunan mukâta'a binyigirmiyedi Cemâziyelâhiresinin guresinden ibtidâ'-ı takvîl bağlanmak üzere bana fermân olunur ise altı bin akçe ziyâde ile altı yıla kırksekizyüç ve ellibin akçeye iltizâm iderim şol şartla ki 'acem seferleri bertaraf olunca değın her senede vâkı' olan kesrler hıznâne-i 'âmirede olan onyüç akçe peşnimden aşağı virülüb kate'l-yevm üzere cevâb virürüm seferler bi-'inâyeti'l-lâhi te'âlâ bertaraf oldukda mukâta'a talep zuhûr eder ise edâ eyledüğim kesrler bana virilmeyince mukâta'aya dahl olunmaya ve mukâta'anın mevâcib-i kadimesi kemâ-kân mukarrer olub mukâta'a hizmetinde olan küttâb ve vezzan ve dellâl ve sâ'ir hüddâm diledüğün kimesneler ola ve müstehak olduğım cebecilik 'ulûfesi mukâta'a mahsûlünden virülüb deynime mahsûb ola ve şart-ı sâbık üzere harir getüren tüccâr tâ'ifesi mâ-takaddümden denk başına birer kile harir viregelmişlerdir girû ol minvâl üzere alına ve resm-i mizân virildikde yassâkiyesi me'an alına ve mukâta'alar birbirinden ayrılmayub birinin fazlası birinin kesrine mahsûb ola ve darbhâne mukâta'asında diledüğüm bir sipâhi şart-ı sâbık

üzre yasak kullı olub ve mukâta'a zabtına müte'allık ümenâ-i sâbıkın berâtında kayd olunan şurût u kuyûd kemâ-kân bana dahî mukarrer ola deyû tevcih olunmak ricâ eyledüğin bin-yigirmiyedi Cemâziyelevvelinin üçünci günü 'arz olundukda vech-i merkûm üzre der'uhde olunub berât-ı şerif virilmek fermân-ı şerifim olmağın işbu dârende-i fermân-ı humâyûn-ı meserret-makrûn mezbûr Yasif veled-i Abraham yahûdî hak-kında mezîd-i 'inâyet-i hüsvânem zuhûra getürüb vech-i meğrûh üzre zikr olunan mukâta'ayı ziyâde ile kabûl eyledüğü sebebden 'arz olunduğı gündən altı yıla mezbûru emîn ve mültezim nasb idüb bu berât-ı se'âdet-âyât ve meserret-be-huccet-i şâyâtı virdim ki ve buyurdum ki ba'de'l-yevm varub emîn ve mültezim olub mukât'a-i mezbûre kemâ-kân zabt ve cüz'i ve küllî mahsûlât ve rûsûmın ahz u kabz eyleyüb dahî şart-ı iltizâmına takvîl âhîrinde cevâb virmeğe müccid ve sâ'i ola ve mukâta'a-i mezbûre hüddâm ve küttâbı mezbûr Yasif veled-i Abrahamı emîn ve mültezim bilüb şer'e ve kânûna muvâfık ve şart-ı iltizâmına müte'allık umârda sözüne muhâlefet eylemeyüb kemâl-i mu'âvenet ve müzâheret eyleyeler ol bâbda ref' olunan mezkûr Kimal yahûdi ve âhardan bir ferdi dahl u ta'arruz itdirilmiye şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahfîren fi'l-yevmi's-sâdis şehri Cemâziyelevvel-i min şuhûr sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

be-makâm-ı kostantınıyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi's-sâlis min şehri Pecebi'l-Mürecceb li-seneti seb'a ve 'ışrîn ve elf.

V. 144 b B. 143

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mu selîn hüç etü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'iyen el-muh-tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'iyen mevlânâ Burusa kadısı -zide't-fezâ'iluhu- tevkî'-i reff'-i hu'âyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki mahmiyye-i Burusa sâkinlerinden Sarı Ali Çavuş nâm kimesne mukaddeman kilâr-ı 'âmirime lâzım gelen dakik-i hâs için buğday iştirâsına me'mûr olub

hazine-i 'âmireme kendüye teslim olunan akçelerin ba'zı-
 ların irâd ve sarf idüb muktezi olan akçeden yüzellibin
 akçenin mahalli bulunmağla meblağ-ı mezbûr kendüden su'-
 âl olunmak için divân-ı humâyûnuma getürdülüb vüzerâ-yı
 hüddâmım ve kazaskerlerim huzûrlarında taleb olundukda zim-
 me imde bir akçe yokdur deyü cevâb virüb lâkin meblağ-ı
 merkûmı kabz eyledüğünde ruznâme-i humâyûnuma virdüğü mem-
 hûr temessük ihrâc olunmağla cevâba kâdir olmayub edâya
 mukırr ve mu'terif olduğı divân-ı humâyûnumda sicil olmağ-
 la zikr olunan yüzellibin akçeyi bi'l-fi'il südde-i se'â-
 detimde Anadolu defterdârı olub baş defterdârın kâ'im-i
 makâmı olan iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir müstecmi'-i ce-
 mi'i'l-me'âli ve'l-nefâhir Abdulkerim -dâm-e 'uluvvuhu-
 mezkûrun deyni için hazine-i 'âmireme teslim eyledüğüne
 tekrar sicil olunub çavuş-ı mezbûr henüz meblağ-ı merkûmu
 edâ u teslim eylemeden ol cânibe revâne olduğı i'lâm eyle-
 meğın mezkûr ihzâr olunub bi't-tamâm kendüden 'ale'l-'acele
 taleb u tahsil itdirilmek emrim olmuşdur buyurdum ki hükûm-i
 şerîfimle istihcâm kullarından kudvetü'l-erâsil ve'l-akrân
 Veli ve İbrahim -zîd-e kadrehu- vardıkda bu bâbda sâdir
 olan emrim üze 'amel idüb dahî aslâ te'hîr u tevakkuf
 eybemeğüb çavuş-ı mezbûr her kande ise buldırması lâzım
 olanlara buldurub getürdüb bu bâbda olan hüccet-i şer'iyye
 mücebince meblağ-ı merkûmu kendüden taleb eyleyüb şol ki
 bi't-tamâm virüb edâ iderse fihâ ve illâ kendü zimmetinde
 olan ol miktâr akçe ile kaldırub mezbûr kuluma koğub âsitâ-
 ne-i se'âdetime ırsâl eyliyeler ki zimmetinde olan akçe
 alınub kat'-ı 'alâka itdirile husûs-ı mezbûrı tamâmen ve
 yâhud çavuş bir yana ırsâl eyleyüb vech-i âhara sâlik ve
 mütesaddî olmayasız şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd
 eyliyesiz. Tahîren fi'l-yevmi's-sâbi'-i 'aşer min şehri
 Cemâziyelâhire sene seb'a ve 'ışrin ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

Kayd fi'l-yevmi's-sâmin min şehri Recebi'l-Mürec-
 ceb-i min şuhûr sene seb'a ve 'ışrin ve elf.

V. 144 b B. 144

'İzzetlü ve faziletlü efendim efendi hazretlerinin meclis-i 'âlf ve mahfel-i kirâmları sevâbına dürer-i şah-sivâr-ı du'â ve gurur-i tâb-dâr Mehmedi ve senâ-i isâr u nisârından sonra inhâ-ı muhibb bi-riyâ oldur ki mahmiyye-i Burusa sâkinlerinden Sarı Ali Çavuşun mirî buğday bahâsından zimmetine edâsı lâzım gelen yüzellibin akçe için çavuş-ı mezbûr bu muhallıslarından ihtirâz idüb hazine-i 'â-mireme teslim eylemişdi merkûm Ali Çavuş meblağ-ı mezbûrî henüz irsâl itmeyüb taleb u tahsil ve kabz ve irsâl için emr-i şerif ile muvassal mektûb-ı mumzâ dikkat-mashûb Veli Big ve İbrahim Big bendeleri ta'yin ve irsâl olunmuşdur şeref-vusûlde etlâf-ı mâlâ nihâyelerinde mevcûddur ki ber müceb-i emr-i şerif mezkûr Ali Çavuşu huzûr-ı se'âdetinize götürüb zimmetinde olan yüzellibin akçe hakkımı taleb u tahsil ve mezbûr bendemize kabz ve teslim ve bu cânibe irsâl u isâli bâbında bezl-i himmet ve sarf-ı lütf-ı dikkatleri mebzûl ve bi-dirig buyurıla şöyle ki edâsında te'al-lül ve nizâ iderse fermân-ı 'âlf muktezâınca me'mûr olan bendenüze koşub divân-ı 'adâlet-'unvân cânibine gönderesüz benim 'izzetlü efendim husûs-ı mezbûr divân-ı humâyûnda vüzerâ-yı 'izâm ve kazasker efendiler muzûrlarında görblüb bi-hasbi's-şer'i's-şerif fasl olunduğuna kibelü's-şer'ide şahî hüccet-i şer'iyeye alınmışdır hemen lütf idüb bâ-akçe veyâhud Çavuş-ı mezbûrî irsâl eyleyüb husûline sâ'f u ihtimâmın dirig buyurmayasız ve'l-hâsıl bu bâbda lütf u himmetiniz ricâ ideriz bâkî lâzımdır ki ma'lûm-ı hazret ol-mıya 'ömr-i devlet der-seccâde-i şerif'at müstahkem-bâd hazret olmiya müstahkem

el-fakir muhibbi'l-mahlas Abdulkerim ed-defteri

V. 144 b B. 145

Fahrü'l-müderrisini'l-kirâm mevlânâ Mehmed Efendi tahiyâtü's-sâfiye ithâfından sonra inhâ olunur ki işbu sene seb'a ve 'ışrin ve elf şehr-i Ramazanının yigirmise-kizinci gününden dört ay tevkit yevmi kırk akçe ile Buru-

sada Cendik Medresesi sana sadaka olunmuştur gerekdir ki ba'd-ı hulûli'l-vakt medrese-i mezbûreye merâsim-i tedrisi mürâ'f olasız

el-kâdi el-fakır Hüseyin be-'asker-i Anadolu
Kayd fi'l-yevmi's-sâdis-i 'aşer min şehri-i Sevvâl
li-seneti seb'a ve 'ışrîn ve elf.

V. 145 a B. 146

Akdâ-u kudâti'l-müslimîn evlâ-u vülâti'l-ruvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmî'l-enbiyâ ve'l-murselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı 'ecma'iyin el-muh-tass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'iyin mevlânâ el-hâkimü'l-'adl be-kazâ-i Burusa -zîde't-fezâ'ilubû- ve kud-vetü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazl ve'l-kelem mevlânâ Yenişehir kadısı -zîd-e fazlihu- tevkî'-i refî'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki kudvetü'l-ümerâi'l-muhakkikiyn 'undetü'l-füzelâi'l-müdekkikiyn mahmiyye-i İstanbulda vâ-kı' merhûm ve mağfuru'l-leh Sultan Mehmed Hân -tâb-e sarâhu-medresesi müderrisi olan mevlânâ Ömer -zîd-e fazlihu- nun oğlu Yahya -zîd-e 'ilmuhu- ya Yenişehir mukâta'âtı mahsû-lünden yevmi yigirmi akçe vazife ta'yîn olunub mâliye ta-rafından müceddeden eline berât-ı şerif virilmiştir müce-bince 'amel olunub müstehik olduğu vazifesi ta'yîn olunan mahalaçen alıvirülmek emr idüb buyurdum ki hükm-i şerifim vusûl buldukda bu bâbda sâdir olan fermân-ı celifi'l-kad-rim mücebince haber idüb dahî mevlânâ-yı müşâru'n-ileyhin oğlu merkûm Yahyaya mukâta'ât-ı mezbûre mahsûlünden ta'yîn olunan yevmi yigirmi akçe vazifesin hâlen mâceddiden mâli-ye tarafından eline virilen berât-ı 'âli-'ânım mücebince müstehik olduğu vazifesin ta'yîn olunan mahalden bi't-ta-mâm alıvirüb bir akçe ve bir habbesin bâkî kodurmayasız şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. 'ahîren fi'l-yevmi'l-hâmis şehri-i Cemâziyelevveli min şuhûr sene seb'a ve 'ışrîn ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahmiyye
Kayd fi'l-yevmi's-sitte ve'l-'ışrîn sene seb'a ve
'ışrîn ve elf.

V. 145 a B. 147

Kudvetü'l-kudâk ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazl ve'l-ke-
lâm Eynegöl kadısı -zîd-e fazlihu- tevki'-i refî'-i humâyûn
vâsıl olıcak ma'lûm ola ki kazâ-i mezbûre ahâlisî sütte-i
se'âdetime âdem ve 'arz-ı hâl gönderüb biz vâkı' 'avârızı-
mızı fermân olunduğu üzre virüb edâ eylemeğe râzılar iken
hâlen cem'ine me'mûr olanlar fermân olunduğu üzre olmayub
hilâf-ı emr-i defter her bir hânelerimizden dörder beşeryüz
akçe talep idüb ve alub ziyâde zulm u te'addî iderler men'
olunub hilâf-ı emr u defter ziyâde akçe talep olunmamak
bâbinda emr-i şerif olunmak ricâ iderüz deyû bildirdiler
imdi hazîne-i 'âmirende mahfuz olan mevkûfât defterlerine
nazar olundukda kazâ-i mezbûrun hâne-i 'avârızları Eynegöl
ma'denine ta'yîn olunduğu mukayyed bulunmağın hâr bir hâne-
lerinden ikişeryüz akçe ta'yîn olunduğu mukayyed bulunmağın
ziyâde olunmaya deyû emr idüb buyurdum ki imdi kazâ-i mez-
bûre ahâlisinin 'avârızlarını mukaddemen vârid olan emr-i
şerif mücebince cem'ine me'mûr olanlara ikişeryüz akçe hâ-
sılı üzre aldırub ziyâde bir akçe aldırmaıyasın deyû binyi-
girmidört Febiülevvelinin altıncı günü târihiyle müverrih
emr-i şerif virilüb hâlen cülûs-ı humâyûn-ı se'âdet-makrû-
num vâkı' olmakla ol hükmi getürüb tecdid olmasın talep it-
meğın buyurdum ki göresin mukaddeman mazmûn-ı mezbûr üzre
virilen emr-i şerifimin sonradan hilâfına hükm-i âhar ir-
sâl olmuş değil ise dahî mücebi ile 'amel idüb hilâfa rızâ
göstermiyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kıla-
sız. Tahriren fi'l-yevmi's-sâbi' ve'l-'ışrîn şehr-i Cemâ-
ziyelevvel sene sitte ve 'ışrîn ve elf.

Kayd fi'l-yevmi's-sâbi' ve'l-'ışrîn min şehr-i Cemâ-
ziyelevvel li-seneti seb'a ve 'ışrîn ve elf.

V. 145 a B. 148

Arzuvan Big Mehmed nâm kimesne Burusada hüsn-i ihti-
yârî ile kassâb olmaga tâlib olmağın târih-i kitâbdan kas-
sâb ta'yîn olunub mâ vaka'a bi't-taleb ketb olundı. Tahri-
ren if gurre-i şehr-i Cemâziyelâhire-i min şubâr sene seb'a

ve 'ısrın ve elf.

Şühüdü'l-hâl

Hızır bin Yahya

el-Hâc Cmer bin el-Hâc Kassâb

el-Hâc İbrâhîm bin Mustafa kethüdâ-i şehîr

Kassâb Şeyh Çelebi el-'adl

V. 145 b B. 149

Akdâ-u kudâti'l-müslimin evlâ-u vülâti'l-muâhhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakiyn vâris-u 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-murselin hüccetü'l-Hakk-ı 'ale'l-halk-ı ecma'iyın el-muh-tassûn-ı bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'iyın İstanbul ve Galata ve haslar ve Uskûdar kadıları -zîd-e fezâ'iluhum-me'âdinü'l-kudât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fezâi'l-ve'l-keâm vilâyet-i kûmili ve Anadolu'da haremeyn-i şerefeyn evkâfı-nın perâkende re'âyâsı olan yerlerin kadıları -zîd-e fezâ'iluhum- tevkî'-i reffî'-i humâyûn vâsil olıcağ ma'lûm ola ki bi'l-fi'il dârü's-se'âdetim ağası olub haremeyn-i şere-feyn evkâfı nâzırı olan iftihârü'l-havâs ve'l-mukarrıbiyn mümtazü'l-'izz ve'l-mütemekkiyn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtin el-Hâc Mustafa Ağa -dâm-e 'uluvvuhu- Der-se'âdetime 'arz gönderüb vilâyet-i Anadolu'da Kayseriyye kazâsında vâ-kı' haremeyn-i şerefeyn Gelügan ve Minziri ve Kestögen ve Akin ve Sarukaya ve Koyunabdali ve Selçukhân ve tevâbi'i karyelârinde sâkin olan haremeyn-i şerefeyn evkâfırın re'-âyâsından zımmî tâ'ifesi mukaddeman Celâli eşkiyâlar te'-addisinden perâkende ve perişân olub isimleri defter-i ce-did-i hâkânide mukayyed olan perâkende re'âyâlarının bin-yigirmiyedi Muharrem guresinden bir sene tamâmına değin vakf-ı şerif için üzerlerine lâzım gelen cizyelerin ve beytü'l-mâl ve sâ'ir külli ve cüz'î rüsûmlarının cem' u tahsil ebnâ-i sipâhiyândan kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Bâli -zîd-e kadrehu- der'Uhde olub bu makûleler her kangı sanâyi'lerde bulunur ise olıgeldüğü üzre merkûm Bâli -zîd-e kadrehu- ya bi't-tamâm cem' u tahsil itdirmek lâ-bında emr-i şerifim ricâsına i'lâm eylemeğın zamânı dâhil

oldukda vech-i meşrûh üzere cem' u tahsil itdirülmek emr idüb buyurdum ki hükm-i şerîfim ile mezbûr kulum -zîd-e kadrehu- vardıkda bu bâbda sâdır olan fermân-ı se'âdetim üzere 'amel idüb dahî zıkr olunan karyelerde sâkin olub Celâli eşkiyâsı te'addisinden perâkende ve perişân olan Me'âine-i Münevvere evkâfı re'âyâsından zimmi tâ'ifesi her kangınızın taht-ı kazâsında bulunur ise târih-i mezbûrda 'üzerlerine edâsı lâzım gelen cizyelerin ve beytû'l-mâl ve sâ'ir küllî ve cüz'î rûsûmların olıgeldüğü üzere mezbûr kulum a bi-kusûr hâr sene tamâmına değin evkâf-ı şerîf için cem' u tahsil ve kabz-ı defter itdirüb âhardan bir ferdi dahl u ta'arruz itdirmeyesiz ve hâsıl olan malı defter eyleyüb merkûm kulum ile Ağa-yı mûmâ-ileyhe irsâl eyliyesiz ammâ hiyn-i cem'de re'âyâya te'addî ve tecâvüz itdirmeyüb ber vech-i sadakat ve istikâmet edâ-yı hidret itdiresiz ve alının altını kâmil ve gurusı kânûn-ı kadim üzere birer akçe noksan üzere aldırub bi'z-zarûr akçe almak lâzım gelür ise dokuzbuçuk bir dirhem gelür hâlis akçe aldırub zinhâr kem 'ayar ve nâkısü'l-vezn akçe aldırubiyasız şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Tahriren ff'l-yevmi's-sâlis şehr-i Rebiülevveli sene seb'a ve 'ısrîn ve elf.

be-makâm-ı Kostantıniyeti'l-mahrûse

Kayd ff'l-yevmi'l-'ısrîn min Cemâziyelevveli sene seb'a ve 'ısrîn ve elf.

V. 145 b B. 150

'Ümîdetü'l-müderrişin mevlânâ Sinan Efendi kâm-yâb Tahiyât-ı sâfiye ve teslîmât-ı vâfiye ithâfından sonra inhâ olunur ki işbu sene seb'a ve 'ısrîn ve elf Cemâziyelâhiresinin dokuzuncı gününden dört ay tevkîf ve yevmi kırk akçe ile Burusada Medrese-i Esediyye size sadaka olunmuşdur gerekdir ki ba'd-ı hülûlü'l-vakt medrese-i mezbûreye mutasarrıf ve merâsim-i tedriise mürâ'î olasız ve's-selâm

el-kâdi el-fakîr Hüseyin be-'asker-i Anadolu

Kayd ff'l-yevmi't-tâsi' ve'l-'ısrîn şehr-i Cemâziyelâhire li-seneti seb'a ve 'ısrîn ve elf.

V. 145 b B. 151

Vech-i tezkire budur ki

Nefs-i Burusaya kahve getüren tüccârın kahve rüsûmların kapana gelüb mîri için rüsûmların alınmak için emri şerif vârid olub cânibimizden tahsil olunmak için Piyâle big ve Mahmud Big vekil ta'yîn olunub temessük irsâl olundu ki kahve getüren tüccârın kahveleri doğru kapana gelüb vezn olduktan sonra ma'rifet-i şer'le mîri için rüsûmları alınub zabt u kabz ideler her ne hâsıl olursa derter idüb hâsıl olan akçeyi mîri için zabt oluna âhardan kimesne kilâf-ı şer' u emr kimesne dahl itmeyeler ve mîriye gadr olunmalu olma . Tahriren fi şehr-i Ramazani'l-Mübârek lisenetü seb'a ve 'ısrîn ve elf.

Mine'l-muhibb-i mahlas el-fakîr Süleyman Çavuş

V. 146 a B. 152

Fahrü'l-müderrisin mevlânâ Ali Efendi kâm-yâb

Tahiyât-ı sâfiye ve teslimât-ı vâfiye ithâfından sonra inhâ olunur ki işbu sene seb'a ve 'ısrîn ve elf Saferinin onbirinci gününden iki ay tevkîf ve yevmi yigirmi akçe ile Burusada Bazarbaşı Medresesi sana sadaka olunmuşdur gerekdir ki ba'd-ı hülûlü'l-vakt medrese-i mezbûreye mutasarrıf ve merâsim-i tedrisi mürâ'î olasız e

el-kâdi el-fakîr Hüseyin be-'asker-i Anadolu

Sûret-i mektûbdur ki et-tahrîr nukilet el-fakîr Mehmed bin Yusuf el-kâdi Kostantınıye

Kayd fi'l-yevmi't-tâsi' min şehr-i Cemâziyelevvel sene 1027

V. 146 a B. 153

Fahrü'l-müderrisini'l-kirâm mevlânâ Mehmed Efendi kâm-yâb

Tahiyât-ı sâfiye ve teslimât-ı vâfiye ithâfından sonra inhâ olunur ki işbu sene seb'a ve 'ısrîn ve elf Muharremi selhinden dört ay tevkîf ve yevmi kırk akçe ile Burusada Bâyezid Paşa Medresesi sana sadaka olunmuşdur

gerekdir ki ba'd-ı hulûlü'l-vakt medrese-i mezbûreye muta-
sarrıf ve merâsim-i tedriise mürâ'î olasız ve's-selâm.

el-fakir Hüseyin el-kâdi be-'asker-i Anadolu

Sâret-i mektûbdur ki et-tahrîr nukilet el-
fakir Mehmed bin Yusuf el-kâdi be-Kostantınıyye

Kayd fi'l-yevmi'l-'aşer min şehri Cemâziyelevveli
sene seb'a ve 'ışrin ve elf.

V. 146 a B. 154

Fazilet-mâb şerif'at-nisâb vilâyet-i Rûmili ve Ana-
dolıda haremeyn-i şerefeyn evkâfı vâkı' olan yerlerin kudât
efendileri -zîd-e fazlihüm- ilâ yevmi'l-cevâb tahıyyât-ı
sâfiyât se'âdet-mâb 'özer-i teslîmât u âfiyât 'izzet-nümâyât
ithâfından sonra inhâ olunan oldur ki taht-ı kazânda vâ-
kı' haremeyn-i şerefeyn evkâfından Gemlügân ve Hanzîri ve
Kestogan ve Akin ve Sarukaya ve Koyunabdalu ve Selçukhan
ve tevâbi'i karyelenine işbu binyigirmiyedi Muharreminin
ğurresinden kudvetü'l-enâsil ve'l-akrân sipâhi mâli big
zabt için divân-ı humâyûn tarafından emr-i şerif-i 'âli-
şân virilmişdir imdi vusûl buldukda gerekdir ki üzerinden
nazar-ı şerifünüz diriğ buyrulmayub her husûsunda gereği
gibi mu'âvenet-i müşrifünüz olub re'âyâyı evkâf-ı şerif hi-
mâyetve sıyânet idüb voyvodasından gayri bir ferdi dahl u
ta'arruz itdirmiyesin

el-fakir Mustafa Ağa-yı dârü's-se'âde

Tıbk-ı aslehü'l-hatir ketebehü'l-fakir Hüseyin bin
Mehmed el-kâdi be-'asker-i Anadolu 'afâ 'anhumâ

V. 146 a B. 155

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fezâi'l-ve'l-
kelâm vilâyet-i Rûmili ve Anadolıda vâkı' haremeyn-i şere-
feyn evkâfınının perâkende re'âyâsı olan yerlerin kadıları
-zîd-e fazlihüm- tevki'-i reffî'-i humâyûn vâsil olicak ma'-
lûm ola ki bi'l-fi'il dârü's-se'âdetim ağası olub haremeyn-i
şerefeyn evkâfı nâzarı olan iftihârü'l-havâs ve'l-mukarri-
bin muhtârü'l-'izz ve'l-mütemekkin mu'temedü'l-mülûk ve'l-

selâtin el-muhtass-u bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-fazl
el-Hâc Mustafa Ağa -dâm-e 'uluvvuhu- Der-se'âdetime 'arz
günderüb haremeyn-i şerefeyn evkâfı karyelirenden Gemlü-
gân ve Hinzîri ve Kestoğan ve Akin ve Koyunabdallu ve
tevâbi'i karyelârinde sâkin olan Medîne-i Münevvere evkâ-
fı re'âyâsından zimmi tâ'ifesinin vâkı' olan cizye ve is-
penç ve beytü'l-mâl ve bâd-ı hevâ ve sâ'ir külli ve cüz'i
mahsûlleri feth-i hâkânîden berû vilâyet defterinde vakf-ı
şerife hâsıl kayâ olmağla zâbitleri varub kabz eyleyüb ki-
mesne rencide eylemez iken mukaddeman kurâ-i mezbûreye
Celâli eşkiyâsı müstevli olmağla re'âyâ-yı mezbûr perâken-
de ve perîşân olub hir biri bir cânibe varub tavattun ey-
lemekle evkâf-ı mezbûre zâbitleri tarafından her sene vâ-
biler varub evkâf-ı mezbûre re'âyâsı buldukları yerler-
de vâkı' olan cizye ve beytü'l-mâl ve bâd-ı hevâ ve sâ'ir
rûsûmların alub ellerine memhûr temessük virüb bu makûle-
lere bu âna gelince kimesne dahl eylemeyüb âsûde-i hâl üz-
re iken hâlen ba'zı haraccılar ve yuvacılar ve sancakbeg-
leri ve subaşılari ve voyvodalar ve sâ'ir ümenâ ve 'ammâl
tâ'ifesi mücerred celb-i mâl için mezbûrların ellerinde
olan memhûr câbi ve mütevellî temessüklerine 'amel eyle-
meyüb tekrar cizye ve ispenç ve sâ'ir hukûk ve rûsûm taleb
eyleyüb evkâf-ı mezbûre re'âyâsın rencide evlemeleri ile
re'âyâ-yı mezbûrun bu makûle te'addiye tahammülleri olma-
mağla ve ekseri Celâli vatan idüb bu sebeble mahsûl-i
vakf külli noksana terettüb eylemekle haremeyn-i şerefeyn
ahâlîsinin surreleri irsâliyesinin 'avk u te'hîrine bâ'is
olmuşlardır imdi evkâf-ı mezbûre re'âyâsı gerekdir ki hi-
mâyet u sıyânet olunub ol vechile kimesne rencide ve remi-
de itdirilmemek bâbında emr-i şerifim ricâsına i'lâm eyle-
meğın evkâf-ı mezbûre re'âyâsı ol vechile kimesne-rencide
itdirilmemek fermânım olmuşdur buyurdum ki vardukda bu
bâbda sâdir olan fermân-ı celîli'l-kağrım üzre 'amel idüb
dahî siz ki vilâyet kadolarısız husûs-ı mezbûra onat vec-
hile mukayyed olub göresiz fi'l-vâkı' evkâf-ı mezbûrenin
perâkende re'âyâlarından taht-ı kazânızda sâkin olan zimmi

tâ'ifesinin vâkı' olan cizye ve ispance ve beytü'l-mâl ve bâd-ı hevâ ve sâ'ir külli ve cüz'î mahsûlleri vilâyet defterinde vakf-ı şerife hâsıl kayd olunmagla taraf-ı âharîdan dahl olunmaz iken hâlen ba'zı yuvacılar ve haraccılar ve sancakbegleri ve subaşılari ve voyvoda ve sâ'ir ümenâ ve 'ammâl tâ'ifesi mücerred celb-i mâl için mezbûrların ellerinde olan evkâf-ı mezbûre zâbitleri temessüklerine 'amel eylemeyüb tekrar cizye ve ispance ve sâ'ir hukûk ve rûsûm taleb eyleyüb rencide eyledikleri vâkı' ise men' u def' idüb min-ba'd evkâf-ı mezbûre re'âyâsın ellerinde olan evkâf zâbitleri temessüklerine muhâlif kimesne rencide ve remide itdirmiyesiz el-hâsıl evkâf-ı mezbûre re'âyâsına zulm u te'addî olduğuna kat'an rızâ-yı şerifim yokdur bilmiş olasız bu âna değin re'âyâ-yı mezbûra dahl olunub hilâf-ı şer' ve kânûn ve mugâyir-i emr-i hu'âyûn nesnelerin dahî almışlar ise ba'de's-subût şer'le müteveccih olanlardan hükm idüb bi-kusûr alıviresin men' ile hem-nev' olmayanları isimleri ve sâkin oldukları yerler ile ve dirlikleri ile 'arz eylesin ba'dehu haklarında fermân-ı şerifim ne vechile sâdır olursa mücebi ile 'amel oluna ve bi'l-cümle husûs-ı mezbûra gereği gibi mukayyed olub emr-i âhar irsâline muhtâc eylemiesin şöyle bilesin ba'de'n-nazar bu hükm-i humâyûnı ellerinde ibkâ idüb 'alâmet-i şerife i-timâd kılasın. Tahfîren if'l-yevmi's-sâlis şehr-i Rebiülevveli sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

be-makâm-ı Kostantınıyeti'l-mahrûse

Kayd ff'l-yevmi'l-'ısrın min-Cemâziyelevveli sene seb'a ve 'ısrın ve elf.

V. 146 b B. 156

Devletlü rı'atlı efendi hazretlerinin hâk-i pâk-i şeriflerine devr-i mâliye kılındıktan sonra zamir-i müfir hurşîdi'n-nazar mahalline inhâ olunan öldür ki işbu bâ'is-i varaka-i vüdâd bi'l-fi'il 'ilm çavuşı olub hükûmet-i şerifenüzün muhtârbaşısı olan Hızır Çavuşun taşra nâhiye cânibinde kâ'im-i makâm olan Mehmed bin Abdullah nâm muh-

târa işbu mâh-ı Zilhiccenin ibtidâ'sından zikr olunan kâ'im-i makâmlik sipâriş eylenmişdir mektûb-ı vücâd birle huzûr-ı şerîfinize vardıkda vufûr-ı kerîminizden mercû'dur ki mezbûr Mehmed zikr olunan muhtârbaşılık zabt u kabz idüb âhardan kimesneyi dahl u ta'arruz itdirilmemesine hüsn-i hiwâyenüz mebzûl buyrıla

Bâki hemîşe 'ömr u devlet dâ'im-bââ mîri'l-'ibâd

V. 146 b B. 157

Fahrü'l-müderrisin mevlânâ Abdullâh Efendi kâim-yâb Tahiyât-ı sâfiye ithâfından sonra inhâ olunur ki işbu sene seb'a ve 'ısrın ve elf şa'banının gürresinden yevmi yigirmibeş akçe ile Burusada Sûkizâde Medresesi sana sadaka olunmuşdur gerekdir ki medrese-i mezbûreye mutasarıf ve merâsim-i tedris kemâ-yen-begî mürâ'f olasin ve's-selâm

el-fakir el-kâdi Hüseyin be-'asker-i Anadolı

Sâret-i mektûbi's-sadri'l-mükerrrem hurrirehu el-fakir Seyyid Mehmed Muhsini el-kâdi be-Kostantiniyeti'l-mahmiyye 'afâ 'anhum

III- DEFTERİN DEĞERLENDİRMESİ

Tetkikimize bahis mevzuu yaptığımız Bursa'nın B 118/332 Numaralı Şer'iyye Sicili'nin Merkezî Yazışmalar Kısmı, bizi merkezin taşra ile olan ile olan ilişkilerinde takib edilen uslûb ve kaideler hakkında bilgi sahibi kılarken, bir taşra şehri olmak durumundaki Bursa'nın idari yapısı hakkında teferruatlı bilgiler de vermektedir. Defterin hacminin çok büyük olması sebebiyle içine girmekten çekindiğimiz diğer kısmı ise daha çok günlük vukuat kayıtları ile kadının şehir idaresi hakkındaki kayıtlarını ihtiva etmektedir. Bizim tetkik ettiğimiz bölümdaki kayıtlar II. Osman'ın tahta yeni geçtiği (H.1027-M.1618) yıla aittir. Mevcut kayıtların muhtevası hakkında bir ön bilgi vermek üzere bazı açıklamalar yapmak istiyoruz.

Emir: Ferman ve emir aynı manada bir yazı özelliğidir. Bir iş veya maslahat siparişini mutazammın padişah tarafından verilen yazılı ferman manasına gelen bir tabirdir. Emir açıklamasını, ferman kelimesi için yapılan tariflerle yerine getirmeliyiz.

Ferman kelimesi, islâmiyeti kabul etmelerinden sonra, İlhanlılar tarafından kullanılmış daha sonra Osmanlılara geçmiştir. Büyük selçuklular ile Anadolu Selçukluları ve Memluklerde bulunan yerine tevki kullanıldığı gibi, İlhanlılar, Timurlular, Karakoyunlu ile Akkoyunlu devletleri Altınordu ve Kırım Hanlıklarında yarlığ tabiri de kullanılmıştır.

Ferman kelimesini tamamen benimseyen Osmanlılar'da bu kelimenin resmi manası herhangi bir iş hakkında padişahın alâmet-i şerîfe denilen tuğralı emri demektir. Bu emre hükümdardan sadır olduğu için fermân-ı hümayûn, fermân-ı şerîf denilirdi.

Ferman kelimesinden emir ve hükm-i nâfiz hükümdar manalarına gelen fermân-fermâ, fermân-revâ, fermân-dih, itaatli manasına gelen fermân-ber, hakkında ferman sadır

olan, asi itaatsiz demek olan fermânlı gibi müştak lügâtlar ve tabirler de meydana gelmiştir.

Emir muhtevasında olup Bursa ve civarındaki kadılara veya beylerine gelen yazılar daha çok aksayan uygulamaların şikayetler sebep gösterilerek düzenli hale getirilmesi mahiyetindedir. Bu emirlerin bir kısmı da bazı görevlilerin tayini ile ilgilidir. Eline berat verilerek görevlendirilen kişinin ardından aynı muhtevada bir emir de ilgili kadıya gönderilmiştir. Bu manadaki emirlerin suretleri de bizim ele aldığımız bölüme kaydedilmiştir. Kayıtların içinde biri emir diğeri de bu emrin teki mahiyetindeki ikinci bir emir olmak üzere duhan içilmemesi için merkezden gönderilmiş iki emir, şark seferlerinde Osmanlı ordusunun zafere ulaşması için Bursa'da ki ulama kurra, huffaz ve müderrislerin Kur'an okumaları ve Allah'a dua etmelerini isteyen bir başka emir de mevcuttur. Emirlerin 8 tanesi şark seferlerinde başarıları sabit olan bazı askerlerin taltifi ve yerine ulaşmayan vergilerin tacili için İstanbul dışından (Erzurum , Toka vb. yerlerden) gönderilmiştir. Emirlerin toplam sayısı 76 dır.

İçlerinde çok çeşitli mevzularda tayinlerin sözü konusu edildiği, Berat diye isimlendirilen ferman çeşidini de şu şekilde açıklayabiliriz. Lügat manası kâğıt ve mektup demek olan bu tabir. Osmanlı devleti teşkilâtında bazı vazife, hizmet ve memuriyetlere tayin edilenlere vazifelerini icrâ selâhiyetini tevdi etmek üzere padişahın tuğrası ile verilen mezuniyet veya tayin emirleri hakkında kullanılan bir ibtilâhtır. Barata bitî, berât-ı şerîf, nişân, nişân-ı şerîf, hüküm de denirdi.

Berat adı bir emir veya tezkire gibi değildi. Divanî yazı ile yazılır, tuğra'da çekilirdi (basılırdı). Emirler gibi beratlar da "Nişân-ı alişân sâmi mekân-ı sultanî ve tuğrâ-yı kitisitân-ı hâkânî oldur ki" diye başlardı. Beratlarda veriler hizmetin adı, yarı, geliri veya maaşı, verilen ismi, niçin verildiği ve kendisinden ne istendiği, kumandanlık, seraskerlik veya diğer bir mühim vazife ise

berat alanın selâhiyet derecesi tasrih edilirdi.

İçlerinde tevliyet, kethüda, emin, mültezim, ihtisab ağalığı, hassa harac eminliği, karar vezzanlığı, câbîlik, kitâbet, nezâret, imâmet, ehl-i hibre, patriklik beratlarının ve daha bazı değişik mevzularda yazılmış beratların mevcut olduğu, bu bükümdeki nişanlar daha çok II. Osman'ın tahta yeni cülûsu sebebi ile tecdid mahiyetindedir. Malum olduğu üzere padişahların cülûsu sebebiyle eski beratlar tecdit edilirdi. İşte bu beratlardan 7 tanesi şark seferinde yararlı faaliyetlerde bulunmuş kimselerin, taltif olarak Bursa'da bazı görevlere getirildiğine dair ellerine verilen beratların suretleridir. Beratların toplam sayısı ise 54 tür.

Emir ve beratların dışında, Anadolu ve Rumeli kazaskerlerinin Bursa kadısına, Bursa'daki medreselere müderris tayini ile gönderdikleri müraseleler vardır ki bunların sayısı da 15 tir. Bu sayının içinde bazı mühim ve değişik mevzularda da gönderilmiş müraseleler de vardır.

Ele aldığımız bölümlerdeki kayıtlar içinde 3 mektup 2 buyruktu, 2 hüccet, iki günlük duruşma kaydı, 1 tezkire ve bir adet de fetva vardır. Bu fetva da tevliyet üzere şart koşulmuş bir mütevelliliğe hariçten dahl olunamayacağı hakkındadır.

Tetkikimizde elde ettiğimiz bazı değişik konulardaki bilgileri de şöyle sıralayabiliriz. Ele aldığımız bölümde geçenler olmak üzere ...

a-Sultan adları

- 1-Sultan Osman
- 2-Sultan Orhan
- 3-Sultan Gazi Müdavendigâr
- 4-Yıldırım Bayezid Han
- 5-Sultan Mehmed Han
- 6-Sultan Murad Han
- 7-Sultan Mehmed Han

b-Medrese adları

<u>Şehir</u>	<u>Medrese Adı</u>	<u>Müdürris</u>	<u>Yılı</u>
Bursa	Müfti Ahmed Efendi	Şeyh Efendi	Zilhicce 1027
"	Pîrî Bey	Seyyid Mehmed Efendi	C.ahir 1027
"	Bazarbaşı	Mevlânâ Mehmed	Zilhicce 1027
"	Cendik	Mehmed Efendi	Ramazan 1027
"	Medrese-i Esediyye	Mevlânâ Sinan Efendi	C.ahir 1027
"	Bayezid Paşa	Mevlânâ Mehmed	C.evvel 1027
"	Sûkîzâde	Abdullah Efendi	Şaban 1027
"	Murad Hüdâvendigâr	Mehmed Emin	Şevval 1027
İstanbul	Sultan Mehmed	Mevlânâ Ömer	C.ahir 1027

c-Bursa'nın Mahalleleri

Sivasîler Mahallesi
 Sağrıçı Sunkur Mahallesi
 At Bazarı Mahallesi

d-Mukataa adları

At Bazarı mukataası
 Koyun Mukataası
 Yenişehir ve tevabii mukataası
 Nekre-i sim mukataası
 Mizan-ı harir mukataası
 Mudanya ve tevabii mukataası
 Tanga-yı akmeşe mukataası
 Gümrük-i kıntarîn-i dengiz mukataası
 Elvah mukataası
 Yaasakiye mukataası
 Adet-i ağnam mukataası
 Meyve kaşanı mukataası
 Ekizceler adet-i ağnamı mukataası
 İntisab mukataası
 Makara-i sim ve darbhane mukataası

e-Yer adları

Hüdavendigâr	Üsküdar
Bursa	Galata
Kostantiniyye	Tebriiz
İstanbul	Erdebil
Kütahya	Yenişehir
Kefe	Mudanya
Kayseri	Gemlik
Ankara	Kirmasti
Trabzon	Karacabey
Sivas	Mihaliç
Tokad	Biga
Amasya	Erzurum

Halep	Karatuzla
Inegöl	Bayramiç
Iznik	Söğüt
Tarhala	Kandıra
Akmezar	Adranos
Gelibolu	Tirilye
Kite	Şirvan
Aydın	Mekke-i Mükerrreme
Hamid	Ezine
Saruhan	Anadolu
Bigadiç	Rumili
Karesi	Koçhisar
Balıkesir	Samanlı
Karahisar-ı Sabib	Aksaray
Karaman	Bağce Taraklu
Şemsi Başa	Gemlüğan
Minzari	Akin
Kestofan	Koyunabdali
Sarukaya	
Selçuk han	
Seferhisar	
Kötböri	
Karahisar	
Begbazarı	
Bergama	
Yenice	
Gökçedağ	
Domaniç	
Yarhisar	

f-Köy ve Mezraa adları

Bağlı bulunduğu yer	Köy veya mezraanın adı
Bursa	Blader
"	Çimurtaş
"	Depecik
"	Bilâd-ı Yunus

Bursa	Suğsurluk sağır
"	Suğsurluk kebîr
"	Karabürçek
Muğanya	Erdek
"	Çeltük
Bağçe Taraklı (Ankara)	Kızırcık
Bursa	Kaddeyeri
"	Badâmlu
"	Karye-i Kaptîyân
"	Kayacık
İnegöl	Yegen Gazi
"	Hacıbeni
Kirmasti	Timur
"	Azguz
Kite	Firenklü
"	Narlu
Gemlik	Kurşunlu
Ezine	Poladlık

g-Vakıf İsimleri

Sultan Orhan evkafı
 Gazi Hüdâvendigâr evkafı
 Sultan Bayezid Han evkafı
 Sultan Mehmed Han evkafı (Çelebi olsa gerek)
 Sultan Murad Han evkafı
 Asporça Hatun evkafı
 Acem Reis evkafı
 Karîh Hatun evkafı
 Geldek Hatun evkafı
 Seyyid Mehmed el-Neççarî evkafı
 Şerefeddin Paşa evkafı
 İsa Bey evkafı
 Timurtaş evkafı
 Kasım Paşa-yı Cizrî evkafı
 Hadice Hatun evkafı
 Şah-ı Hubare Hatun evkafı
 Sultan evkafı

Cruc Gazi vakfı
 Hanzâde Hatun evkafı
 Haremeyn ve's-şerefeyn evkafı

ğ- Vergi isimleri

Öşr-i havan
 Avâriz-i divâniyye
 Tekâlif-i örfiyye
 Harac
 Bad-ı hevâ
 Yuva ve kaçgun müjdeğânesi
 Kul ve cariye müjdeğânesi
 Mâl-i gâib
 Mâl-i mefkud
 Cürm-i cinâyet
 Kapan-ı meyve-i hüşek
 İspenç
 Çiftbozan
 Cizye-i kiptiyân
 Cizye-i yuva-i gebran
 Avâriz
 Yuva haracı
 Pişkeş
 Cizye
 Öşr
 Yassakiye
 Sâlâriye
 Danga-yı akmeşe
 Bac-ı bazar-ı galle
 Gümrük-i kıntârîn-i dengiz
 Öşr-i hamr
 Bâc-ı zira'
 Resm-i mîzan
 Adet-i ağnam
 Bedel-i nüzûl

h-Meslekler

Sarrac	Tüccar
Bakkal	Helvacı
Bozacı	Hammal
İtmekci	Arpacı
Dellal	Egerciler
Çuvalcı	Bevvab
Mumcu	Nalband
Kilerci	Takyeci
Kimhacı	Zincirci
Şorbacı	Havamcı
Buzcı	Hemzâcı
Kassab	Arşunculuk
Madenci	

ı-Topluluklar

Kıptiler
 Ermeniler
 Yahudiler
 Suhteler Eşkiyası
 At eşkiyası
 Etrak taifesi
 Ekret taifesi
 Marifetmü aşireti
 Karayağmurlu aşireti
 Kaşlu aşireti
 Çingene taifesi
 Celâli eşkiyası

i-Görevli mevkileri:

Kürekci	Patrik
Tersane-i Âmire çavuşu	Ermeni patriği
Kadı	Ebna-i sipahiyan
Papaz	Keşiş

Murahhasa	Başubuş
Voyvoda	Anadolu Defterdarı
Ehl-i Örf taifesi	Haraccı
Ulak kapıkulu	Rumeli Kazaskeri
Hassa harac emini	Hammallar Kethüdası
Huddam	Evkaf nazarı
Ümenâ	Çuvalcı
Amâl	Müteferrika
Küttab	Madenci
Silahdarlar	Köprücü
Yeniçeri	Zabit
Mutasarrıf	Arabacı
İhtisab ağalığı	Dergah-i ali yeniçerileri Ağası
Muhtesib ağası	Yeniçeri Serdarı
Koyun baccarı	Ehl-i Hibrelik
Ehl-i vukûf	Matbah-i âmiri emini
Harir vezvani	Çavuşbaşı
Arşuncu	Sancakbeyi
Mültezim	Hassa sarracı
Hevalelik	Vezir
Evkaf nazarı	Vezir-i sâni
Saray-ı cedid ağası	Vakıf zabiti
Mütevelli	Kethüda
Münadilik	En'an-ı havan
İltizam emini	Müderriş
Dergah-ı ali çavuşu	Huffaz
Semhane mültezimi	Muhtesib
Ordu bazarbaşılığı	Şakird
Dergah-ı mualla cebecisi	Divan-ı hümayun katibi
Kazasker	Subaşı
Müteferrika	Havass-ı hümayun nazarı
Doğancı	Sahib-i ayar
Suyólcü	Çakırcı
Tabib	Gümrük emini
Barutcu	Samancı
Darü's-sâade Ağası	Toprak kadısı

Sadırazam	Mirmiran
Yuvacı	Sancakbeyi
Rumeli Defterdanı	Hassa kilercisi
Anadolu Kazaskeri	Kaim-i makam
Dellallar kethüdası	Levend
Saray-ı âmire ağası	Beytü'l-mâl emini
Subaşı	Hassa bostancıbaşı
Sancak mütesellimi	Defterdar
Mütesellim	Müfti
Arpa emini	Sıbyan muallimi
Derbendci	Kurrâ
Yasakçı	İhtisâb kethüdası
Digrenci	Dizdar
Vezzan	Bey
Koyun emini	Câbi
Tersane-i âmire emini	Sipahi

k—Kullanılan eşya çeşitleri

Kara kaftan	Aba dolması
Asâ	Yer sördesi
Gümüş karbı	Fiçak
Balmumu	Papuç
Yağmumu	Yakalı çuka
Aba çakşırı	Yağmurluk
Çuka dolması	Burma astar
Bel kuşağı	Görde.
Dülbend	Darsık

l- Yahudi Adları

Avraham	David
Abraham	Kimal
İsak	Haus
Yasif	Afraim

m-Ermeni adları

Evanos	Merad
--------	-------

EMİRLER

B.1 : 9 Safer 1028 Şubat 1618

Bursa kadısının arzı üzerine, İstanbul'dan avâ-
rız hanelerinin 7 hanesinden değil de 10 hanesinden 1 ta-
ne kürekçi gönderilmesine dair emir.

B. 2 : 14 Zilkaade 1027 Kasım 1618

Avâriz hanelerinin her 10 hanesinden bir kürekçi
gönderilmesine dair, Bursa kadısına İstanbul'dan gönderi-
len emir tekidi.

B.3 : 7 Receb 1027 Temmuz 1618

Bursa ve Kütahya kadılarına, Rumeli ve Anadolu
Ermenileri patriği olan Evaluns'ın arzı üzerine Ermenile-
rin gecikmiş olan vergilerinin tahsili için İstanbul'dan
Avraham nam zimminin vekil tayini hakkında emir.

B.6 : 27 Muharrem 1028 Ocak 1618

Bursa sancağına tabi kadılara ve Bursa kadısına
silahdarlardan Mehmed bin Veli'nin altı bölük halkı üze-
rine kethüda tayin edildiğine dair emir.

B.12 : 17 Zilkaade 1027 Kasım 1618

Bursa kadısına ve hassa harac eminine ()-
den silahdarlardan Ömer Mehmed'in arşunculuk hizmetine
tayin edildiğine dair emir.

B.13 : 25 Zilhicce 1027 Aralık 1618

Bursa kadısına ve Orhan, I. Murad, Yıldırım, I.
Mehmed ve II. Murad'ın evkafının reayası olan keferelerin
oturdukları yerlerin kadılarına, silahdarlardan Mustafa
Beg'in emin ve Mehmed bin Abdullah'ın katip olarak görev-
lerini yerine getirip vergilerini bir an önce Tokat'a
göndermelerine dair Tokat'tan gelen emir.

B.16 : 20 Zilkaade 1027 Kasım 1618

Bursa kadısına ve hassa harac eminine Erzurum'-
dan, gurebâ-yı yeminden Mehmed Ali'nin Bursa'nın Atpazarı
mukataası havaaleliğine mültezim olarak tayin edildiğine
dair emir.

B.15 : 26 Zilhicce 1027 Aralık 1618

Bursa kadısına, donanma için Bursa'daki 2416 avâriz hanesinden, 10 hanede 1 kürekçi veya nefor başına 2626 akçanın toplanarak seferden bir ay önce tersaneye akçeleri de dersaadete göndermeleri hakkında İstanbul'dan gelen emir.

B.20 : 22 Şaban 1027 Ağustos 1618

Bursa kadısına ve hassa harac emini Piri Çavuş'a Bursa şem-hanesi mültezimi olan Kasreddin'in şikâyetleri üzerine, Bursa'dan başka yerde şem dökülmemesi hakkında İstanbul'dan gönderilen emir.

B.24 : 16 Rebiyülâhır 1027 Nisan 1618

Bursa kadısına, Halep sakinlerinden David ve İsak zımmilerin arzı üzerine kendilerinden Halep'te alınan cizye vergilerinden sonra, Bursa'da ikinci defa cizye istenmemesi hakkında İstanbul'dan gönderilen emir.

B.25 : 7 Zilhicce 1027 Kasım 1618

Bursa, İnegöl, İznik ve etrafında olan kadılara ebnâ-i sipahiyândan Mehmed ve Zülfikâr'ın uhdelerinde olan Yenişehir ve tevabii mukataasının, emin-i sabık Ali Çavuş'un biraderi Hamza'ya verildikten sonra ehalinin direnişi hakkında Piri Çavuş'un arzı üzerine ve Mehmed'in tekrar talebi zuhur ederek mukataanın iltisamının Mehmed'e verildiğine dair İstanbul'dan gönderilen emir.

B.27 : Evahir-ı Muharrem 1028 Aralık 1618

Bursa, Tarhala ve Akmezar kadılarına, bu şehirlerde duhan içilmemesi için İstanbul'dan gönderilen emir.

B.28 : 20 Zilkaade 1027 Kasım 1618

Rumeli kazaskeri olup Gelibolu kazasına mutasarrıf olan Abdülaziz ve İstanbul, Galata, Üsküdar ve Bursa kadılarına, İstanbul gümrük emini olan Murad'ın iltizamındaki reayanın vergilerini vermekte direnmeleri üzerine padişaha yaptığı arzdan sonra İstanbul'dan gönderilen emir.

B.31 : Evail-i Zilkaade 1027 Ekim 1618

Daha önce Mekke-i Mükerreme kadısı olan Seyyid Mehmed Kutsi'nin, Bursa kadısının görevi bitince "orta" payesiyle onun yerine kadı olarak görev almasına dair.

B.32 : Evasat-ı Şevval 1027 Eylül 1618

Aydın, Saruhan ve Hamid sancaklarına varıp gelince yol üzerindeki kadılara, mühim bir husus için gönderilen dergah-ı mualla kapıcılarından Mustafa ve diğer Mustafa'nın geçtiği yol üzerinde kendilerine gerekli yardım yapılması hakkındaki emir.

B.34 : 8 Şevval 1027 Eylül 1618

Bursa kadısı ve hassa harac eminine, helvahaç-i âmireye lâzım olan remmanın şarabı ve diğer erzakın temini ve İstanbul'a ulaştırılması hususunda matbah-ı âmire emini tarafından görevlendirilen helvacı Yusuf'a gerekli yardımın ve kolaylığın gösterilmesi hakkında İstanbul'dan gelen emir.

B.35 : 18 Şevval 1027 Ekim 1618

Bursa kadısına ve hassa harac eminine, İstanbul hassa harac emininin merkeze arzı üzerine saraya gelen kömür ve çıra mühimmâtı için görevlendirilen ebnâ-i sipahiyândan Osman Hüsrev'e gerekli kolaylığın gösterilmesi hakkında İstanbul'dan gelen emirdir.

B.37 : 11 Şaban 1027 Ağustos 1618

Bursa'nın dellâllar kethüdâliğinin, Bursa kadısı ve Bursa hassa harac emini Piri Çavuş'un arzı üzerine meselesinin olduğu beyân olununca bunun üzerine, daha önceden tayin edilen ebnâ-i sipahiyândan Mehmed'in külli gadr eylemesiyle onun yerine Mehmed'den önce emin olan Nuri'nin beratı gönderilinceye kadar kadı ve hassa harac emini kontrolünde bu görevi edâ etmesi hakkında emir.

B.38 : 7 Şaban 1027 Temmuz 1618

Bursa kadısı ve Bursa hassa harac eminine, mizân-ı harir ve yassakiye mukataası mültezimi olan Yasif yahudinin şikayet dolu arzı üzerine denk başına birer kile harir ve yassakiyesinin itirazsız Yasif'e ve onun vekillerine ödemesi gerektiğine dair emir.

B.40 : 7 Ramazan 1027 Ağustos 1618

Bursa kadısı ve Bursa hassa harac emini Piri Çavuş'a , İstanbul ve Bursa mizan-ı harir mukataası mülte-

zimi olan Kimal yahudinin, bu görevden alınması üzerine görevde bulunduğu yıllarda şark seferleri sebebiyle zarara uğradığını bu sebepten telâfi için yeni mültezim Yasif ile birlikte mültezim cıması hakkındaki arzının gereği olarak Yasif ve Kimal'in beratları gönderilinceye kadar iştirak üzere kadı ve hassa harac emini kontrolünde ve bilgisinde bu görevi yürütmeleri hakkındaki emir.

B.42 : 7 Şaban 1027 Temmuz 1618

Bursa kadısı ve hassa harac eminine, Bursa'da çuvalcı olan Hacı Halil'in şikayet dolu arzı üzerine simithane-i âmireye has un ve diğer kiler mühimâtı için gerekli çuval temininde kendisine kolaylık gösterilmesi hakkında istanbul'dan gönderilen emir.

B.46 : 14 Rebiyülevvel 1027 Mart 1618

Bursa kadısına, dergah-ı mualla müteferrikalarından Ahmed'in arzı ile gönderdiği adamın mülkhanesinin kendisinin vaki seferlerde gösterdiği yarlılık gereği avâz banesi sayılamayacağı ve bunun hilâfına hareket edilmesinin hakkındaki emir.

B.47 : Evail-i Ramazan 1027 Ağustos 1618

Hüdavendigâr sancağı mütesellimine, Suhte ve At eşkiyasından Mansuroğlu adında birisinin dört yüz adamıyla Bigadiç ve çevre köylere çok zarar verdiği ve bu eşkiyanın cezalandırılması için Karesi, Bigadiçi, Saruhan ve Balıkesir kadısı ile birlikte güçlerini birleştirerek harekete geçmeleri ve bu derdi halletmeleri hakkında İstanbul'dan gelen emir.

B.48 : Evail-i Ramazan 1027 Ağustos 1618

Merkezden Kütahya, Hamid, Karahisar-ı Sahib ve Konya vilayetlerine gidene kadar yol üzerindeki kadılara dergah-ı mualla çavuşlarından Mehmed Çavuş'un mühim bir husus için yola çıktığı ve kimin topraklarına girerse o bölgenin kadısının Mehmed Çavuş ve üç adamına gerekli yardımın yapılması hakkında emir.

B.49 : Evail-i Ramazan 1027 Ağustos 1618

Merkezden Saruhan ve Biga sancaklarına varıp

gelince yol üzerindeki kadılara, dergah-ı mualla çavuşlarından Ali Çavuş'un üç adamıyla bir mühim husus için yola çıkarıldığı, kendilerine kimin kadılığı bölgesine girerse o bölge kadısının gerekli kolaylığı göstermesi hakkındaki emir.

B.50 : 28 Receb 1027 Temmuz 1618

Arpa emininin mübürlü tezkiresi ile merkeze arzı üzerine, mîrî davarlar için İstanbul'a kilesi altışar akçadan iki bin altı yüz kile arpa lâzım olduğu ve bunların temini ve İstanbul'a gönderilmesi için Bursa kadısının görevli adama yardımcı olması hakkındaki emir.

B.53 : Gurre-i Şaban 1027 Temmuz 1618

Bursa kadısına, dergah-ı mualla cebecilerinden Ridvan İber Malatiyya'nın arzı üzerine, kendisinin ulûfesinin Bursa koyun emininden alması hakkındaki eski emrin tecdîdi için gönderilen emir.

B.55 : 5 Zilhicce 1027 Kasım 1618

Mudanya kadısına, tersane-i Şaire emininin merkeze arzı üzerine, avâriz hanelerinden alınan seksener akçanın fazlalık istenmeden alınması ve alanların cezalandırılması hakkında İstanbul'dan gönderilen emir. 28 Zilkaade 1028 tarihlerinde kaydedilmiş Hüdavendigâr livası avâriz hanelerinin sayısı mevcuttur.

B.57 : 12 Şaban 1027 Ağustos 1618

Bursa kadısı ve Bursa bassa herac eminine, matbah-ı âmire emini Mustafa'nın merkeze yaptığı arz üzerine Ramazan-ı Şerif'te yeniçeri taifesi için tabh olunan baklava için on yük has un, elli yük kömür ve kırk yük çıra temini için, gönderilen memura yardım etmeleri hakkında İstanbul'dan gönderilen emir.

B.58 : Evasıt-ı Receb 1027 Temmuz 1618

Bursa, Adranos ve Gökçedağ kadılarına, önceden Çavuşbaşı olan İbrahim'in zeamet-i Adranos dahilinde nahiyeye-i Adranos'un bâd-ı bevası, yuva ve kaçgun müjdegânesi ve beytü'l-mâl ve mâl-ı gâib vergilerine mutasarrıf olduğunu, fakat civar beylerin bu vergileri kendilerinin

almak istediğini arzemesi üzerine, İstanbul'dan bu hususun kendilerine verilmiş mübürlü suret-i cedid-i hakanî kaydına bakarak çözmeleri hakkında gönderilmiş emir.

B.59 : 5 Şaban 1027 Temmuz 1618

Bursa kadısına, matbah-ı Şmire emininin arzında Yenişehir emininin göndermesi gerekli olan has unu göndermemesi halinde çok zorluk çekildiğinin belirtilmesi üzerine, İstanbul'dan gönderilen kilerci Ahmed'e gerekli has unun temin edilmesi ve gönderilmesinde gerekli yardım yapılması hakkında emirdir.

B.60 : Evsıt-ı Rebiyülâhır 1027 Nisan 1618

Bursa kadısına ve Gazi Hüdavendigar vakfı mütevellisine, Gazi Hüdavendigar vakıflarından olan hamamda hamancılık görevinin Raziye Hatun elinde olan temessük ve hüccet gereği tasarruf ettirilmesi konusunda bir başkasına berat verilmemişse zikredilen kadına tasarruf ettirilmesi hakkında gönderilen emir.

B.62 : Evsıt-ı Receb 1027 Temmuz 1618

Hüdavendigar sancakbeyi ve Bursa kadısına, Asporça Estun vakfının tevliyetini evlâdiyet üzere tasarruf eden Hacı Hasan'ın, elinden bu görevi almak isteyen ecnebi Medad'ın bu taarruzu üzerine merkeze arzemesiyle İstanbul'dan Hacı Hasan'ın elinde bulunan mülknâme, hüccet, emr-i şerîf ve temessükâtı mucebince kendisine tasarruf ettirilmesi ve Medad'ın taarruz ettirilmemesi hakkında gönderilen emir.

B.64 : 14 Receb 1027 Temmuz 1618

Bursa kadısına, Asporça Hatun vakfının mütevellisi olan Sarrac Hacı Hasan'ın hıyaneti üzerine vakıf zararına uğramıştır. Bunun üzerine saray-ı Şmire ağası Süleyman Ağa'nın arzı üzerine Medad'a verilmesi hakkında ve eğer Hasan evladındanım diye itiraz ederse zimmetindeki miktar akçayı ödediği zaman ancak kendisine tekrar görev verilebileceği hakkında emir.

B.65 : 12 Receb 1027 Temmuz 1618

Önceden Rumeli kazaskeri olup Mihaliç kazasını

arpalık üzere tasarruf eden Kemaleddin'e, Bursa kadısına ve Bursa hassa harac emini olan Piri Çavuş'a İstanbul'dan vezir-i sanî Mehmed Paşa'nın adamı Hasan'ın, Mihaliç'de ekizceler ağnamı mukataasının kendisine ait olduğunu arzı üzerine, defterlerdeki kayıtlardan tasbihinden sonra civardaki köylerin dahl etmemeleri gerektiği üzerinde gönderilen emir.

B.67 : Evail-i Receb 1027 Haziran 1618

Bursa kadısına, Kimhacı taifesinin merkeze, kendilerinden başka takyecî taifesinin akmeşe işleyerek kendilerini zarara soktuklarına ve bunların akmeşe işlemesinin engellenmesi hakkında arzötmeleri üzerine, İstanbul'dan gönderilen emir.

B.68 : 28 Cemaziyevvel 1027 Mayıs 1618

Bursa kadısına ve Söyyid Mehmed el-Neccârî evkafının mevcut olduğu yerlerin kadılarına, bu evkafın yörük reayasını beytü'l-mâl-i emme ve hassa ve cürm-i cinâyet ve bad-ı beva ve yuva ve kaçgun ve kul ve cariye müjdegânesi gibi rüşmâtı defter-i cedidde kaydolunduğu gibi vakıf görevlileri tarafından alına gelmekteyken civar beylerin dahlî olunca İstanbul'dan padişahın buna rızası olmadığı ve suçluların şiddetle cezalandırılması gerektiği hakkında gönderilen emir.

B.72 : 14 Ramazan 1027 Eylül 1618

Bursa kadısı ve Bursa hassa harac emini Piri Çavuş'a , Meryem Hatun kendi kefaletiyle Ekizceler ağnamı mukataasını kocasına almasının ardından kendisinin ölmesiyle Zincirci Mehmed'in zimmetine geçirdiği malın tahsil için Mehmed'in malına el koymaları hakkında İstanbul'dan gönderilen emir.

B.74 : Evail-i Zilhicce 1027 Kasım 1618

Bursa kadısına, Fenişehir kazasına bağı Bursa'ya yakın olması hasebiyle Bursa'ya ilhak olunması hakkında gönderilen emir.

B.76 : Evasıt-ı Şevval 1028 Ekim 1618

Bursa kadısına ve hassa bostancıbaşısı Receb'e

Fatma Hatun'un evinin soyulduğunu ve sahibinin bulunmadığını bildirmesi üzerine, çalanların ifadesinin alınıp gerçek tesbit edilince ona göre sahiplerine iade edilmesi hakkında İstanbul'dan gönderilen emir.

B.78 : Evası-ı Ramazan 1027 Eylül 1618

Bursa kadısına, Hesa Hatun nam kadının dedesinden kalan bir ev hakkında, Fatice Hatun'la davası olduğunu ve Fatice'nin şahitlerinin şahadetıyla mahkeme kendisini haklı çıkarıp eve sahip çıkmak üzere iken ölmesi ile varislerinin eve el koyması ve kiraya vermesini merkeze arz etmesi ile meselenin çözümü için Hasan Çavuş'un görevli olarak gönderildiğine ve diğer hatunun varisi ve şahitlerinin merkeze Hasan Çavuş'la gönderilmesi hakkında gönderilen emir.

B.79 : Evası-ı Ramazan 1027 Eylül 1618

Bursa kadısına halkı iş yapmaktan alıkayan duhanın içilmesi hakkında Ahmed Beg'in elinden gönderilen emir.

B.80 : 25 Ramazan 1027 Eylül 1618

Bursa hassa harsc emini olan Piri Çavuş'a, Bursa mukataalarından Ekizceler adet-i ağnamının dergah-ı ali yeniçeri mütekaidlerinden Mehmed'e iltizam edildikten sonra bu şahsın zimmetine para geçirmesi ile görevden alınması ve Bursa'daki evine el konulması, kızının hakkının da emanete alınarak saklanması ve bütün malının defter edilmesi hakkında İstanbul'dan gönderilen emir,

B.81 : Evahir-ı Ramazan 1027 Eylül 1618

Önceden Mekke-i Mükerrene kadısı iken tekaüde ayrılıp İstanbul'da Hüdavendigâr vakfı olan caminin medresesinde Müderris olan Mevlânâ Mehmed Emin'in tasarrufunda olan Gemlik kazası köylerinden bazısını arpalık üzere tasarruf ettiği sırada Bursa kadısının karışması ile zarar ettiğini merkeze bildirmesiyle İstanbul'dan müderris ve Gemlik kadısının birlikte tasarruf etmeleri hakkında gönderilen emir.

B.86 : 27 Ramazan 1027 Eylül 1618

Bursa ve İnegöl, İznik ve Yenişehir civarındaki toprak kadılarına, Yenişehir ve tevabii mukataasına eb-nâ-i sipahiyândan Mehmed ve Zülfikâr önceden tayin edilmişken, Piri Çavuş'un arzında daha önceden mültezim olan Ali Çavuş ve kardeşi Hamza'nın daha iyi görev yaptıklarını Ali Çavuş ölünce şimdi de Hamza'nın iltizama talip ve şartı kabul ettiğini bildirmesiyle merkezden Hamza'nın berâtının yazılmasına kadar Bursa kadısı ve barac emini marifetiyle bu görevi yüklenmesine dair emir.

B.90 : Evâhır-ı Receb 1027 Temmuz 1618

Bursa kadısına, ordunun şark seferine çıkmasıyla başarı kazanılması için Allah'tan yardım dilemek üzere Bursa'daki ülema sınıfı mensublarının Kuran-ı Kerim okumaları için gönderilen emir.

B.91 : Evâhır-ı Cemaziyelevvel 1027 Mayıs 1618

Bursa kadısına ve dergah-ı ali çavuşlarından c-lup rûsûm cemine memur olan Mustafa Çavuş'a Sultan Mustafa'nın Kayseri kadısı olarak tayin ettiği Mevlânâ Mehmed'in emsâline verilen miktar akçanın kendisine verilerek rûsûm cemine Mustafa yerine tayin edildiğini ve bu bilgi ile eline hüccet verilmesi gerektiği hakkında gönderilen emir.

B.94 : 4 Receb 1027 Haziran 1618

Bursa kadısı Mevlâna Ahmed'e , Bursa ve Ezine kadılıklarında vaki Kasım Paşa-yı Cizri evkafının mütevellisi olan Mehmed'in arzı üzerine İstanbul'dan gönderilen tevliyet emri.

B.96 : 26 Cemaziyelâhır 1027 Mayıs 1618

Bursa kadısına ve hasse harac emini Piri Çavuş'a vezir Davud Paşa'nın kapıcıbaşılardan Ahmed'in Bursa ihtisab mukataasının talep etmesiyle halen mutasarrıf olan Hasan'ın yerine ziyade ile Ahmed'e ihtisab mukataası mültezimliğinin verildiğine dair İstanbul'dan gönderilen emir.

B.99 : Evâhır-ı Cemaziyelâhır 1027 Mayıs 1618

Divan-ı hümayun katipleri şakirdlerinden Cafer Bey'in arzı ile Bursa'da mizan-ı harir mukataası katipli-

gi önceden önceden katip olan Mahmud'un yerine Cafer'e verildiğine dair Bursa kadısına gönderilen emir.

B.101 : 3 Cemaziyevvel 1027 Nisan 1618

Atbazarı Mahallesi sakinlerinden el-Hac Mehmed ve Süleyman'ın arzı üzerine, Kiptiyân taifesi ehl-i sünnet cemaatinden oldukları halde bunlardan cizye talep olunmaması hakkında Bursa kadısına hitaben gönderilen emir.

B. 103 : 12 Receb 1014 Aralık 1605

İstanbul'a gelen kahveden alınan gümrük resimleri hakkında emir.

B.104 : Evâhır-ı Safer 1027 Şubat 1618

Ebrabam nam yahudinin arzından, İsak veled-i Havs'ın kendisine 160000 akçalık mücevher bedelini vermediğini ve ahvallerinin divan-ı hümayunda kazaskerler huzurunda görülmesine dair Bursa kadısına hitaben gönderilen emir.

B.105 : Evâıl-ı Receb 1027 Haziran 1618

Misla Yigan'ın bina eylediği üç yüz senelik medresesi vakfına Pervane'nin usulsüz müteveli olması üzerine, Müderris Ahmed Efendi'ye tevliyet verildiğine dair Bursa kadısına hitaben gönderilen emir.

B.106 : 27 Cemaziyelâhır 1027 Haziran 1618

Bursa, Mudanya, Gemlik ve Mihaliç'de cizye-i yuva-i gebran ve kiptiyan mukataasında iltizam emini Mehmed'in, Yağmur, Kaşlu ve Ekrad taifesinin üzerlerinde olan cizyelerini vermemeleri üzerine, alınması hakkında buralar kadılarına gönderilen emir.

B.107 : 27 Cemaziyelâhır 1027 Haziran 1618

Yasif yahudinin mizan-ı harir mukataasına emin nasbolunması hakkında Bursa kadısına hitaben gelen emir.

B.110 : 17 Cemaziyelâhır 1027 Haziran 1618

Sultan Mehmed Han Medresesi müderrislerinden Ömer'in oğlu Yahya'nın, Yenişehir mukataası mahsulünden verilmek üzere 20 akça tahsis edildiğine dair Bursa ve Yenişehir kadılarına nizanın halli için gönderilen emir.

B.111 : Evâhır-ı Cemaziyelâhır 1027 Haziran 1618

Osman nam kimsenin ehl-i sükun altın ve gümüşüne sahib-i ayar ve vezzan nasbolunduğu hakkında Bursa kadısına hitaben gönderilen emir.

B.112 : Evâil-i Şaban 1027 Temmuz 1618

Hüdavendigâr sancağına Solakzade İlyas'ın sercakbeyi olarak tayin olunduğu hakkında emir.

B.113 : 4 Cemaziyelevvel 1027 Nisan 1618

Bursa'da Abraham veled-i İsak'ın mukaat emini nasbolunması hakkında daha önce gönderilen emir muhtevasının mahiyeti hakkında Bursa kadısına gelen emir.

B.114 : 28 Cemaziyelevvel 1027 Mayıs 1618

Abraham veled-i İsak nam yahudi üzerinde olan Bursa'da bir kısım mukatsata müdahale olunmaması hakkında Bursa kadısına hitaben gelen emir.

B.115 : 25 Zilhicce 1027 Aralık 1618

Sefer için beher avâriz hanesinden iki yüzer akçanın afv edildiğini geri kalan yüzer akçanın toplanıp gönderilmesi hakkında Hüdavendigâr sancağı kadılarına gönderilen emir. Afvın sebebi Sultan Osman'ın tahta geçişi dolayısıyla'dır.

B.117 : 14 Cemaziyelevvel 1027 Mayıs 1618

Piri Çavuş'un Bursa hassa harac emini tayin olunması hakkında Bursa kadısına gönderilen emir.

B.118 : 5 Zilkaade 1026 Kasım 1617

Bursa kadısına hitaben beher avâriz hanesinden iki yüz akça olmak üzere sefer için toplanıp gönderilmesi hakkında emir.

B.125 : 12 Receb 1027 Nisan 1618

Bursa etrafındaki hassa çayırlarına getirilen atların nakli ve yem tedariki hizmetinde çeşitli bahanelerle buna iştirak etmeyenler hakkında Bursa kadısına gönderilen emir.

B.132 : Evâhır-ı Cemaziyelevvel 1027 Haziran 1618

Hüdavendigâr sancağı beği İlyas'a hitaben, suhte ve at eşkiyasından ahalinin muhafazası için emir.

B.135 : Evail-i Cemaziyelâhır 1027 Mayıs 1618

Mihaliç kazasına ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan sabık Rumeli kazaskeri Kemal'e, Bursa kadısına ve Hüdavendigâr sancığı beğine hitaben yeniçeriler ve zabıtlar üzerine Mumcu Ali'nin baş u buğ tayin olunduğu hakkında gelen emir.

B.127 : Evail-i Cemaziyelâhır 1027 Mayıs 1618

Mühim ve müstacel bir husus için vazifelendirilen Mehmed ve diğer Mehmed'in İstanbul'dan Şemşir Başa'ya varınca yol üzerindeki menzillerde bargir verilmesi hakkında, buralar kadılarına gönderilen emir.

B.136 : Evail-i Receb 1027 Haziran 1618

Bursa ve Kirmesti kadılarına, Bursa'da Hatice Hatun, Hurdî Hatun ve Hanzade Hatun vakıflarının evlâdiyet üzere mütevellisi olan Yusuf'un arzında, Behzad adında birinin tecavüzünü belirtmesi üzerine Behzad'ın uzaklaştırılarak ve eline geçirdiği akçaların da elinden alınarak Yusuf'un görevine iade edilmesi için gelen emir.

B.140 : 25 Cemaziyelâhır 1027 Haziran 1618

Katbah-ı Âmirenin buz ihtiyacının karşılanması hususunda Bursa kadısı ve hessa harac eminine gönderilen emir.

B.143 : 17 Cemaziyelâhır 1027 Haziran 1618

Bursa kadısına, Bursa sakinlerinden Sitarî Ali Çavuş'un kiler-i Âmire mühimmâtı alımı için eline verilen paradan zimmetine geçirdiği parayı isbat edildiği halde bir yolunu bulup kaçtığı için zabtına görevlendirilen Veli ve İbrahim'e her türlü kolaylık gösterilmesine dair gönderilen emir.

B.144 : Tarih-?

Anadolu defterdârı olup başdefterdâr kaim-i makâmı olan Abdülkerim Efendi'nin kiler-i Âmire mühimmâtı temini için aldığı parayı zimmetine geçirip kaçan Sarı Ali Çavuş'un, merkezden gönderilen Veli ve İbrahim beyler tarafından yakalanıp elindeki zissat paralarının kendisine gönderilmesini istemek için gönderdiği emir.

B.146 : 5 Cemaziyelevvel 1027 Mayıs 1618

Bursa ve Yenişehir kadılarına, medrese müderrisi olan Ömer'in oğlu Yahya'nın Yenişehir mukataaları mahsulünden yevmi akçaya mutasarrıf olması hakkında ve ödencesinde yardımcı olmaları gerektiğine dair emir.

B.147 : 5 Cemaziyelevvel 1027 Mayıs 1618

İnegöl kadısına, kaza abalisinin avârizlerini fermanında olduğu gibi ödemeye razı olduklarını fakat toplama me'murlarının fazla istemelerine karşı merkeze arz etmeleri üzerine mevkufât defterlerine bakıldığında bu avâriz hanelerinin madene tayin edildiği görülerek tesbit edilen avâriz akçalarının iki yüz akça olup beş yüz akça olmaması gerektiği hakkında gönderilen emir.

B.149 : 3 Rebiyülevvel 1027 Şubat 1618

İstanbul, Galata, Üsküdar ve haslar kadılarıyla, Haremeyn-i Şerifeyn evkafının reayasının oturdukları yerlerden Celâli eşkiyasının gadrı ile batıya gelerek yerleştikleri yerlerin kadılarına bu evkafın nazarı olan Mustafa Ağa'nın adamı Bali'nin görevlendirilmiş olmasına rağmen görev süresinin sona ermesini arz ederek yeni berat isteyerek görevine devam ettirilen Bali'nin tayin edilerek kadıların gerekli yardımı yapmaları için gönderilen emir.

B.156 : 3 Rebiyülevvel 1027 Şubat 1618

Haremeyn-i Şerifeyn evkafından, bir önceki belgede zikredilen köylerde Celâli eşkiyasının hareketleri yüzünden vakfın gelirinin azalmasına sebep olduklarından, Darü's-saade Ağası Mustafa Ağa'nın arzı üzerine kadılara hitaben gönderilen emir.

BERATLAR

B.4 : 14 Cemaziyelâhır 1027 Mayıs 1618

Anadolu ve Rumeli Ermenilerinin patriği olan Avanos'un beratının yenilenmesi ve İstanbul, Galata, Rumeli, Üsküdar, Bursa, Kütahya, Sivas, Tokat, Amasya, Kayseri, Trabzon, Ankara ve Kefe Ermenilerinin bu patriğe bağlı olduğunu bildiren berat.

B.5 : 19 Zilhicce 1027 Aralık 1618

Ebnâ-yı sipahiyândan Mehmed'in Bursa bassa harac eminliğine tayin beratı.

B.8 : 14 Zilhicce 1027 Aralık 1618

Silahdarlar emirlerinden Mustafa'nın Bursa ihtisab ağası tayin edildiğine dair Tokat'tan gönderilen berat.

B.9 : 14 Zilhicce 1027 Aralık 1618

Ebnâ-i sipahiyândan Şaban ve maden yeniçerisi olan Kenan'ın Bursa'nın Yenişehir ilçesi mukataaları mültezimi olarak tayin edildiğine ve taahütlerini yerine getirdiklerine dair Tokat'tan gönderilen berat.

B.11 : 20 Zilhicce 1027 Aralık 1618

Bursa bassa harac emini Mehmed'in arzı üzerine Süleyman bin Şaban'ın harir vezzanı olarak tayin edildiğine dair Tokat'tan gönderilen berat.

B.10 : 20 Zilhicce 1027 Aralık 1618

Bursa koyun bacdarlığı mültezimi olarak () tayin edildiğine dair Tokat'tan gönderilen berat.

B.14 : 10 Zilhicce 1027 Kasım 1618

Bursa'daki Orhan, I.Murad, Yıldırım, I.Mehmed ve I.Murad vakıflarının silahdarlardan Mustafa Bekir yeniçeri emin ve yine aynı zümreden Mehmed Abdullah'ın da katip tayin edilerek cizye vergilerinin Tokat'a ulaştırılması hakkında görevlendirildiklerine dair berat.

B.17 : 23 Zilkaade 1027 Kasım 1618

Saray-ı cedid ağası olup evkaf nazırı olan Süleyman Ağa'nın arzı ile Asporça Hatun vakfının mütevellisi olan Murad'ın yerine Sarac Hasan'ın müdabelesi üzerine Murad'ın mukarrer olarak mütevelliliği hakkında berat.

B.18 : 2 Zilhicce 1027 Kasım 1618

Bursa'da Acem Reis evkafının mütevellisi olan el-Hac Ahmed'in vefatı ile bu göreve el-Hac Mehmed'in müstahak olduğunu kadı Ahmed'in arzı üzerine mütevellisi olarak tayin edildiğinin beratı.

B.19 : Evail-i Zilhicce 1027 Kasım 1618

Mehmed oğlu Ahmed'in ölümü üzerine yerine Hoca ()'nın müteveli olduğuna dair berat.

B.21 : 10 Şevval 1027 Eylül 1618

Bursa bakkallarının bazarbaşı olan Seyyid Hasan bin Seyyid Hüseyin'in beratının yenilenmesi konusundaki yeni berat.

B.22 : 27 Zilkaade 1027 Kasım 1618

Ünenâ-yı sipahiyândan Abdi Begzâde'nin Bursa'daki koyun mukataasının mültezimi olarak tayin edilmesine dair Tokat'tan gönderilen berat.

B.23 : 17 Cemaziyelâhır 1027 Haziran 1618

Feridun bin Abdullah'ın arzı ile Osman Gazi'nin hanımı Karık Hatun'un evkafının durumunun düzeltilmesi hakkında kadıya emirler ve Feridun'un Bursa ve Akhisar'daki Geldeh Hatun evkafına müteveli olan Halil bin Süleyman yerine müteveli olduğuna dair berattır.

B.26 : 6 Cemaziyevvel 1027 Mayıs 1618

İstanbul sakinlerinden dergah-ı mualla cebecilerinden Yasif veled-i Avraham'ın arzı ile daha önce Kimal yahudiye iltizama verilmiş olan İstanbul'un mizan-ı harir ve kasabiye mukataaları ile Bursa'nın nekre ve sim yassakiyesi ile hazine mukataalarının iltizamının kendisine verilmesine dair İstanbul'dan gönderilen berat.

B.29 : Ebnâ-i sipahiyândan Ali Hersek'in darü's-saâde ağası nazır Hacı Mustafa'nın arzı üzerine Seyyid Mehmed el-Neccari camii şerifinin evkafına katip tayini hakkında berat.

B.30 : 19 Şevval 1027 Ekim 1618

Bursa hassa harac emini Piri Paşa'nın, Yenişehir, İnegöl, İznik ve nahiye-i Kite ve tevabii mukataası mültezimi olan Mehmed Sadık Mescidi ve Zülfikâr-ı divanenin bu görevi yerine getirirken erzak kıtlığı çektirdikleri hakkındaki arzı üzerine bunların yerine eski mültezim Ali Çavuş'un biraderi Hamza'nın talebi üzerine kendisinin mültezim tayini hakkındaki berat.

B.36 : 20 Ramazan 1027 Eylül 1618

Bursa kadısı ve Bursa Hâssa harac emini Piri Paşa'nın arzı ve Mehmed ve Hüseyin adındaki kişilerin merkeze gelerek sundukları arzlar üzerine Bursa'da bac ve Bazar-ı galle ve tanga-yı akmeşe , gümrük kıntarîn-i deniz öşr-i hamr, örf-i bâc-ı iskele-i Mudanya ve buna tâbi olan mukataaların yahudi Abraham elinden alınarak biraz ziyâde ile Mehmet, Hüseyin ve Hasan bin İbrahim iştirak üzere talebiyle kendilerinin emin, mültezim ve nazır olarak tayin edildiklerine dair berat.

B.39 : 2 Cemaziyevvel 1027 Nisan 1618

Bursa'nın Mihaliç kazasında egerciler adet-i ağnamı mukataasının kitabetine mutasarrıf olan İbrahim'in arzı üzerine, Mustafa adlı birisinin müdabelesiyle elinden çıkmış olan kitabetin ikinci bir beratla kendisine verilmesine rağmen ardından da yeniçerilerden Ahmed'in elinden alması üzerine yeniçerilerin kitabet alamayacağını arzadınca İstanbul'dan tekrar İbrahim'in katip olması gerektiği hakkında gönderilmiş olan berat.

B.41 : Evasıt-ı Şevval 1027 Ekim 1618

Bursa kadısına, Asporça Hatun vakfi tevliyyetinin vakıf nazırı olan saray-ı Âmire ağası Süleyman'ın arzı üzerine Musa Beg elinde iken baricden dahl eden Hasan'ın buna hakkı olmadığı ve Murad'ın bu göreve devam ettirilmesi için emrin de yer aldığı berat.

B.43 : 19 Ramazan 1027 Eylül 1618

Bursa kadısının, Sivaslılar Mahallesi Mescidi'nde imam olan Hasan Halife'nin öldüğünü ve yerine Şeyh Mehmed el-Şâmî'nin layık olduğunu bildirmesi üzerine gelen berat.

B.44 : 17 Ramazan 1027 Eylül 1618

Bursa kadısı Ahmed'in arzı üzerine, Hazret-i Emir Sultan Türbesi'nde öşr-i havan olarak görev yapan Mustafa bin Mehmed'in bu göreve ta'yin edildiğine ve parasını Ekizciler ağnamı mahsulünden alması hakkında İstanbul'dan gönderilen berat.

B.54 : Evasıt-ı Cemaziyevvel 1027 Mayıs 1618

Üveys oğlu Karacabeyli Mehmed'e arzında Bursa'da

nalbantlar ehl-i hibresi görevini yüklenen Yusuf oğlu Mehmed'in nâ-ehil olmasının belirtilmesi üzerine Mehmed'in görevden alınarak Karacabeyli Mehmed'in ehl-i hibre tayin edildiği hakkında verilen berat.

B.56 : 14 Cemaziyelahir 1027 Haziran 1618

Anadolu ve Rumeli Ermenilerinin patriği olarak belli miktar akça ile Sultan Mustafa zamanında tayin edilen Evancos'un cülus sebebiyle beratının yenilenmesi gerektiği halde yerine getirmeyen patriğin taahhüdüne II.Csman tarafından elli bin akça ziyâde yapılması hakkında ve patriğin işleri hakkında dışardan yapılan karışmaların def edilmesi hakkında bilgilerle patriğe verilen berat.

B.63 : Evâhır-ı Rebiyülevvel 1027 Mart 1618

Asporça Hatun vakfının mütevelliliğinin şart-ı vâkif üzere Ramazandan sonra Hacı Hasan tarafından tasarruf edilegelmesi ile Sultan Mustafa zamanında verilen beratın tecdîdidir.

B.66 : 7 Receb 1027 Haziran 1618

Bursa'da Mihaliç kazasında Ekizciler adet-i ağnamı mukataasının vezir-i sâni Mehmed Paşa'nın adamı olan Hasan Çavuş'a verildiğine dair İstanbul'dan gönderilen berat.

B.69 : 20 Zilkaade 1027 Kasım 1618

Bursa'da Seyyid Mehmed el-Neccarî evkafının müteveli olan es-Seyyid Mustafa yerine dergah-ı ali müteferrikalarından Bayezid Ağa'nın darü's-saâde ağası el-Hac Mustafa Ağa'nın arzı üzerine müteveli olarak tayin edilmesini ifade eden İstanbul'dan verilen berat.

B.71 : 12 Ramazn 1027 Eylül 1618

Bursa'da Şerafettin Paşa evkafına iki akça ile cabi olan Ramazan bin Kemal nam kimsenin yeni berat istemesi üzerine yeni verilen berattır.

B.70 : 29 Ramazan 1027 Eylül 1618

Bursa'da Şerafeddir Paşa mescidinde cüz tilavet etmek üzere Ramazan bin Kemal'in tayin edildiğini ve akçasının evkaf mahsulünden verilmesi hakkındaki berat.

B.77 : Evâhır-ı Zilkade 1027 Kasım 1618

Şeyh Muhiti Efendi'nin Gemlik kazasına mutasarrıf iken Şirvan defterdârı olarak tayin edilmesiyle affına isteyip kalmasıyla kendisine bir kaç köyün evladiyet üzere mutasarrıflığı verilmesine dair Sultan Mustafa zamanında verilen beratın teçdidı.

B.82 : 26 Şaban 1027 Ağustos 1618

Sülehadan Mustafa'nın önceden hassa enâm-ı havâni olan Abdullah bin Mustafa'nın ölümü üzerine hassa enâm-ı havânı tayin edilmesi hakkında berat.

B.83 : 18 Rebiyülahir 1027 Nisan 1618

Hassa enâm-ı havâni olan sülehadan Mustafa'nın daha önce aldığı beratını teçdid ettirmek istemesi üzerine eline verilen yeni berattır.

B.84 : 20 Rebiyülahir Temmuz 1611

Silebdarlar zümresinden İbrahim Ahmed'in Bursa'da beytü'l-mâl-i amme ve hassa mukataalarına ref olunan Ali'nin yerine kitabete tayin edilmesine dair berat.

B.85 : 7 Ramazan 1027 Ağustos 1618

Bursa'da Asporça Hatun vakfının önceden nazarı yokken saray-ı cedid ağasının kendisini nazır tayin ettirmesiyle zor duruma düştüğünü merkeze arzeden Hasan Bey'in önceden olduğu gibi elindeki hüccet ve fetva gereği yine kendisinin mütevellililiğini devam ettirebilmesi hakkında verilen berat.

B.88 : 6 Rebiyülevvel 1027 Mart 1618

Ummehani Hatun bint-i Abdullah'ın Bursa'da Gazi Hüdavendigâr vakfının kaplıcasında hamamcı olduğu önceden beri elinde olan beratın teçdidı.

B.92 : 17 Cemaziyelâhır 1027 Haziran 1618

Şeyh Muhiti Efendi'nin yirmi beş akçaya mutasarrıf olduğunu beyan eden beratın teçdidı.

B.93 : 20 Receb 1027 Temmuz 1618

Şeyh Muhiti Efendi'nin Ekizceler ağnamından on beş akçaya mutasarrıf olduğuna dair beratın teçdidı.

B.95 : Gurre-i Receb 1027 Haziran 1618

Kasım Paşa-yı Cizri'nin Bursa'da Ezine kazasında Ayasoluğa tabi Polatcık'daki evkafına, Ezine kadısının arzı üzerine eski müteveli Mustafa Çavuş'un zalimliğinin tesbitiyle timardan mütekaid Mehmed'in tevliyet beratı.

B.97 : 16 Cemaziyelevvel 1027 Haziran 1618

Dergah-ı alî müteferrikalarından Ahmed bin Mustafa'nın talebi ile Bursa'da ihtisab mukataasının Hasan'ın elinden alınıp Ahmed'e iltizamen verildiğine dair berat.

B.98 : Evail-i Zilhicce 1027 Haziran 1618

İkinci vezir Mehmed Paşa'nın adamlarından Ahmed'in arzı ile Bursa'nın ihtisab kethüdalığının kendisine verildiğine dair berat.

B.100 : 3 Cemaziyelevvel 1027 Nisan 1618

Divan-ı hümayun katipleri şakirtlerinden Cafer Bey'in Bursa'da mizan-ı harir mukataası katipliğine dair eline verilen beratıdır.

B.108 : Evâhır-ı Receb 1027 Temmuz 1618

Sultan Orhan'ın zevcesi Asporça Hatun'un Kite kazasında Frenklü ve Narlı kazalarında vakfının mütevelilik beratının tevdidi.

B.109 : 27 Ay (?) 1027 1618

Abraham veled-i İsak nam yahudinin Bursa'da galle-i bazaryer, tamga, akmeşe, ve öşr-i hamr, gümrük-i kıntarîn-i deniz mukataasına emin nasbolunması hakkında.

B.121 : Tarih-?

Piri Çavuş'un Bursa hassa harac emini nasbolunduğuna dair berat.

B.122 : 18 Ramazan 1027 Eylül 1618

Bursa'da Hatice Hatun, Hundi Hatun ve Şah Hubare vakfına müteveli olan Aksaray sancağı beği Yusuf'un tevliyeti usulsüz ele geçiren Şah Mehmed'in ref olunup yerine kendisinin tekrar müteveli olduğu hakkında.

B.123 : 18 Ramazan 1027 Eylül 1618

Aynı vakfın cabiliğini usulsüz ele geçiren Behzad'ın ref bulunduğu yerine Mehmed bin Ahmed'in tayin edildiği hakkında.

B.124 : 18 Rebiyülevvel 1027 Mart 1618

Sülehadan Mustafa'nın tilâvet-i kurân vazifesiyle alâkalı beratın teçdididir.

B.126 : 10 Rebiyülâhır 1027 Nisan 1618

Bursa mizan-ı harir mukataasından Afrain yahudinin ref ve yerine Hüseyin'in getirilidigine dair.

B.129 : Evail-i Cemaziyelâhır 1027 Haziran 1618

Bursa'da Cruç Gazi vakfına, Bursa kadısı Ahmed'in arzı üzerine, Mehmed'in müteveli nasbolunduguna dair,

B.131 : 1026 1617

Mehmed Çavuş'un Ankara sülcağında Begce Taraklu nahiyesinde Kızarcık karyesinde seamete mutasarrıf olarak subaşı tayin olunması hakkında.

B.133 : 25 Ramazan 1027 Eylül 1618

Hassa harem emini Piri Çavuş'un arzı üzerine, Mahmud bin Hasan'ın hamal taifesi üzerine kethüda nasbolunması hakkında berat.

B.134 : 25 Rebiyülevvel 1027 Mart 1618

Sülehadan Yahya'nın, Yenişehir mukataasından yevmi yirmi akça vazifeye mutasarrıf olduğu hakkındaki beratın teçdidi.

B.138 : 28 Receb 1027 Temmuz 1618

Bursa'da mizan-ı harir vezzanlığına Hoca Bekir'in nasbolundugu hakkında.

B.141 : Evâhır-ı Rebiyülâhır 1027 Nisan 1618

Bursa ihtisab kethüdası Ali'nin vefatıyla boşalan kethüdalığa Mustafa'nın nasbolunması hakkında.

B.142 : 6 Cemaziyevvel 1027 Mayıs 1618

Kimal yahudininin İstanbul'da mizan-ı harir ve kasabiye ve Bursa'da yasakiye ve makara-i sim ve darbhaneye mukataalarına mültezim nasbolunması hakkında.

MÜRASELELER

B.33 : 15 Muharrem 1027 Ocak 1618

Bursa'da Bayezid Paşa Medresesi'nin, Muharrem'in onbeşinden yevmi yirmi akça ile Seyyid Mevlânâ Ebubekir'e verildiğine dair Anadolu Kazaskeri Mehmed'in gönderdiği emirdir.

B.51 : Evail-i Receb 1027 Haziran 1618

Dergah-ı ali yeniçeri ağası Hüseyi'nin Ağa'nın Bursa kadısına, dergah-ı ali yeniçeri gediklilerinden Mumcu Hüseyin'in yasakçı ve zabıt nasbedilerek Bursa'ya gönderildiğine ve Bursa'da yeniçeri serdarı Sinan Paşa'nın bazı gemilere girerek taarruz etmemesi hakkında gönderdiği mürasele.

B.52 : Evail-i Receb 1027 Haziran 1618

Dergah-ı ali yeniçerileri ağası Hüseyin Ağa'nın Mudanya kadısına yeniçeri gediklilerinden Mumcu Hüseyin'in yasakçı ve zabıt tayin edildiğine dair müraselesi.

B.73 : Tarih-?

Mihaliç kazasına arpalık üzere kutasarrıf olan ikinci vezir Mehmed Paşa'nın uhdesindeki Ekiyeceler ağını mukataasının mültezimi olan Zincirci'nin, kefilisi olan hanımı Meryem'in ölümü ile zimmetine geçirdiği parayı almak üzere Piri Paşa'yı tayin ettiğine dair mürasele.

B.75 : Tarih-?

Anadolu kazaskeri Mehmed'in, Yenişehir kadısına Kayacak köyünün Bursa'ya bağlandığında muhalefet etmemesi için gönderdiği mürasele.

B.89 : Gurre-i Zilhicce 1027 Kasım 1618

Bursa'daki Şeyh, Bursa'da Müfti Ahmed Efendi Medresesi'ne müderris olarak görevlendirildiğine dair Anadolu kazaskerinin gönderdiği müraseledir.

B.116 : 26 Cemaziyelâhır 1020 Eylül 1611

Piri Beg Medresesi'ne Seyyid Mehmed Efendi'nin müderris tayin olunması hakkında.

B.120 : 23 Zilhicce 1027 Aralık 1618

Bazarbaşı Medresesi'ne, Mehmed Rıza'nın müderris nasbolunduğu hakkında mürasele.

B.145 : 27 Ramazan 1027 Eylül 1618

Mevlânâ Mehmed Efendi'nin Bursa'da Cendik Medresesi'ne müderris tayin edildiğine dair mürasele.

B.150 : 9 Cemaziyelâhır 1618 Nisan 1618

Mevlânâ Sinan Efendi'nin Bursa'daki Medrese-i Esediyye'ye müderris olarak nasbolunması hakkında Anadolu kazaskeri tarafından gönderilen mürasele.

B.152 : 11 Safer 1027 Şubat 1618

Müderris Ali Efendi'nin Bursa Bazarbaşı Medresesi'ne müderris tayin edildiğine dair İstanbul kadısı Yusuf'un gönderdiği müraseledir.

B.153 : Cemaziyelevvel 1027 Nisan 1618

Mevlânâ Mehmed'in, Bayezid Paşa Medresesi'ne müderris nasbolunduğuna dair.

B.154 : 1027 1618

Farameyn-i Şerifeyn evkafından Cemlügen, Hanzari, Keatoğan, Akın, Sarukaya, Koyunabdalı ve Selçukhatun köylerine mütevellî nasbolunması hakkında Darü's-sa'âde Ağası Mustafa Ağa'nın müraselesi.

B.156 : Tarihsiz-?

Bursa'da muhtarbaşı olan Hızır Çavuş'un yerine Mehmed bin Abdullah'ın tayin olunduğu hakkında mürasele.

B.157 : Şaban 1027 Temmuz 1618

Abdullah Efendi'nin Bursa Sukîzâde Medresesi'ne müderris nasbolunduğuna dair Anadolu kazaskeri Hüseyin'in müraselesi.

MEKTUPLAR

B.128 : Cemaziyelevvel 1027 Nisan 1618

Sultanın dükkânının habersiz satılması ve yine mülkiyet üzere mutasarrıf olduğu Aksu köyünün vergilerden muaf olduğu halde, müdahale edildiği buna mani olunması hakkında yazılan mektup.

B.130 : Evail-i Safer 1027 Şubat 1618

Karabürcek köyünde Mehmed'in zeametini zabt u rabt etmek, mahsulünü kabzetmek için Ali Beg'in tayin olunduğu hakkında.

B.137 : Evail-i Cemazızelevvel 1027 Nisan 1618

Mumcu Ali'nin, Mudanya ve bağları, Mihayış iskelesi ve mahkemesi ve Kurşunlu ve Terilye ve Flader'de yasakçılar üzerine yasakçıbaşı tayin olunduğu hakkında.

BUYRULTULAR

B.119 : 1027 1618

Bazarbaşı Medressesi'nden Mustafa'nın ref olunup yerine Mehmed Rıza'nın tayin edilmesi hakkında buyrultu.

B.139 : Evâhır-ı Rebiyülevvel 1027 Mart 1618

Mihaliç kazasına yasakçıbaşı olan Mumcu Ali'nin vazifelerini ifade eden, Mudanya ve Hüdavendigâr sancağında kadılara hitaben gönderilen Yeniçeri Ağası Hüseyin'in buyrultusu.

HÜCCETLER

B.7 : Evâhır-ı Şevval 1027 Eylül 1618

Altı bölük halkı üzerine kethüda tayin olunan Mehmed bin Veli'nin, kadı tarafından eline verilen hüccetin sureti.

B.148 : Gurre-i Cemaziyelâhır 1027 Nisan 1618

Arzuvan Bey Mehmed adında birisinin Bursa'da kasesap olabilmesi için verilen hüccet.

GÜNLÜK DURUŞMA KAYITLARI

B.45 : Evail-i Zilkaade 1027 Ekim 1618

Hüdavendigâr sancağı mütesellimi Mustafa Ağa'nın adamlarından Abdünnasır'ın hizmetkârı olan Manyas kazasının Kozluören köyü sakinlerinden İbrahim bin Hasan'ın

eşya ve mal çalarak kaçtığı iddiası üzerine yakalanıp malına el konulması ve hapse atılmasına rağmen malların ve eşyanın sahiplerinin çıkması üzerine malı iade edilerek çalındığı hakkındaki Bursa Subaşı Sefer'in şikâyeti üzerine yapılan duruşmanın kayıdır.

B.102 : Gurre-i Şaban 1027 Temmuz 1618

Mehmed Beg'in, sipah taifesinden Ahmed Ağa'nın feragatiyle ihtisab ağılığı mukataasını kabul eylediğine dair taahhüdname.

TEZKİRE

B.151 : Ramazan 1027 Ağustos 1618

Bursa'ya gelen kahvenin rüsumunun kapanda kadı ma'rifetiyle alınması ve Piyâle Bey ve Mahmud Bey tarafına verilerek gönderilmesi hakkında Süleyman Çavuş'un gönderdiği tezkiredir.

FATVA SURETİ

B.61 : Tarih-?

Bir vakfa, vâkafın şart koştuğu üzere evlâdından birinin mütevellilğini sürdürürken, dışardan birinin mütevellî olamayacağı hakkında hassa sarraclarından Hasan'a verilen fetve sureti.

IV- BİBLİYOGRAFYA

- ARMET REPİK, Büyük Tarih-i Umûmî, İstanbul 1328.
- AKDAĞ, Mustafa, Türkiye'nin İktisadi ve İctimai Tarihi, İstanbul 1977, 2 Cilt.
- ATALAR, Münir, "Şer'iyye Mahkemelerine Dair Kısa Bir Tarihçe", AÜ. İF. İİFD, IV (1984), s.303-329.
- BAKİ, E. Ali, Şer'iyye Sicillerine Göre Afyonkarahisar'da 17.-18. Asırlarda Meçhul Halk Tarihi, Afyon 1951.
- BALTACI, Cahit, "Şer'iyye Sicillerinin Tarihsel Önemi", Osmanlı Arşivleri Sempozyumu Bildirileri, İstanbul 1985, s.127-132.
- BARKAN, Ö. Lütfi, "Edirne Askeri Kassamına Ait Terake Defterleri (1545-1559)", Türk Tarih Belgeleri Dergisi, III/5-6 (1968), s.1-479.
- , Türkiye'de Din ve Devlet İlişkilerinin Tarihsel Gelişimi, Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Semineri, TTK Yayını, Ankara 1975, s.49 vd.
- BELGESAY, M. R., "Mustafa Reşit, Tanzimat ve Adliye Teşkilâtı", Tanzimat, İstanbul 1940, C.I, s.211-232.
- BERKİ, Ali Himmet, Büyük Türk Hükümdarı Sultan Mehmed Han ve Adalet Hayatı, İstanbul 1953.
- ÇADIRCI, Musa, "Tanzimatın İlanı Sırasında Kadılık Kurumu ve 1838-Tarihli Tarik-i İlmiye'ye Dair Ceza Kanunnamesi", TAD XIV/ (1983), s.139-161.
- ÇETİN, Attila, Başbakanlık Arşivi Kılavuzu, İstanbul 1979.
- ERGENÇ, Özer, 1580-1596 Yılları Arasında Ankara ve Konya Şehirlerinin Kurumları ve Sosyo-Ekonomik Yapısı Üzerine Bir Deneme, AÜ. DTGF Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 1973.
- ERSOY, Ceman, "Şer'iyye Sicillerinin Toplu Katologuna Doğru", AÜ. DTGF, XXI/3-4 (1964), s.33-65.
- , "Şer'iyye Sicillerinin Toplu Katologuna Doğru", TAD, XIII/24 (1979-1980), s.1-20
- GÖKBİLGİN, M. Tayyib, Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmî, İstanbul 1979.

- GÖKBİLGİN, M. Tayyib, "Kanuni Sultan Süleyman Devri Müesseseler ve Teşkilâtına Işık Tutan Bursa Şer'iyeye Sicillerinden Örnekler", İsmail Hakkı Uzunçarşılı'ya Armağan, Ankara 1976, s. 91-112.
- GÖRÜR, Hüseyin, 183 Numaralı Ankara Şer'iyeye Sicili, AÜ. DTCF Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1979.
- GÜZELBAY, C. Cemil, Gaziantep Şer'î Mahkeme Sicilleri, I.Fasikül (1866-1909), II.Fasikül (1841-1886), III.Fasikül (1826-1838), Gaziantep 1966.
- , YETKİN, H, Gaziantep Şer'î Mahkeme Sicillerinden Örnekler (1729-1825), Gaziantep 1970.
- HALAÇOĞLU, Ahmet, 381 Numaralı Harput "Mansuratü'l-Aziz" Şer'iyeye Sicili, AÜ. İnkılap Tarihi Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1986.
- HALAÇOĞLU, Yusuf, "Şer'iyeye Sicillerinin Toplu Katologuna Doğru", İÜ. Edebiyat Fakültesi TD, 30 (1975), s. 99-108.
- FIGÜRRE, Mücteba, "Şer'iyeye Sicillerinin Toplu Katologuna Doğru", İÜ. Edebiyat Fakültesi TD, 28-29 (1975), s. 123-166.
- İNALCIK, Halil, "Mahkeme", İA, İstanbul 1977.
- , "Bursa Şer'iyeye Sicillerinde Fatih Sultan Mehmed'in Fermanları", Belleten XI/44, s. 693-708.
- , "Saraybosna Şer'iyeye Sicillerine Göre Viyana Bozgunundan Sonraki Harp Yıllarında Bosna", TV, Sayı 9, s. 178-187, Sayı 11, s. 372-382.
- KARAL, E. Ziya, Osmanlı Tarihi, TTK Yayını, Ankara 1983, C.VI.
- KAYIRAN, Mehmet, "Şer'iyeye Sicillerinin Askeri Tarih Bakımından Önemi", Birinci Askeri Tarih Semineri Bildiriler I, Ankara 1983, s. 131-143.
- , ÖZTÜRK, M, "Tokat Şer'iyeye Sicilleri", Birinci Askeri Tarih Semineri Bildiriler I, Ankara 1983, s.145-158.
- KEPECİOĞLU, Kâmil, "Bursa Şer'iyeye Sicillerinden ve Muhtelif Arşiv Kayıtlarından Toplanan Bilgiler ve Vesikalar", VD, II (1942), 405-421.

- KIRZIOĞLU, M. Fahreddin, "Earpıt Mamuratü'l-Aziz Şer'iyye Sicilleri", Yeni Fırat Dergisi, II/26 (1966), s. 11-14.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad, "Anadolı Selçukluları Tarihinin Yerli Kaynakları", Belleten VII/27 (1943), s. 379-552.
- KÖYLERİMİZ 1981, Ankara 1982, İçişleri Bakanlığı Yayını.
- MACDONALD, B. D, "Kaza", İA, İstanbul 1977.
- MARDİN, Ebül Ulâ, "Kadı", İA, İstanbul 1977.
- MUALLİM NACİ, Lügât-ı Feci
- ÖĞÜZOĞLU, Yusuf, XVII.Yüzyılın İkinci Yarısında Konya Şehir Müesseseleri ve Sosyo-Ekonomik Yapısı Üzerine Bir Araştırma, AÜ. DTCF Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 1980.
- , "Şer'iyye Sicillerinin Toplu Katologuna Doğru", İAD, XIV/25 (1981), s.343-360.
- ONGAN, Halit, Ankara'nın Bir Numaralı Şer'iyye Sicili, Ankara 1958.
- , Ankara'nın İki Numaralı Şer'iyye Sicili, Ankara 1974.
- ORTAYLI, İlber, "Osmanlı Kadısı Tarihi Temeli Ve Yargı Görevi", SBF D XXX/1-4 (1977), s.119-128.
- , "Osmanlı Şehirlerinde Mahkeme", AÜ. Hukuk Fakültesi Prof. Dr. Bülent Nuri Esen Armağanı, Ankara 1977, s.245-264.
- ÖZDEMİR, Rifat, 170 Numaralı Şer'iyye Sicili, AÜ. DTCF Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1979.
- , XIX.Yüzyılın İlk Yarısında Ankara (Fiziki, Demografik, İdari, Sosyo-Ekonomik Yapısı 1785-1840), AÜ. DTCF Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 1984, (Eser Kültür ve Turizm Bakanlığınca neşredilmiştir).
- , "Şer'iyye Sicillerinin Sosyo-Ekonomik Tarih ve Halk Kültürü Açısından Önemi", I.Battal Gazi ve Malatya Çevresi-Halk Kültürü Sempozyumu Tebliğleri, 22-24 Ekim 1986, İnönü Üniversitesi.
- , "Şer'iyye Sicilleri'nin Toplu Katologuna Doğru", (Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisinde yayınlanmak üzere hazırlanmıştır.)

- ÖZKAYA, Yücel, "Sofya'da Millî Kütüphane Nationale Bibli-
oteque'deki Şer'iyeye Sicilleri", TAD, XIII/24
(1979-1980), s. 21-29.
- , XVIII.Yüzyılda Osmanlı Kurumları ve Osmanlı Toplum
Yaşantısı, Ankara 1985.
- ÖZTÜRK, Mustafa, 243 Numaralı Ankara Şer'iyeye Sicili, AÜ.
DTDF Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1979.
- , "Asakir-i Mansure-i Muhammediye Ordusundan Emek-
lilik ve İhraç (1829-1840), Birinci Askeri Tarih
Semineri Bildiriler II , Ankara 1983, s.1-11.
- , Orta Anadolu'da Fıstıklar 1785-1840, AÜ. DTDF Ba-
sılmamış Doktora Tezi, Ankara 1985.
- PAKALIN, M. Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri
Sözlüğü, İstanbul 1983, 3 Cilt.
- SEVGİN, Nazmi, "Şer'î Mahkemelerin Sicil Hazinesi" Bel-
gelerle Türk Tarihi Dergisi, VII (1971), s. 16-18.
- SON TEŞKİLÂT-I MÜLKİYEMİZİN ADLARI, İstanbul
1928, (Dahiliye Vekâleti Yayınlarından).
- ŞEMSEDDİN SAMİ, Kâmo's-ı Türki, İstanbul 1317.
- TURAN, Şerafettin, "XVII.Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunun
İdari Taksimatı", Atatürk Üniversitesi 1961 Yıllığı,
Erzurum 1961, s.201-232.
- TURGAL, H. Fehmi, "Mülga Şer'iyeye Mahkemeleri Üzerinde
İncelemeler", İkinci Türk Tarih Kongresi, Ankara
1943, s.948-962.
- TÜRKİYE'DE MESKÜN YERLER KILAVUZU, Ankara 1946, İçişleri
Bakanlığı Yayını.
- ULUÇAY, M. Çağatay, "Manisa Şer'iyeye Sicillerine Dair Bir
Araştırma", TM, X, s.285-298.
- UNAT, F. Reşit, Hicri Tarihleri Milâdi Tarîhe Çevirme
Kılavezu, Ankara 1984.
- UZUNÇARŞILI, İ. Hakki, "Şer'î Mahkeme Sicilleri", Ülkü
Mecmuası, V/29 (1935), s.365 vd.
- , Osmanlı Devleti'nin İlmîye Teşkilâtı, Ankara 1984.

- ÖNVER, Süheyl, "Bursa Şer'iyeye Sicillerinden Askeri Hü-
kûmler ve Kayıtlara Dair Notlar", Belleten XXVIII/
112, s.469-772.
- VELİDEDEOĞLU, H. Veldet, "Kanunlaştırma Hareketleri ve
Tanzimat", Tanzimat, İstanbul 1940, s. 139-209.
- YILMAZÇELİK, İbrahim, 392 Numaralı Harput Şer'iyeye Sicili,
AÜ. İnkılap Tarihi Enstitüsü Basılmamış Yüksek
Lisans Tezi, Ankara 1987.
- YÜCEL, Faşar, "XVI.-XVII.Yüzyıllarda Osmanlı İdari Yapı-
sında Taşra Ülemesinin Yerine Dair Düşünceler",
Belleten XLI/ () s.495-506.

اقفق ففتحة الملبس اوله ولاية الكومينج حده البقير واليقين وارثه على الانبياء
 والمرسلين تحت الحج عم الخلق الحسن الخشن عزير غياث الكبر المبدع مولانا بروس قاض
 زيد فضله وفتحة الاثر والافواه في كل حاله وارثه في اوله بروس جفته مامور اوله
 مصنف جهوره ربه قدس رقيب ربيع المانن راجل اوله صمد اوله اعلم اوله
 مصنف بوند التام سري سوانه جلوسا بله كل ندر عمو علاه عظامه ووزر بله كل اع
 دعا كوفير الاقترع اعطى اليكم رعيه جليله لارسابان قتيبه قاضي
 اردنا اخرفضاه افله اوله ولاية الحوض منس رتق ويليها مروف
 مولانا محمد ربيع فضل ربيع اوله فضل بوبكر امثاله دير بلو كل بله بوبكر
 مع الهديور في كل بله كمشاهير ساهون طاب اندوب رتق زناحيه
 باويغ قافونين وبله ذوكا ظار الجوز وكر اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 محسنه كبر اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 كل ترغوا وارو ندر بوبكر صا واوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 وكله صلا بارين رايه بجم فواد بظا رتق ناسر راجل اوله اوله اوله اوله
 كل رايه كل بطن وريح بيكر اجم اير ماينه زبور اوله اوله اوله اوله
 صفير كبر رتق رايه رايه مايم صفير وريح و بالتم اوله اوله اوله اوله
 شوكا ترينكر ظهريه في التا ورتقا وينه محبت اوله اوله اوله اوله
 ملكه من رايه اعدا وقلد كز حمر رايه اوله اوله اوله اوله اوله اوله

و
 و
 و

